

Samarkand II quyosh FES va
ESAT loyihasi
O'zbekiston
Respublikasi

Yer sotib olish va tirikchilik vositalarini
tiklash rejasi (YSOTVTR)

Dekabr 2024, v1.5

HUJJAT HAQIDA MA'LUMOT

LOYIHA NOMI	Samarkand II quyosh FES va ESAT loyihasi
5Cs LOYIHA RAQAMI	1305/001/154
HUJJAT NOMI	Ko'chirish bo'yicha harakatlar rejasi
BUYURTMACHI	ACWA Power Kompaniyasi
5Cs LOYIHA MENEJERI	Ketrin Sarunday
5Cs LOYIHA DIREKTORI	Ken Veyd

HUJJATLARNI NAZORAT QILISH

VERSIYA	SANA	TAVSIF	TUZILDI	TEKSHIRILDI	TASDIQLANDI
1,0	10/05/2024	Samarkand II quyosh FES va ESAT loyihasi - YSOTVTR	K.S.	U.R., M.B.	K.R.V.
1,1	4/11/2024	Samarkand II quyosh FES va ESAT loyihasi - YSOTVTR	K.S.	K.V.	M.B.
1,2	13/11/2024	Samarkand II Quyosh FES va ESAT Loyihasi-TVTR	K.S.	K.R.V.	M.B.
1,3	3/12/2024	Ma'lumotni oshkor qilish uchun YSOTVTR yangilanishlari	K.S.	K.R.V.	M.B.
1,4	6/12/2024	Ma'lumotni oshkor qilish uchun YSOTVTR yangilanishlari	K.S.	K.R.V.	M.B.
1,5	11/12/2024	Ma'lumotni oshkor qilish uchun YSOTVTR yangilanishlari	K.S.	K.R.V.	M.B.

1	Moliyaviy kapital	Joylashuvi, etkazib berish usuli yoki funksiyasidan qat'i nazar, barcha tashkilotlar
2	Ijtimoiy kapitali	o'z mahsulotlari yoki xizmatlarini uzoq muddatli etkazib berishni ta'minlaydigan "5 Capitals kompaniyaning barqarorlik modeli" ga bog'liq.
3	Tabiiy kapitali	
4	Sanoat kapitali	Barqaror rivojlanish 5 Capitals faoliyatining asosini tashkil etadi. Qayerda faoliyat yuritishimizdan qat'i nazar, biz mijozlarimizga investitsiya fondlarini saqlash va ko'paytirish vositalarini taqdim etishga intilamiz.
5	Inson kapitali	

MAS'ULIYATNI RAD ETISH

5 Capitals kompaniyasi ushbu hujjat boshqa shaxslar tomonidan yoki boshqa maqsadlarda foydalanish oqibatlari uchun javobgar emas.

Ushbu hujjat maxfiy ma'lumotlar va patentlangan intellektual mulkni o'z ichiga oladi. Buyurtmachining roziligsiz uni boshqa shaxslarga oshkor qilish mumkin emas.

Ushbu hujjat uni buyurtma qilgan tomon uchun va faqat yuqoridagi loyiha bilan bog'liq aniq maqsadlar uchun tayyorlangan. Boshqa tomonlar unga tayanmasligi yoki boshqa maqsadlarda foydalanmasligi kerak.

MUNDARIJA

1	KIRISH	1
1.1	Milliy energiya konteksti	1
1.2	Loyihaning asoslanishi va uning yo'l xaritasi	2
1.3	Yer uchastkalarini sotib olish, majburiy ko'chirish va tirikchilik vositalarini tiklash	4
1.4	Ko'chirish bo'yicha harakatlar rejasining maqsadlari (YSOTVTR)	5
2	LOYIHANING TAVSIFI	7
2.1	Loyiha haqida asosiy ma'lumotlar	7
2.2	Loyihani amalga oshirish joyi	7
2.3	AMIM ta'sir qilish retseptorlarini dastlabki aniqlash	12
2.4	Loyiha ob'ektlari	15
2.4.1	Asosiy ob'ektlar	15
2.4.2	Yordamchi ob'ektlar	16
2.5	Qurilish ishlari, resurslar va chiqindilar	17
2.5.1	Qurilish ishlari	17
2.5.2	Qurilish ishchi kuchi	17
2.6	Foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish ishlari, resurslar va chiqindilar	18
2.6.1	Ishlab chiqarish faoliyati	18
2.6.2	Operativ ishchi kuchi	18
2.7	Loyihaning muhim bosqichlari	18
2.8	Sazag'onda elektr energiyasini sotib olish sxemasi	19
3	QONUNCHILIK BAZASI	22
3.1	Milliy Qonunchilik va me'yoriy hujjatlar	22
3.1.1	O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi	22
3.1.2	Yer kodeksi (1998-yil, 2022-yilda o'zgartirilgan)	23
3.1.3	Fuqarolik Kodeksi (1996, 2022 yilda o'zgartirilgan)	24
3.1.4	781-sonli "Davlat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini kompensatsiya bilan olib qo'yish tartiblari to'g'risida"gi Qonun (2022-yil)	25
3.1.5	Vazirlar Mahkamasining 2011 yil 146-sonli "Shaharsozlik faoliyati va boshqa noqishloq xo'jaligi maqsadlari uchun yer uchastkalari berish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.	27

3.1.6	O'zbekiston Respublikasining Xususiy mulkni himoya qilish va mulkdorlar huquqlarining kafolatlari to'g'risidagi qonuni (2012)	28
3.1.7	Boshqa qonun hujjatlari	28
3.1.8	Yerdan foydalanish huquqiga oid qonuniy talablar	34
3.1.9	Sanitariya muhofazasi zonasiga qo'yiladigan talablar	35
3.1.10	O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Elektr tarmoqlari ob'ektlarini muhofaza qilish qoidalarini tasdiqlash to'g'risidagi 1050-son qarori (2018)	35
3.2	Kreditor talablari	36
3.2.1	OTB	36
3.2.2	YeTTB	39
3.2.3	XMK	39
3.3	Bo'shliqlarni tahlil qilish	41
4	YERNI SOTIB OLISH JARAYONI	50
4.1	Muqobil loyiha variantlari	50
4.1.1	Muqobil joylashuv variantlari	50
4.1.2	Loyihaga muqobil yo'qligi	55
4.2	Yer sotib olish	55
5	AHOLINI RO'YXATGA OLISH VA IJTIMOY-IQTISODIY TADQIQOTLAR	57
5.1	Tadqiqot vazifalari	57
5.1.1	YSOTVTR doirasida aholini ro'yxatga olish	57
5.1.2	YSOTVTR-ga yo'naltirilgan ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar	58
5.2	Tadqiqot o'tkazish davri	58
5.3	Qo'llash doirasi va cheklovlari	58
5.3.1	HEUL minorasi izi	59
5.3.2	Kadastr xaritalari	59
5.3.3	Ixtiyoriy xabar berish	59
5.4	Loyihadan ta'sirlangan sub'ektlar uchun terminologiya	60
5.5	Tadqiqot natijalari	60
5.5.1	Ma'muriy chegaralar	60
5.5.2	LTKSh va LTKXni tasniflash	64
5.5.3	Turar-joy binosining joylashuvi	64
5.5.4	Daromad manbalari	65
5.5.5	Uy xo'jaliklari daromadi	66
5.5.1	Uy xo'jaligi xarajatlari	67
5.5.2	Qishloq xo'jaligi mahsulotlari - Dehqonchilik	69
5.5.3	Qishloq xo'jaligi mahsulotlari-chorvachilik	69
5.5.4	Ijtimoiy xizmatlar	70

5.5.5	Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish vositalari va kengaytirish xizmatlari _____	74
5.5.6	Ta'lim darajasi _____	75
5.5.7	Turar joyning o'ziga xos xususiyatlari va uy-joy sifati _____	76
5.5.8	Ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan zaif uy xo'jaliklari _____	77
6	MULKNI INVENTARIZATSIYA QILISH VA BAHOLASH _____	79
6.1	Baholash bo'yicha ekspertiza _____	79
6.2	Baholash Standartlari _____	79
6.2.1	Qurilish uchun yer qiymatini baholash _____	79
6.2.2	Ekin ekiladigan yerlardan qishloq xo'jaligi daromadlarini baholash _____	80
6.2.3	Yaylov yer egaliklarini baholash _____	82
6.2.4	O'tkinchi chorva ozuqalarini baholash _____	83
6.2.5	Bino va inshootlarning qiymatini baholash _____	83
6.2.6	Ko'p yillik ekinlarni (daraxtlarni) baholash _____	84
6.3	Tadqiqot jarayoni _____	84
6.3.1	Tadqiqot vazifalari _____	84
6.3.2	Tadqiqot o'tkazish davri _____	85
6.3.3	Tadqiqot jarayonlari _____	87
6.3.4	YSOTVTR imtiyozlariga muvofiqligini tekshirish _____	88
6.3.5	Qo'shimcha aktivlarni inventarizatsiya qilish, baholash va kompensatsiya _____	88
6.3.6	Tegishli shikoyatlarni hal qilish _____	88
6.4	YSOTVTR huquqlarini yakuniy oshkor qilish _____	89
7	JISMONIY VA IQTISODIY KO'CHIRISH _____	90
7.1	Oqibatlarning umumiy ko'rinishi _____	90
7.1.1	Jismoniy ko'chirish _____	91
7.1.2	Iqtisodiy ko'chirish _____	91
7.2	Hudud bo'yicha ta'sir _____	95
7.2.1	Nurobod kichik stantsiya uchaskasi _____	96
7.2.2	500 MVT FES _____	100
7.2.3	70 km HEUL yo'lagi _____	110
7.2.4	350 km HEUL yo'lagi _____	112
7.2.5	Qorako'l ESAT va o'zaro aloqa kabellari uchastkalari _____	118
7.3	Zaif LTKSh guruhlariga ta'siri _____	119
8	KOMPENSATSIYA VA QO'SHIMCHA YORDAM OLISH HUQUQI _____	121
8.1	Huquqlar Doirasi _____	121
8.2	Aktivlar va daromad oqimlarini yo'qotish uchun kompensatsiya _____	139
8.3	Tirikchilikni tiklash choralari - pul yordami _____	139

8.4	Tirikchilikni tiklash choralari - pul bo'lmagan yordam	143
8.5	Tirikchilikni tiklash imtiyozlari	152
8.6	Zaxira yerning mavjudligi	152
8.6.1	Ekin maydonlari	152
8.6.2	Yaylov yerlar	153
8.6.3	Yer kompensatsiyasini hisobga olish	156
8.7	Kompensatsiya to'lovlari	157
8.8	Tirikchilikni tiklash chora-tadbirlarini yetkazib berish	158
9	BYUDJET VA RESURLAR	159
9.1	Amalga oshirish byudjeti	159
9.1.1	Xarajatlarni taqsimlash	159
9.1.2	Favqulodda vaziyatlar uchun mo'ljallangan pul miqdori	162
9.2	Xodimlarni boshqarish	162
10	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH	164
10.1	Manfaatdor tomonlar bilan dastlabki o'zaro hamkorlik	164
10.2	Manfaatdor tomonlarni oldinga jalb qilish	180
10.2.1	Tashqi shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi	181
11	INSTITUSIONAL TUZILMALAR	186
11.1	Institutsional asos	186
11.2	YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasi	195
12	AMALGA OSHIRISH TAQVIMI	197
13	MONITORING, BAHOLASH VA HISOBOT BERISH	200
A	ILOVA – LOYIHA BO'YICHA PREZIDENT QARORI	205
B	ILOVA – YER AJRATISH TO'G'RISIDAGI QARORLAR	206
C	ILOVA - YERLARNI TORTIB OLISH UCHUN KOMPENSATSIYAGA NISBATAN QO'LLANILADIGAN QONUNLAR TO'G'RISIDAGI MEMORANDUM	207

JADVALLAR

1-1-jadval Loyiha bilan bog'liq ko'chirish ta'sirlarining miqyosi _____	4
2-1-jadval Loyiha bo'yicha asosiy ma'lumotlar _____	7
2-2-jadval Loyiha hududi chegaralarining koordinatalari _____	11
2-3-jadval 500 MVt quvvatga ega FESning 1 km potentsial AMIM ta'sir retseptorlari haqida umumiy ma'lumot _____	13
2-4-jadval Nurobod kichik stansiyasidan bir kilometr masofada joylashgan potentsial AMIM ta'sir retseptorlari haqida umumiy ma'lumot _____	14
2-5-jadval Qorako'l ESAT uchastkasidan bir kilometr radiusda ESATga ta'sir qiluvchi potentsial retseptorlarni ko'rib chiqish _____	15
2-6-jadval Loyihani amalga oshirishning asosiy bosqichlari _____	19
3-1-jadval Qo'shimcha tegishli qonunlar va qoidalarni ko'rib chiqish _____	28
3-2-jadval Majburiy ko'chirish va Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha majburiy talablarning kreditorlar talablari bo'yicha bo'shliq tahlili _____	41
4-1-jadval FES va kichik stantsiya infratuzilmasi uchun ko'rib chiqilgan jadval alternativ saytlari _____	51
4-2-jadval 70 km HEUL uchun ko'rib chiqilgan jadval muqobil yo'nalishlari _____	52
4-3-jadval 350 km HEUL uchun ko'rib chiqilgan jadval muqobil yo'nalishlari _____	54
4-4-jadval qurilish va ekspluatatsiya davrida yerdan taxminiy foydalanish _____	56
5-1-jadval Loyihadan ta'sirlangan hududlar, tumanlar va jamoalar haqida umumiy ma'lumot _____	60
5-2-jadval Loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklarining oylik xarajatlarini (so'mda) solishtirish _____	68
5-3-jadval Ijtimoiy-iqtisodiy zaiflik toifalari bo'yicha zaif LTKXlar soni _____	78
6-1-jadval Loyiha ob'ekti bo'yicha aktivlarni inventarizatsiya qilishning davomiyligi va tugash sanalari _____	86
7-1-jadval Loyiha bilan bog'liq ko'chirish ta'sirlarining miqyosi _____	90
7-2-jadval Nurobod kichik stansiyasi uchastkasi bilan bog'liq yer egalari uchun tirikchilik ta'sirining kattaligi _____	99
7-3-jadval 500 MVt quvvatga ega FES va saqlash stansiyalari bilan bog'liq yer egalarning tirikchilik vositalariga ta'sir ko'rsatish hajmi _____	104
7-4-jadval 500 MVt quvvatga ega FES bilan bog'liq ishchilar uchun tirikchilikka ta'sir jadvalining kattaligi _____	109
7-5-jadval 70 km HEUL bilan bog'liq tirikchilik ta'sirining kattaligi _____	111
7-6-jadval 350 km HEUL bilan bog'liq tirikchilik ta'sirining kattaligi _____	113
7-7-jadval 350 km HEUL yo'lagi bilan bog'liq yer egalari uchun jismoniy ko'chirishning kattaligi _____	117

8-1-Jadval Mulk huquqi matritsasi	122
8-2-jadval O'tish davridagi qo'llab-quvvatlash choralari, tegishli benefitsiarlarni va loyihaning tegishli bo'limlarini ko'rib chiqish	140
8-3-jadval Loyihadan ta'sir ko'rgan turli xil uy xo'jaliklari va turmush tarziga qaratilgan hayotni tiklash tashabbuslari	144
9-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish xarajatlari taqsimoti	160
10-1-jadval YSOTVTR bilan bog'liq holda shu kungacha o'tkazilgan manfaatdor tomonlarni jalb qilish	165
10-2-jadval YSOTVTR bo'yicha manfaatdor tomonlar bilan kuzatish	180
10-3-jadval ShKChM jarayonining umumiy ko'rinishi	183
10-4-jadval ShKChM aloqa nuqtalari uchun aloqa ma'lumotlari	185
11-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish uchun institutsional tuzilma va asosiy funktsiyalar va majburiyatlar	186
12-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish jadvali	198
13-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish uchun Vaqtinchalik monitoring va baholash (MB) asoslari	201

RASMLAR

2-1- rasm: 500 MVt quvvatga ega quyosh FES joylashuvi	8
2-2- rasm: Nurobod kichik stansiyasining joylashuvi	9
2-3- rasm 500 MVt quvvatga ega FE Nurobod kichik stansiyasiga ulash uchun rejalashtirilgan 70 kilometrlik HEUL yo'lagi; shuningdek, rejalashtirilgan 350 kilometrlik HEUL yo'lagi	10
2-4- rasm: Qorako'l ESAT joylashuvi	11
2-5-rasm 500 MVt quvvatga ega FE stansiya yaqinidagi potentsial AMIM retseptorlari haqida umumiy ma'lumot	12
2-6-rasm Nurobod kichik stansiyasi yaqinidagi potentsial AMIM ta'sir qiluvchi retseptorlari haqida umumiy ma'lumot	13
2-7-rasm Qorako'l ESAT yaqinidagi potentsial AMIM ta'sir retseptorlari haqida umumiy ma'lumot	14
2-8-rasm Umumiy foydalanishdagi FESning joylashuvi tasviri	16
2-9-rasm Bir vaqtning o'zida Samarqand I FE va ESAT loyihasi doirasida rejalashtirilgan qo'shni ob'ektlarga nisbatan loyiha uchastkalarining joylashuvi	20
2-10-rasm Bir vaqtning o'zida Samarqand I FE va ESAT loyihasi doirasida rejalashtirilgan qo'shni ob'ektlarga nisbatan loyiha uchastkalarining joylashuvi	21
5-1-rasm Loyiha saytlari bo'yicha LTKShlarni taqsimlash	64

5-2-rasm LTKXlar tumanlar bo'yicha taqsimlanishi	65
5-3-rasm Uy xo'jaligining asosiy daromad manbai	66
5-4-rasm Uy xo'jaliklarining yillik daromadlari uchun minimal, maksimal, o'rtacha, kvota va tanlanma og'ishlar	67
5-5-rasm LTKXlarning yillik xarajatlari	68
5-6-rasm Loyihadan ta'sirlangan yerlarda etishtiriladigan asosiy ekinlar	69
5-7-rasm LTKX ma'lumotlariga ko'ra eng yuqori ta'lim malakasi	76
5-8-rasm Nurobod va Sirdaryodagi zarar ko'rgan aholi punktlaridagi turar-joy binolari turlari	77
7-1-rasm Samarqand (yuqori chap), Sirdaryo (pastki chap) shaharlaridagi 350 kilometrlik HEUL yo'lagi bo'ylab ekin fermasi va 500 MVt quvvatga ega FES hududidagi yaylovlar (o'ngda)	93
7-2-rasm Nurobod kichik stansiyasi hududidagi rasmiy yer egaliklarini aniqlang	97
7-3-rasm Nurobod kichik stansiyasi hududida shudgorlangan yerlar va mavsumiy chorvachilik	98
7-4-rasm Loyiha uchastkasi atrofidagi qolgan yaylovlarga chorvachilik yo'llari	100
7-5-rasm 500 MVt quvvatga ega FES hududidagi chorvachilik fermasi aktivlari	101
7-6-rasm 500 MVt quvvatga ega FE stansiyasi uchastkadagi rasmiy yer egaliklari	102
7-7-rasm Loyiha uchastkasi atrofidagi qolgan yaylovlarga chorvachilik yo'llari	107
7-8-rasm 70 kilometrlik yo'lak bo'ylab haydaladigan va ekin yerlari	110
7-9-rasm 350-km yo'lak bo'ylab shakl hosil dehqonchilik	113
7-10-rasm Turar joy va unga birlashtirilgan chorva molxonasi (yuqorida) va ipakchilik uchun yordamchi imoratli mavsumiy turar joy (pastda)	115
7-11-rasm Mavsumiy turar joy va unga birlashtirilgan chorva mollari uchun shiypon (yuqori) va dehqonchilik ishlari uchun mavsumiy turar joy (pastki)	115
7-12-rasm Ekin fermalari uchun mavsumiy turar joy (chapda), mavsumiy turar joy (pastki o'ngda) va yaqin atrofdagi qishloq xo'jaligi shiyponlari (yuqori o'ngda)	116
7-13-rasm Qorako'l ESAT uchastka ichida siyrak ishqorga qopqog'ini shakl (chap) va uchastkaga kirish uchun mavjud iz (o'ng)	119
8-1-rasm Olga va Chorvadordan ko'chirilgan chorvadorlar uchun ajratilgan muqobil yaylovlar	155
8-2-rasm Sazag'on va Chortutdan ko'chirilgan chorvadorlar uchun muqobil yaylovlar ajratilgan	156

QISQARTMALAR RO'YXATI

QISQARTMALAR	MA'NOSI
OTB	Osiyo taraqqiyot banki
TD	Ta'sir doirasi
ESAT	Energiya saqlash akkumulyator tizimi
AMIBR-Q	Qurilish paytida Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv rejasi
THR	Tuzatish harakatlari rejasi
JABM	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
TFBK	Tijoriy foydalanish boshlangan kuni
RMT	Rivojlanishni moliyalashtirish tashkilotlari
YeTTB	Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki
AMTB	Atrof-muhitga ta'sirni baholash
EBT	Energiya boshqaruv tizimi
ETMI	Ekvatorial tamoyillarga amal qiluvchi moliyaviy institutlar
AMIB	Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv
AMITB	Atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirni baholash
AMIBT	Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv tizimi
FGM	Fokus-guruh muhokamasi
ShKChM	Shikoyatlarni Korib Chiqish Mexanizmi
TXZ	Tarmoq xavfsizligi zonasi
SSZ	Sog'liqni Saqlash Zonasi
SS, MMQ, X va AMMQ	Sog'liqni saqlash, mehnatni muhofaza qilish, xavfsizlik va atrof-muhitni muhofaza qilish
XMK	Xalqaro Moliya Korporatsiyasi
XMI	Xalqaro moliya institutlari
MA	Mahalliy aholi
YXHB	Yaponiya xalqaro hamkorlik banki
AJ	Aksiyadorlik jamiyati
AMBS	Asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbat
YAT	Yer Ajratish Tartibi
KAMIM	Kreditorlarning atrof-muhit va ijtimoiy maslahatchisi
MHO	Mahalliy hokimiyat organlari
YISH	Yer ijarasi shartnomasi
TVT	Tirikchilik vositalarini tiklash
MVIA	Milliy vazirliklar, idoralar va agentliklar
O'MET	O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari
NNT	Nodavlat notijorat tashkiloti
FTXK	Foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish
AMIBR-I	Ish paytida atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv rejasi

QISQARTMALAR	MA'NOSI
HEUL	Havo elektr uzatish liniyasi
LTKJ	Loyihadan ta'sir ko'rgan jamoalar
LTUX	Loyihadan ta'sir ko'rgan uy xo'jaligi
LTKSh	Loyihadan ta'sir ko'rgan Shaxs
LAM	Loyiha axborot markazlari
EESOSh	Elektr energiyasini sotib olish shartnomasi
DXSh	Davlat-xususiy sheriklik
FS	XMI faoliyati standartlari
YSOTVTR	Ko'chirish bo'yicha harakatlar rejasi
SENTYABR	Manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasi
SEESO	Sazag'onda elektr energiyasini sotib olish
IJSR	Ipakchilik va jun sanoatini rivojlantirish

1 KIRISH

ACWA Power kompaniyasi O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi bilan hamkorlikda va Rivojlanishni moliyalashtirish tashkilotlari (RMT), shu jumladan YeTTB, XMK va Ekvator tamoyillariga amal qiluvchi bir qator moliyaviy institutlarning Xalqaro moliyalashtirishlari (ETMI) hisobidan quvvati 500 MVt bo'lgan FE stantsiyani va quvvati 500 MVt/soat bo'lgan akkumulyator energiyasini saqlash tizimini (ESAT) ishlab chiqish va ishga tushirish rejalashtirmoqda. Ushbu hisobotda Loyiha kreditorlariga nisbatan qo'llaniladigan me'yoriy talablar va tegishli standartlarga muvofiq tayyorlangan loyiha uchun Ko'chirish bo'yicha harakatlar rejasi (YSOTVTR) keltirilgan.

1.1 Milliy energiya konteksti

O'zbekiston Markaziy Osiyo mintaqasida iqtisodiyoti eng tez rivojlanayotgan mamlakatlar qatoriga kiradi va elektr energiyasiga talab ortib bormoqda. 2018-yilga kelib mamlakatda elektr energiyasi iste'moli 50 million TVt/soatga yetdi va aholi sonining doimiy o'sishi hamda sanoat rivojlanishi tufayli ichki elektr energiyasiga ichki talab yiliga 4 foizga o'sishi prognoz qilinmoqda. 2019-yilda O'zbekistonda elektr energiyasi ishlab chiqarishning o'rnatilgan quvvati 63 TVt/soatni tashkil etdi, ishlab chiqarishning 85 foizi tabiiy gazda ishlaydigan issiqlik elektr stansiyalari hissasiga to'g'ri keldi.

Elektr energiyasi iste'molining barqaror o'sish tendentsiyasi, eski elektr stansiyalari unumdorligining pasayishi va yuzaga kelayotgan iqlim muammolari, ayniqsa Toshkent, Andijon, Namangan, Farg'ona, Samarqand va Surxondaryo viloyatlarida misli ko'rilmagan elektr ta'minoti taqchilligiga olib keldi. 2022-yil dekabr oyida qishning keskin haroratida isitish uchun elektr energiyasiga bo'lgan talabning keskin ortishi natijasida elektr tarmoqlarida jiddiy ortiqcha yuk paydo bo'ldi, bu esa butun Toshkent viloyatida elektr ta'minotida uzilishlarga olib keldi. O'zbekistonda yuzaga kelayotgan energetika inqirozi mamlakatning qayta tiklanadigan energetika bazasini rivojlantirish bo'yicha shoshilinch choralar ko'rish uchun asos bo'ldi. Ushbu harakat mamlakatning ko'mir energiyasidan voz kechish va ekologik yo'naltirilgan iqtisodiyotga o'tishga qaratilgan siyosatiga mos keladi.

2018 yilda O'zbekiston Parij kelishuvini ratifikatsiya qildi va 2021 yilda mamlakat karbonat angidrid chiqindilarini global kamaytirishga o'zining so'nggi Milliy ravishda belgilangan hissalar (MRBH) taqdim etdi. MRBH mamlakatda issiqxona gazlari (IG) chiqindilarini 2030 yilga kelib 2010 yilga nisbatan 35 foizga kamaytirish majburiyatini o'z ichiga oladi. Elektr xavfsizligi bo'yicha favqulodda vaziyat va yashil o'tishga qaratilgan sa'y-harakatlar bilan bir qatorda, O'zbekiston hukumati mamlakatning qayta tiklanadigan energiya infratuzilmasini kengaytirish uchun bir

qancha tarmoq strategiyalari va qonunlarini joriy qildi. Bu hujjatlar qatoriga O'zbekiston Respublikasini "Yashil iqtisodiyot"ga o'tish bo'yicha (2019-2030) davr uchun strategiyasi, "Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish to'g'risida"gi qonun (2019), 2030 yilgacha elektr uzatish tarmoqlarini rivojlantirish rejasi kiradi. Islohotlar boshqa maqsadlar qatorida O'zbekiston energetika kompleksiga qayta tiklanadigan manbalardan ko'proq hissa qo'shishni (25%), qo'shimcha energiya manbalarini integratsiya qilish, samarali va barqaror uzatish hamda xalqaro elektr savdosini ta'minlash uchun o'zaro bog'lanish vositalarini modernizatsiya qilishni talab qiladi.

Mamlakatning uglerod neytral iqtisodiyotini barpo etish istagida xususiy sektor va xalqaro hamkorlikni jalb etishga ko'maklashish maqsadida O'zbekiston hukumati Davlat-xususiy sheriklik to'g'risidagi qonun (DXSh, 2019) va Prezidentning respublika iqtisodiyotiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish mexanizmlarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi Farmonini qabul qilib, ushbu yo'nalishlarda siyosiy manzarani kengaytirdi.

1.2 Loyihaning asoslanishi va uning yo'l xaritasi

O'zbekiston Markaziy Osiyo mintaqasida iqtisodiyoti eng tez rivojlanayotgan mamlakatlar qatoriga kiradi va elektr energiyasiga talab ortib bormoqda. Ushbu dastur asosan 2030 yilga qadar 10000 MvT quvvatga ega quyosh energiyasiga erishish uchun qo'shimcha qayta tiklanadigan energiya manbalarini yaratishni va boshqa maqsadlarni o'z ichiga oladi.

Qayta tiklanadigan energiya ishlab chiqarishga kelsak, O'zbekiston jami 7411 PJ bo'lgan ajoyib texnik quyosh energiyasi salohiyatini taklif etadi, bu mamlakatning hozirgi elektr energiyasi iste'moli darajasidan to'rt baravar yuqoridir. Mahalliy fotoelektr (FE) quvvat salohiyati nuqtai nazaridan, mamlakat bo'ylab so'nggi quyosh resurslarini baholash global gorizontol nurlanish (GGR) qiymatini har kvadrat metr uchun 4,52 kVt / soatni ko'rsatdi, bu yiliga 2000 soat quyosh nuriga to'g'ri keladi. Bunday salohiyat mamlakatning markaziy geografik joylashuvi, yirik suv havzalaridan uzoqligi va asosan antiitsiklonik sharoitlar bilan izohlanadi.

Mavjud energiya inqirozi va iqlim kun tartibiga javoban mamlakatning quyosh resurslaridan foydalanish maqsadida O'zbekiston hukumati "O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tishga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Prezident qarorini qabul qildi. 2030 (2022). Mamlakat energetika infratuzilmasini jadal rivojlantirishga xususiy sektor texnikasini qo'shish majburiyatini olgan holda O'zbekiston Energetika vazirligi ACWA Power (keyingi o'rinlarda Loyiha ishlab chiquvchisi) bilan 7,5 milliard dollarlik investitsiya shartnomasini imzoladi.

Bosh kelishuvni amalga oshirish maqsadida 2023-yil 19-mart kuni "O'zbekiston Milliy elektr tarmog'i" (O'MET) aksiyadorlik jamiyati (AJ) ACWA Power (keyingi o'rinlarda Loyiha ishlab

chiquvchisi) bilan elektr energiyasini sotib olish shartnomasini tuzdi. Samarqand viloyatlarida 500 MVt quvvatga ega FE stansiyasi, ikkita 500/220 kV kichik stantsiya va 500 megavatt soatlik (MVt/soat) batareya quvvatini saqlash tizimini (ESAT) ishlab chiqish va foydalanishni kuzatish, bundan keyin loyiha deb yuritiladi; Toshkent va Buxoro. Shartnoma shuningdek, tegishli o'zaro bog'lanish ob'ektlarini (ya'ni, kichik stantsiyalar va elektr uzatish liniyalari) qurishni ham o'z ichiga oladi. Shartnoma mos ravishda FE stantsiya va ESAT komponentlari uchun Tijoriy foydalanish boshlangan kundan (TFBK) boshlab 25 yil va 20 yil ichida amalga oshiriladi. Shartnoma muddati tugagandan so'ng, loyiha ob'ektlari O'METga keyinchalik foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish (FTXK) uchun topshiriladi.

Shu maqsadda "ACWA Power Sazog'on Solar 1" MChJ loyiha kompaniyasi 2023-yil 2-martda davlat ro'yxatidan o'tkazildi. Loyihani amalga oshirishga tayyorgarlik ko'rish jarayonida Loyihani ishlab chiquvchisi Rivojlanish moliya institutlaridan (DMI), shu jumladan Osiyo taraqqiyot banki (OTB), Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (YeTTB) va Yaponiya xalqaro hamkorlik bankiga (YXHB)(keyingi o'rinlarda Loyiha kreditorlari deb yuritiladi) xalqaro moliyalashtirishni bo'yicha murojaat qiladi. Loyihaning rejalashtirilgan dizayni va faoliyati kreditorlarning AMIM siyosati va ishlash standartlariga mos kelishini ta'minlash uchun kutilayotgan mablag'lar atrof-muhit va ijtimoiy (AMI) risklarini baholash va tegishli tekshirish jarayonlariga bo'ysunadi.

Loyihani ishlab chiquvchisi 5 Capitals (keyingi o'rinlarda Maslahatchi deb yuritiladi) Loyiha uchun Atrof-muhit va ijtimoiy ta'siri baholashni (AMITB) yakunlash uchun Atrof-muhit va ijtimoiy (AMI) siyosati va loyiha kreditorlarining tegishli tekshiruv standartlariga muvofiq tayinladi. 5 Capitals Juruni va Index Consulting mahalliy maslahatchilar sifatida AMITB va tegishli tadqiqotlarga integratsiyalashgan holda ma'lum boshlang'ich tadqiqotlar va mahalliy maslahatlarni o'tkazish uchun tayinladilar.

Loyihaning AMITBda ta'kidlanishicha, loyihaning yer sotib olish jarayoni unumdor yerlar va ular bilan bog'liq iqtisodiy va jismoniy ko'chishlarni o'z ichiga olgan bir qator tirikchilik ta'siriga olib keladi. Loyiha kreditorlarining AMIM siyosati va standartlari majburiy yer yo'qotilishi bilan bog'liq har qanday ta'siri baholash va boshqarishni ta'minlash va bunday ta'sirga Loyihadan Ta'sir ko'rgan Shaxslari (LTKSh) bundan ham yomonroq ahvolda qolmasligi uchun Loyiha darajasida yer sotib olish va Tirikchilik vositalarini tiklash rejasini (TVTR) ishlab chiqish talab qilinadi.

Shu sababli, Maslahatchiga YSOTVTRni ishlab chiqish vazifasi topshirildi. Ushbu reja quyidagilarni ta'minlashga xizmat qiladi: (i) loyiha yer olish hajmini minimal darajaga yetkazish uchun ishtirokchilarning loyihani ko'rib chiqish jarayonlari, (ii) barcha iqtisodiy va/yoki jismoniy ko'chirilgan LTKShlarni aniqlash;(iii) yer, unga bog'liq mulklar va ular bilan bog'liq daromad manbalarini yo'qotish bilan bog'liq turmush tarzi ta'sirini batafsil baholash, hamda (iv) ko'chirish va daromadlarni tiklash uchun maxsus chora-tadbirlarni maslahatlashuv asosida belgilash.

Ushbu chora-tadbirlar ta'sirlangan shaxslarning daromad olish qobiliyati va yashash darajasini avvalgi darajaga qaytarish yoki o'rtacha yaxshilashni kafolatlaydi. YSOTVTR doirasida ko'chirish bo'yicha tadqiqotlar, o'zaro baholash va mahalliy aholi bilan maslahatlashuvlarni qo'llab-quvvatlash uchun Yordamchi maslahatchi jalb qilindi.

1.3 Yer uchastkalarini sotib olish, majburiy ko'chirish va tirikchilik vositalarini tiklash

Loyihaning vaqtinchalik (qurilish bosqichi) va doimiy (ekspluatatsiya davri) yer maydonlarini egallashi mos ravishda 3 517.24 ga va 1 114.80 ga ni tashkil qiladi. Loyiha mandatiga ko'ra, loyiha doirasidagi doimiy yer maydonida yerni musodara qilish talab etiladi.

YSOTVTR bosqichida olib borilgan tadqiqotlar davomida loyiha doirasida yer sotib olish 819 ta sub'ektga ta'sir ko'rsatishi aniqlandi, ulardan 813 tasi iqtisodiy, 6 tasi esa jismoniy ko'chirish bilan bog'liq. Ushbu subyektlar orasiga oilalar, korxonalar va davlat muassasalari (shu jumladan ba'zi kommunal xizmatlar) kiradi. Ro'yxatga olingan yer foydalanuvchilari orasida 814 tasi yer egalari (yoki hujjatlashtirilgan, yoki hujjatsiz), 5 tasi esa yer egalari tomonidan ishga olingan ta'sirlangan ishchilardir. Umuman olganda, Loyihadan ta'sir k'organ 86 ta xo'jaliklar (LTKX) vaqtincha zaif deb belgilangan.

1-1 Samarqand, Jizzax, Sirdaryo va Toshkent viloyatlarida ajratilgan barcha loyiha maydonchalarida ko'chirish ta'sirining (LTKSh toifalari bo'yicha taqsimlangan) miqdoriy ko'rinishini taqdim etadi.

1-1-jadval Loyiha bilan bog'liq ko'chirish ta'sirlarining miqyosi

LOYIHADAN TA'SIR K'ORGAN SUB'EKTLAR	KO'CHIRISH STATISTIKASI
Umumiy loyihadan ta'sir k'organ sub'yektlar	819
Ta'sir k'organ sub'yektlar	
Loyihadan ta'sir k'organ xo'jaliklari (LTKX) va korxonalar/kompaniyalar	788
Loyihadan ta'sir k'organ davlat / kommunal tashkilotlar	31
Loyihadan Ta'sir K'organ Shaxslar (LTKSh)	4 111
Ta'sirlar	
Jismoniy ravishda ko'chirilgan LTKXlar va tadbirkorlik sub'ektlari	6
Jismoniy ravishda ko'chirilgan LTKShlar	37
Iqtisodiy ko'chirilgan LTKXlar, korxonalar va davlat tashkilotlari	813
Iqtisodiy ko'chirilgan LTKShlar	4 074
Zaif LTKXlar	74
Ishlab chiqarish aktivlarining ta'sirlangan foizi	
10% dan ortiq ishlab chiqarish aktivlarini yo'qotadigan LTKXlar va korxonalar	240
10% dan ortiq ishlab chiqarish aktivlarini yo'qotadigan LTKShlar	1 424

LOYIHADAN TA'SIR K'ORGAN SUB'EKTAR	KO'CHIRISH STATISTIKASI
50% dan ortiq doimiy yer yo'qotadigan LTKXlar va korxonalar (FE va ESAT bo'yicha)	23
50% dan ortiq doimiy yer yo'qotadigan LTKXlar va korxonalar (Havo elektr uzatish liniyasi bo'yicha)	2
Yerga egalik qilish va ishga joylashishning ro'yxatga olinishi/qonuniyligi	
Qonuniy yer egalari	791
Mulk huquqiga ega bo'lmagan yer egalari	23
Loyihadan ta'sir ko'rgan ishchilar (rasmii va norasmii ravishda ishlaydiganlar)	5

1.4 Ko'chirish bo'yicha harakatlar rejasining maqsadlari (YSOTVTR)

YSOTVTRning asosiy maqsadlari quyidagilardan iborat:

- Loyihani ishlab chiqishning muqobil variantlarini ko'rib chiqish orqali majburiy ko'chirishning (ya'ni jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirishning) oldini olish yoki minimallashtirishni ta'minlash;
- Loyihani amalga oshirish natijasida yerdan foydalanishning vaqtinchalik va/doimiy cheklanishi munosabati bilan aholining jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirishining barcha shakllarini aniqlash;
- Loyiha natijasida yuzaga kelgan jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirish bilan bog'liq har qanday salbiy ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirlarni yumshatishni to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya va zarur hollarda tirikchilik vositalarini tiklashga yordam berish orqali ta'minlash;
- Kompensatsiyaning bir qismi sifatida almashtirilayotgan mulkning (ya'ni yer va uy-joy) egalik huquqini ta'minlash talab etiladi;
- Muvofiqlik mezonlariga muvofiq LTKSh kompensatsiyasini taqdim etish.
- Jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirish natijasida jabrlangan uy xo'jaliklari va jamoalarning turmush sharoiti va turmush darajasini loyihadan oldingi darajaga nisbatan yaxshilanishini yoki boshqa yo'l bilan qayta tiklanishini ta'minlash;
- Milliy qonunchilik va loyiha kreditorlarining muvofiqlik majburiyatlari o'rtasidagi tafovutlarni aniqlash va ularni bartaraf etish;
- Qonuniy ijaraga/shartnomalarga yoki yerga nisbatan qonuniy ravishda tan olingan huquqlarga ega bo'lmagan LTKShlar yerga tegishli bo'lmagan mulklarni yo'qotganliklari uchun kompensatsiya olish va tirikchilik vositalarini tiklash huquqiga ega bo'lishini ta'minlash;
- Qo'shimcha yordam ko'rsatilishini ta'minlash uchun LTKShlar orasida zaif guruhlarning mavjudligini aniqlash;
- Tegishli uy-joy bilan ta'minlash, shu jumladan tegishli o'rnini bosadigan yaylovlar va qishloq xo'jaligi yerlarini tanlash orqali ko'chirilgan LTKShlarning yashash sharoitlarini yaxshilash.

- Yo'qotilgan mol-mulk turiga qarab, LTKShlarni muvofiqlik mezonlari va huquqlar matritsasi bilan ta'minlash;
- Manfaatdor tomonlarni bosqichma-bosqich jalb qilishni ta'minlash, shu jumladan yashash va tiklash choralari doirasida ma'lumotlarni oshkor qilish va ko'chirishdan ta'sir ko'rgan uy xo'jaliklari va jamoalar bilan maslahatlashish;
- Har qanday LTKSh muammolari va/yoki shikoyatlarini hal qilish uchun foydalaniladigan Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini (ShKChM) taqdim etish.
- Tirikchilik vositalarini tiklash natijalarini, uning LTKShning turmush darajasiga ta'sirini va YSOTVTR maqsadlariga erishilganligini monitoring qilish uchun talablarni belgilash; va
- YSOTVTR amalga oshirilishini nazorat qilish va zarurat tug'ilganda tuzatish choralari ko'rish uchun tashkiliy mexanizmlar va jarayonlarni yaratish
- Zaif ko'chirilganlar/uy xo'jaliklariga maxsus maslahat asosida individual yordam ko'rsatilishini ta'minlash.

Loyiha moliyalashtiruvchilarining Atrof-muhit va Ijtimoiy siyosat bayonotlariga muvofiq, loyiha AMITB va YSOTVTR tadqiqotlari moliyalashtiruvchilarning individual AMIM ishlash standartlariga moddiy jihatdan mos keluvchi umumiy va yagona muvofiqlik majburiyatlari doirasida amalga oshirildi.

2 LOYIHANING TAVSIFI

Quyidagi bo'limlarda Loyihaning qurilishi va ta'mirlash va ta'mirlash bosqichlari uchun rejalashtirilgan ob'ektlar, tadbirlar va resurslarning qisqacha tavsifi keltirilgan.

2.1 Loyiha haqida asosiy ma'lumotlar

2-1-jadval Loyiha bo'yicha asosiy ma'lumotlar

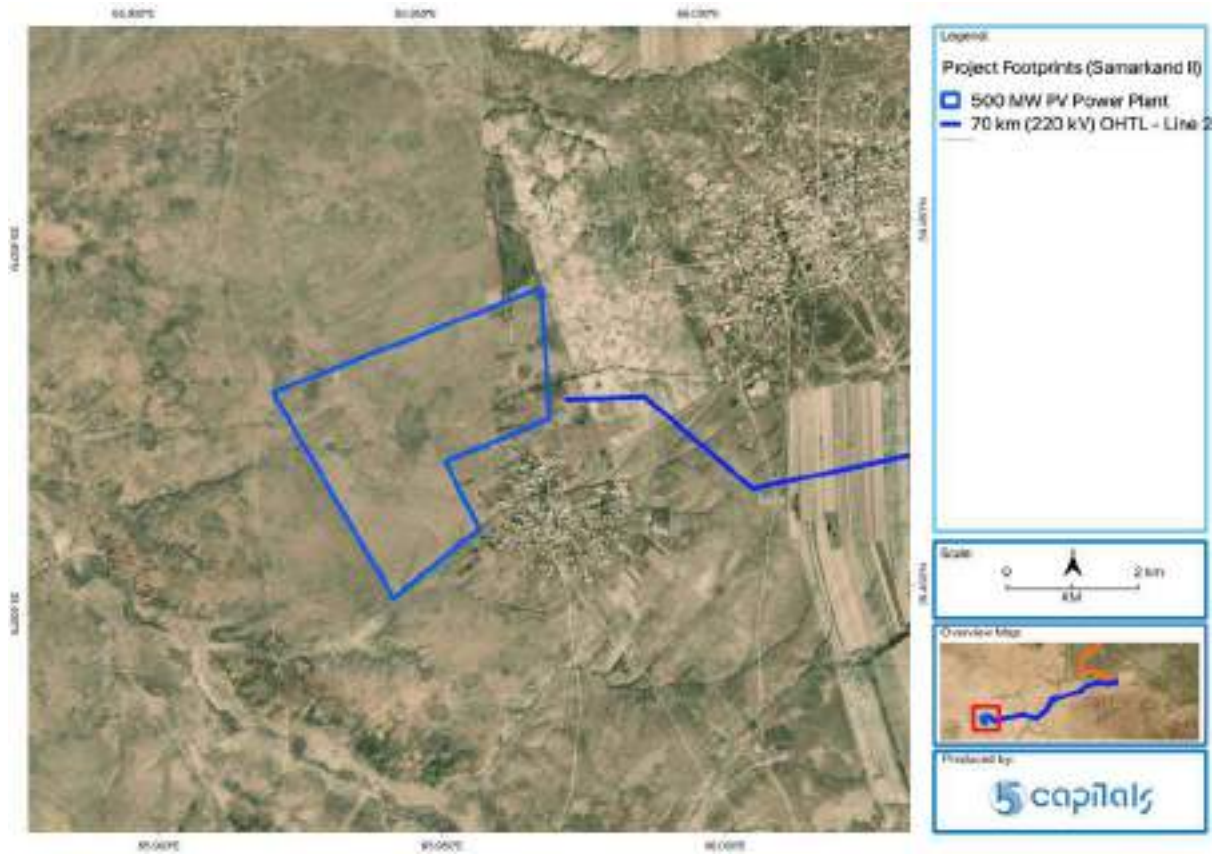
LOYIHA NOMI	Samarkand II quyosh FES va ESAT loyihasi
LOYIHA ISHLAB CHIQARUVCHISI	ACWA Power Kompaniyasi
LOYIHA TASHKILOTI	ACWA Power Sazag'on Solar 2 MChJ
ISTE'MOLCHI	O'zbekiston milliy elektr tarmog'i MChJ
BOSH PUDRATCHI	Larsen and Turbo (L&T)
FTXK KORXONASI	NOMAC
ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH BO'YICHA MASLAHATCHI	5 Capitals Atrof-muhit va boshqaruv konsalting kompaniyasi Pochta qutisi 119899, Dubay, BAA Tel: +971 (0) 4 343 5955, Faks: +971 (0) 4 343 9366 www.5capitals.com
ALOQA QILUVCHI SHAXS	Ken Veyd (direktor), Ken.wade@5capitals.com

2.2 Loyihani amalga oshirish joyi

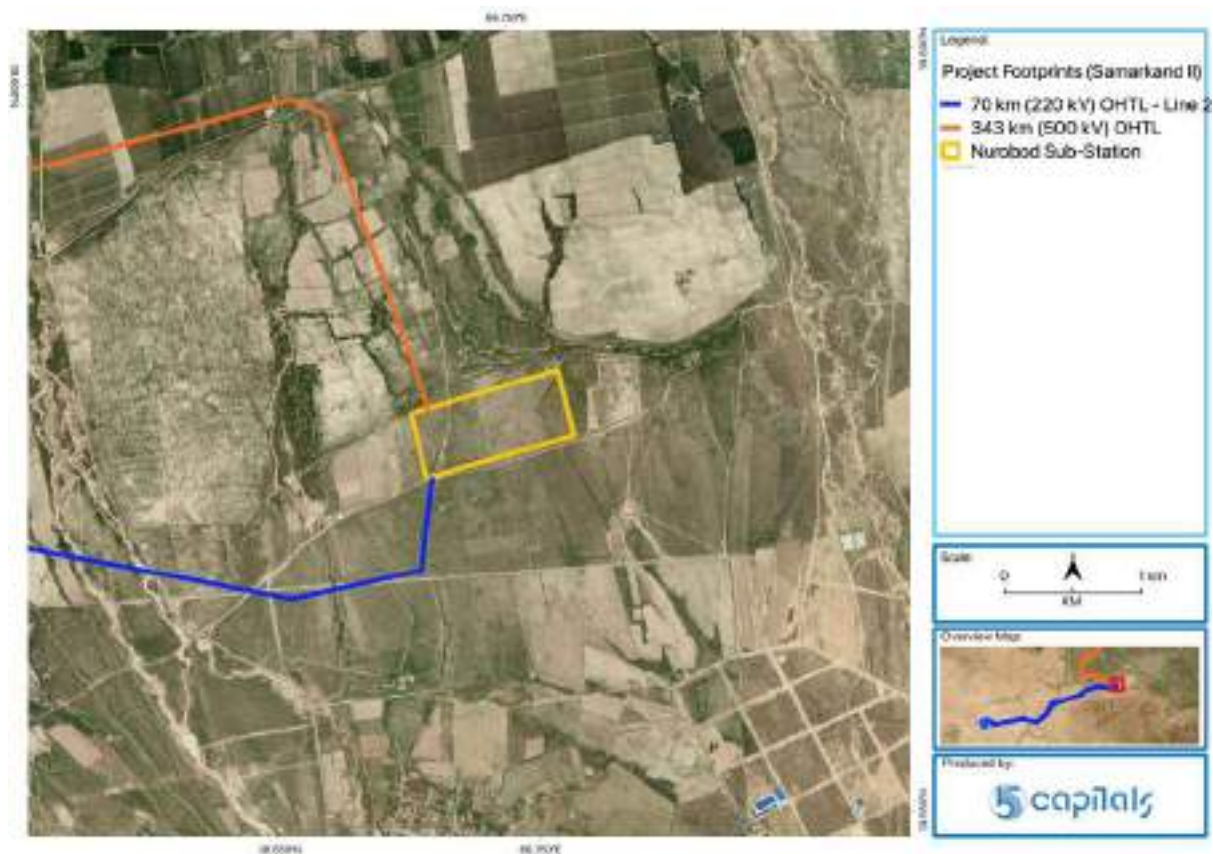
Loyiha Samarqand, Sirdaryo, Jizzax, Toshkent va Buxoro viloyatlarida joylashtiriladigan bitta fotoelektr stansiyasi, bitta ESAT qurilmasi, bitta podstansiya, ikkita elektr uzatish liniyalari va yerosti elektr uzatish kabeli kabi to'rtta asosiy komponentdan iborat.

500 MVt quvvatga ega quyosh FES Samarqand shahridan taxminan 80 km uzoqlikda joylashgan Nurobod tumanida, 500/220 kV Nurobod kichik stansiyasi esa Samarqand shahridan taxminan 18 km masofada joylashgan Pstdarg'om tumanida quriladi. 500 MVt quvvatga ega quyosh FES 220 kV quvvatga ega 70 kilometr uzunlikdagi havo elektr uzatish liniyasi orqali Nurobod kichik stansiyasi bilan bog'lanadi.

ESAT va ushbu ob'ektni yon-atrofdagi kichik stansiyaga ulaydigan 1,1 km uzunlikdagi yer osti kabeli Buxoro shahridan taxminan 50 km uzoqlikda joylashgan Qorako'l tumanida quriladi. Rejalashtirilgan loyiha ob'ektlarining nisbiy joylashuvi quyida 2-1 dan 2-4 gacha ko'rsatilgan.

2-1- rasm: 500 MVt quvvatga ega quyosh FES joylashuvi

2-2- rasm: Nurobod kichik stansiyasining joylashuvi

2-3- rasm 500 MVt quvvatga ega FE Nurobod kichik stansiyasiga ulash uchun rejalashtirilgan 70 kilometrlik HEUL yo‘lagi; shuningdek, rejalashtirilgan 350 kilometrlik HEUL yo‘lagi

2-4- rasm: Qorako'l ESAT joylashuvi

Chiziqli bo'lmagan loyiha ob'ektlari uchun indikativ GPS koordinatalari quyidagi jadvalda keltirilgan.

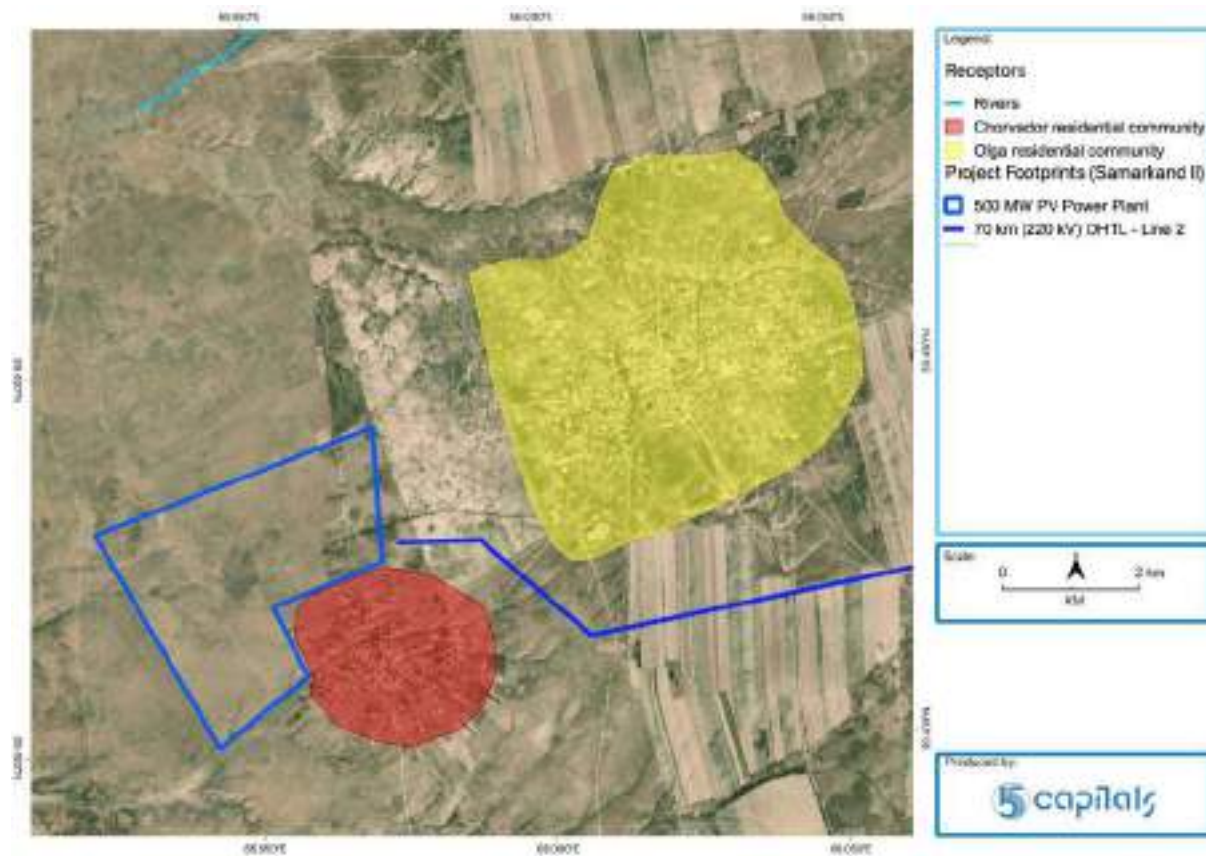
2-2-jadval Loyiha hududi chegaralarining koordinatalari

KENGLIK	UZUNLIK
500 MVt quvvatga ega FES	
65,92256902	39,429192
65,97054867	39,44231101
65,97144495	39,42437636
65,95266158	39,41892587
65,95825235	39,40959672
65,94276584	39,40046985
Q'orakul ESAT uchastkasi	
63,86678779	39,51636452
63,87151443	39,52032504
63,87423742	39,51847344
63,875184	39,51561925
63,8719822	39,5129059
Nurobod kichik stantsiya uchaskasi	

KENGLIK	UZUNLIK
66,74046363	39,57744046
66,75310882	39,57987352
66,75424104	39,57554102
66,74160068	39,57315096

2.3 AMIM ta'sir qilish retseptorlarini dastlabki aniqlash

Loyiha uchastkalari yaqinida aniqlangan AMIM retseptorlari faol va tashlandiq/ishdan chiqarilgan turar-joy, maishiy, sanoat va kommunal ob'ektlar hamda yer usti suv havzalarini o'z ichiga oladi. 2-5Quyida 500 MVt quvvatga ega fotovoltaiik stantsiya va Nurobod kichik stansiyasidan 1 km masofada joylashgan AMIM retseptorlari haqida umumiy ma'lumot berilgan.

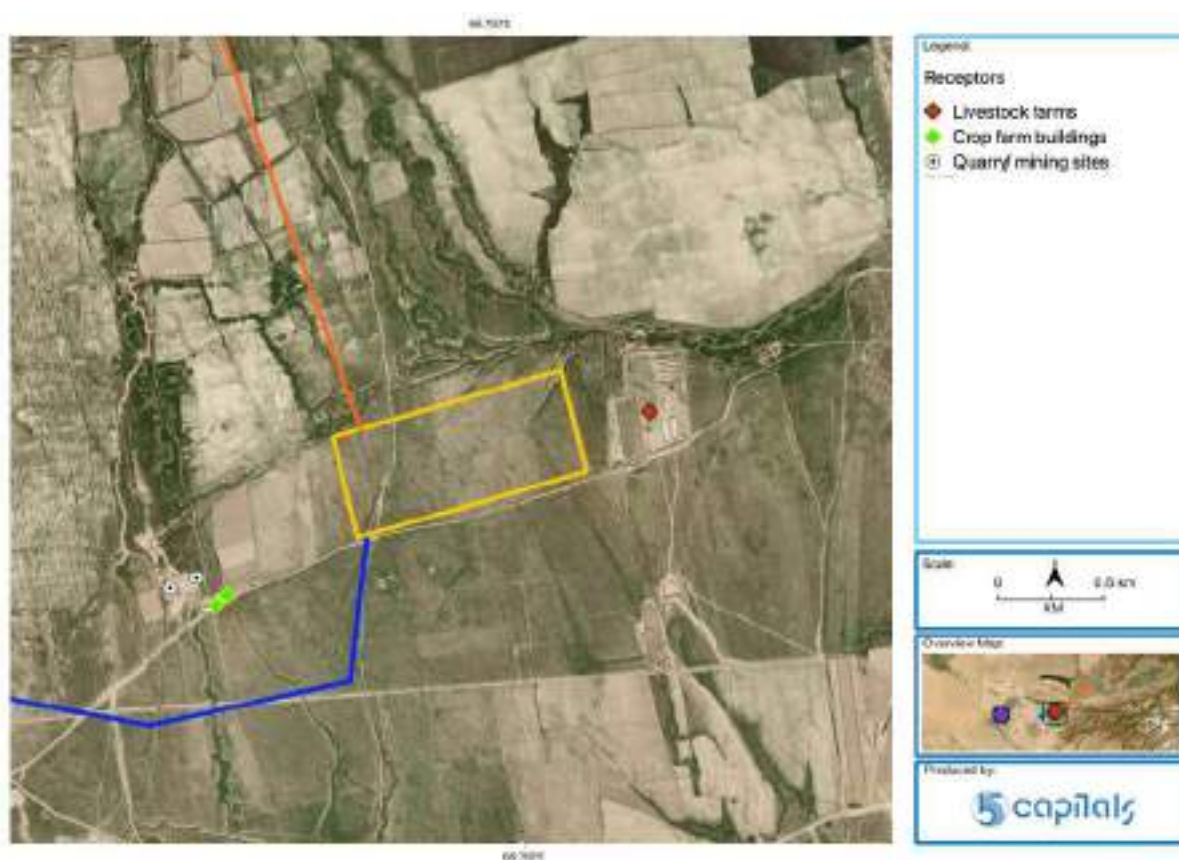

2-5-rasm 500 MVt quvvatga ega FE stantsiya yaqinidagi potensial AMIM retseptorlari haqida umumiy ma'lumot

2-3 quyida 1 MVt quvvatga ega FE stansiyasidan 500 km masofada vaqtincha aniqlangan AMIM retseptorlari ro'yxati keltirilgan.

2-3-jadval 500 MVt quvvatga ega FESning 1 km potentsial AMIM ta'sir retseptorlari haqida umumiy ma'lumot

TA'SIR OB'EKTI TURI	LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISH JOYLARIGA YAQINLIK	TAVSIF
Chorvador qishlog'i	90 m	Turar joy jamoasi 500 MVt quvvatga ega elektr stansiyasi atrofida joylashgan bo'lib, eng yaqin turar joy stansiya chegarasidan taxminan 90 m janubda joylashgan.
Olg'a qishlog'i	2.7 km	Turar joy jamoasi 500 MVt quvvatga ega elektr stansiyasining shimoli-sharqida, eng yaqin turar joyi taxminan 2,7 km uzoqlikda joylashgan.

2-6-rasm Nurobod kichik stansiyasi yaqinidagi potentsial AMIM ta'sir qiluvchi retseptorlari haqida umumiy ma'lumot

2-4 Quyida Nurobod kichik stansiyasidan 1 km radiusda oldindan aniqlangan AMIM retseptorlari ro'yxati keltirilgan.

2-4-jadval Nurobod kichik stansiyasidan bir kilometr masofada joylashgan potentsial AMIM ta'sir retseptorlari haqida umumiy ma'lumot

TA'SIR OB'EKTI TURI	LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISH JOYLARIGA YAQINLIK	TAVSIF
Qishloq xo'jaligi binolari / inshootlari	570 m	Uchastkaning g'arbiy qismida joylashgan qishloq xo'jaligi saroylari va uylar.
Chorvachilik fermalari	165	Tovuq fermasi uchastkaning sharqida joylashgan.
Tosh kareri	790 m	Qum qazib olish joylari uchastkaning g'arbiy qismida joylashgan.
Daryo	3.8 km	Sazog'onsay daryosi joydan g'arbda joylashgan.

2-7-rasm Qorako'l ESAT yaqinidagi potentsial AMIM ta'sir retseptorlari haqida umumiy ma'lumot

2-5 Quyida Qorako'l ESATdan 1 km radiusda aniqlangan AMIM retseptorlari ro'yxati keltirilgan.

2-5-jadval Qorako'l ESAT uchastkasidan bir kilometr radiusda ESATga ta'sir qiluvchi potensial retseptorlarni ko'rib chiqish

TA'SIR OB'EKTI TURI	LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISH JOYLARIGA YAQINLIK	TAVSIF
Sanoat ob'ektlari	240 – 700 m	Uchastkaning shimoliy va sharqida joylashgan sanoat ob'ektlari (asosan sanoat omborlari).
Temir yo'l	145 m	Joydan shimolda joylashgan faol temir yo'l liniyasi.
M37 avtomagistrali	616 m	Joydan shimolda joylashgan mintaqaviy avtomagistral.
Chiqindi poligoni	860 m	Uchastkaning janubi-g'arbiy qismida joylashgan poligon.
Aniqlanmagan inshootlar	700 m	Uchastkaning janubi-sharqida joylashgan tashlandiq binolar.

2.4 Loyiha ob'ektlari

Loyihaning qurilishi va ekspluatatsiya bosqichlari uchun rejalashtirilgan loyiha ob'ektlari, ularning loyihaga va ushbu ob'ektlarni rivojlantirishda ishtirok etadigan moliya agentliklariga bo'lgan munosabati asosida bir nechta toifalarga bo'linishi mumkin.

2.4.1 Asosiy ob'ektlar

Loyiha quyidagi komponentlarni o'z ichiga oladi:

- 500 MVt quvvatga ega quyosh FES
- Nurobod kichik stantsiyasi
- 70-km HEUL
- 350-km HEUL
- 500 MVt Qorako'l ESAT va yer osti kabeli

Quyosh (FE) stantsiyasi 500 MVt quvvatda ishlaydi, umumiy taxminiy ishlash muddati 32 028 395 MVt/soatni tashkil qiladi. Elektr energiyasini ishlab chiqarishda ishtirok etadigan FESning tarkibiy qismlari quyidagi kichik bo'limlarda tavsiflanadi.

2-8-rasm Umumiy foydalanishdagi FESning joylashuvi tasviri

2.4.2 Yordamchi ob'ektlar

Yordamchi ob'ektlar deganda loyihaning bir qismi sifatida rejalashtirilgan ob'ektlar tushuniladi, ular (i) loyihaning operatsion maqsadlari uchun ikkinchi darajali ahamiyatga ega va (ii) to'g'ridan-to'g'ri Loyiha ishlab chiqaruvchisi, Bosh pudratchisi va foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish kompaniyasiga tegishli bo'ladi, ekspluatatsiya qilinadi yoki boshqariladi. Ushbu loyiha ob'ektlari majmuasi Loyihaning qurilish va foydalanish bosqichlarida, masalan, umumiy texnik xizmat ko'rsatish va kommunal infratuzilmaga ulanish kabi yordamchi maqsadlar uchun tashkil etiladi.

Loyihaning qurilish bosqichida rejalashtirilgan yordamchi inshootlarga quyidagilar kiradi:

- 500 MVt quvvatga ega FE stansiyalarga olib boruvchi kirish yo'llari
- O'rnatish joylari
- Dozalash birligi
- Bosh pudratchi idoralari
- Sanitariya inshootlari
- Chiqindilarni saqlash joyi

Yuqorida sanab o'tilgan barcha obyektlar loyiha maydonlarida quriladi, tashqari umumiy foydalanish yo'llari bilan bog'laydigan tashqi kirish yo'llaridan.

FTXK bosqichida rejalashtirilgan yordamchi ob'ektlarga quyidagilar kiradi:

- FTXK idorasi
- Sanitariya inshootlari
- Chiqindilarni saqlash joyi

- Omborlar

Ushbu ob'ektlar FE stansiyalari o'rnida joylashgan bo'lib, ular panjara bilan o'rnatiladi.

2.5 Qurilish ishlari, resurslar va chiqindilar

2.5.1 Qurilish ishlari

Loyiha qurilish bosqichi quyidagi asosiy ish turlarini o'z ichiga oladi:

- Dastlabki bosqichda safarbarlik va qurilish ishlari
- Qurilish ishlari
- Elektr va mexanik ishlar
- Demobilizatsiya qilish

Dastlabki ish boshlanishi to'g'risida xabarnoma (DIBTX) ishlari 2024 yil noyabr oyida boshlanadi. DIBTX bosqichining dastlabki ikki oyi davomida dastlabki geotexnik tadqiqotlar asosida amalga oshiriladigan kichik intruziv harakatlar (masalan, teshik ochish, tortib olish sinovlari) amalga oshiriladi. 3 va 4 oylar keng qamrovli saytni tozalash, graduslash va to'siqlarni o'rnatish ishlarini boshlashni o'z ichiga oladi.

2.5.2 Qurilish ishchi kuchi

Loyiha ishlab chiqaruvchisi Larsen and Tourbo (L&T)ni loyiha uchun Bosh pudratchisi etib tayinladi. Qurilish ishchi kuchi malakali va yarim malakali xodimlardan iborat bo'lib, ularning umumiy soni 1,185 kishini tashkil etadi. Energetika vazirligi va mahalliy hokimlik kutgan talablarga muvofiq, mahalliy ishchilarni ish bilan ta'minlash ustuvor vazifa hisoblanadi. Shartnoma asosida yollangan ishchi kuchining 50 foizini chet elliklar tashkil qilishi mumkin bo'lsa-da, mavjud mutaxassislar va kasblar uchun joylarda yollash faqat O'zbekiston fuqarolari va aholisi uchun amalga oshiriladi, shu bilan birga loyiha ta'sir ko'rsatgan aholiga imkon qadar ustuvor ahamiyat beriladi.

DIBTX davomida ishchilarni joylashtirish uchun qurilish shaharchalarini yaratish ko'zda tutilmagan Quruvchilar yaqin atrofdagi tuman markazlarida (masalan, Nurobod tuman markazi, Sazagan qishlog'i) va Samarqand shahrining chekka hududlaridagi mehmon uylari va ijara uylaridan foydalanadilar. Transport xizmati - xodimlar uchun transport vositalari, shu jumladan avtobuslar.

2.6 Foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish ishlari, resurslar va chiqindilar

2.6.1 Ishlab chiqarish faoliyati

Loyihaning butun muddati davomida quyidagi foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish (FTXK) tadbirlari amalga oshiriladi.

- Stansiyani ishga tushirish va topshirish
- Rejalashtirilgan/profilaktik texnik xizmat ko'rsatish
- Rejadan tashqari/tuzatuvchi texnik xizmat ko'rsatish
- Ishlash monitoringi, ishlab chiqarishni bashorat qilish va hisobot berish

2.6.2 Operativ ishchi kuchi

Loyihaning operativ ishchi kuchi 16 nafar xodimdan iborat to'la vaqtli ishchi kuchini o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, asosiy ta'mirlash ishlari uchun jami 20-25 nafar mutaxassis xodimlarni jalb qilish mumkin.

NOMAC Maintenance Energy Services - Loyiha kompaniyasi doirasida texnik xizmat ko'rsatish va texnik xizmat ko'rsatish uchun tayinlangan asosiy ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish pudratchisi.

2.7 Loyihaning muhim bosqichlari

Loyiha uchun quyidagi dastlabki texnik-iqtisodiy asoslash ishlari yakunlandi:

- Masofaviy va joylarda quyosh resurslarini baholash.
- Dastlabki geotexnikaviy o'rganish.
- Hidrologik o'rganish.
- Tijorat modellashtirish.

O'zbekiston hukumati 2023 yil mart oyida quyosh resurslarini baholashni buyurdi. EESOSH imzolanganidan keyin loyiha ishlab chiqaruvchisi "Juru Limited" va "Uzassystem" kompaniyalariga batafsil loyihalash va qurilishga tayyorgarlik ko'rish uchun muhandislik-texnik-iqtisodiy asoslash ishlarini bajarishni topshirdi.

Loyiha hozirda ishlab chiqish va batafsil loyihalash bosqichida, jumladan muhandislik loyihasini yakunlash, Bosh pudratchisi va loyiha yetkazib beruvchisini tanlash, vakolatli organlardan turli ruxsat olish va loyihani moliyalashtirishga kirish.

2-6 Quyida loyihaning keyingi bosqichlari uchun dastlabki jadvalning umumiy ko'rinishi keltirilgan.

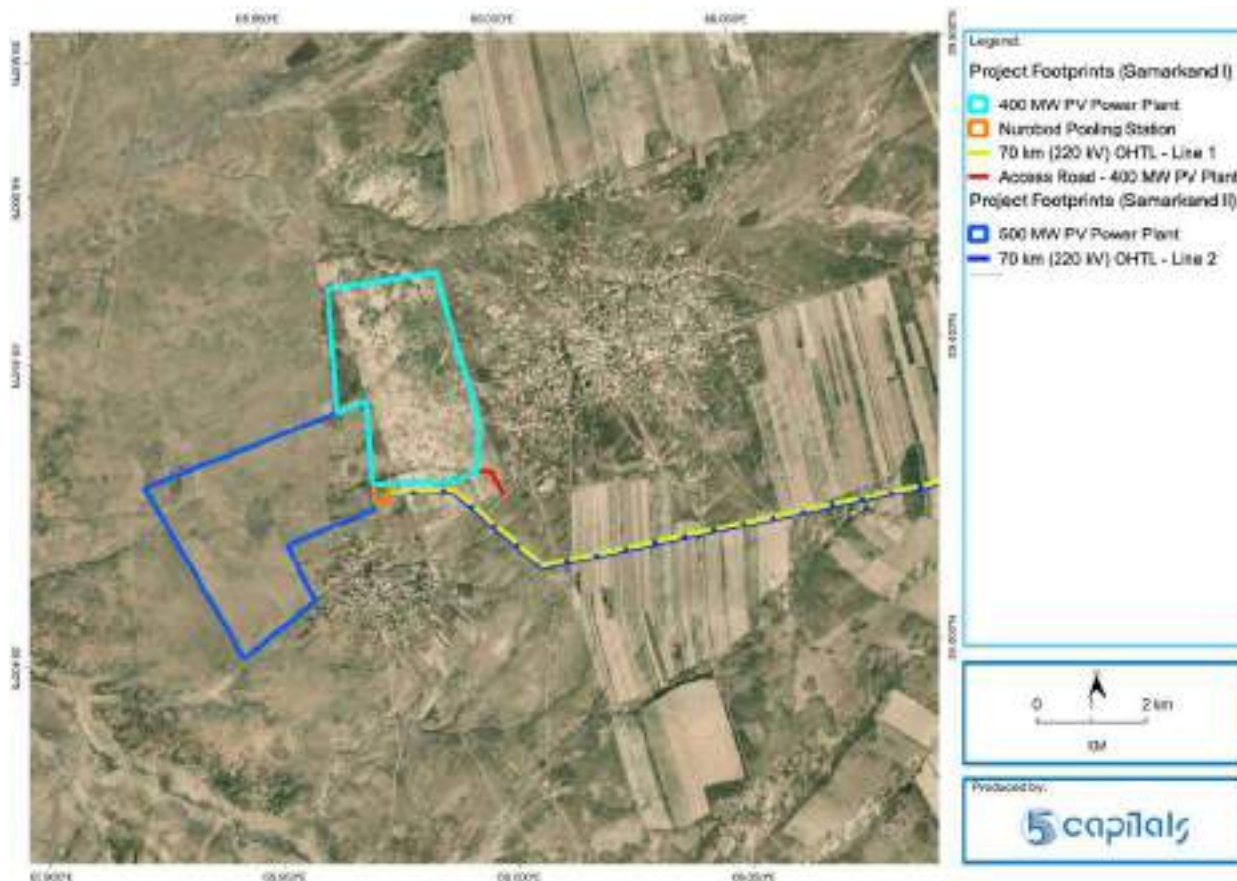
2-6-jadval Loyihani amalga oshirishning asosiy bosqichlari

LOYIHA OB'EKTLARI	SAFARBARLIK BOSHLANISHI	QURILISH BOSHLANISHI	TIJORIY FAOLIYATNING BOSHLANISHI
FES (I bosqich)	2025-yil, Fevral	2025-yil, Iyun	2026-yil, Aprel
FES (II bosqich)	2025-yil, Fevral	2025-yil, Iyun	2027-yil, Iyul
Nurobod kichik stantsiyasi	2025-yil, Fevral	2025-yil, Iyun	2026-yil, Sentyabr
Qorako'l ESAT	2025-yil, Fevral	2025-yil, Iyun	2027-yil, Iyul
70-km HEUL	2025-yil, Fevral	2025-yil, Iyun	2026-yil, Fevral
350-km HEUL	2025-yil, Fevral	2025-yil, Iyun	2027-yil, Yanvar

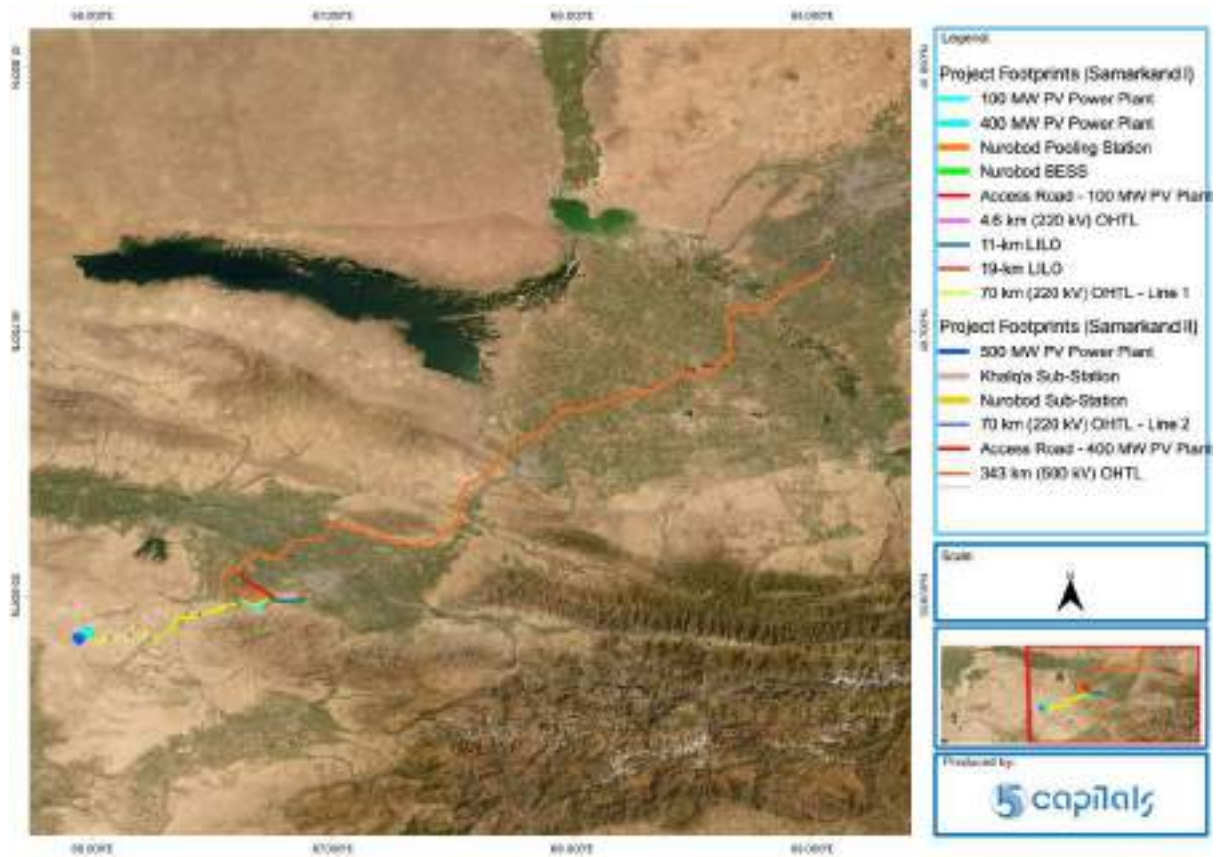
2.8 Sazag'onda elektr energiyasini sofib olish sxemasi

Loyiha quyosh FE tizimlari va ESATni o'z ichiga olgan Samarqand I loyihasi bilan parallel ravishda amalga oshiriladi. Ikkala loyiha ham O'zbekiston Energetika vazirligi bilan muvofiqlashtirilgan kelishuvlar asosida Ishlab chiquvchi tomonidan yetkazib beriladi.

Samarqand I loyihasi nisbatan cheklangan o'zaro bog'lanish ko'lamini o'z ichiga oladi va u Samarqand viloyatida tugaydi. Quyidagi umumlashtirilgan xaritalarida ushbu loyihalar doirasida rejalashtirilgan qo'shni ob'ektlar va uchastkalarining umumiy ko'rinishi keltirilgan.

2-9-rasm Bir vaqtning o'zida Samarqand I FE va ESAT loyihasi doirasida rejalashtirilgan qo'shni ob'ektlarga nisbatan loyiha uchastkalarining joylashuvi

2-10-rasm Bir vaqtning o'zida Samarqand I FE va ESAT loyihasi doirasida rejalashtirilgan qo'shni ob'ektlarga nisbatan loyiha uchastkalarining joylashuvi

3 QONUNCHILIK BAZASI

3.1 Milliy Qonunchilik va me'yoriy hujjatlar

3.1.1 O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi

O'zbekiston Konstitutsiyasi yerdan foydalanish, tirikchilik, ijtimoiy-iqtisodiy infratuzilma, ijtimoiy ta'minot va umumiy fuqarolik farovonligi bilan bog'liq huquqlar, erkinliklar va majburiyatlarga nisbatan quyidagi asosiy huquqiy normalarni belgilaydi.

IJTIMOY INFRATUZILMA

- 48, 49 va 50-moddalarda barcha rezidentlar (i) Har kim sog'lig'ini saqlash va malakali tibbiy xizmatdan foydalanish huquqiga ega, (ii) ta'lim olish huquqi va (iii) qulay atrof-muhit va uning holati to'g'risida ishonchli ma'lumot olish huquqiga ega ekanligini belgilangan.

YER EGALIGI

- Konstitutsiyaning 41-moddasida har bir shaxs mulkdor bo'lishga haqli.
- 47-moddada har kim uy-joy olish huquqiga ega ekanligi belgilanib, qo'shimcha qilinadi: "Uy-joyidan mahrum bo'lgan mulkdorga qonun hujjatlarida belgilangan hollarda va tartibda uy-joy narxi va unga yetkazilgan zararning dastlabki va unga tenglashtirilgan qoplanishi ta'minlanadi."
- 65-moddada "O'zbekistonda barcha mulk shakllarining tengligi va huquqiy himoyasi ta'minlanadi, xususiy mulk daxsizdir" deb belgilangan.

TIRIKCHILIK VA QASHSHOQLIKNI BARTARAF ETISH

- 43-modda hukumatdan fuqarolarning bandligini ta'minlash, ishsizlikdan himoya qilish va qashshoqlikni kamaytirish choralarini ko'rishni talab qiladi.
- 57-moddada "Hukumat aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari turmush sifatini yaxshilash, ushbu YSOTVTR ografik qatlamning ijtimoiy va ijtimoiy hayotda to'liq ishtirok etishini ta'minlash hamda ularning o'z ehtiyojlarini mustaqil ravishda ta'minlash qobiliyatini oshirish choralarini ko'radi.
- 67-moddada tadbirkorlar qonun hujjatlariga muvofiq har qanday tirikchilik/tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanish va o'z strategiyasini mustaqil tanlash huquqiga ega ekanligi belgilab qo'yilgan.

INSON HUQUQLARI

- 4-moddada "O'zbekiston Respublikasi o'z hududida yashovchi barcha millat va elatlarning tillari, urf-odatlar va an'analari hurmat bilan munosabatda bo'lishini ta'minlaydi, ularning rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi" deb belgilangan.

- 19-moddada O'zbekistonning barcha fuqarolari teng huquq va erkinliklarga ega bo'lib, jinsi, irqi, millati, tili, dini, ijtimoiy kelib chiqishi, e'tiqodi va ijtimoiy mavqeidan qat'i nazar, qonun oldida tengdirlar.
- 25 va 26-moddalarda yashash huquqi har bir insonning ajralmas huquqi ekanligi va qonun bilan himoya qilinishi hamda qiynoqlar, zo'ravonlik yoki boshqa shafqatsiz, g'ayriinsoniy yoki qadr-qimmatni kamsituvchi muomala va jazolar taqiqlanishi tasdiqlanadi. 27-moddada "Hech kim hibsga olinishi, hibsga olinishi, qamoqqa olinishi, qamoqqa olinishi yoki qonuniy asoslardan tashqari erkinligi boshqa tarzda cheklanishi mumkin emas" deb qo'shimcha qilingan.
- 34-moddada "Davlat organlari, tashkilotlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari va ularning mansabdor shaxslari har kimga o'z huquqlari va qonuniy manfaatlariga daxldor bo'lgan hujjatlar, qarorlar va boshqa materiallar bilan tanishish imkonini beradi".
- 55-moddada har kimga huquq va erkinliklarini tiklash maqsadida o'z ishini qonunda belgilangan muddatlarda vakolatli, mustaqil va xolis sud tomonidan ko'rib chiqish huquqi kafolatlanadi, deb belgilangan.
- 58-moddada ayollar va erkaklar teng huquqlarga ega ekanligi belgilangan.

3.1.2 Yer kodeksi (1998-yil, 2022-yilda o'zgartirilgan)

Yer kodeksi O'zbekiston Respublikasida yerlarni tasniflash va boshqarishning asosiy asoslarini belgilaydi. U yerlarni ajratish, ulardan foydalanish va muhofaza qilish tamoyillari va talablarini belgilaydi. Kodeks shuningdek, yerga yakka tartibdagi va jamoaviy egalik qilishning huquqiy shakllarini, shuningdek, zaxiraga olinadigan va shartli ravishda qayta taqsimlanishi lozim bo'lgan turli toifadagi yerlarni belgilaydi. Kodeks, shuningdek, yerni begonalashtirish shartlari bilan majburiy ravishda sotib olishni, ya'ni davlat va jamoat ehtiyojlari uchun yerlarni olib qo'yishni nazarda tutadi.

YERGA EGALIK QILISH QOIDALARI

- Konstitutsiyaning 16-moddasida O'zbekiston Respublikasidagi barcha yerlar milliy boylik bo'lib, uni barqaror boshqarish zarur, chunki u aholi hayoti, iqtisodiyoti va farovonligini ta'minlab beradi.
- 19-modda. Yerga umrbod meros qilib qoldiriladigan huquqlar faqat (I) dehqon va dehqon xo'jaliklarini yuritish, (II) yakka tartibdagi turar joylar va (III) jamoaviy bog'dorchilik uchun berilishi mumkin.
- 24-moddada qishloq xo'jaligi korxonalarini va xorijiy investitsiya korxonalarini uchun yerga qisqa muddatli va uzoq muddatli (50 yilgacha) ijaraga berilishi mumkinligi ko'rsatilgan. Ushbu moddada davlatdan ijaraga olingan yer uchun sub-ijara shartnomasi taqiqlanishi ta'kidlangan.
- 28-moddada ijaraga olingan yer uchastkalari uchun to'lov ijara shartnomasi tuzilgan paytdagi dastlabki to'lov shaklida va keyingi "yillik ijara" to'lovlari orqali amalga oshirilishi kerakligi ko'rsatilgan. Ijaraga olingan yer uchun ijara haqining qiymati ma'lum bir yer uchastkasining sifati, joylashuvi va suv ta'minoti kontekstidan kelib chiqadi.

- 33-moddada yer uchastkalarining qonuniy egalik huquqini tasdiqlovchi ikkita hujjat, ya'ni (i) yer uchastkasiga egalik qilish huquqi to'g'risidagi davlat guvohnomasi, (ii) yerdan foydalanish to'g'risidagi shartnomalar belgilangan.
- 59 va 60-moddalarda shahar va qishloq joylaridagi yer resurslari uchun yerdan foydalanish toifalari ko'rsatilgan, ya'ni: (I) shaharsozlik uchun yerlar, (II) umumiy foydalaniladigan yerlar, (III) qishloq xo'jaligi yerlari, (IV) o'rmon yerlari, (V) sanoat yerlari, transport, aloqa va harbiy yerlari, (VI) cheklangan foydalanishdagi yerlar (yovvoyi tabiat, xavfli, madaniy va rekreatsion yerlar), (VII) suv ta'minoti va (VIII) zaxira yerlari.

YERLARNI EKSPROPRIATSIYA QILISH QOIDALARI

- 37-moddada "Yer uchastkasini yoki uning bir qismini davlat va jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yish yer egasining roziligi bilan yoki yerdan foydalanuvchi va ijarachining roziligi bilan O'zbekiston Respublikasi shaharlari, viloyatlari yoki Vazirlar Mahkamasining qarori bilan amalga oshiriladi" deyilgan. Xuddi shu moddada yer uchastkalarini davlat ehtiyojlari uchun olib qo'yishga qarshi asosli e'tirozi bo'lgan yer egalari olib qo'yish to'g'risidagi qaror ustidan sud tartibida shikoyat qilish huquqi berilgan.
- 41-moddada "Yer uchastkalari egalari, yer egalari, yerdan foydalanuvchilar, ijarachilar va davlat, xo'jalik va boshqa organlar va tashkilotlarning uy egalari faoliyatiga aralashish taqiqlanadi, qonun hujjatlari yer uchastkalari egalari, yer egalari, yerdan foydalanuvchilar va ijarachilar tomonidan buzilgan hollar bundan mustasno". Ushbu modda yer egalari, yer egalari va lizing oluvchilarning yerga bo'lgan huquqlarining buzilishi natijasida yo'qolgan yoki yo'qolgan yoki ziyon ko'rgan yer mulki hamda yo'qolgan foyda uchun tovon to'lanishi yoki to'liq qaytarilishi belgilab qo'yilgan.
- 43-moddada "Qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarni qishloq xo'jaligiga oid bo'lmagan ehtiyojlar uchun boshqa toifadagi yerlarga o'tkazishga alohida hollarda ushbu qonun va boshqa qonun hujjatlariga muvofiq yo'l qo'yiladi" deyilgan.

YER BOSHQARUVI ASOSLARI

Bundan tashqari, Yer kodeksi O'zbekistonda yer boshqaruvining institutsional asoslarini belgilaydi. Yer resurslarini boshqarish bilan shug'ullanadigan asosiy davlat organlariga quyidagilar kiradi (lekin ular bilan cheklanmagan holda):

- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi (tegishli tartibda)
- Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi (tegishli tartibda)
- Davlat aktivlarini boshqarish agentligi
- Davlat soliq qo'mitasi
- Kadastr agentligining Davlat kadastr palatasi
- Viloyat hokimliklari

3.1.3 Fuqarolik Kodeksi (1996, 2022 yilda o'zgartirilgan)

Fuqarolik kodeksi (I) fuqarolik munosabatlari ishtirokchilarining huquqiy maqomini belgilaydi, (II) mulk huquqini amalga oshirish asoslari va tartibini belgilaydi va (III) shartnoma majburiyatlarini

tartibga soladi. Bundan tashqari, u mol-mulkni olib qo'yish/hibsga olish, uning qiymati va kompensatsiya huquqini aniqlash, shuningdek huquqlardan mahrum qilish shartlarini belgilaydi.

Kodeksda, agar qonunda yoki shartnomada kamroq miqdorda zarar qoplanishi nazarda tutilmagan bo'lsa, huquqlari buzilgan har qanday shaxs etkazilgan zararining to'liq qoplanishini talab qilishi mumkinligi belgilab qo'yilgan. Zarar deganda, huquqi buzilgan shaxsning buzilgan huquqini tiklash uchun qilgan yoki qilishi lozim bo'lgan xarajatlari, uning mol-mulki yo'qolishi yoki shikastlanishi (haqiqiy zarar), shuningdek bu shaxs o'z huquqlari buzilmaganida odatdagi fuqarolik muomalasi sharoitida olishi mumkin bo'lgan, lekin ololmay qolgan daromadlari (boy berilgan foyda) tushuniladi.

- 8-moddada davlat ro'yxatidan o'tkazilishi lozim bo'lgan mol-mulkka bo'lgan huquqlar, agar qonun hujjatlarida boshqacha tartib nazarda tutilgan bo'lmasa, unga tegishli huquqlar ro'yxatdan o'tkazilgandan keyin vujudga keladi.
- 14-moddaga ko'ra, agar shaxs qonunni buzgan bo'lsa, buning natijasida olingan daromad yo'qolsa, huquqlari buzilgan shaxs boshqa zararlar, yo'qotilgan foyda bilan bir qatorda undan kam miqdorda qoplanishini talab qilishga haqli. foyda.
- 83-moddada ko'chmas mulk yer uchastkalari, yer osti boyliklari, binolar, inshootlar, ko'p yillik ko'chatlar va yer bilan mustahkam bog'langan boshqa mol-mulk, ya'ni ularning maqsadiga mutanosib ravishda zarar etkazmasdan ko'chirilishi mumkin bo'lmagan ob'ektlar deb ta'riflanadi.
- 84-moddada mulk huquqi va boshqa ko'chmas mulk huquqlari, ushbu huquqlarning vujudga kelishi, o'tkazilishi, cheklanishi va bekor qilinishi davlat ro'yxatidan o'tkazilishi shart. Bu shuni anglatadiki, ro'yxatdan o'tmasdan ko'chmas mulkka bo'lgan huquq kuchga kirmaydi.

3.1.4 781-sonli "Davlat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini kompensatsiya bilan olib qo'yish tartiblari to'g'risida"gi Qonun (2022-yil)

Qonun xususiy mulkdagi yerlarni davlat ehtiyojlari uchun olib qo'yishni nazarda tutadi. U yerni qonuniy olib qo'yish va qayta taqsimlash shartlari va tartibini belgilaydi hamda qonuniy ro'yxatga olingan yerga egalik huquqi egalari uchun kompensatsiya olish huquqini belgilaydi.

YERLARNI OLIB QO'YISH QOIDALARI

- 4-modda yerni olib qo'yish va qayta taqsimlashni ta'minlaydigan "jamoat ehtiyojlari"ni belgilaydi. Respublika va mahalliy ahamiyatga molik avtomobil va temir yo'llarni, aeroportlar, aerodromlar, aeronavigatsiya inshootlari va aviatsiya texnika markazlari, temir yo'l transporti ob'yektlari, ko'priklar, metropolitenlar, tunnellar, muhandislik inshootlari va energetika va kommunikatsiyalar liniyalarini qurish (rekonstruksiya qilish) shulardan biridir, kosmik faoliyat ob'ektlari, magistral quvurlar, muhandislik - aloqa tarmoqlari, irrigatsiya va melioratsiya tizimlari.

- 13-modda yerni olib qo'yishni ta'minlovchi loyiha tashabbuskoridan texnik jihatdan mumkin bo'lgan muqobil variantlar mavjud bo'lgan eng maqbul yer uchastkasini (oldindan eng kam ustuvor aktivlar bilan) aniqlashi va yashovchi viloyat hokimligiga tasdiqlovchi hujjatlarni taqdim etishi shart.
- 14-moddada "Loyihani amalga oshirish va bu boradagi yer uchastkalarini olib qo'yish tashabbusi hamda tegishli asoslovchi materiallar O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan ko'rib chiqiladi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan ko'rib chiqish yakunlari bo'yicha tegishli loyihani amalga oshirish to'g'risida qaror qabul qilinadi. Ushbu qaror loyihada AMITB va YSOTVTR hisobotlarida havola qilingan Prezident qaroriga taalluqlidir.
- 14-moddada "O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining loyihani amalga oshirish to'g'risidagi qarori asosida davlat ehtiyojlari uchun qabul qilinishi munosabati bilan yer uchastkalarini olib qo'yish zarurati tug'ilganda ushbu Qonunda belgilangan barcha majburiyatlar zimmasiga yuklanadi. tegishli viloyat hokimligi tomonidan amalga oshiriladi".

YERLARNI OLIB QO'YGANLIK UCHUN HISOBLANGAN KOMPENSATSIYA QOIDALARI

- 23-moddada yer uchastkalarini olib qo'yilgan qonuniy yer egalari kompensatsiya olish huquqi belgilangan. Bularga zarar ko'rgan yer uchastkalaridagi ko'chmas mulk uchun kompensatsiya (bozor qiymati bo'yicha), umrbod/merosiy egalik ostidagi uchastkalar uchun kompensatsiya, ko'p yillik plantatsiyalar uchun kompensatsiya va zarar ko'rgan mulk va tirikchilik vositalarini tiklashgacha bo'lgan muayyan o'tish xarajatlari uchun shartli kompensatsiya kiradi.
- 24 va 25-moddalarda yer uchastkalarini olib qo'yish natijasida yo'qolgan yer va ko'chmas mulk uchun ham pul, ham naqd pul kompensatsiyasini qonuniylashtiruvchi bir qator qoidalar mavjud. Ushbu qoidalar yo'qolganlarga teng qiymatdagi o'rnini bosuvchi aktivlarni taqdim etishni va ko'chirilgandan keyin 24 oy ichida ko'chmas mulk uchun tovon to'lashni talab qiladi.
- 25-moddada "Umumiy qo'shma mulk ishtirokchilariga tovon ularning umumiy mulkdagi ulushlariga muvofiq to'lanadi", deb qo'shimcha qilib "Tovon to'lash shartnomada ko'rsatilgan muddatlarda, lekin tuzilgan kundan e'tiboran olti oydan kechiktirmay to'lanadi". shartnomada, agar shartnomada pul mablag'lari ko'rinishidagi kompensatsiya nazarda tutilgan bo'lsa, bunday kompensatsiya kompensatsiya shartnomasi tuzilgan kundan boshlab bir oydan kechiktirmay beriladi.
- 25-moddada shunday deyilgan: "Barcha huquq egalari bilan shartnoma tuzilgan paytdan e'tiboran bir oy muddat o'tgan shartnomalarda kompensatsiya sifatida ko'rsatilgan pul mablag'lari summasi uch oy ichida to'lanadi. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi tomonidan tegishli oylarda rasman e'lon qilingan inflyatsiyaga mutanosib ravishda indeksatsiya qilish".

TA'SIR QILINGAN MULKNI BAHOLASH TO'G'RSIDAGI QOIDALAR

- 29-moddada "Buzilishi lozim bo'lgan ko'chmas mulk ob'yektlarini, shu jumladan ko'p yillik o'simliklarni, shuningdek olib qo'yilgan yer uchastkasiga bo'lgan huquqlarni baholash yer uchastkasini olib qo'yish bo'yicha tartib-taomillar boshlangunga qadar yoki xabarnoma ta'sir etgunga qadar amalga oshiriladi. ko'chmas mulk ob'ektining qiymati bo'yicha yer uchastkasi olib qo'yilganligi, shuningdek olib qo'yilgan yer uchastkasiga bo'lgan huquqlar.

- “Olib qo'yilgan yer uchastkasiga bo'lgan huquqlarni baholash faqat yer uchastkasiga bo'lgan huquqlar davlat ro'yxatidan o'tkazilganligini tasdiqlovchi hujjatlar asosida amalga oshiriladi” deb qo'shimcha qilinadi.

TA'SIR QILINGAN MULKNI BAHOLASH TO'G'RSIDAGI QOIDALAR

Bundan tashqari, Qonunda yerni olib qo'yish bo'yicha ish yuritishdan kelib chiqadigan har qanday shikoyat va e'tirozlar bo'yicha sudga murojaat qilish imkoniyati ko'zda tutilgan.

- 34-moddada “Kompensatsiya komissiyalari huquq egasiga kompensatsiya berish bilan bog'liq nizolarni sudgacha bo'lgan tartibda ko'rib chiqadi”, deb qo'shimcha qilib, “Kompensatsiya komissiyasining qaroriga rozi bo'lmagan tomon sudga murojaat qilishi mumkin. qonun hujjatlarida belgilangan tartibda».

3.1.5 Vazirlar Mahkamasining 2011 yil 146-sonli “Shaharsozlik faoliyati va boshqa noqishloq xo'jaligi maqsadlari uchun yer uchastkalari berish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qarori.

Qarorda mulkiy yoki ijaraga olingan yer uchastkalarining yo'qolishi, shu bilan bog'liq ravishda qishloq va o'rmon xo'jaligi mahsulotlari yetishtirilishi uchun tovon to'lash miqdorini belgilash tartibi belgilandi.

- 2-moddada “Yer uchastkalari egalari, foydalanuvchilari, ijarachilari va mulkdorlariga yetkazilgan zararining, shu jumladan boy berilgan foydaning, shuningdek qishloq va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishidan ko'rilgan zararining o'rni yer uchastkasi berilgan (berilgan) yuridik shaxslar tomonidan to'lanadi. yoki faoliyati yer uchastkasiga bo'lgan huquqlarning cheklanishiga va yer sifatining yomonlashishiga olib keladigan bo'lsa.
- 5-moddada “Yer uchastkalari egalari, foydalanuvchilari, ijarachilari va mulkdorlarining yo'qotishlari quyidagi hollarda to'liq hajmda (shu jumladan boy berilgan foyda) aniqlanadi va qoplanadi:
- 6-modda (I) xususiy yerlar, (II) ko'chmas binolar/inshootlar, (III) ko'p yillik ko'chatlar va (IV) yo'qolgan foyda uchun kompensatsiya to'lashni belgilaydi.
- 8-moddada yuridik va jismoniy shaxslarning xususiy mulkida bo'lgan yer uchastkasining qiymati yer uchastkasini olib qo'yish to'g'risida qaror qabul qilingan paytdagi bozor qiymatidan kelib chiqqan holda baholovchi tashkilotlar tomonidan belgilanishi talab qilinadi.
- 12-moddada “yuridik shaxslarning yer uchastkalarini olib qo'yish bilan bog'liq bo'lgan foydasi, ularda joylashgan bino va inshootlarni buzish bilan bog'liq bo'lgan foydaning qiymati moliyaviy faoliyatdan olingan so'nggi uch yildagi o'rtacha yillik sof daromadidan kelib chiqib belgilanadi. tegishli yillar uchun hisobot va yangi joyda faoliyatni tiklash uchun zarur bo'lgan davr.
- 12-modda shuningdek, “Olingan qishloq xo'jaligi yerlaridan yo'qotilgan foyda miqdori, so'nggi uch yil davomida ta'sirlangan yer maydonidan olingan yillik o'rtacha sof daromadni to'rt yilga, ya'ni almashtirish yerlarida to'liq qishloq xo'jaligini tiklashga qadar bo'lgan o'tish vaqtiga ko'paytirish orqali aniqlanadi”, deb taqdim etadi.

3.1.6 O'zbekiston Respublikasining Xususiy mulkni himoya qilish va mulkdorlar huquqlarining kafolatlari to'g'risidagi qonuni (2012)

Qonunda yer uchastkalarini olib qo'yish natijasida yuzaga kelgan buzilishlar bilan bog'liq tovon to'lash va xabardor qilish bo'yicha quyidagi talablar belgilangan:

- Musodara qilingan yer uchastkasida joylashgan uy-joy, boshqa binolar, inshootlar yoki ko'chatlarni bozor qiymati bo'yicha yetkazilgan zararni oldindan va to'liq qoplamasdan buzishga yo'l qo'yilmaydi.
- Davlat organlari uy-joy, boshqa binolar, inshootlar yoki ko'chatlar mulkdorini buzib tashlash boshlanishidan kamida olti oy oldin tegishli ravishda Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, tegishli viloyat va Toshkent shahar hokimining qarori nusxasi bildirishnomaga ilova qilingan holda yozma ravishda (kvitansiya bilan) xabardor qiladilar.

3.1.7 Boshqa qonun hujjatlari

Quyidagi qonun hujjatlari tegishli ijtimoiy-iqtisodiy jihatlarni, shu jumladan yerdan foydalanish imkoniyatini tartibga soladi.

3-1-jadval Qo'shimcha tegishli qonunlar va qoidalarni ko'rib chiqish

HUQUQIY TALAB	XULOSA
<p>Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-noyabrdagi "Jismoniy va yuridik shaxslarning mulk huquqlari kafolatlarini ta'minlash hamda yer uchastkalarini olib qo'yish va kompensatsiya berish tartibini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 911-son qarori (2022-yil uchun tahririda).</p>	<p>Ushbu qarorda davlat va jamoat ehtiyojlari uchun yerlarni olib qo'yish va investitsiya loyihalarini amalga oshirishning asosiy talablari va tartibi, shuningdek, buzilayotgan turar-joy, ishlab chiqarish va boshqa binolar, inshootlar va ko'chatlar uchun jismoniy va yuridik shaxslarga yerlarni tortib olishda kompensatsiya to'lash mexanizmini ham belgilangan. Investitsion loyihalarni amalga oshirish uchun yer uchastkalarini olish to'g'risidagi qaror faqat Prezident va Vazirlar Mahkamasining qarori bilan qabul qilinadi, bu esa mahalliy hokimliklar tomonidan yer uchastkalarini olib qo'yishni cheklaydi. Qarorda yerning o'rnini bosish qiymati bo'yicha to'liq kompensatsiya to'langanidan va ta'sirlangan uy xo'jaliklar bilan maslahatlashganidan keyingina olib qo'yilishi belgilab qo'yilgan. Ushbu qarorda jamoatchilik bilan maslahatlashish va oshkor qilish uchrashuvlari majburiydir. Bundan tashqari, yerni sotib olish va ko'chirish bo'yicha tadbirlarni amalga oshirish bo'yicha aniq qadamlar mavjud.</p> <p>Davlat va jamoat ehtiyojlari uchun yerlarni olib qo'yishning hamda investitsiya loyihalarini amalga oshirishning asosiy talablari va tartibi, shuningdek yerlarni olib qo'yganlik uchun kompensatsiya tayinlash Vazirlar Mahkamasining 911-sonli qarori va ushbu qaror bilan tasdiqlangan Nizom bilan belgilanadi, shu jumladan:</p> <p>Yer yoki uning bir qismi davlat va jamoat ehtiyojlari uchun, shu jumladan muhim ijtimoiy-iqtisodiy va investitsiya loyihalarini amalga oshirish uchun olib qo'yilishi yer egasining roziligi bilan yoki yerdan foydalanuvchi va ijarachi bilan kelishgan holda Qoraqalpog'iston Respublikasi Oliy Kengashi, Xalq deputatlari viloyatlar Kengashlari Xalq deputatlari Kengashlari), Toshkent shahar kengashi qarorlari bilan amalga oshiriladi. 2021-yil 22-sentyabrdagi tahrirda</p>

HUQUQIY TALAB	XULOSA
	<p>Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar, Toshkent shahar yoki tuman (shahar) hokimiyat organlarining begonalashtirilayotgan yer uchastkasida joylashgan ko'chmas mulk obyektini buzish to'g'risidagi qarori faqat sud organlarining ijobiy xulosasi mavjud bo'lgan taqdirdagina qabul qilinadi.</p> <p>Mazkur qaror yer uchastkalarini olib qo'yish natijasida mulkdorlarga yetkazilgan zarar va yo'qotishlarni qoplash tartibini tartibga soladi. Bundan tashqari, qarorda yerlarni sotib olish va kompensatsiya qilishning umumiy qoidalari, shu jumladan davlat va jamoat ehtiyojlari va investitsiya loyihalari uchun yerlarni tartib olish bo'yicha hujjatlarni tayyorlash belgilangan. Qaror, shuningdek, agar loyiha xalqaro tashkilotlar yoki banklar tomonidan moliyalashtirilsa, xalqaro standartlarni qo'llashga imkon beradi.</p> <p>Amaldagi qonunchilikdagi so'nggi o'zgarishlarni inobatga olgan holda, LTKShlar quyidagilar uchun kompensatsiya oladilar: "Yer uchun yer" kompensatsiya usuli bekor qilinganligi sababli daromadlarini yo'qotish; Binolar/inshootlar uchun, hatto ular noqonuniy bo'lsa ham.</p>
<p>Vazirlar Mahkamasining 2016-yil 21-sentabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Hukumatining ayrim qarorlariga ko'chmas mulkka oid kadastr hujjatlarini rasmiylashtirish tartibini yanada takomillashtirishga yo'naltirilgan o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi 317-son qarori.</p>	<p>Unda har bir hudud bo'yicha o'zlashtirilgan qishloq xo'jaligi yerlarining gektariga qiymati alohida belgilanadi. Bundan tashqari, u yer uchastkalarining mulkdorlari, foydalanuvchilari, ijarachilari va mulkdorlarining zararini, shuningdek, qishloq va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishidagi yo'qotishlarni qoplash tartibini belgilaydi.</p>
<p>O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 16-iyuldagi "Xalqaro moliya institutlari va xorijiy hukumat moliya tashkilotlari ishtirokidagi loyihalarni tayyorlash va amalga oshirish samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 3857-son qarori</p>	<p>Xalqaro moliya institutlari yoki banklar ishtirokida amalga oshiriladigan loyihalar uchun qoidalar va normalarni belgilaydi. O'zbekistonning qonunchilik bazasi va Xalqaro moliya tashkilotlari (XMT) o'rtasida ko'chirish siyosati o'rtasida nomuvofiqlik mavjud bo'lgan taqdirda, ijro etuvchi idoralar XMT siyosatiga amal qiladi va ko'chirish xarajatlari (yer uchastkalari olib qo'yilganda, uylar va boshqa binolar, inshootlar yoki ko'chatlar buzib tashlangan taqdirda kompensatsiya) XMTlar metodologiyasiga muvofiq tuzilgan baholash hujjatlari asosida to'lanadi.</p>
<p>O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 1 avgustdagi "O'zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida"gi 5495-son Farmoni.</p>	<p>Davlat va jamoat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini olib qo'yish to'g'risidagi qarorlar yer uchastkalari olib qo'yilishi rejalashtirilayotgan manfaatdor shaxslar bilan ochiq muhokama qilinganidan keyin hamda foyda va xarajatlar baholangandan keyingina qabul qilinishini nazarda tutadi. Yer uchastkalarini olib qo'yish vaqtida jismoniy va yuridik shaxslarga tegishli bo'lgan turar-joy, ishlab chiqarish va boshqa bino va inshootlarni buzishga mol-mulkning bozor qiymati to'liq qoplanganidan keyin va bunday olib qo'yish bilan bog'liq holda mulkdorlarga yetkazilgan zararlar qoplangandan keyin yo'l qo'yiladi.</p>

HUQUQIY TALAB	XULOSA
<p>O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 17-iyundagi "Qishloq xo'jaligida yer va suv resurslaridan samarali foydalanish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 5742-son Farmoni</p>	<p>5-moddada: "Tartib belgilansin, unga ko'ra: sug'oriladigan qishloq xo'jaligi yerlari maxsus muhofazaga olinadi; ushbu yerlarni qishloq xo'jaligidan boshqa maqsadlar uchun, shu jumladan sanoat va fuqarolik obyektlari (binolar va inshootlar) qurilishi uchun ajratishga yo'l qo'yilmaydi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori bilan ajratilgan yerlar bundan mustasno".</p>
<p>O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 3-avgustdagi "Fuqarolar va tadbirkorlik subyektlarining mulk huquqi kafolatlanishini so'zsiz ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 5491-son farmoyishi</p>	<p>Mazkur farmoishda fuqarolar va tadbirkorlik subyektlarining mulkiy huquqlarini ta'minlash chora-tadbirlari belgilangan:</p> <p>Davlat va jamoat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini olib qo'yish to'g'risida qaror qabul qilishga faqat yer uchastkasi olib qo'yilishi rejalashtirilayotgan manfaatdor shaxslar bilan ochiq muhokama o'tkazilganidan, shuningdek, foyda va xarajatlar baholanganidan keyin yo'l qo'yiladi;</p> <p>Fuqarolar va tadbirkorlik subyektlariga tegishli bo'lgan ko'chmas mulkning bozor qiymati va olib qo'yish sababli mulkdorga yetkazilgan zararining o'zni to'liq qoplanganidan keyin ruxsat beriladi.</p> <p>Fuqarolar va tadbirkorlik subyektlariga davlat organi (mansabdor shaxs)ning noqonuniy ma'muriy hujjati qabul qilinishi oqibatida yetkazilgan zarar davlat tomonidan, birinchi navbatda, tegishli organlarning budjetdan tashqari mablag'lari hisobidan qoplanadi, keyinchalik aybdor shaxsdan regress tartibida undirib olinadi.</p>
<p>Prezidentning "Yer munosabatlarida tenglik va shaffoflikni ta'minlash, yerga bo'lgan huquqlarni ishonchli himoya qilish va ularni bozor aktiviga aylantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni. 2021 yil 8 iyun</p>	<p>Farmonda qayd etilgan yer munosabatlaridagi bir qancha o'zgarishlar bilan bir qatorda tuman hokimlarining bevosita yer ajratish vakolati bekor qilindi. Shuningdek, bir hujjat bilan yoki bir vaqtning o'zida yer uchastkasini olib qo'yish, zaxiraga olish, boshqa shaxsga ajratish taqiqlanadi. Bu shuni anglatadiki, 2021 yil 1 avgustdan boshlab ayrim mahalliy hokimlarning yerga bo'lgan huquqlari cheklanadi va bu cheklovlar yer sotib olish va ijaraga berish jarayoniga ham ta'sir qiladi.</p> <p>Endilikda mahalliy hokimlarga yagona qaror qabul qilib, fuqarolarga, korxonalar va tashkilotlarga yer uchastkalarini ajratib berish taqiqlanadi.</p> <p>Endi qishloq xo'jaligi yerlari ochiq elektron tender orqali, qishloq xo'jaligiga tegishli bo'lmagan yerlar esa egalik yoki ijaraga olingan elektron onlayn auksion orqali sotiladi.</p> <p>Tuman hokimlari yerlarni to'g'ridan-to'g'ri taqsimlash huquqidan mahrum etilgan bo'lsa-da, Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimlari qishloq xo'jaligi yerlariga ochiq elektron tanlov natijalarini tasdiqlash huquqini saqlab qolishdi.</p> <p>Prezident matbuot xizmati xabariga ko'ra, viloyat hokimlarining yer munosabatlariga oid barcha qarorlari Adliya vazirligi tomonidan huquqiy ekspertizadan o'tkaziladi. Shuningdek, Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari davlat tashkilotlariga ularning qaroriga ko'ra doimiy foydalanish huquqi asosida davlat va jamoat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini berishi mumkin.</p>
<p>O'zbekiston Soliq kodeksi</p>	<p>Soliq kodeksi (SK) - bu jismoniy va yuridik shaxslarga soliq solish masalalarini tartibga soluvchi normativ-huquqiy baza. Ushbu qonun aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlariga mol-mulk solig'i,</p>

HUQUQIY TALAB	XULOSA
	daromad solig'i va Soliq kodeksida nazarda tutilgan boshqa soliqlarni to'lashdan chegirmalar yoki imtiyozlar ko'rinishidagi kompensatsiyalarni tartibga soladi.
O'zbekiston Respublikasining Oila kodeksi	<p>O'zbekiston Respublikasining 23-24-moddalarida yer va xotinning umumiy mulki bo'lgan mol-mulkka egalik qilish, undan foydalanish va uni tasarruf etishda, u er-xotinlardan birining nomiga yoki hisobidan olinganligidan qat'i nazar, teng huquqlarga ega ekanligi belgilangan.</p> <p>Ko'chmas mulk yoki boshqa har qanday mol-mulk boshqa turmush o'rtog'ining rozilgisiz sotilishi yoki mulkka o'tkazilishi mumkin emas.</p> <p>25-moddada aytilishicha, yer va xotinning nikohga qadar o'ziga tegishli bo'lgan mol-mulki, shuningdek ulardan har birining nikoh davomida hadya, meros tariqasida yoki boshqa bepul bitimlar asosida olgan mol-mulki, agar boshqa turmush o'rtog'i unga o'z qiymatini oshiradigan mablag' kiritganligi aniqlanmasa (kapital ta'mirlash, rekonstruksiya qilish va boshqalar) ulardan har birining o'z mulki hisoblanadi.</p>
"Baholash faoliyati to'g'risida"gi qonun (2022-yil 29-iyundagi tahrirda)	<p>2021 yil 12.10 Bekor qilingan 41-modda: Baholovchi tashkilot baholash faoliyatini amalga oshiruvchi yuridik shaxs hisoblanadi. 12.10.2021 yilda tahrirlangan</p> <p>11-modda: Ob'ektlarni qabul qilish, ularni to'liq e'tirof etish yoki davlat foydasiga bir qismiga umumiy mulk huquqi to'g'risida qaror qabul qilingan taqdirda baholash majburiydir. 14 May 2014 yilda tahrirlangan</p> <p>181-modda: zarur hollarda baholash to'g'risidagi hisobotning ishonchliligini qonun hujjatlarida belgilangan tartibda tekshirish maqsadida ushbu hisobotni ekspertizadan o'tkazish boshqa baholash tashkiloti tomonidan shartnoma asosida amalga oshirilishi mumkin.</p> <p>Baholash hisobotining ishonchliligini tekshirish natijalari ekspert xulosasi bilan rasmiylashtiriladi.</p> <p>Ekspertizani o'tkazgan baholash tashkilotining ekspert xulosasi baholash to'g'risidagi hisobotning ishonchliligi to'g'risida xolis fikrni o'z ichiga olishi kerak. Shu bilan birga, ushbu tashkilot qayta baholash o'tkazish va baholash ob'ektining qiymati bo'yicha ekspert xulosasi berishga haqli emas.</p> <p>Baholash tashkilotini ilgari amalga oshirgan baholash hisobotining ishonchliligini ekspertizadan o'tkazishga jalb qilishga yo'l qo'yilmaydi.</p> <p>Agar buyurtmachi baholash hisobotining ishonchliligi to'g'risida olingan ekspert xulosasiga rozi bo'lmasa, nizo sudda ko'rib chiqiladi.</p> <p>Bahsli holatlarda baholash ob'ektini baholash materiallarini ekspertizadan o'tkazish uchun qonunda belgilangan tartibda ekspert komissiyasi tuziladi.</p> <p>Baholash ob'ektini baholash materiallarini o'rganish bo'yicha ekspert komissiyasining ushbu materiallarning ishonchliligini aniqlash yuzasidan xulosasi faqat sud tomonidan qonunda belgilangan tartibda tayyorlanadi. Agar baholash to'g'risidagi hisobot sud tomonidan ishonchsiz deb topilsa, sud tomonidan belgilangan baholash ob'ektini baholash materiallarini ekspertizadan o'tkazish bo'yicha ekspert komissiyasi baholash ob'ektini qayta baholaydi va sudga baholash ob'ektining qiymati to'g'risida xulosa beradi.</p>
Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 26-dekabrda	Ushbu qonun loyihalar turiga qarab kompensatsiya to'lovlari manbalarini belgilaydi. Shuningdek, kompensatsiya to'lash uchun

HUQUQIY TALAB	XULOSA
<p>“Davlat va jamiyat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarining olib qo'yilishi munosabati bilan jismoniy va yuridik shaxslarga yetkazilgan zararlarni qoplash bo'yicha markazlashtirilgan jamg'armalar mablag'larini shakllantirish va ulardan foydalanish tartibi to'g'risida”gi 1047-son qarori.</p>	<p>mas'ul bo'lgan asosiy organ sifatida Respublika maqsadli jamg'armasi (RMJ) tashkil etiladi RMJ Kuzatuv Kengashiga kompensatsiya uchun mablag' ajratish to'g'risida qaror qabul qilish vazifasi yuklatilgan.</p>
<p>Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 5-martda qabul qilingan “Aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini yanada takomillashtirish hamda sohaga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida”gi 122-son qarori aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlariga taalluqlidir.</p>	<p>O'zbekiston Respublikasi Mahalla va oilani qo'llab-quvvatlash vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi, Davlat soliq qo'mitasi huzuridagi Kadastr agentligi, Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi va boshqa tegishli vazirliklar ko'rsatib o'tilgan hududiy chegaralari bo'lgan yagona elektron ma'lumotlar bazasini ishlab chiqishlari va joriy etishlari hamda uning "yagona reyestr" AT-ga integratsiyalashuvini ta'minlashlari shart.</p> <p>Qonun hujjatlari Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligining “Davlat xizmatlari agentligining Yagona elektron arxivi” axborot tizimida vasiylar va homiylar to'g'risidagi ma'lumotlarni bo'limlar o'rtasida elektron ma'lumotlar almashinuvi yo'li bilan qabul qilish boshidan oxirigacha (qabul qilish, sinfdan ko'chirish, ko'chirish, bitiruv) ta'minlashga qaratilgan.</p> <p>Moliya vazirligi Iqtisodiy rivojlanish va qashshoqlikka qarshi kurashish vazirligi bilan birgalikda Yagona reestrda foydalangan holda ijtimoiy nafaqa va moddiy yordam oluvchi oilalarning ijtimoiy-iqtisodiy ahvolini muntazam tahlil qilib borishi shart.</p> <p>Ijtimoiy pensiya va moddiy yordam oluvchi oilalarning ijtimoiy-iqtisodiy ahvoli tahlili asosida ijtimoiy pensiya va moddiy yordam uchun byudjet mablag'lari tuman va shaharlarning mahalliy byudjetlari o'rtasida taqsimlanadi.</p>
<p>O'zbekiston Respublikasining “Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to'g'risida”gi 2014-yil 3-dekabrda 378-son Qonuni (2017-yil 17-avgustdagi tahririda).</p>	<p>Mazkur qonunning maqsadi jismoniy va yuridik shaxslarning davlat organlariga va davlat boshqaruvi organlariga (keyingi o'rinlarda davlat organlari deb yuritiladi), shuningdek ularning mansabdor shaxslariga murojaatlarini (keyingi o'rinlarda murojaatlar deb yuritiladi) tartibga solishdan iborat. Murojaatlar og'zaki, yozma yoki elektron shaklda bo'lishi mumkin. Murojaatlar, ularning shakli va turidan qat'i nazar, bir xil ahamiyatga ega.</p> <p>Xalq qabulxonasining vazifalariga quyidagilar kiradi: Aholi bilan to'g'ridan-to'g'ri muloqotni tashkil etish, ularning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini har tomonlama himoya qilishga qaratilgan samarali murojaatlar tizimining ishlashini ta'minlash; kelib tushgan murojaatlarni kiritish, umumlashtirish, tizimlashtirish, monitoring qilish va ko'rib chiqishni nazorat qilishning elektron axborot tizimini joriy etish va yuritish orqali zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish; va</p>

HUQUQIY TALAB	XULOSA
	<p>Maslahatchilar, manfaatdor masala bo'yicha tezkor ma'lumot olishni xohlovchi jismoniy va yuridik shaxslar o'rtasida ma'lumot almashish orqali real vaqt rejimida maslahatlar.</p> <p>Ariza yoki shikoyat masalani hal etishi shart bo'lgan davlat organi, tashkilot yoki ularning mansabdor shaxsiga kelib tushgan kundan e'tiboran 15 kun ichida ko'rib chiqiladi.</p> <p>Qo'shimcha o'rganish va/yoki tekshirish zarur bo'lganda, qo'shimcha hujjatlar so'rovi dastlabki so'rov olingan kundan boshlab 1 oy ichida tuzilishi va bajarilishi kerak.</p>
<p>O'zbekiston Respublikasining "Yaylovlar to'g'risida"gi 21.05.2019 yildagi 538-sonli Qonuni (06.06.2022 y. tahririda).</p>	<p>Ushbu qonunda yaylovlardan foydalanish va ularni muhofaza qilish sohasidagi maxsus vakolatli davlat organlari O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo'mitasi va O'zbekiston Respublikasi o'rmon xo'jaligi davlat qo'mitasi (5-modda) ekanligi belgilab qo'yilgan.</p> <p>Yuridik va jismoniy shaxslar yer uchastkalarini ijaraga, shu jumladan, subijaraga olish orqali yaylovlardan foydalanishi mumkin. Yaylovlar jismoniy va yuridik shaxslarga ochiq elektron tanlov asosida berilishi mumkin.</p> <p>O'rmon fondi yerlarida yaylovlardan o'rmon xo'jaligi davlat organlarining ruxsati bilan foydalaniladi. Investitsiya shartnomasi yoki davlat-xususiy sheriklik asosida foydalanishdan chiqib ketgan yaylovlar O'zbekiston Respublikasi fuqarolariga, qishloq xo'jaligi korxonalariga, shuningdek O'zbekiston Respublikasi rezidentlari bo'lgan investorlarga investitsiya shartnomasi yoki davlat-xususiy sheriklik asosida qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi maqsadida uch yildan kam bo'lmagan va qirq to'qqiz yildan oshmaydigan muddatga ijaraga berilishi mumkin. Yuridik va jismoniy shaxslar foydalanishga berilgan yaylovlarni (uchinchi shaxslarga berish huquqsiz) subijaraga berishi mumkin (13-modda).</p> <p>Yaylovlardan foydalanish huquqi yuridik shaxs tugatilgan, jismoniy shaxs vafot etgan, yaylovlar berilgan muddat tugagan, maqsadga muvofiq foydalanilmagan, oqilona foydalanilmagan, yaylov yerlarini jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yilgan, yaylovlardan ixtiyoriy ravishda foydalanishni rad etgan hollarda tugatiladi (19-modda).</p> <p>Yaylov monitoringi-bu yaylovlarning holatini va ulardan foydalanish natijasida yuzaga keladigan o'zgarishlarni kuzatish tizimi bo'lib, yaylovlarning miqdoriy va sifat ma'lumotlari haqida ma'lumot to'plash, ularning holatini baholash va bashorat qilish, salbiy jarayonlarni aniqlash va yo'q qilish imkonini beradi. Monitoring geobotanik tadqiqotlar va yaylovlarni inventarizatsiya qilish natijasida olingan tizimli kuzatuvlar ma'lumotlariga asoslanadi. Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlar bo'yicha yaylovlarning holati to'g'risidagi monitoring ma'lumotlari O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligining veb-saytida vaqti-vaqti bilan joylashtiriladi (25-modda).</p> <p>Yuridik va jismoniy shaxslar yaylovlarni ifloslantirganlik, ulardan oqilona foydalanmaganlik, ularning tanazzulga uchraganligi va yaylovlar to'g'risidagi qonunchilikni boshqacha tarzda buzganlik natijasida yetkazilgan zararining o'rnini qoplashi shart. (26-modda).</p>

3.1.8 Yerdan foydalanish huquqiga oid qonuniy talablar

O'zbekistonda yer uchastkasidan foydalanish huquqini ro'yxatdan o'tkazish tartibi yuridik va jismoniy shaxslar uchun bir xil. Yer uchastkasidan foydalanish huquqi yoki ulardan cheklangan foydalanish O'zbekiston yer kodeksining asosan 30 va 86-moddalarida hamda fuqarolik kodeksining 173-moddasida (muddatli xizmat ko'rsatish bo'yicha), shuningdek vazirliklar Mahkamasining 911-sonli 16.11.2019-sonli qarorida belgilanadi.

Yer kodeksining 30-moddasi, Fuqarolik kodeksining (FK) 173-moddasi va Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 29-dekabrda 1060-son qarori 1-ilovasining 30-moddasidan kelib chiqib, servitut belgilashni talab qiluvchi shaxslar o'rtasidagi servitut va yer uchastkasining egalari, yerdan foydalanuvchilar, yer uchastkalarining ijarachilari va mulkdorlari kelishuvi asosida belgilanadi. Agar ular kelishuvga erishmasalar, foydalanish huquqi foydalanuvchining da'vosiga ko'ra sud qarori bilan cheklangan tartibda belgilanadi. Foydalanish huquqini berish to'g'risidagi shartnoma davlat ro'yxatidan o'tkazilishi kerak va yer uchastkasi boshqa shaxsga o'tkazilganda saqlanadi. Yer uchastkasidan foydalanish huquqini berish to'g'risidagi shartnoma, agar u tuzilgan asos bekor qilingan bo'lsa, bekor qilinishi mumkin.

Yer uchastkasidan foydalanish huquqini berish to'g'risidagi shartnoma bo'yicha zararlarni hisoblash va qoplash Vazirlar Mahkamasining 2011-yil 25-maydagi 146-son "Shaharsozlik faoliyatini amalga oshirish hamda qishloq xo'jaligiga oid bo'lmagan boshqa ehtiyojlar uchun yer uchastkalari berish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi va 2019-yil 16-noyabrda 911-son "Jismoniy va yuridik shaxslarning mulk huquqlari kafolatlarini ta'minlash hamda yer uchastkalarini olib qo'yish va kompensatsiya berish tartibini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorlariga muvofiq amalga oshiriladi.

Yer kodeksining (YK) 30-moddasida o'zganing yer uchastkasidan cheklangan tarzda foydalanish huquqi (servitut) quyidagi holatlari belgilangan:

- o'zganing yer uchastkasi orqali piyoda yoki transportda o'tish;
- o'zganing yer uchastkasida drenaj ishlari o'tkazish;
- o'zganing yer uchastkasidan irrigatsiya tarmoqlarini o'tkazish va ulardan foydalanish;
- muhandislik va boshqa liniyalar hamda tarmoqlar o'tkazish;
- yer uchastkasida suv va quduqni (ichish uchun) tekshirish;
- qishloq xo'jaligi hayvonlarini o'zganing yer uchastkasi orqali haydab o'tish;
- yer uchastkasidan qidiruv, tadqiqot va boshqa ishlar uchun vaqtincha foydalanish; yer uchastkasida qo'riqlanadigan o'rmon o'simliklarini va boshqa ekologik ob'ektlarni yaratish; boshqa servitutlar.

3.1.9 Sanitariya muhofazasi zonasiga qo'yiladigan talablar

Quyosh FE qurilmalari va ESAT uchun Sanitariya muhofazasi zonasini o'rnatish uchun maxsus talab mavjud emas, chunki bunday texnologiyalar mamlakat sharoitida nisbatan yangi. Shu bilan birga, SanPiN 0350-17 quyidagilarni ta'kidlaydi:

"Sanitariya tasnifiga kiritilmagan, yangi, yaxshi tushunilmagan, uyda va chet elda o'xshash bo'lmagan texnologiyalar, atmosferaga birinchi va ikkinchi xavfli sinflarning kimyoviy va biologik moddalari chiqarilishi mavjud bo'lgan ob'ektlar uchun SMZ kengligi har bir alohida holatda dastlabki hisob-kitoblar va inson salomatligiga mumkin bo'lgan ta'sir asosida individual ravishda o'rnatiladi." ushbu SanPiNning 2.11-bandida aytilgan. Qayta tiklanadigan energiya manbalari O'zbekiston uchun yangi bo'lganligi sababli (va ular elektr stansiyalariga tegishli), quyosh elektr stansiyalari, shuningdek, ularning ob'ektlari uchun SMZni aniqlash uchun sanitariya bo'limi bilan maslahatlashish zarur.

Bunday maslahatchi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik agentligi (bundan buyon matnda Sanitariya-epidemiologiya xizmati) bilan bir qator maslahatlashuvlar o'tkazdi, u amaldagi me'yoriy hujjatlarda ko'rsatilmagan yangi texnologiyalarga ega ob'ektlar uchun SMZ tashkil etish huquqiga ega.

Maslahatlashuvlar natijalariga ko'ra quyidagi tavsiyalar tayyorlandi:

- SanPiN 0236-07 qonunining qoidalariga ko'ra, 220 kv kuchlanishli HEUL uchun yuqori xavf zonasi chiziqning har ikki tomonidagi ekstremal simlardan 15 metrni tashkil qiladi. Nominal kuchlanish 500 kv bo'lgan HEUL uchun SMZ zonasi 30 metrni tashkil qiladi.
- Mavjud qonunlarning hech biri FE stantsiyalari va ESAT infratuzilmasi uchun SMZ vakolatini bermaydi. Biroq, SMZ ehtiyot chorasi sifatida FESrida va ESATda o'rnatilgan eng tashqi elektr inshootlaridan mos ravishda 50 va 250 metr masofani tavsiya qiladi.

3.1.10 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Elektr tarmoqlari ob'ektlarini muhofaza qilish qoidalarini tasdiqlash to'g'risidagi 1050-son qarori (2018)

Ushbu farmonda elektr tarmoqlari ob'ektlari uchun tarmoq xavfsizligi zonalarini (TXZ) majburiy belgilash tartibi, shuningdek, ushbu ob'ektlarning aholi salomatligi va xavfsizligiga minimal xavf tug'dirgan holda barqaror ishlashini ta'minlash maqsadida ushbu taqiqlangan zonalar doirasidagi yarlardan foydalanishning alohida shartlari belgilangan. shuningdek himoyasiz yovvoyi tabiat.

Elektr tarmoqlari ob'ektlari uchun tarmoq xavfsizligi zonalarini elektr uzatish liniyasining har ikki tomonida eng tashqi simlardan va kichik stantsiyalarning perimetri bo'ylab kuchlanish uchun quyidagi masofalarda o'rnatilishi kerak:

- 110kV – har bir tashqi o'tkazgichdan 20 metr
- 220kV – har bir tashqi o'tkazgichdan 25 metr
- 500kV – har bir tashqi o'tkazgichdan 30 metr

3.2 Kreditor talablari

3.2.1 OTB

3.2.1.1 OTB Himoya choralari siyosati to'g'risidagi bayonot (HSB)

2009 yildagi OTB Himoya choralari siyosati to'g'risidagi bayonot (HSB) quyidagi uchta asosiy kafolat talablari uchun siyosat, maqsadlar, ish hajmi, kelishuv shartlari va tamoyillarini belgilaydi:

- Atrof-muhitni muhofaza qilish choralari: turi, joylashuvi, ko'lami va sezgirligi hamda ularning atrof-muhitga potentsial ta'siri, shu jumladan to'g'ridan-to'g'ri, bilvosita, qo'zg'atilgan va yig'indisi ta'sirlari hajmiga qarab loyihalarni tanlash va baholashni talab qiladi.
- Majburiy ko'chirish bo'yicha kafolatlar: loyihalarning yer ajratish va majburiy ko'chirishga ta'sirini tekshirish va baholashni o'z ichiga oladi va aniqlangan ta'sirni bartaraf etish choralari taklif qiladi.
- Mahalliy xalqlar uchun kafolatlar: yer va tabiiy resurslardan foydalanish bo'yicha an'anaviy huquqlar, ijtimoiy-iqtisodiy holat, madaniy va jamiyat yaxlitligi, sog'liqni saqlash, ta'lim, tirikchilik manbalari, farovonlik holati, mahalliy bilimlarni tan olish va ta'sirlangan mahalliy aholining zaiflik darajasi nuqtai nazaridan ta'sir doirasiga ko'ra mahalliy aholiga ta'sirini aniqlash bo'yicha loyihalarni tekshirish va baholash.
 - Ushbu kafolat ushbu hisobotning 6.4.1-bo'limida amalga oshirilgan baholashga asoslangan taklif etilayotgan loyihaga taalluqli emas.

Bir nechta moliyaviy tashkilotlar, shu jumladan OTB tomonidan moliyalashtiriladigan rivojlanish loyihalari uchun HSB OTBning ijtimoiy va atrof-muhitni baholash va rejalashtirishning yagona jarayonini qabul qilish uchun ishlab chiquvchi/buyurtmachi va birgalikda moliyachilar bilan hamkorligini hamda OTB va birgalikda moliyachilarning kafolatlar tamoyillari va talablarini qondirish uchun hujjatlar, konsultatsiyalar va kafolat ma'lumotlarini oshkor qilishning yagona talablarini qo'llab-quvvatlaydi.

MAJBURIY KO'CHIRISH BO'YICHA KAFOLATLAR (SR2)

OTBning majburiy ko'chirishni himoya qilish talablari imkon qadar majburiy ko'chirishning oldini olishga qaratilgan; loyiha va dizayn muqobillarini o'rganish orqali joy o'zgartirishni minimallashtirish; barcha ko'chirilgan odamlarning turmush darajasini loyihadan oldingi darajaga nisbatan real ko'rinishda yaxshilash yoki hech bo'lmaganda tiklash; va ko'chirilgan kambag'allar va boshqa zaif guruhlarning turmush darajasini oshirish.

SR2, shuningdek, (i) yerni majburiy ravishda sotib olish yoki (ii) yerdan foydalanish yoki qonuniy ravishda belgilangan bog'lar va qo'riqlanadigan hududlarga kirishni majburiy ravishda cheklash natijasida kelib chiqadigan to'liq yoki qisman, doimiy yoki vaqtincha jismoniy va iqtisodiy ko'chirishga nisbatan qo'llaniladi.

OTB shuningdek, mijozdan ta'sir ko'rgan shaxslarga ma'lumot tarqatishni va ular bilan kutilayotgan loyiha ta'siriga mos keladigan tarzda maslahatlashishni talab qiladi. Mijoz ko'chirish va kompensatsiya to'lash imkoniyatlari to'g'risida ta'sir ko'rsatilgan shaxslarni xabardor qilishi va ular bilan maslahatlashishi, shuningdek ko'chirishni rejalashtirish va amalga oshirish jarayonida ularga loyiha bilan bog'liq ma'lumotlarni taqdim etishi shart. Ma'lumotlar o'z vaqtida, foydalanish mumkin bo'lgan joyda, ta'sir ko'rganlarga tushunarli shaklda va tilda oshkor qilinishi kerak.

Ushbu standart quyidagi talablarni o'z ichiga oladi:

- Jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirishning oldini oladigan yoki hech bo'lmaganda minimallashtiradigan mumkin bo'lgan muqobil loyiha variantlari va joylarini ko'rib chiqish.
- Majburiy ko'chirishning oldini olish.
- Loyihani amalga oshirish natijasida ko'chiriladigan barcha shaxslarni aniqlash va loyihaning ularga ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirini baholash uchun tegishli ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlar bilan ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot (tadqiqotlar) va aholini ro'yxatga olishni yakunlash. Hukumatning tegishli tartib-qoidalari bo'lmagan taqdirda, arizalarni qabul qilishning yakuniy sanasi belgilanishi kerak.
- Malakali baholovchilar tomonidan aktivlarni inventarizatsiya qilish va ularni to'liq almashtirish qiymati bo'yicha baholashni yakunlash. Almashtirish qiymatini aniqlash uchun baholash metodologiyasi hujjatlashtirilishi va tegishli ko'chirishni rejalashtirish hujjatlariga kiritilishi kerak.
- Agar ko'chirilganlarning tirikchiligi erga asoslangan bo'lsa yoki yer jamoaviy mulkka tegishli bo'lsa, LTKSh, agar ta'sirlangan shaxslar uchun imkonsiz yoki qabul qilinishi mumkin emasligi isbotlanmasa, erga asoslangan kompensatsiya taklif qilinishi kerak.
- Tirikchilik vositalariga yoki daromad olishiga ta'sir ko'rsatadigan loyihalar uchun ta'sir ko'rgan shaxslarning daromadlari yoki turmush tarzini yaxshilash yoki hech bo'lmaganda tiklash bo'yicha chora-tadbirlar rejalashtiriladi.
- Tirikchilik vositalarini tiklash yoki boshqa joyga ko'chirish rejaları amalga oshirish jarayonida tirikchilikni ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlar samaradorligini nazorat qilish choralari, shuningdek amalga oshirish tugagandan so'ng baholashni o'z ichiga olishi kerak.
- Loyihadan ta'sir ko'rgan ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalarni aniqlash va loyiha boshlanishidan oldin ularning moliyaviy ahvolini yaxshilashga qaratilgan individual yordam olish uchun ular bilan maxsus, mazmunli maslahatlashuvlar o'tkazish zarur.
- Agar loyiha jamoat ob'ektlari, kommunal xizmatlar va qulayliklarni yo'qotish yoki ulardan foydalanish imkoniyatini yo'qotish bilan bog'liq bo'lsa, ushbu ob'ektlar tegishli muqobil variantlarni aniqlash va kelishish uchun zarar ko'rgan jamoa va tegishli davlat manfaatdor

tomonlari bilan maslahatlashuvlar asosida yaxshiroq yoki shunga o'xshash xizmat darajasini ta'minlash uchun ushbu ob'ektlarga kompensatsiya to'lanadi.

- Ko'chirish bo'yicha har qanday maslahatlarda ayollar va erkaklarning mazmunli ishtirokini ta'minlash uchun choralar ko'rish kerak, shu jumladan tegishli uchrashuv vaqti, transport, bolalarni parvarish qilish bo'yicha yordam va kerak bo'lganda faqat ayollar uchun uchrashuvlarni tashkil qilish.
- Ko'chirishni rejalashtirish va amalga oshirish jarayonida ta'sir ko'rgan shaxslar va jamoalar, shu jumladan mezbon jamoalar bilan mazmunli maslahatlashuvlar o'tkazilishi kerak.

3.2.1.2 OTBning ijtimoiy himoya strategiyasi, 2001 yil

Ijtimoiy himoya strategiyasi qarz oluvchidan loyihaga nisbatan amaldagi milliy mehnat qonunchiligiga rioya qilishni va Xalqaro mehnat tashkilotining (XMT) asosiy mehnat standartlariga rioya qilish choralari ko'rishni talab qiladi.

3.2.1.3 OTBning Gender va rivojlanish siyosati, 1998 yil

1998 yilda tasdiqlangan OTBning Gender va rivojlanish siyosati (GRS) gender tengligini targ'ib qilishning asosiy strategiyasi sifatida gender xususiyatlarini hisobga olishni nazarda tutadi. Buning uchun gender masalalarini barcha ijtimoiy va iqtisodiy jarayonlarga ta'sir qiluvchi o'zaro bog'liq mavzu sifatida ko'rib chiqish zarur.

GRS siyosati siyosat asosini ta'minlaydi; OTB faoliyat dasturida gender muammolarini hal qilish uchun institutsional mexanizmlarni joriy etadi; va OTBning barcha faoliyatida gender masalalariga ko'proq e'tibor qaratishni qo'llab-quvvatlaydi.

3.2.1.4 Hisobdorlik mexanizmi (2012)

Hisobdorlik mexanizmi OTB tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan loyihalar tomonidan salbiy ta'sir ko'rsatgan shaxslar uchun o'z tashvishlarini bildirish, ularning muammolariga echim topish va OTB tomonidan o'z operatsion siyosati va tartiblari buzilishiga sabab bo'lishi mumkin bo'lgan da'volarni muvofiqligini tekshirishni talab qilish uchun mustaqil va samarali platformani taklif qilishga qaratilgan. ularga to'g'ridan-to'g'ri va jiddiy zarar etkazishi mumkin.

2003 yilda hisobdorlik siyosatiga kiritilgan asosiy o'zgarish hisobdorlik mexanizmi doirasida ikki xil, ammo bir-birini to'ldiruvchi bosqichlarni yaratish edi:

- Norasmiy va moslashuvchan yondashuvlardan foydalangan holda OTB tomonidan moliyalashtiriladigan loyihalardan ta'sir ko'rgan shaxslarning muammolarini hal qilish uchun Maxsus loyihalar muvofiqlashtiruvchisi (MLM) o'z ichiga olgan maslahat bosqichi; va
- Muvofiqlikni tekshirish bosqichi, unda muvofiqlikni tekshirish guruhi (MTG) ta'sirlangan odamlarga to'g'ridan-to'g'ri va katta zarar etkazgan yoki olib kelishi mumkin bo'lgan OTB operatsion siyosati va protseduralarining taxmin qilingan buzilishlarini tekshiradi.

3.2.2 YeTTB

1-samaradorlik talabi AMITBning bir qismi sifatida ijtimoiy ta'sirni baholash zarurligini belgilaydi. Bu loyiha ta'sir qilishi mumkin bo'lgan shaxslar/guruhlar/aholilarga ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirni nazarda tutadi.

Yerni sotib olish, majburiy ko'chirish va iqtisodiy ko'chirish bilan bog'liq 5-samaradorlik talabi, loyiha bilan bog'liq yer sotib olish va/yoki yerdan foydalanishni cheklash natijasida ham jismoniy (uy-joyni ko'chirish yoki yo'qotish), ham iqtisodiy (aktivlar yoki resurslarni yo'qotish va/yoki aktivlar yoki resurslardan foydalanish imkoniyatini yo'qotish, natijada daromad yoki tirikchilik manbalari yo'qotish) ko'chirishni majburiy ravishda ko'chirishni nazarda tutadi.

Agar ko'chirish hukumat tomonidan amalga oshirilsa, IS-5 "mijoz ushbu IT maqsadlariga mos keladigan natijalarga erishish uchun agentlik tomonidan ruxsat etilgan darajada mas'ul davlat organi bilan (hamkorlik qilish)"ni talab qiladi.

Bundan tashqari, YETTB c-rivojlanish loyihalarini ko'p tomonlama rivojlanish banklari va ikki tomonlama rivojlanish institutlari bilan moliyalashtirsa, YeTTBning ekologik va ijtimoiy siyosati (2019) loyihani baholash, baholash, boshqarish bo'yicha umumiy yondashuvni kelishish uchun ular bilan hamkorlik qilishni talab qiladi. ekologik va ijtimoiy xavf va ta'sirlar, monitoring va hisobot. Umumiy yondashuv ETTB uchun maqbul bo'lishi mumkin, agar bunday yondashuv ushbu siyosatning mazmuni va natijalari, shu jumladan ishlash talablari bo'yicha moddiy jihatdan izchil bo'lsa. Bank Loyihani ishlab chiquvchidan Bank talablarini yoki Loyihaga umumiy yondashuvni qo'llashni talab qiladi.

3.2.3 XMK

XMKning bir nechta ishlash standartlari ijtimoiy-iqtisodiy sohalarga tegishli elementlarga ega. Ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirni baholashning asosiy talablari IS-1da keltirilgan va IS-5 "yerni sotib olish va majburiy ko'chirish" yerni sotib oladigan yoki LTKShning jismoniy yoki iqtisodiy ko'chirilishini talab qiladigan loyihalarga tegishli muhim talablarni, shu jumladan kompensatsiya choralarini o'z ichiga oladi.

Manfaatdor tomonlarni jalb qilishga kelsak, barcha XMK Faoliyat standartlari manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuv/katta ishtirok etish miqdori uchun talablarni o'z ichiga oladi (yoki AMTBda yoki bo'lajak AMITBning bir qismi sifatida) va shuning uchun loyiha ishtirok etish darajasini talab qiladi. Xususan, "Ijtimoiy va atrof-muhitni baholash va boshqarish tizimlari" bo'yicha XMK Faoliyatining 1-standarti manfaatdor tomonlarning ishtiroki talablarini yanada chuqurroq tavsiflaydi. Unda quyidagilar aytiladi:

Manfaatdor tomonlar bilan o'zaro hamkorlik loyihaning atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirini muvaffaqiyatli boshqarish uchun muhim bo'lgan mustahkam, konstruktiv va mas'uliyatli

munosabatlarni o'rnatish uchun asosdir. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish doimiy jarayon bo'lib, u turli darajada quyidagi elementlarni o'z ichiga olishi mumkin:

- Manfaatdor tomonlar bilan ishlashni tahlil qilish va rejalashtirish.
- Ma'lumotlarni oshkor qilish va tarqatish
- Manfaatdor tomonlar ishtirokini tahlil qilish va rejalashtirish
- Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi.
- Ta'sir ko'rgan jamoalarga doimiy hisobot berish.

Manfaatdor tomonlarni jalb qilishning tabiati, tez-tezligi va sa'y-harakatlari darajasi sezilarli darajada farq qilishi mumkin va loyihaning xavflari va salbiy ta'siri va loyihaning rivojlanish bosqichiga mutanosib bo'ladi.

XMK faoliyat standartlari shuni ko'rsatadiki, agar xavf aniqlansa va loyihaning ta'sirlangan jamoalarga salbiy ta'siri aniqlansa, loyiha ishlab chiquvchi/buyurtmachi kompaniyasi maslahat jarayonini ta'sirlangan jamoalarga loyihaning xatarlari, ta'siri va yumshatish choralari to'g'risida o'z fikrlarini bildirish imkoniyatini beradigan tarzda amalga oshiradi va loyiha ishlab chiquvchi ularni chiqishi va javob berishi kerak. Samarali maslahat ikki tomonlama jarayondir:

- Atrof-muhit va ijtimoiy xavf va ta'sirlarni aniqlash jarayonini erta boshlash va xavf va ta'sirlar paydo bo'lganda doimiy ravishda davom etish.
- Madaniy xususiyatlarga mos keladigan mahalliy tilda (tillarda) va ta'sir ko'rgan jamoalar uchun tushunarli shaklda tegishli, shaffof, ob'ektiv, mazmunli va oson tushunish mumkin bo'lgan ma'lumotlarni oldindan oshkor qilish va tarqatishga asoslash.
- E'tiborinni to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rmaganlarga emas, balki bevosita ta'sir ko'rganlarga qaratish.
- Tashqi ta'sirlardan, aralashishdan, majburlashdan yoki qo'rqitishdan xoli bo'lish.
- Agar kerak bo'lsa, mazmunli ishtirok etishni ta'minlash; va
- hujjatlashtirish.

3.3 Bo'shliqlarni tahlil qilish

Kuyidagi matritsa kreditorlarning yerdan foydalanish va tirikchilikni tiklash bo'yicha majburiy talablari va standartlari, shuningdek, tegishli yumshatish choralari bo'yicha qiyosiy sharhni taqdim etadi.

3-2-jadval Majburiy ko'chirish va Tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha majburiy talablarning kreditorlar talablari bo'yicha bo'shliq tahlili

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
Ko'chirishning oldini olish yoki minimallashtirish	Mijoz jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirishning oldini oladi yoki hech bo'lmaganda minimallashtiradi	Loyihani ishlab chiqishning muqobil variantlarini o'rganish orqali majburiy ravishda ko'chirishni minimallashtirish uchun loyiha iloji boricha majburiy ravishda ko'chirishning oldini olishga intiladi.	Mijoz oldini oladi va agar oldini olishning iloji bo'lmasa, loyihaning muqobil variantlarini o'rganish orqali harakatni minimallashtiradi.	Yer davlatga tegishli bo'lib, davlat va jamoat ehtiyojlari uchun, shu jumladan muhim ijtimoiy-iqtisodiy va investitsiya loyihasini amalga oshirish uchun olib qo'yilishi mumkin.	Loyihani amalga oshirish bo'yicha Prezident farmoni e'lon qilindi. Yerni ekspropriatsiya qilish, ayniqsa strategik ahamiyatga ega bo'lgan davlat investitsiyalarini amalga oshirish uchun zarurdir. Loyihani texnik-iqtisodiy asoslash doirasida joyni tanlashning bosqichma-bosqich jarayoni amalga oshirildi va muqobil joylashuv variantlari AMITB va YSOTVTR doirasida, manfaatdor tomonlar bilan o'zaro aloqalar va dastlabki bosqichlarda rekognitsirovka orqali aniqlandi.

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
					Loyihaning barcha aktivlari uchun (masalan, FE stansiyalari, ESAT, kichik stansiyalar, elektr uzatish liniyalari va kirish yo'llari) xususiy mulk va tirikchilik vositalariga eng kam ta'sir ko'rsatadigan joylar tanlandi.
Rejalashtirish jarayoni	Mijoz loyiha bilan bog'liq xavf va ta'sirlarga mos keladigan ko'chirish rejasini ishlab chiqadi.	Agar taklif etilayotgan loyiha majburiy ko'chirishga olib keladigan bo'lsa, mijoz ko'chirish rejasini tayyorlashi kerak, shu jumladan ta'sir ko'rgan shaxslarni ro'yxatga olish ma'lumotlarini to'plash.	Jismoniy va iqtisodiy ko'chish bilan bog'liq loyihalarda mijozdan YSOTVTRni tayyorlashni, shu jumladan LTKShning tegishli ijtimoiy-iqtisodiy boshlang'ich ma'lumotlarini to'plashni talab qiladi.	Ekspert inventarizatsiyasi va aktivlarni baholashga asoslangan keng qamrovli, alohida YSOTVTR tayyorlash shart emas. Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar uchun shunga o'xshash talab mavjud emas.	AMITB jarayonida iqtisodiy ko'chish ehtimolini aniqlagandan so'ng, uy-joy va daromad keltiruvchi aktivlar va resurslarni yo'qotish bilan bog'liq xavflarni kamaytirish uchun YSOTVTRsi ishlab chiqildi. Reja kreditorlarning majburiy va belgilangan samaradorlik talablariga muvofiq, loyihadan zarar ko'rgan barcha toifadagi shaxslar uchun samarali kompensatsiya va qo'shimcha tirikchilikni tiklashga yordam berish uchun maxsus aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
					iqtisodiy tadqiqotlar va aktivlar inventarizatsiyasiga tayanadi.
Kompensatsiya olish huquqi	<p>ST-5 LTKShning 3 asosiy toifasini belgilaydi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yerga rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lganlar (shu jumladan milliy qonunchilikda tan olingan odatiy va an'anaviy huquqlar). • Aholini ro'yxatga olish vaqtida yerga rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lmagan, ammo milliy qonunchilikda tan olingan yoki belgilangan erlarga da'vogarlar. • O'zlari egallab olgan erga da'vo qilish uchun tan 	<p>OTB LTKShlarning 3 toifasini aniqlaydi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • To'liq yoki qisman yo'qolgan erga rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lgan shaxslar. • Ular egallab olgan yer uchastkasini to'liq yoki qisman yo'qotgan, unga nisbatan rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lmagan, lekin milliy qonunchilikka muvofiq unga da'vogar bo'lgan shaxslar. • O'zlari egallab turgan yerning to'liq yoki bir qismini yo'qotgan va unga nisbatan rasmiy qonuniy huquqlarga, na 	<p>IS-5 LTKShlarning 3 ta asosiy toifasini belgilaydi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • O'zlari egallab turgan yoki foydalanadigan yer yoki mulkka rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lganlar. • Yerga yoki mulkka rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lmagan, ammo milliy qonunchilikda tan olingan yoki e'tirof etilgan yerga da'vosi bo'lganlar. • O'zlari egallab olgan yoki foydalanadigan yer yoki mulkka nisbatan tan olingan qonuniy 	<p>Yer kodeksi va boshqa tegishli qonunlar faqat yerga qonuniy huquqlarga ega bo'lgan yer egalari kompensatsiya va o'tish davri yordamini taqdim etishni nazarda tutadi.</p> <p>Bundan tashqari, loyihani amalga oshirish uchun qabul qilingan Prezident qarorida Energetika vazirligi ekspropriatsiya qilinadigan qishloq xo'jaligi yerlari uchun kompensatsiya to'lashdan ozod etilishi belgilangan.</p>	<p>Barcha LTKShlarga, shu jumladan unumdor yerlarga va umumiy resurslarga (masalan, Nurobod tumanidagi norasmiy chorvadorlarga) qonuniy huquqlarga ega bo'lmaganlarga ham tirikchilikni tiklash choralari, jumladan, kompensatsiya, o'tish davri yordami va tirikchilikni tiklash tashabbuslari belgilangan.</p> <p>Shu bilan birga, kompensatsiya to'lovlari miqdori har bir LTKShning egalik maqomiga qarab o'zgaradi.</p> <p>Bundan tashqari, baholash standartlari va (Prezident qarori oldingi) milliy qonun hujjatlarida</p>

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
	<p>olingan qonuniy huquqqa ega bo'lmaganlar.</p>	<p>tan olingan yoki tan olinadigan da'volarga ega bo'lmagan shaxslar.</p> <p>OTB shuningdek quyidagilarni talab qiladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yerga bo'lgan rasmiy/taniq huquqiga ega bo'lmagan shaxslar o'zlarining yer bo'lmagan mulklari uchun almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya olish va qayta tiklashda yordam olish huquqiga ega. • Tirikchilik vositalari yerga asoslangan LTKShlar uchun yer kompensatsiyasi (naqd pul o'niga) afzalroqdir. 	<p>huquqlarga yoki da'volarga ega bo'lmaganlar.</p>		<p>nazarda tutilgan kompensatsiya maqbullik mezonlari, qarz beruvchi ishlash talablariga javob berish uchun, shaxs inventarizatsiya va baholash anketalar uchun asos sifatida o'z kuchida qoldirdi qilinadi.</p>
<p>Ta'sir ko'rgan aktivlarni inventarizatsiya qilish va</p>	<p>Mijoz bunday aktivlarni yanada baholash uchun asos yaratishda ta'sir ko'rgan aktivlarni, shu</p>	<p>Ko'chirilganlar va ularning aktivlari inventarizatsiyasi hujjatlashtiriladi.</p>	<p>Mijoz ta'sir ko'rgan yerlar va aktivlarni uy xo'jaliklari, korxonalar va jamoalar darajasida</p>	<p>Aktivlarni qoplash tartibi mijozning ta'sirlangan aktivlarni inventarizatsiya qilishini o'z ichiga oladi.</p>	<p>Tugatish sanasi YSOTVTR doirasida aholini ro'yxatga olish va aktivlarni</p>

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
yakunlash sanasini belgilash	jumladan yer, inshootlar, ekinlar, kommunal qulayliklar va tabiiy resurslarni inventarizatsiya qilishi shart. Mijoz, shuningdek, (I) amaldagi qonunchilikka muvofiq yoki (II) aholini ro'yxatga olish yoki inventarizatsiyaning tugatish sanasidan (qaysi biri keyinroq bo'lishidan qat'iy nazar) foydalangan holda arizalar uchun tugash sanasini belgilashi kerak.	Bundan tashqari, mijoz muvofiqlik uchun kesilgan sanani belgilaydi. Kesish sanasi haqidagi ma'lumotlar loyiha hududida hujjatlashtiriladi va tarqatiladi.	inventarizatsiya qilishni tashkil qiladi. Bu, shuningdek, hujjatlashtirilgan va loyiha hududi bo'ylab tarqatiladigan arizalar uchun yakuniy sanani belgilashni o'z ichiga oladi.	Biroq, bu tugash sanasini belgilash uchun aniq talablarni o'z ichiga olmaydi.	inventarizatsiya qilish muddatlari asosida aniqlandi. Belgilangan muddat LTKSh e'tiboriga havola qilindi va loyiha ta'sir ko'rsatgan aktivlarni tekshirish va baholash vaqti to'g'risida xabardorlikni oshirish uchun loyihadan ta'sirlangan jamoalarning keng doiralarida e'lon qilindi.
Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi	Mijoz loyiha bilan bog'liq muammolarni o'z vaqtida qabul qilish va hal qilish uchun ST-5 va PR 10 bo'yicha shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini yaratishi shart. ShkChM nizolar va shikoyatlarni xolis hal qilish uchun mo'ljallangan sudga murojaat qilish mexanizmini o'z ichiga oladi.	Mijoz zaif guruhlariga ta'siriga alohida e'tibor berib, zarar ko'rgan shaxslarning jismoniy va iqtisodiy ko'chish va boshqa loyiha ta'sirlari haqidagi xavotirlari va shikoyatlarini qabul qilish va hal qilishni osonlashtirish mexanizmini yaratishi shart.	Mijoz, shuningdek, kompensatsiya jarayoni bilan bog'liq har qanday aniq loyiha muammolarini hal qilish uchun PS1-da belgilangan talablarga muvofiq shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini yaratishi shart. ShkChM nizolar va shikoyatlarni xolis hal qilish uchun mo'ljallangan sudga murojaat qilish mexanizmini o'z ichiga oladi.	Yer uchastkasini olib qo'yish to'g'risidagi qarorga rozi bo'lmagan taqdirda, yer egasi yoki yerdan foydalanuvchi ushbu qaror ustidan sudga shikoyat qilishi mumkin. Shunga qaramay, ma'lum bir loyiha uchun ShkChM talablari mavjud emas.	Loyihaning dastlabki AMITB bosqichida loyiha tomonidan tegishli kreditor siyosati va standartlarida belgilangan ko'rsatmalarga muvofiq keladigan shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi yaratilgan. ShkChM loyihadan ta'sirlangan jamoalar ichida e'lon qilingan va LTKShlar uchun mavjud. ShkChM YSOTVTR va boshqa faoliyat bilan bog'liq har qanday shikoyatlar o'z

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
					vaqtida va tez ko'rib chiqilishini ta'minlash uchun mo'ljallangan.
Axborotni oshkor qilish	Mijoz ma'lumotni ommaga e'lon qilish uchun umumlashtirishi kerak, shunda ta'sir ko'rgan shaxslar kompensatsiya tartib-qoidalarini tushunishlari va loyihaning turli bosqichlarida nimani kutishlarini bilishlari kerak (masalan, ularga qachon taklif qilinadi, javob berish uchun qancha vaqt kerak bo'ladi, shikoyatlarni ko'rib chiqish tartib-qoidalarini, muzokaralar buzilgan taqdirda qo'llaniladigan huquqiy tartib-qoidalar).	Mijoz ko'chirish bo'yicha tegishli ma'lumotlarni, shu jumladan qayta joylashtirish asoslari, ko'chirish rejasi va monitoring hisobotlarini o'z vaqtida, qulay joyda, zarar ko'rgan shaxslar va boshqa manfaatdor tomonlar uchun tushunarli shakl va tilda taqdim etadi. Savodsiz odamlar uchun boshqa mos usullar qo'llaniladi.	Tegishli ma'lumotlarni oshkor qilish va zarar ko'rgan jamoalar va shaxslarning ishtiroki PS5 maqsadlariga mos keladigan natijalarga erishish uchun kompensatsiyani rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring qilish va baholash, tirikchilik vositalarini tiklash va ko'chirish tadbirlarida davom etadi.	O'zbekistonda yer olish va kompensatsiya to'lash jarayonida ma'lumotlarni oshkor qilish talabi yo'q.	YeTTB PR5 va XMK ST- 5 talablariga muvofiq, YSOTVTRni amalga oshirish jarayonida LTKShlar tegishli ma'lumotlar bilan ta'minlanadi.
Manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuvlar	Barcha kerakli ma'lumotlarni oshkor qilgandan so'ng, mijoz ta'sirlangan shaxslar va jamoalar bilan maslahatlashishi va qaror qabul qilish jarayonida ularning ongli ravishda	Mijoz ixtiyoriy ko'chirish ta'siriga ega deb aniqlangan har bir loyiha va kichik loyiha bo'yicha jabrlangan shaxslar, ularni qabul qiluvchi jamoalar va fuqarolik jamiyati bilan	Loyihadan ta'sirlangan shaxslarning xabardor ishtirokini ta'minlash maqsadida maslahatlashuvlar o'tkazilishi lozim.	Mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan masalalar mahalliy hokimiyat organlari bilan ochiq muhokama qilinishi kerak, ammo LTKSh bilan maslahatlashish uchun aniq talablar belgilanmagan.	YSOTVTRni amalga oshirish jarayonida LTKSh va boshqa manfaatdor tomonlar va idoralar bilan maslahatlashgan holda kelishib olinadi.

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
	ishtirok etishiga hissa qo'shishi shart.	mazmunli maslahatlar o'tkazadi.			
Zaif guruhlar	PR 5 zaif guruhlarga alohida e'tibor berishni va ularning kompensatsiya jarayonida noqulay ahvolga tushib qolmasliklarini hamda o'z huquq va imtiyozlarini to'liq bilishlarini ta'minlashni talab qiladi.	Mijoz noqulay yoki zaif holati tufayli loyiha tomonidan differentsial yoki nomutanosib ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan shaxslar va guruhlarni aniqlaydi. Mijoz ko'chirilgan kambag'allar va boshqa zaif guruhlarning turmush darajasi nafaqat tiklanishini, balki yaxshilanishini ta'minlaydi.	PS 5 loyihani amalga oshirishdan oldin kambag'al va zaif qatlamlarning turmush darajasi va turmush tarzini tiklash/yaxshilashga yordam berish uchun ehtiyojlariga alohida e'tibor berishni talab qiladi.	Soliq kodeksi aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj toifalariga mol-mulk solig'i va daromad solig'i bo'yicha chegirmalar yoki imtiyozlarni qo'llash nuqtai nazaridan kompensatsiya to'lashni tartibga soladi, biroq aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini turmush sharoitlarini yaxshilashga yordam berish nuqtai nazaridan qo'shimcha qo'llab-quvvatlash talablarini o'z ichiga olmaydi.	YeTTB, OTB va XMK IT talablariga muvofiq, zaif LTKShlarga tirikchilikni tiklash uchun maqsadli qo'shimcha yordam ko'rsatiladi.
Kompensatsiya	Mijoz LTKShga mol-mulkni yo'qotish uchun to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya va o'tish davrida har qanday boshqa zarur yordamni taqdim etadi.	<ul style="list-style-type: none"> To'liq qutqarish va yordami bilan aktivlarning barcha kompensatsiyasi ko'chirishdan oldin, shu qo'shimcha yordam ko'rsatilishi kerak. Qurilish ishlari uchun uchastkani topshirishdan oldin 	Agar ko'chirilishning oldini olishning iloji bo'lmasa, mijoz ko'chirilgan jamoalar va jismoniy shaxslarga yo'qolgan mol-mulk uchun to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya to'lash va turmush darajasini yaxshilash yoki tiklashga yordam berish uchun	Yer egalari / ijarachilari to'liq kompensatsiya olish huquqiga ega (shu jumladan yo'qotilgan foyda). Qonuniy yerdan foydalanuvchilarga/ijaraga oluvchilarga ham o'rnini bosuvchi yerlar berilishi kerak.	Barcha LTKShlarga to'liq almashtirish qiymati bo'yicha etkazilgan zararlar uchun kompensatsiya to'lanadi va agar kerak bo'lsa, o'tish davrida yordam ko'rsatiladi.

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
		to'liq almashtirish qiymati bo'yicha yo'qotishlarni qoplash va o'tish davridagi yordam ko'rsatiladi.	boshqa o'tish davrida yordam/qo'llab-quvvatlashni taklif qilishi kerak.		
YSOTVTR amalga oshirilishini monitoring qilish	PR 5 PR maqsadlariga mos natijalarga erishish uchun kompensatsiya va ko'chirishni amalga oshirish, monitoring qilish va baholash jarayonida doimiy maslahatlashuvni talab qiladi.	OTB kuzatuv va natijalarni, ularning ko'chirilgan shaxslarning turmush darajasiga ta'sirini hamda boshlang'ich shart-sharoitlar va qayta joylashtirish monitoringi natijalarini hisobga olgan holda ko'chirish rejasining maqsadlariga erishilganligini kuzatishni talab qiladi. Buning bir qismi sifatida loyiha uchun quyidagi hisobotlar tayyorlanadi: <ul style="list-style-type: none"> YSOTVTR muvofiqligi to'g'risidagi hisobot kompensatsiya to'lovlari tugagandan so'ng. 	Mijoz YSOTVTRning bajarilishini monitoring qilish va baholash uchun tartib-qoidalarni ishlab chiqadi va zarurat tug'ilganda tuzatish choralari amalga oshiradi.	O'zbekiston qonunchiligida monitoring qoidalari mavjud emas.	Mijoz YSOTVTR samaradorligini monitoring qilish va baholash uchun o'z tartiblarini belgilashi kerak.

ELEMENT	YETTB ST-5	OTBNING MAJBURIY RAVISHDA KO'CHIRILISHINI HIMOYA QILISH	XMK IS-5	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGI	BO'SHLIQNI BARTARAF ETISH CHORALARI
		<ul style="list-style-type: none"> • Qurilish davrida yarim yillik ijtimoiy monitoring hisoboti. • Loyihani tugatgandan so'ng YSOTVTRni baholash to'g'risidagi hisobot. 			

4 YERNI SOTIB OLISH JARAYONI

4.1 Muqobil loyiha variantlari

4.1.1 Muqobil joylashuv variantlari

Quyosh energiyasini ishlab chiqarish uchun ma'lum bir uchastkaning yaroqliligi bir qator omillar bilan belgilanadi. Shu sababli, nomzod uchastkalarini aniqlash va yakuniy joy tanlash bir qator texnik-iqtisodiy asoslar asosida amalga oshiriladi. Texnik-iqtisodiy asoslashning bir qismi sifatida o'tkazilgan ob'ekt tadqiqoti quyidagi hayotiylik omillarini ko'rib chiqdi:

- Quyosh energiyasi manbalari
- Hudud va yerdan foydalanish
- Ekstremal iqlim va xavf-xatarlar
- Geotexnik va gidrologik sharoitlar

Sazag'on elektr energiyasini sotib olish (Sazog'on quvvatini sotib olish, SQSO) sxemasining boshida boshqa mezonlar qatori AMIM sezgirliklari asosida bir qator joylashuv alternativlari baholandi. Texnik-iqtisodiy asoslashning dastlabki bosqichlarida O'zbekiston hukumati Energetika vazirligi orqali sxema bo'yicha rejalashtirilgan loyihalar uchun mos maydonlarni aniqlashda texnik yordam ko'rsatish uchun GOPA Consulting kompaniyasini jalb qildi.

4.1.1.1 FE stantsiya va kichik stansiyaning joylashtirish uchun muqobil joylar

AMIM cheklovlarini skrining bosqichida dastlab 500 MVt quvvatga ega FESni va qo'shni 500 MVt quvvatga ega FESni tashkil etish uchun mo'ljallangan uchastkada bir qator muhim AMIM cheklovlari aniqlandi. Ushbu cheklovlar umumiy FES joylashgan joyda rejalashtirilgan uy-joy loyihasini, dastlab rejalashtirilgan ESAT uchastkasiga to'g'ri kelgan xavfli chiqindilarni utilitatsiya qilish inshootini, shuningdek, katta gaz quvuri va HEULni o'z ichiga olgan kommunal infratuzilmani o'z ichiga oladi.

Keyinchalik ushbu asosiy sezgir xususiyatlarga ta'sir qilmaslik uchun loyiha dizayni o'zgartirildi. Fazoviy cheklovlar va bir xil umumiy maydon ichida mos va past qiymatli (qishloq xo'jaligiga oid bo'lmagan) yerlarning yo'qligi sababli, 500 MVt quvvatga ega FES asl belgilangan joydan taxminan 70 km uzoqlikda joylashgan muqobil joyda joylashgan. Natijada, ko'chirilgan elektr stantsiyasidan Nurobod substansiyasiga uzoq masofaga elektr uzatishni ta'minlash uchun 70 km HEUL ham rejalashtirilgan edi, uni ishlab chiqish asl joyiga yaqin joyda rejalashtirilgan edi.

FES va substansiya infratuzilmasi uchun ko'rib chiqilgan muqobil saytlarning tahlili 4-1 quyida keltirilgan.

4-1-jadval FES va kichik stantsiya infratuzilmasi uchun ko'rib chiqilgan jadval alternativ saytlari

FES VA KICHIK STANSIYA SAYTI VARIANTLARI	YERDAN FOYDALANISH VA TIRIKCHILIK VOSITALARI
<p>Muqobil 1: Asl tartib</p> 	<p>FES joylashgan joy rejalashtirilgan uy-joy loyihasi, gaz quvuri va mavjud HEULga to'g'ri keldi. Shuningdek, u bir nechta xususiy qishloq xo'jaligi yer uchastkalarini qamrab olgan.</p>
<p>Muqobil 2: Muhandislik kommunikatsiyalari va uy-joy loyihasining qamrab olinishining oldini olish</p> 	<p>FE stantsiyaning bir qismining yangi joylashuvi uchta rasmiy cho'pon yer egalarini va odatdagi yer huquqlariga ega bo'lgan 21 cho'ponning ko'chirilishiga olib keladi. Loyiha doirasida yer olish natijasida aholining jismoniy ko'chishi bo'lmaydi, biroq loyiha TVTR loyihasi loyihadan oldingi darajaga yoki undan yuqoriroq darajada zarar ko'rganlarning turmush sharoitini tiklash uchun ishlab chiqiladi va amalga oshiriladi.</p>

Loyiha ikkita muqobil varianti uchun o'tkazilgan sharhlar va tadqiqotlar natijalariga asoslanib. Muqobil/ 2-variant yer olish nuqtai nazaridan yanada qulayroq alternativ hisoblanadi. Shuning uchun ushbu hujjatda keltirilgan YSOTVTR alternativ 2 ga asoslangan.

4.1.1.2 70 km HEUL uchun muqobil yo'nalishlar

Loyiha boshida loyiha joylashuvi va tartibiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan asosiy AMIM sezgirlikni aniqlash uchun AMIM cheklovlarini skring tadqiqoti o'tkazildi. Ushbu yuqori darajadagi tekshiruv adabiyotlarni o'rganish va sun'iy yo'ldosh tasvirlarini ko'rib chiqishni o'z ichiga olgan. Ushbu bosqichda bir qator asosiy retseptorlar, shu jumladan 70 km HEUL yo'lga

bo'ylab ko'rinadigan tuzilmalar (ya'ni qurilgan aktivlar) aniqlandi. Ushbu cheklovlar nozik xususiyatlardan qochish uchun tartibni sozlash maqsadida HEUL dizayn guruhiga qaytarildi.

AMITB miqyosini aniqlash bosqichida tog'-kon va geologiya vazirligi bilan maslahatlashuvlar Nurobod tumanidagi 70 kilometrlik HEUL uchastkasi bo'ylab uran qidirish maydonchasi mavjudligini ko'rsatdi. Keyinchalik HEULmarshruti ushbu istiqbolli kon maydonidan qochish uchun, tarmoq xavfsizligi to'siqlari uchun me'yoriy talablarga muvofiq ravishda o'rnatildi. Bundan tashqari, YSOTVTRni ro'yxatga olish boshlanganda 70 km yo'l bo'ylab intensiv ferma aniqlandi. Ushbu qimmatbaho qishloq xo'jaligi mulkidan qochish uchun mulk egasi bilan maslahatlashgan holda yana bir tuzatish amalga oshirildi.

70 km HEUL uchun ko'rib chiqilgan muqobil marshrutlarning tahlili 4-2quyida keltirilgan.

4-2-jadval 70 km HEUL uchun ko'rib chiqilgan jadval muqobil yo'nalishlari

HEUL YO'NALISHI VARIANTI	YERDAN FOYDALANISH VA TIRIKCHILIK VOSITALARI
<p>Muqobil 1: Asl tartib</p> 	<p>Asl HEUL yo'nalishi bo'ylab yerdan foydalanuvchilarning umumiy soni (dastlabki YSOTVTR ro'yxatga olish tomonidan belgilangan) 74 LTKShni tashkil etdi. Iqtisodiy ko'chish otini qurish va HEUL minoralarini (va daraxtlarni tozalash) tashkil etish uchun vaqtincha va doimiy yer olish rejasi bilan boshlandi. Jismoniy ko'chirish HEUL oyoq izi birga tetiklenir emas edi.</p>

HEUL YO'NALISHI VARIANTI	YERDAN FOYDALANISH VA TIRIKCHILIK VOSITALARI
<p>Muqobil 2: uran konidan qochish</p> 	<p>Uran koni/ qidiruv maydonidan qochish uchun og'ishdan so'ng, yangi HEUL izi uchun YSOTVTR aholini ro'yxatga olish ta'sirlangan yer foydalanuvchilarining umumiy sonini (LTKSh) 80 ga aniqladi, chunki ettita qo'shimcha LTKShlar yangi yo'nalish va HEUL izi bilan iqtisodiy siljishga duchor bo'ldi.</p>
<p>Muqobil 3 Qimmatbaho qishloq xo'jaligi mulkidan qochish</p> 	<p>Ta'sir qilingan yer aktivlari va LTKShlar soni yuqori qiymatli fermer xo'jaligi mulkidan qochish uchun keyingi og'ishdan keyin o'zgarmadi. Biroq, HEULning yakuniy o'zgarishi ta'sirlangan korxonaga minimal (eng yaxshi) ta'sir qiladi.</p>

Loyihaning ikkita muqobil varianti uchun o'tkazilgan sharhlar va tadqiqotlar natijalariga asoslanib. Muqobil 3 yerni sotib olish nuqtai nazaridan yanada qulay alternativ hisoblanadi. Shuning uchun ushbu hujjatda keltirilgan YSOTVTR alternativ 2 ga asoslangan.

4.1.1.3 350 km HEUL uchun muqobil yo'nalishlar

Loyihaning boshida loyiha dizayniga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan asosiy AMIM sezgirligini aniqlash uchun AMIM cheklovlarini skrining tadqiqoti o'tkazildi. Skrining adabiyotni o'rganish va sun'iy yo'ldosh tasvirlarini skanerlashga asoslangan. Ushbu bosqichda bir qator asosiy retseptorlar aniqlandi, shu jumladan 350 km HEUL yo'lagi bo'ylab ko'rinadigan tuzilmalar (ya'ni

qirilgan aktivlar). Jizzax viloyatida ham stol ostida o'tkazilgan so'rovlar doirasida Buyuk tuvaloqning qishlash joyi (potentsial kritik yashash muhiti) bilan kesishgan joy aniqlandi. Ushbu cheklovlar nozik xususiyatlardan qochish uchun tartibni sozlash maqsadida HEUL dizayn guruhiga etkazildi.

Bir qator ustun texnik va me'yoriy dizayn mezonlari tufayli, belgilangan AMIM retseptorlarini iloji boricha oldini olish uchun bir nechta dizayn iteratsiyalari amalga oshirildi. 350 km HEUL uchun ko'rib chiqilgan muqobil marshrutlarning tahlili 4-3quyida keltirilgan.

4-3-jadval 350 km HEUL uchun ko'rib chiqilgan jadval muqobil yo'nalishlari

HEUL YO'NALISHI VARIANTI	YERDAN FOYDALANISH VA TIRIKCHILIK VOSITALARI
<p>Muqobil 1: Asl tartib</p> 	<p>Qurilish bosqichida ushbu bo'lim uchun maksimal vaqtinchalik yerni olish 289 gektarni tashkil etadi.</p> <p>Marshrut bo'ylab butun yo'lak qishloq xo'jaligi yerlaridan iborat bo'lib, ularning aksariyati yer egalari tomonidan haydaladigan yerlar va etishtirish uchun ijaraga beriladi. Ushbu bo'lim uchun jami 84 ta yerdan foydalanuvchilar qayd etilgan. Yetishtiriladigan asosiy ekinlarga bug'doy, makkajo'xori, tut daraxtlari, olma daraxtlari va uzum uzumlari kiradi.</p>
<p>Muqobil 2: Buyuk tuvaloqning kritik yashash muhiti</p> 	<p>Qurilish bosqichida ushbu bo'lim uchun maksimal vaqtinchalik yerni olish 350 gektarni tashkil etadi.</p> <p>HEUL marshruti bug'doy, makkajo'xori, beda, arpa, olma daraxtlari, tut daraxtlari va yong'oq daraxtlari kabi mahsulotlar uchun etishtiriladigan yer egaliklarini kesib o'tadi. Jami 86 yerdan foydalanuvchilar vaqtincha aniqlandi, ularning aksariyati ixtisoslashgan kichik va o'rta biznes ekin etishtirish. Mahalliy hokimiyat tasarrufidagi zaxiralangan yerlarning bir nechta uchastkalari ham aniqlandi.</p>

HEUL YO'NALISHI VARIANTI	YERDAN FOYDALANISH VA TIRIKCHILIK VOSITALARI
<p>Muqobil 3 Buyuk tuvaloqning kritik yashash muhiti</p> 	<p>Qurilish bosqichida ushbu bo'lim uchun maksimal vaqfinchalik yerni olish 290 gektarni tashkil etadi.</p> <p>Yo'lakning katta qismidagi yerlar qishloq xo'jaligi uchun, asosan bug'doy, arpa, beda, terak daraxtlari, uzum uzumlari va yong'oq etishtirish uchun ishlatiladi. Ushbu marshrut varianti bo'yicha dastlabki YSOTVTR aholini ro'yxatga olish jami 102 ta zarar ko'rgan sub'ektlarni aniqladi, ularning aksariyati qishloq xo'jaligi korxonalari.</p>

Loyihaning ikkita muqobil varianti uchun o'tkazilgan sharhlar va tadqiqotlar natijalariga asoslanib. Muqobil/ 3-variant yer olish nuqtai nazaridan yanada qulayroq alternativ hisoblanadi. Ushbu hujjatda keltirilgan YSOTVTR hozirda muqobil 1-ga asoslangan, ammo yangi marshrut bo'ylab YSOTVTR so'rovlari tugagandan so'ng muqobil 3-ni namoyish qilish uchun yangilanadi.

4.1.2 Loyihaga muqobil yo'qligi

Nolinchi alternativa qulay deb hisoblanmaydi, chunki loyiha butun mamlakat bo'ylab davom etayotgan elektr energiyasi tanqisligi sharoitida energiya xavfsizligini ta'minlash bo'yicha muhim milliy muammolarni hal qilishga qaratilgan. Bundan tashqari, loyiha mamlakatda o'sib borayotgan ichki energiya talabini qondirish uchun toza va samaraliroq energetika sektoriga yo'naltirilgan milliy harakatga mos keladi.

4.2 Yer sotib olish

Loyihani ishlab chiquvchi O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi (O'MET AJ vakili) bilan 2023-yil mart oyida EESOSh tuzdi. 2023-yil 4-iyulda Prezident qarori bilan loyiha rejasi va uni amalga oshirish tasdiqlandi (A ilova).

Prezident farmoni rejalashtirilgan loyiha ob'ektlarini rivojlantirish uchun tayinlangan maxsus saytlar doirasida yer ommaviylashtirish uchun huquqiy asos belgilangan. O'zbekistonda yerlarni ekspropriatsiya qilish jarayoni yer uchastkalarini o'z yurisdiksiyalari doirasida umumiy egalik

huquqini saqlab turuvchi tuman va viloyat hokimliklarining yer ajratish buyurtmalari (YATB) asosida tanlab olingan yer uchastkalarini davlat zaxiralariга olishdan boshlanadi. Keyinchalik davlat zaxiralariга qaytarilgan yerlar qayta tasniflanadi va yer ijarasi shartnomalari (YISH) asosida yangi yer egalariга qayta taqsimlanadi. Loyiha uchun YATB 2023-yil 20-iyulda chiqarildi (B-ilova).

Hozirgi vaqtda loyiha amalga oshiriladigan uchastkalarining aksariyati qishloq xo'jaligi yerlariga tegishli. Loyiha doirasida yer sotib olish jarayoni yerdan sanoat maqsadlarida foydalanish uchun qayta taqsimlashni o'z ichiga oladi. Quyida loyiha doirasidagi yer uchastkalari bo'yicha 4-4batafsil ma'lumotlar keltirilgan. Umumiy ta'sir maydoni mos ravishda loyihani FTXK bosqichlarida vaqtinchalik va doimiy uchastkalarni o'z ichiga oladi.

4-4-jadval qurilish va ekspluatatsiya davrida yerdan taxminiy foydalanish

T/R	LOYIHA UCHASTKASI	MAYDONI (GA)	
		VAQTINCHALIK (QURILISH MAYDONI)	DOIMIY (FTXK IZI)
1.	500 MVt quvvatga ega FES	994	994
2.	Qorako'l ESAT	32,4	32,4
3.	Q'orakul ESAT va yer osti kabeli	0,34	0,00
4.	Q'orakul ESAT kirish yo'li	0,6	0,6
5.	Nurobod kichik stantsiyasi	54,5	54,5
6.	70-km (220 kV) HEUL	376,8	3,6
7.	350 km (500 kV) HEUL	2 058,6	29,7
Jami		3 517,24	1 114,80

Mazkur rejaning 7-bo'limida qayd etilganidek, loyihani amalga oshirish Samarqand, Jizzax, Sirdaryo va Toshkent viloyatlarida aholining iqtisodiy harakatlanishiga hamda jismoniy harakatlanishning oltita holatiga olib keladi. Umumiy hisobda 819 nafar aholi, jumladan 814 nafar yer egasi va besh nafar ishchi ko'chirilishi kerak.

Ushbu baholash vaqtida FE stantsiyasi va kichik stansiya uchastkalari ichidagi mulk uchun ilgari mavjud bo'lgan yer ijarasi shartnomalari (YUK) bekor qilindi. Shu bilan birga, FE stantsiyasi, kichik stansiya va HEUL infratuzilmasini qurish uchun ajratilgan loyiha ob'ektlarida yerga kirish, ko'chirish yoki buzish bo'yicha hech qanday cheklovlar kuzatilmagan.

5 AHOLINI RO'YXATGA OLISH VA IJTIMOY-IQTISODIY TADQIQOTLAR

5.1 Tadqiqot vazifalari

5.1.1 YSOTVTR doirasida aholini ro'yxatga olish

YSOTVTR doirasida aholini ro'yxatga olishning maqsadlari quyidagilardan iborat:

- Loyihaning barcha uchastkalarida yerdan foydalanish turlarini aniqlash.
- Loyiha uchastkalarida ta'sir ko'rgan yer uchastkalari sonini belgilash, shuningdek, loyihani amalga oshirishdan oldin barcha xususiy yer uchastkalarining egalik qilish muddatini belgilash.
- Loyihadan ta'sir ko'rgan shaxslar (LTKSh) soni bo'yicha tirikchilikka potentsial ta'sirni miqdoriy baholash.
- Loyihadan oldingi (asosiy) tuzilma va LTKXdagi ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatning profilini tuzish uchun aniq uy xo'jaliklari bo'yicha ma'lumotlar to'plash.
- Tirikchilikni tiklashni rejalashtirish kontekstida ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan zaif LTKXlarni aniqlash va umumiy/o'zaro turmush tarziga ta'sir qilish bilan bog'liq holda loyihadan ta'sir ko'rgan jamoalarda har qanday maxsus jamoaviy ehtiyojlar haqida tasavvurga ega bo'lish.

YSOTVTR doirasida aholini ro'yxatga olish potentsial zarar ko'rgan mulklar va tegishli tirikchilik ta'siriga duchor bo'lgan sub'ektlarni dastlabki o'rganish bilan boshlandi. Aholini ro'yxatga olishning birinchi bosqichi tuman va viloyat darajasidagi hokimliklar bilan bir qator yozma va shaxsiy maslahatlashuvlar, shuningdek kadastr tekshiruvlarini o'z ichiga olgan. Ushbu ishlarning maqsadi loyiha hududida joylashgan yer uchastkalarining chegaralarini aniqlash va ilgari mavjud bo'lgan erdan foydalanish va mulk to'g'risida umumiy ma'lumot to'plash edi.

Eslatma: aholini ro'yxatga olish va YSOTVTR ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlari loyihani amalga oshirish va ekspropriatsiya protseduralari boshlanishidan oldin loyiha uchun ajratilgan yer uchastkalariga qonuniy va norasmiy huquqlarga ega bo'lgan barcha tarixiy erdan foydalanuvchilarni qamrab oladigan tarzda ishlab chiqilgan va amalga oshirilgan.

Bundan tashqari, ushbu ro'yxatga olish bosqichi doirasida loyiha hududida joylashgan korxonalarni aniqlash, shuningdek, umumiy resurs ob'ektlari atrofida kamroq aniq yerdan

foydalanishni aniqlash va xususan, mavsumiy yerdan foydalanishni aniqlash maqsadida yerdan foydalanish ob'ektlariga tashrif buyurish uchun piyoda sayohatlar o'tkazildi.

Ro'yxatga olishning ikkinchi va yakuniy bosqichi ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar va aktivlar inventarizatsiyasi bilan parallel ravishda LTKSh miqdorini aniqlash va tasniflash uchun batafsil ma'lumot to'plash uchun o'tkazildi. Aholini ro'yxatga olish o'z hududidagi so'rovnomalardan foydalangan holda LTKSh vakillari bilan suhbat o'tkazish yo'li bilan o'tkazildi.

5.1.2 YSOTVTR-ga yo'naltirilgan ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar

YSOTVTRga yo'naltirilgan ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot ob'ektlarni majburiy inventarizatsiya qilish (LTKX) bilan bir qatorda batafsil maslahat olish uchun mavjud bo'lgan loyihadan ta'sirlangan barcha uy xo'jaliklari bilan o'tkazish. Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotning maqsadlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Potentsial ta'sir ko'rsatadigan yer egaliklari va birlashtirilgan aktivlar haqida ko'proq ma'lumot to'plash.
- Loyihaning barcha manfaatdor tomonlar ishtirokida yer sotib olish va aholining turmush tarziga ta'sirini minimallashtirish uchun ishlab chiqilishini, shuningdek, ehtiyot choralari va maslahatlarni hisobga olgan holda rejalashtirish orqali ko'chishning oldini olish bo'yicha shaffoflikni ta'minlash.
- Qarorlarni

Anketalardan foydalangan holda maslahatlashuvlar yo'li bilan aholini ro'yxatga olish va mulkni inventarizatsiya qilish bilan birga, LTKX hududlarda ijtimoiy-iqtisodiy so'rov o'tkazildi. At the time of these surveys, Key Informant Interviews (KIIs) were held with PAHs, to obtain information regarding household-specific preferences and priorities in terms of compensation and livelihood restoration initiatives.

5.2 Tadqiqot o'tkazish davri

YSOTVTR doirasida aholini ro'yxatga olish va ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar (uy xo'jaliklari) 2023 yil 30 avgustdan 2024 yil 15 maygacha o'tkazildi.

5.3 Qo'llash doirasi va cheklovlari

Aholini ro'yxatga olish va YSOTVTR ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlari loyihadan ta'sirlangan barcha sub'ektlarni, xususan, xususiy mulk va umumiy resurslarga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan sub'ektlarni qamrab olish. Ushbu so'rovlar loyihadan ta'sirlangan shaxslar va yerni olib qo'yish natijasida zarar ko'rgan mulkning to'liq inventarizatsiyasini o'rnatish maqsadida o'tkazildi. Tadqiqotchilarning diqqat markazida loyiha boshlanishidan oldin yerdan foydalanish va yerga

egallik qilishning barcha turlari (prezident qarori chiqarilgandan so'ng va yer uchastkasini boshlash uchun yer ajratish to'g'risidagi keyingi buyruqlar) bo'lgan. Ushbu YSOTVTR nashrida keltirilgan aholini ro'yxatga olish va ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar bilan bog'liq cheklovlar quyida muhokama qilinadi.

5.3.1 HEUL minorasi izi

Tadqiqotlar loyihaning deyarli barcha ob'ektlarining dizayni va maydonini aniqladi. Biroq, tadqiqot va keyingi tahlillar vaqtida HEUL minorasi poydevorlarining joylashuvi va fazoviy hajmi aniqlanmagan.

Dizayn va tegishli so'rov ma'lumotlaridagi bu bo'shliq faqat Loyihaning rejalashtirilgan HEULlari bilan bog'liq bo'lgan LTKShlarga tegishli. Shu bilan birga, ta'sir koridoridagi aktivlarning umumiy ma'lumotlarini yozib olish uchun barcha sa'y-harakatlar amalga oshirildi va LTKShlarga HEUL minorasi joylashgan hududga e'tibor qaratadigan aktivlarni tezkor tekshirishning keyingi bosqichi to'g'risida ma'lumot berildi. Oraliq davrda HEUL minoralarini o'rnatish uchun yer uchastkalarining umumiy hajmi dastlabki dizayn ma'lumotlari asosida baholanadi va kompensatsiya fondlari zaxirasi ehtiyot choralari asosida ekstrapolyatsiya qilinadi (ya'ni, belgilangan aktivlarga ta'sir qilish eng katta qiymatga ega bo'ladi deb taxmin qilinadi).

5.3.2 Kadastr xaritalari

Bundan tashqari, loyihadan ta'sirlangan barcha yer uchastkalari uchun kadastr ma'lumotlari mavjud emas edi. Bunday holatlarning bir nechtasida zarar ko'rgan yer uchastkalarining asl maydoniga (gektariga) nisbatan yerlarni egallab olish ko'lamini tasavvur qilish va/yoki tasdiqlash uchun xususiy yer egaliklarini chegaralash bo'yicha kartografik va GIS ma'lumotlarini olish mumkin emas edi. Bunday sharoitda cheklangan kadastr ma'lumotlari va tegishli yer egalarning qo'shimcha hisobvaraqlariga asoslangan triangulyatsiya ishonchli baholarni olish uchun ishlatilgan.

5.3.3 Ixtiyoriy xabar berish

Bundan tashqari, so'ralgan LTKShlarga YSOTVTR maqsadlari uchun shaxsiy ma'lumotlarni taqdim etish bo'yicha to'liq ixtiyorga ruxsat berildi. Har bir maslahatlashuvning boshida YSOTVTR tadqiqot maqsadlari LTKShga shaffof tarzda etkazilgan bo'lsa-da va ularga tirikchilik ta'sirini boshqarishni yaxshilash uchun tegishli ma'lumotlarni taqdim etish taklif qilingan bo'lsa-da, barcha ma'lumotlar ixtiyoriy ravishda to'plangan. Javoblarni olish uchun hech qanday zo'ravonlik yoki manipulyatsiya usullari qo'llanilmagan va ba'zi hollarda tayinlangan respondentlar ma'lum, tanqidiy bo'lmagan ma'lumotlarni oshkor qilishdan bosh tortishgan.

5.4 Loyihadan ta'sirlangan sub'ektlar uchun terminologiya

YSOTVTR aholini ro'yxatga olish va ijtimoiy-iqtisodiy so'rovlar davomida aniqlangan barcha erdan foydalanuvchilarni birgalikda LTKShlar deb atash mumkin. Ushbu tahlil uchun quyidagi farqlovchi terminologiya qabul qilingan:

- Loyihadan ta'sir k'organ shaxslar (LTKSh) - loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklari va yuridik shaxslarni tashkil etuvchi barcha jismoniy shaxslar.
- Loyihadan ta'sir k'organ xo'jaliklari (LTKX) – loyiha bilan bog'liq yer olish va/yoki tirikchilik ta'siriga duchor bo'lgan barcha ta'sirlangan uy xo'jaliklari va maishiy mikrofirmalar.
- Loyihadan ta'sir ko'rsatadigan boshqa muassasalar - tadbirkorlik/tijorat tashkilotlari va nodavlat notijorat tashkilotlar (NNT), yer olish va/yoki yashash uchun ta'sir ko'rsatadigan davlat muassasalari va kommunal xizmatlar.
- Loyiha ta'sirida bo'lgan yer egalari-loyiha ta'sirida bo'lgan yer uchastkalarining qonuniy va/yoki norasmiy (odatiy yoki noqonuniy) egalik huquqiga ega bo'lgan LTKShlar to'plami.
- Loyihadan ta'sirlangan ishchilar - Loyihadan ta'sirlangan yer uchastkalarida hech qanday egalik huquqiga ega bo'lmagan, lekin loyihadan ta'sirlangan yer uchastkalarida rasmiy va norasmiy yer egalari tomonidan ish bilan ta'minlangan LTKShlar to'plami.

Shunday qilib, LTKShni tashkiliy jihatdan (masalan, uy xo'jaliklari va yuridik institutlar), yerdan foydalanish (ya'ni, yer egalari va ishlaydigan ishchilar) va egalik qilishning qonuniyligi (rasmiy yer egalari va ishchilar, norasmiy yer egalari va ishchilar) bo'yicha tasniflanishi mumkin. LTKShning yer egalari toifasiga loyihadan ta'sirlangan yerlarning rasmiy va norasmiy egalari kiradi.

5.5 Tadqiqot natijalari

5.5.1 Ma'muriy chegaralar

Quyidagi jadvalda loyiha ob'ektlari joylashgan hududlar, tumanlar va mahallalar haqida umumiy ma'lumot berilgan.

5-1-jadval Loyihadan ta'sirlangan hududlar, tumanlar va jamoalar haqida umumiy ma'lumot

LOYIHA OB'EKTLARI	HUDUD	TUMAN	MAKHALLA
500 MVt FES	Samarqand	Nurobod	Olg'a
			Chorvador
Nurobod kichik stantsiyasi	Samarqand	Pastdarg'om	Saroy
			Do'stlik MFY
70-km HEUL	Samarqand	Nurobod	Chorvador

LOYIHA OB'EKTLARI	HUDUD	TUMAN	MAKHALLA
			Olg'a
			Jum
			Urtabuz
			Ulus
			Do'stlik
			Sariqul
			Mehnatkash
			Chortut
			Sazag'on
			Saroy
		Pastdarg'om	Elbek
350-km HEUL	Samarqand viloyati	Pastdarg'om	Do'stlik
			Elbek
			Xonchorbog'
			Navbahor
			Yangiavlod
			Ilm
			Utarchi
			Mustaqillik
			Beklar
			Navro'z
			Yangiobod
			Boldir
			Durmansoy
			Istiqbol
		Beshbola	
		Qushchinor	
		Shombuloq	
		Oqdaryo	Olchintepa
			Guzalkent
			Kumushkent
		Payariq	Xalqobod
			Choshtepa
			Ernazarqo'rg'on
			Xo'ja Ismoil

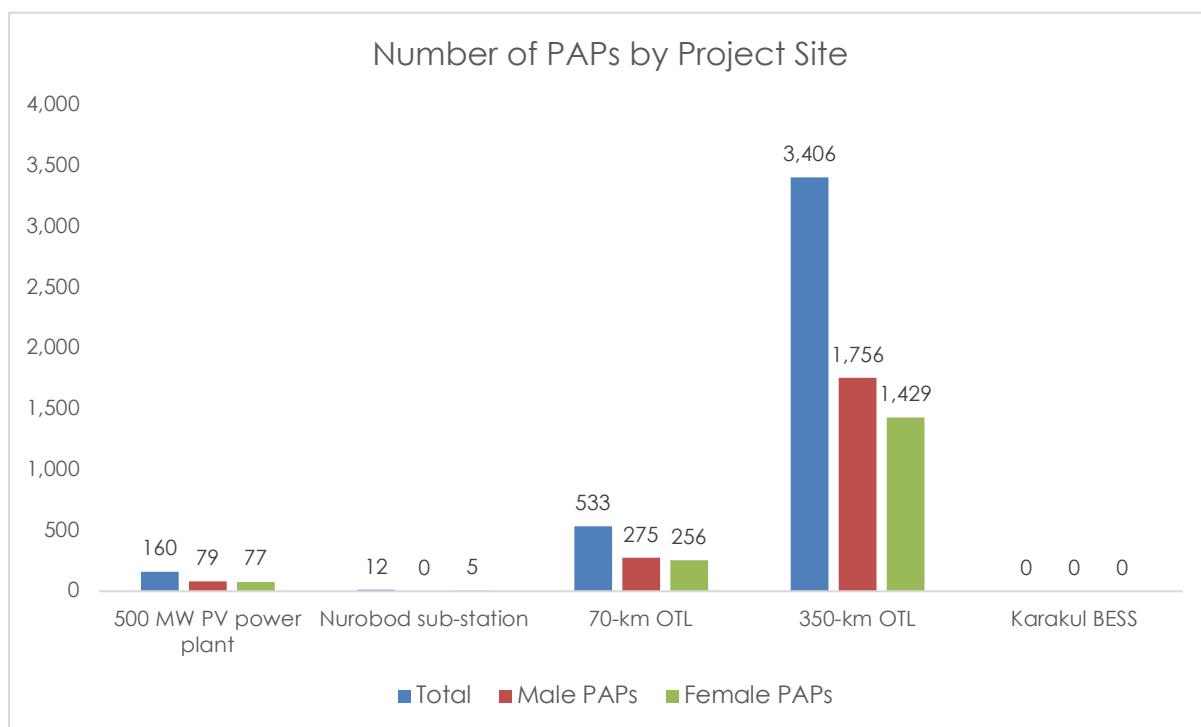
LOYIHA OB'EKTLARI	HUDUD	TUMAN	MAKHALLA
			Maniobod
			Sarisuv
			Tupolos
			Oqqo'rg'on
			Bobur
			Polvonariq
		Jomboy	Polvonariq
			Nogoxon
			Qulbosti
			Qo'ng'iro't
			Gazira
			Sariqipchoq
		Bulungur	Bog'bon
			Beshkuton
			Yangiobod
			Kattaqishloq
			Lalmikor
			Gubdin
	Jizzax viloyati	Gallaorol	Xominqo'rg'on
			Oktom
			Mulkush
			Mirzabulog
			Kukbulok
			Kukgunbaz
		Sharof Rashidov	Yangi-Diyor
			Madaniyat
			Kulpisar
			Tarakkiyot
			Buston
			Samarkandkuduk
		Zafarobod	Yorkin
			Birlik
		Paxtakor	Oq buloq
Olmazor			
Paxtakor			

LOYIHA OB'EKTLARI	HUDUD	TUMAN	MAKHALLA	
			Mingchinor	
		Do'stlik	Manas	
	Sirdaryo viloyati	Sirdaryo		Zarbdor
				Obi Hayot
				Obi Zilol
				Hisobdon
				Anhor
				Hamdam
				Tinik
				Ta'minotchi
				Xamkor
				Sohil
			Mirzaobod	
				Dehqonobod
				T.Ahmedov
		Akaltin		Zahiriddin Muhammad Bobur
				Sardoba
				A.Toirov
		Sardoba		Sharof Rashidov (Mingchinor)
				T.Malik (Bogzor)
		Sayxunobod		Zafarobod
	Toshkent viloyati	Kuyichirchik		Do'stlik 1
				Jumagul
				Paxtachi
				Uch chinor
				Birlik
				Do'stlik
			Chinobod	
			Paxtazor	
Qorako'l ESAT	Buxoro	Qorako'l	Chekirchi	
			Xo'jalar	
			Tinchlik	

5.5.2 LTKSh va LTKXni tasniflash

Ushbu LALRP chiqarilganda, loyiha bilan bog'liq yerlarni olish qo'yish natijasida jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirilishga uchragan sub'ektlar (ya'ni zarar ko'rgan uy xo'jaliklari, korxonalar va boshqa muassasalar) soni 819 kishini tashkil etdi. Jami 3902 LTKShlar sanab o'tildi, shu jumladan 2116 yerkak va 1767 ayol.

Quyidagi grafikda LTKSh miqdori va ta'sirlangan uy xo'jaliklarining tegishli statistikasi, jinsi bo'yicha, loyiha ob'ektlari bo'yicha umumiy ma'lumot berilgan.

5-1-rasm Loyiha saytlari bo'yicha LTKShlarni taqsimlash

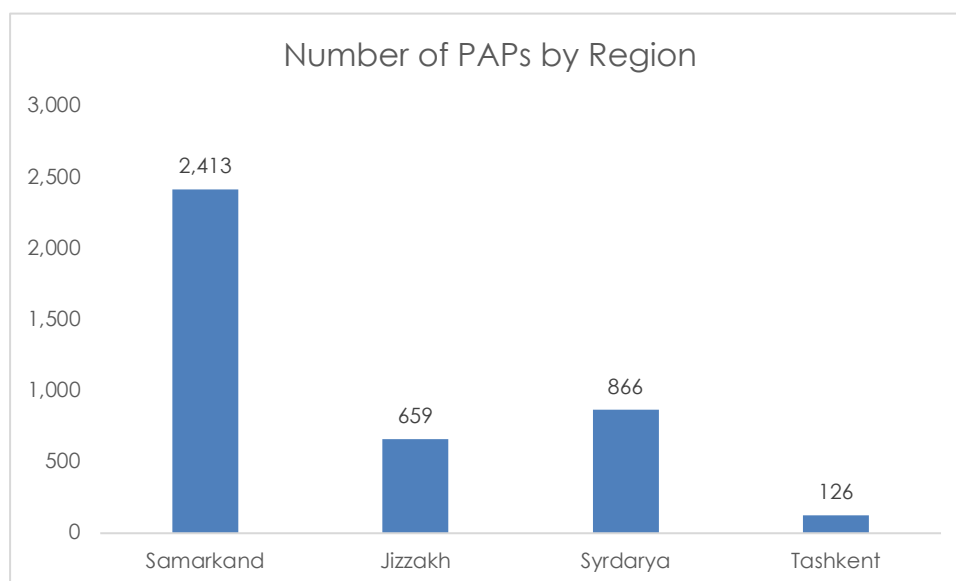
Grafikda ko'rsatilganidek, so'ralgan LTKShlarning aksariyati 350 km HEUL yo'lagi bilan, kamroq darajada esa 70 km HEUL bilan bog'liq. Nurobod substansiyasi, 500 MVt quvvatga ega FES va Xalq'a kichik stansiyasiga nisbatan ancha kam sonli LTKShlar o'rganildi. Qorako'l ESAT va yer osti kabel iziga nisbatan LTKShlar aniqlanmagan.

5.5.3 Turar-joy binosining joylashuvi

Loyihadan zarar ko'rgan uy xo'jaliklari (LTKXlar) Samarqand, Jizzax, Sirdaryo va Toshkent viloyatlarida joylashgan jami 146 ta jamoada istiqomat qiladi.

LTKXlarning aksariyati (56%) Samarqand viloyatida joylashgan bo'lib, qolgan LTKXlar asosan Jizzax va Sirdaryo o'rtasida taqsimlangan bo'lib, LTKXlarning eng kam soni Toshkent viloyatida qayd etilgan.

So'rov natijalariga ko'ra, LTKXlar o'z jamoalarida o'rtacha 9 yil davomida istiqomat qilishgan.

5-2-rasm LTKXlar tumanlar bo'yicha taqsimlanishi

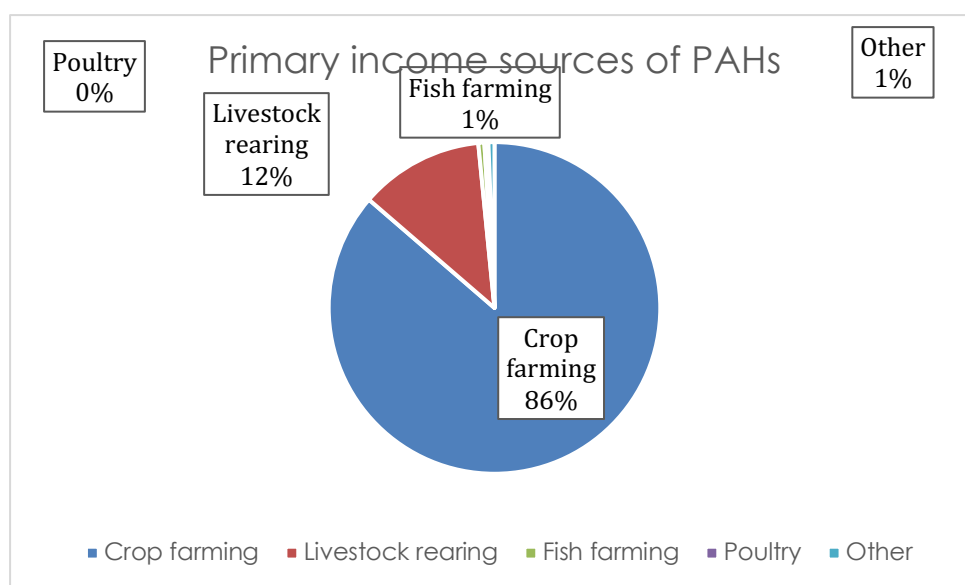
5.5.4 Daromad manbalari

LTKXlarining mutlaq ko'pchiligi qishloq xo'jaligida, asosan, dehqonchilik va chorvachilikda band. Nurobod tumanida va Pastdarg tumanining Janubiy chekkasida sug'orish tizimlari deyarli yo'q. Shu sababli, ushbu hududlardagi qishloq xo'jaligi faoliyatining aksariyati chorva mollarini, shu jumladan qo'ylar, echkilar va qoramollarni ko'paytirishga asoslangan. Ushbu hududlarda yaylov yerlarining quruqligi va past hosildorligini hisobga olgan holda, bu yerda qo'y va echkilar faol boqilmoqda.

Nurobod tumanidan tashqari, Samarqand, Jizzax, Sirdaryo va Toshkent viloyatlarining loyiha ta'sirida qolgan qismida sug'oriladigan dehqonchilik ustunlik qiladi. Keng sug'orish tarmoqlari bir qator aholi yashaydigan daryolar, xususan Zarafshon va Sirdaryo daryolari bilan oziqlanadigan yirik kanallardan tarqaladi. LTKXlarning ozchilik qismi muqobil qishloq xo'jaligi, xususan baliqchilik va parrandachilik bilan shug'ullanadi. Boshqa bandlik turlariga kotiblar va o'qituvchilar kabi professional kasblar, shuningdek, kichik chakana savdo korxonalarini kiradi. Mahalliy savdo loyihadan ta'sirlangan nisbatan qishloq va chekka hududlarda sotish uchun yaqin atrofdagi shahar va qishloqlardan tovar va mahsulotlarni sotib olishni o'z ichiga oladi. Nurobod tumanida o'ta ishsizlik ba'zi erkak yoshlarni ish izlab Samarqand va Toshkent kabi shahar markazlariga, shuningdek qo'shni davlatlar - Turkiya, Qozog'iston va Rossiyaga ko'chib o'tishga majbur qiladi.

Survey results indicate that over 50% of women within project-affected households are housewives, and the remainder of women are evenly split between livestock farming activities and professional civil jobs. Ba'zi ayollar turar-joy binolaridan ancha uzoq masofada joylashgan to'qimachilik ustaxonalarida faoliyat yuritadi. Bundan tashqari, erkaklar ham, ayollar ham mavsumiy ishlarda, jumladan turar-joylarda va qo'shni qishloq xo'jaligida, qurilish maydonlarida va umumiy ovqatlanish sohasida intensiv qishloq xo'jaligi ishlari bilan shug'ullanadi.

O'rganilgan LTKXlarning aksariyati (53%) uchun uy xo'jaliklarining daromadlari asosan dehqonchilik bilan bog'liq. Chorvachilik uy xo'jaliklarining asosiy daromadlari bo'yicha ikkinchi o'rinda turadi (45%), uy xo'jaliklarining juda oz qismi esa rasmiy ish, boshqa kam vakillik faoliyati va ijtimoiy yordamdan daromad oladi.

5-3-rasm Uy xo'jaligining asosiy daromad manbai

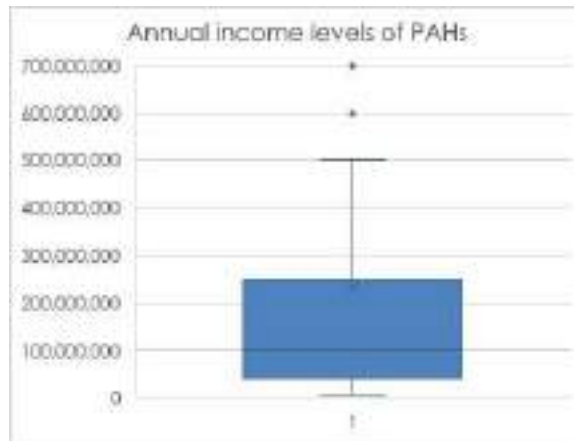
LTKXlarning 22% ga yaqini ikkilamchi daromad chorvachilikdan (hukmron dehqonchilikdan tashqari), dehqonchilik va bog'dorchilikdan (chorvachilikdan tashqari) hamda pensiya va nogironlik nafaqalari kabi ijtimoiy sug'urta to'lovlaridan oladi

5.5.5 Uy xo'jaliklari daromadi

So'rov davomida to'plangan ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlarga asoslanib, LTKXlar o'rtacha yillik daromadi 232,011,250 so'mni tashkil etadi va bu oylik 19,334,271 so'mga teng. 621 000 so'mlik milliy qashshoqlik chegarasidan past oylik daromad bilan ifodalangan o'ta qashshoqlik qayd etilmagan, biroq bir qancha uy xo'jaliklari jismoniy zaiflik kabi maxsus va og'ir ehtiyojlar tufayli qashshoqlikni engillashtirish maqsadida ijtimoiy to'lovlar olish uchun kommunal "temir kitoblar'da ro'yxatdan o'tgan. Ba'zi respondentlar oylik daromadlarini oshkor qilmaslikni

tanlagan bo'lsalar-da, e'lon qilingan daromadning pastki chegarasi o'rtacha 1 250 000 so'mni tashkil qiladi.

Quyidagi grafikda uy xo'jaliklarining yillik daromadlari bo'yicha asosiy statistik ma'lumotlar, shu jumladan daromadlar oralig'i (ya'ni, maksimal, minimal, o'rtacha, yuqori va quyi kvotalar, shuningdek, tez-tez og'ishlar) keltirilgan. Ushbu tahlil uchun ba'zi ekstremal og'ishlar chiqarib tashlandi.

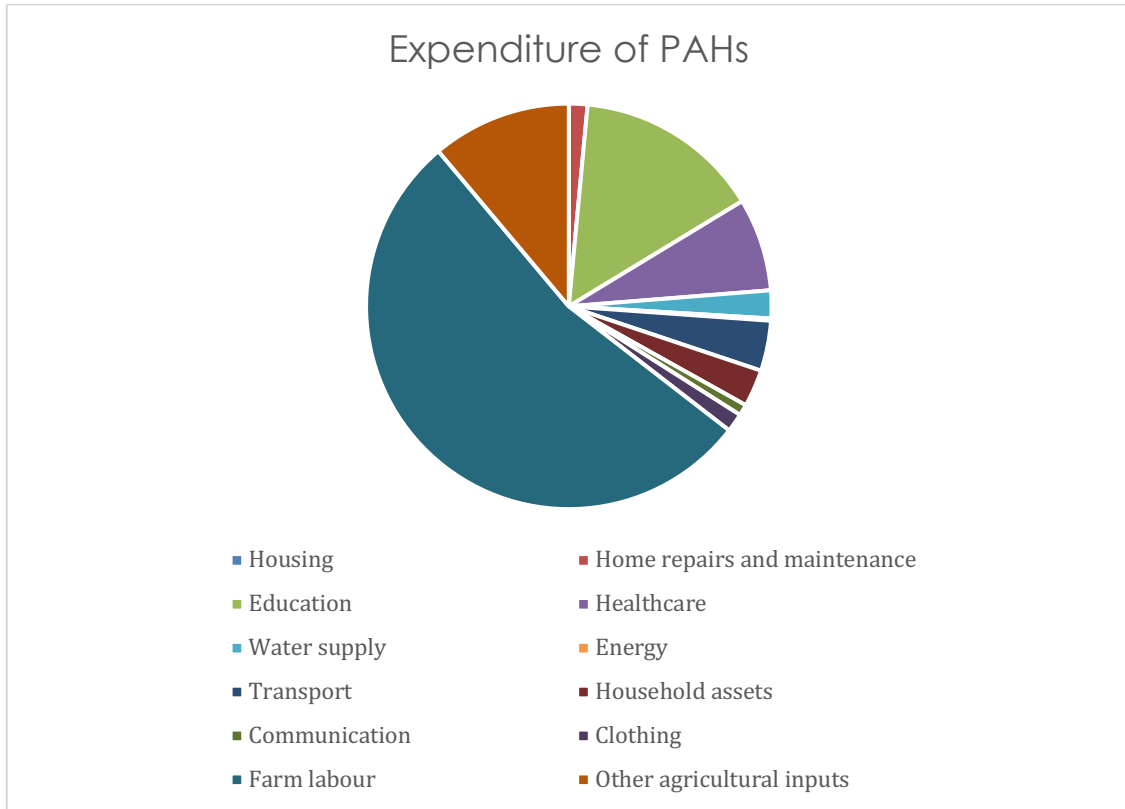

5-4-rasm Uy xo'jaliklarining yillik daromadlari uchun minimal, maksimal, o'rtacha, kvota va tanlanma og'ishlar

5.5.1 Uy xo'jaligi xarajatlari

LTKX tomonidan bildirilgan asosiy yillik xarajatlarga qishloq xo'jaligi va mehnat, transport, suv ta'minoti, ta'lim va sog'liqni saqlash xarajatlari kiradi. Kichik va o'rta qishloq xo'jaligi korxonalariga rahbarlik qiluvchi LTKXlarning ulushi, odatda, ular intensiv qishloq xo'jaligi faoliyatiga ko'proq mablag' sarflayotganliklaridan dalolat beradi. LTKXlar orasida eng kam yillik xarajatlar o'rtacha 2 000 000 so'mni tashkil qiladi, LTKXlarning o'rtacha xarajatlari esa yiliga 122 797 710 so'mni tashkil qiladi.

Quyidagi grafikda ko'pchilik LTKXlar tomonidan bildirilgan turli uy xo'jaliklari xarajatlarining nisbiy ulushi ko'rsatilgan. Ushbu tahlil uchun ba'zi xarajatlar katta toifalarga birlashtirildi.

5-5-rasm LTKXlarning yillik xarajatlari

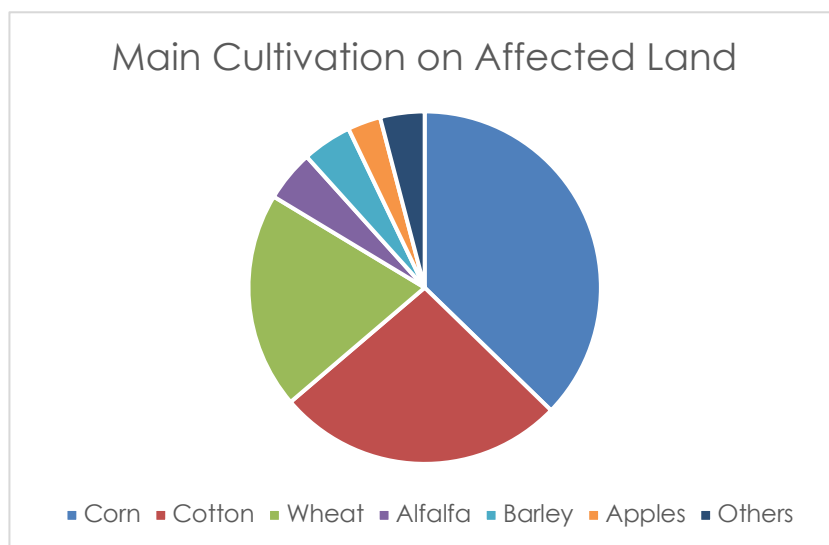
5-2-jadval Loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklarining oylik xarajatlarini (so'mda) solishtirish

XARAJATLAR	O'RTACHA YILLIK XARAJATLAR (SO'M)
Uy-joy	0
Uyni ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish	1 300 000
Ta'lim	6 600 000
Sog'liqni saqlash	2 600 000
Suv ta'minoti	2 752 000
Energetika	4 347 000
Transport	2 510 000
Uy xo'jaligi aktivlari	2 100 000
Aloqa	2 592 000
Kiyim	3 240 000
Ferma mehnati	42 000 000
Boshqa qishloq xo'jaligi ma'lumotlari	348 600 000

5.5.2 Qishloq xo'jaligi mahsulotlari - Dehqonchilik

About 89% of project-affected households and enterprises engage in crop farming. Sug'oriladigan dehqonchilik rivojlangan sug'orish infratuzilmasi Zarafshon va Sirdaryoning yirik daryolaridan kelib chiqadigan Jizzax, Sirdaryo va Toshkentda ustunlik qiladi. Nurobod tumani va Pastdarg'om tumanining janubiy hududlarida qishloq xo'jaligi yog'ingarchilikdan foydalangan holda amalga oshiriladi. Loyihadan ta'sir ko'rgan erlarda etishtiriladigan asosiy yillik ekinlarga makkajo'xori, bug'doy, paxta (boshqariladigan), arpa, sholi va loviya kiradi. Ko'p yillik ekinlar qatoriga beda, olma, yong'och, olcha, bodom, o'rik, shaftoli, olxo'ri, tut, paqir, kungaboqar va turli sabzavot ekinlari kiradi. Tut, terak va majnuntol kabi boshqa daraxtlar ham bor.

Qishloq xo'jaligi tsikllari nuqtai nazaridan bug'doy kabi donlar kuzning oxirida (taxminan noyabrda) ekilgan va yozning boshida yig'ib olinadi. Arpa erta bahorda (taxminan martda) ekilgan va yozning boshida yig'ib olinadi. Paxta bahorda (taxminan aprelda) ekiladi va erta kuzda, sentyabr va oktyabrda yig'iladi. Ko'p yillik o'simliklar uchun ko'chatlar kech kuzda, qish o'rtalarida yoki erta bahorda ekilgan. O'rim-yig'im vaqti hosilga qarab o'zgarib turadi, ammo mevaning ko'p qismi (masalan, olma va uzum) yozda to kuzning boshigacha yig'ib olinadi.

5-6-rasm Loyihadan ta'sirlangan yerlarda etishtiriladigan asosiy ekinlar

5.5.3 Qishloq xo'jaligi mahsulotlari-chorvachilik

Loyihadan ta'sir ko'rgan xo'jalik va fermer xo'jaliklarining 5 foizga yaqini chorvachilik bilan shug'ullanadi. Ta'sir ko'rgan xo'jaliklarning 80% ga yaqini asosan qo'y chorvachiligi bilan shug'ullanadi, echki va qoramollar kamroq boqiladi. Qo'y chorvachiligi qulay, chunki mahalliy zotlarning keskin kontinental desert iqlimi, qurg'oqchil sharoiti va quruq, sho'rlangan tuproqlarda yaylovlari cheklangani yuqori o'sish va ko'payish sur'atlariga ega bo'lib, go'sht, sut,

teri va junning xilma-xil mahsulotlariga ega. Qo'zichoq odatda Bahor mavsumiga to'g'ri keladi, kuzning oxiri va qishning boshida naslchilik mavsumidan so'ng, qirg'ish Bahor va kuzda amalga oshiriladi. Sotish uchun qo'ylarni so'yish yil davomida sodir bo'ladi, talabga qarab bahor va qish mavsumida eng yuqori darajaga etadi.

Chorvachilik va ishlab chiqarish bilan shug'ullanadigan ta'sirlangan uy xo'jaliklari chorva mollarini o'zlarining turar joylarida joylashgan chorvachilik boshpanalarida sug'oradilar, chorvachilik korxonalarida esa suv va chorva mollarini belgilangan yaylov yerlarida yaylov va boshpana joylarida sug'oradilar. Mahalla va tuman miqyosidagi veterinariya punktlarida emlash, davolash va sun'iy urug'lantirish xizmatlarini ko'rsatuvchi veterinariya xizmatlari ko'rsatilmoqda. Chorva mollari "bozorlar" deb nomlangan katta, maxsus ajratilgan bozorlarda sotiladi.

5.5.4 Ijtimoiy xizmatlar

5.5.4.1 Ta'lim

Loyihadan ta'sirlangan barcha jamoalar birdan uchgacha maktab va bolalar bog'chalari borligi haqida xabar berishdi. Oliy o'quv yurtlari tuman markazlarida va zarar ko'rgan hududlardagi boshqa strategik joylarda joylashgan.

Ba'zi kam ta'minlangan jamoalar, xususan, Nurobod tumanidagilar rezident ta'lim muassasalaridagi surunkali muammolar, jumladan, kitoblar, mebellar, axborot texnologiyalari va sport inshootlari etishmasligini qayd etdilar.

5.5.4.2 Sog'liqni saqlash

Loyihadan ta'sirlangan jamoalarning aksariyati uch kilometr masofada kamida bitta ambulatoriya tibbiy muassasasi mavjudligini ko'rsatdi. Ilg'or diagnostika va davolash xizmatlari uchun bemorlar o'z tumanlari, shaharlari va viloyatlarida joylashgan yirikroq tibbiyot muassasalariga yuboriladi.

Ta'sir ko'rgan tumanlarning kam rivojlangan, qishloq joylarida shifokorlar soni cheklanganligiga qaramay, aholining aksariyati sog'liqni saqlash infratuzilmasining mavjud holatidan mamnun. Nurobod tumanidagi bir qancha tibbiyot muassasalarida elektr energiyasining tez-tez uzilishi asosiy xizmatlar ko'rsatishni cheklab qo'yishi e'tiborga molik.

5.5.4.3 Suv ta'minoti

Suv va suv ta'minoti infratuzilmasi manbalari loyihadan ta'sirlangan tumanlar va muayyan jamoalar bo'yicha keng farq qiladi. Aksariyat shaharlar "O'zsuvta'minot" AK va suv xo'jaligi (vazirlik) boshqarmalari tomonidan boshqariladigan suv ta'minoti tizimiga ega. Qishloq joylarida suv ta'minotining muqobil variantlariga markazlashtirilgan, quvurli suv ta'minoti

tarmoqlari, daryo va buloqlarga ulanadigan kommunal taqsimlash tizimlari (nasoslar bilan quvvatlangan), yer osti suvlari quduqlari, daryolar va sug'orish kanallari kiradi.

Sug'orish kanallari, mavsumiy va efemer daryolar joylashgan joyda, yerdan foydalanish va faoliyatning har xil turlari tegishli qonun hujjatlarida belgilangan sanitariya va himoya buferlariga rioya qilishlari kerak. Buferlarning o'lchamlari daryolarning oqim tezligiga va sug'orish kanallarining o'lchamlariga mutanosibdir. Mahalliy hokimiyat vakillari loyiha hududidagi va uning atrofidagi qishloq xo'jaligi yerlarini sug'orish imkonini beruvchi kanallarining burilishiga yo'l qo'ymaslik uchun barcha imkoniyatlarni ishga solish zarurligini ta'kidladi.

NUROBOD

Nurobod va Pastdarg'om tumanlaridagi loyihadan ta'sirlangan mahallalarda (ya'ni, FES va Nurobod ESAT yaqinida) markazlashtirilgan suv ta'minoti tarmoqlari mavjud emas. Bu mahallalarda yashovchilar suvni birinchi navbatda buloqlardan va "Suvokava" nomi bilan ro'yxatdan o'tgan suv ta'minotchisidan oladi. Ba'zi uy xo'jaliklari har bir foydalanuvchidan oylik to'lov evaziga umumiy suv olish joylaridan suv oladigan nasoslar bilan ishlaydigan suv tizimlariga ulanadi. Ushbu tizimning salbiy tomoni shundaki, suv olish ko'pincha elektr uzilishlari bilan to'xtatiladi. Boshqa xonadonlar "Suvoqava"dan muntazam ravishda bir tonnasi 65 ming so'mdan 90 ming so'mgacha bo'lgan narxlarda suv olishadi. Kam ta'minlangan aholi qatlamlari suvni buloqlardan, yer osti quduqlaridan, sug'orish kanallaridan qo'lda olishni ma'qul ko'radi, boshqalari esa yomg'ir yig'ish tizimlaridan foydalanadi.

Loyiha uchun suv ta'minoti masalasiga kelsak, mahalliy hokimiyat pudratchilarga tanker xizmatlarini ko'rsatish uchun "Suvoqava" bilan hamkorlik qilishni tavsiya qildi. Aks holda, Suv xo'jaligi vazirligi huzuridagi viloyat va tuman boshqarmalari, shuningdek, Davlat geologiya va mineral resurslar qo'mitasi (Davlatgeologiya) ruxsati bilan, avvaldan texnik-iqtisodiy asoslash va ruxsatnoma asosida yer osti suvlari quduqlarini qazish mumkin. Oxirgi muqobil bilan bog'liq ikkita asosiy muammo shundaki, mahalliy suv qatlamlaridagi yer osti suvlari sho'r bo'lib, hududda yer osti suvlarining biroz kuchlanishi qayd etilgan va suv tanqisligi bahorda eng yuqori darajaga etadi.

Tumanlarning aksariyat qismida irrigatsiya kanallari mavjud emas, biroq 70 km uzunlikdagi HEUL yo'nalishi bo'ylab joylashgan mavsumiy daryolar/soylar atrofida kichik o'lchamli oddiy kanallar qurilgan.

PASTDARG'OM TUMANI

Pastdarmom tumanidagi loyihadan ta'sirlangan aholi punktlarida suv ta'minoti holati umuman Nurobod tumanidagi holatga o'xshaydi. Biroq, tuman Darg'om va Zarafshon daryolarida

tashkil etilgan keng sug'orish tizimidan foydalanadi. Mavjud kanallarning hech biri Nurobod podstantsiyasi hududida joylashgan emas, ammo bir nechta kanallar 350 km HEUL yo'laklari bo'ylab joylashgan.

QORAKO'L TUMANI

Qorako'l tumanidagi loyihadan zarar ko'rgan jamoalarga 2021 yilda tashkil etilgan markazlashtirilgan, quvurli suv ta'minoti tizimi xizmat ko'rsatadi. Yuqori sifatli suv butun yil davomida mavjud. Qishloq xo'jaligi va sanoat korxonalarini Zarafshon daryosi havzasidan tortib olinadigan bir qator kanallardan, shu jumladan Amu-Qorako'l, Yomonjar, Qoragin, Gurdush va Qayg'ir kanallaridan mavhum suvlarni yanada ko'proq chiqaradi.

Loyiha uchun suv ta'minoti masalasiga kelsak, mahalliy hokimiyat pudratchilarga tanker xizmatlarini ko'rsatish uchun Suvoqava bilan hamkorlik qilishni tavsiya qildi. Aks holda, yer osti suvlari quduqlarini oldindan texnik-iqtisodiy asoslash va suv xo'jaligi vazirligi huzuridagi viloyat va tuman idoralari ruxsat bergan holda burg'ulash mumkin. Biroq, 20 metrgacha bo'lgan chuqurlikdan olingan yer osti suvlari sho'r va ko'pchilik maqsadlar uchun amalda yaroqsiz.

350 KM HEUL BO'YLAB TUMANLAR

Samarqand, Jizzax, Sirdaryo va Toshkent viloyatlaridagi jabrlangan bir qator tumanlar uchun shahar posyolkalaridagi aholi uchun suv ta'minoti va kanalizatsiya uchun markazlashtirilgan infratuzilma mavjud. Biroq, qishloq joylarida jamoalar ko'plab suv manbalariga, shu jumladan buloqlarga, yer osti suv quduqlariga, kanal olish joylariga, daryolarga va yomg'ir suvi zaxiralari tayanadi. Tumanlardagi qishloq aholi punktlarida ixtisoslashtirilgan suv tankertlari xizmatlariga ham kirish mumkin.

5.5.4.4 Elektr ta'minoti

Ta'sir ko'rgan barcha aholi punktlari milliy elektr tarmog'iga ulangan. Shu bilan birga, turli aholi punktlarida elektr ta'minotining barqarorligi va elektr uzilishlarining davomiyligi har xil. Nurobod tumanidagi loyiha uchastkalari atrofida kabi ba'zi kam rivojlangan jamoalar quyidagi sabablarga ko'ra tez-tez elektr ta'minotidagi uzilishlardan aziyat chekmoqda:

- elektr tarmoqlarining haddan tashqari yuklanishi, asosan qishda
- kuchli shamol va yomg'ir paytida eskirgan elektr tarmoqlarining ishlamay qolishi

Nurobod va Pastdarg'om tumanlaridagi kam ta'minlangan aholi punktlari elektr energiyasi tez-tez (ba'zan har kuni) 3-4 soat davom etadigan uzilishlar haqida xabar berishdi. Ushbu aholi, shuningdek, mavjud elektr tarmog'i 1970-yillarda tashkil etilganidan beri yaroqsiz holga kelganini ta'kidladilar. Natijada kuchli shamol va kuchli yog'ingarchilik ko'pincha taqsimlovchi ustunlar va kabel liniyalariga zarar yetkazadi, bu esa elektr quvvati taqchilligini yanada

kuchaytiradi va maktablar, poliklinikalar va boshqa muassasalarda asosiy ijtimoiy va tijorat xizmatlariga to'sqinlik qiladi.

Isitishga kelsak, shahar joylari bilan joylashgan aksariyat jamoalarga markazlashtirilgan isitish tizimlari xizmat qiladi. Qorako'l tumanidagi Qorako'l ESAT uchastkasi atrofida joylashgan aholi punktlari kommunal tarmoqlardan elektr va gaz bilan ta'minlanadi. Nurobod va Pastdarg'om tumanlaridagi loyiha uchastkasi atrofida joylashgan qishloq aholi punktlarida markaziy isitish tizimi yo'q, qishda isitish uchun mahalliy o'tin va qurilgan go'ng (tappi) ishlatiladi. Xarid qilingan gaz, shuningdek, bu jamoalarda qo'shimcha isitish uchun ishlatiladi, ammo kamroq darajada.

Loyihaning qurilish bosqichida elektr ta'minoti bilan bog'liq holda, mahalliy hokimiyat organlari tarmoqqa ulanishni tavsiya qildi. Bundan tashqari, agar elektr energiyasiga bo'lgan ehtiyoj 10 kVt dan oshsa, loyiha ishlab chiqaruvchisi O'MET va mahalliy (tuman) qurilish boshqarmalari bilan hamkorlikda maxsus transformator o'rnatishi kerakligi ta'kidlandi.

Samarqand, Jizzax, Sirdaryo va Toshkent viloyatlaridagi zarar ko'rgan tumanlar uchun zarar ko'rgan jamoalar uchun elektr ta'minoti va isitish uchun markazlashtirilgan infratuzilma mavjud. Nisbatan qishloq aholi punktlarida, ammo butun aholiga tarmoq xizmat ko'rsatsa-da, Markaziy isitish tizimidan foydalanish barcha jamoalar uchun mavjud emas.

5.5.4.5 Ijtimoiy xavfsizlik

O'zbekistonda ijtimoiy ta'minot tizimi pensiya to'lovlari hamda ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar va aholi uchun turli ijtimoiy chora-tadbirlardan iborat. Nurobod, Pastdarg'om tumanlaridagi loyihadan ta'sirlangan jamoalar uchun mavjud bo'lgan ijtimoiy ta'minot shakllariga quyidagilar kiradi:

- Pensiya to'lovlari
- Ehtiyojga asoslangan pul xayriyalari
- Turar-joy mulkdorlari, uy xo'jaliklari va/yoki KO'K aktivlarini sotib olish uchun kreditlar
- Oliy ma'lumot olish uchun grantlar
- Kam ta'minlangan ishlab chiqaruvchilarga chorva mollarini hadya qilish
- Qishloq xo'jaligiga oid bo'lmagan kichik va o'rta korxonalar uchun subsidiyalar (masalan, kiyim-kechak sanoatidagi ayollar uchun tikuv mashinalari)
- Bepul uy-joy bilan ta'minlash dasturlari
- Qishloq xo'jaligi yerlarini bepul ijaraga olish
- Tibbiy, yuridik yoki asosiy kommunal xizmatlar ko'rsatish uchun subsidiyalar va qarzlarni engillashtirish
- Fuqarolik, mavsumiy va/yoki yarim malakali ishlarga ustuvor yollash xizmatlari

Aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlariga ijtimoiy yordam ko'rsatish bilan shug'ullanuvchi mahalliy hokimiyat organlariga (I) mahalla hokimligining ijtimoiy-iqtisodiy va bandlik bo'limi, (II) mahallaning ayollar va maishiy ishlar bo'limi, shuningdek, mahalla miqyosida Kambag'allikni qisqartirish va bandlik bo'limlari (KQBB) kiradi. KQBBga mahallalarni davriy monitoringini olib borish va barcha ijtimoiy himoyaga muhtoj xonadonlar va aholini ro'yxatga olish yuklangan. Iqtisodiy qiyinchiliklarni boshdan kechirayotgan jamiyat a'zolarini aniqlash mezonlariga surunkali kasalliklar, nogironlik, uzoq muddatli ishsizlik, katta uy xo'jaliklari/kam ta'minlangan oilalar, ayollar boshchiligidagi uy xo'jaliklari va bolalar boshchiligidagi uy xo'jaliklari kiradi (lekin ular bilan cheklanmaydi). Ushbu mezonlarga javob beradigan shaxslar va butun uy xo'jaliklari quyidagi institutsional reestrlarga kiritilgan:

- **Temir daftari** - Kambag'al va ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar uchun jonli reestr (ma'lumotlar bazasi).
- **Ayollar daftari** - ijtimoiy yordamga muhtoj ayollar uchun jonli reestr (ma'lumotlar bazasi).
- **Yoshlar daftari** - kambag'al va/yoki marginal oilalardagi yosh rezidentlar uchun jonli reestr (ma'lumotlar bazasi)

Samarqand, Jizzax, Sirdaryo va Toshkent viloyatlaridagi loyihadan ta'sirlangan tumanlarda tegishli idoralar bilan maslahatlashuvlarda ta'kidlanganidek, o'ta og'ir ahvolda (ya'ni, milliy qashshoqlik chegarasidan past) yashovchi uy xo'jaliklari doimiy uy xo'jaliklari umumiy sonining 2-4 foizini tashkil qiladi.

5.5.5 Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish vositalari va kengaytirish xizmatlari

Qishloq xo'jaligi bilan shug'ullanadigan ko'pchilik LTKX barcha zarur jihozlar, asbob-uskunalar va qishloq xo'jaligi mahsulotlari, jumladan o'g'itlar va pestitsidlarga ega. Bir nechta LTKXlar cheklangan foydalanish uchun ma'lum bir qishloq xo'jaligi texnikasiga (masalan, traktorlarga) ega. Boshqa fermer xo'jaliklari ham talabga binoan uskunalarni ijaraga olishlari mumkin. LTKXlar mahalliy chakana savdo do'konlari va etkazib beruvchilar orqali agrokimyoviy moddalarni sotib olish imkoniyatiga ega. Nurobod tumanida qishloq xo'jaligi uchun asosiy to'siq suvdur, chunki ko'p yillik daryolar yetishtirilgan yerlarning qurg'oqchil uchastkalarida yo'qligi va yog'ingarchilikning beqaror rejimi tufayli.

Bundan tashqari, chorvachilik va qoramolchilik bilan shug'ullanadigan LTKXlar endi chorva mollarini saqlash uchun zarur bo'lgan asosiy ob'ektlar va xizmatlardan foydalanish imkoniyatiga ega. Loyihadan ta'sir ko'rgan hududlarda, ayniqsa Nurobod va Pastdarg'omda yaylov yerlari borki, ularda ekin maydonlari nisbatan kam bo'lib, undan ekin yetishtirishda unchalik foydalanilmaydi. Yerlarning katta qismi rasmiy ravishda chorvachilikka yo'naltirilgan klasterlarga (yirik davlat kompaniyalariga) tegishli, qolgan mahalliy yaylovlar esa o'rim-yig'imdan keyin xususiy ekin maydonlarida mavsumiy ravishda mavjud. Xususiy fermer

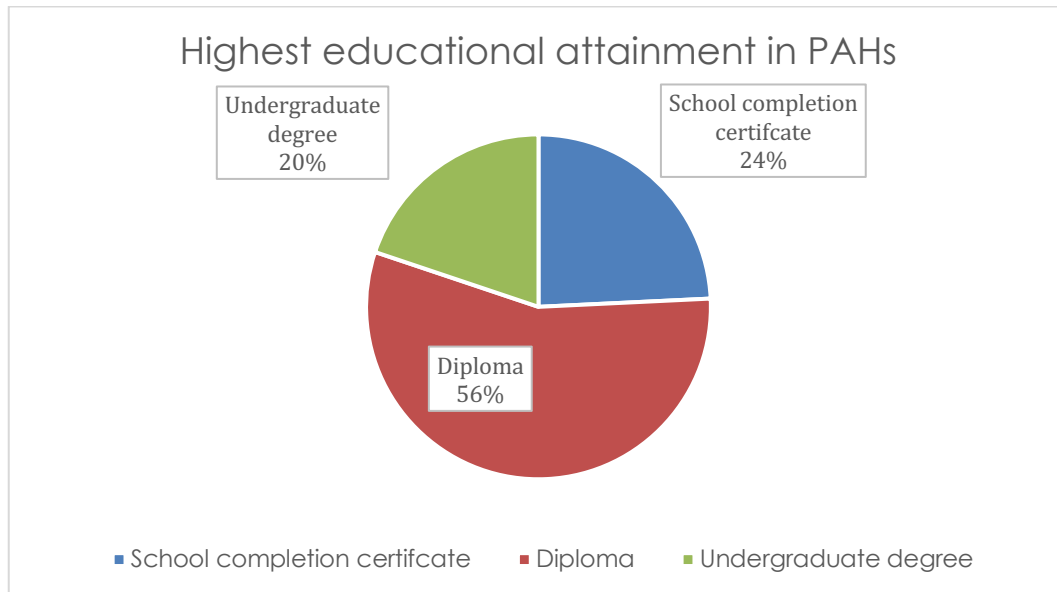
xo'jaliklarida o'tlash uchun chorvadorlar oldindan ruxsat olishlari va/yoki mulkdorlar bilan kelishib olishlari kerak. Loyihadan ta'sir ko'rgan hududlarda va uning atrofidagi hududlarda ozuqa ham etishtiriladi.

Cho'ponlar uchun to'xtash joylari, shuningdek, asosan chorvadorlarga tegishli bo'lgan intensiv yaylovlarda joylashgan. Ba'zi hollarda norasmiy kelishuvlarga erishish mumkin, bu esa yaqin atrofdagi jamoalardagi cho'ponlarga korporativ chorvachilik korxonalarini tomonidan rasmiy ravishda ro'yxatdan o'tgan yerlarda bo'sh boshpanalardan foydalanishga imkon beradi. Chorvadorlar va cho'ponlar uchun jamoat va xususiy sug'orish tashkirlari yer osti suvlari quduqlariga birlashtirilgan tabiiy suv havzalari/suv havzalari, buloqlar va sug'orish tashkirlarini o'z ichiga oladi. Chorvador va cho'ponlarning aksariyati xususiy veterinariya xizmatidan foydalanadi. Norasmiy ravishda boqish bilan shug'ullanadigan o'z-o'zini ish bilan ta'minlaydigan va jamoat tomonidan ishlaydigan cho'ponlar odatda muntazam ravishda maslahat xizmat ko'rsatishga hissa qo'shadilar. Aks holda, uzoqdagi qoramol savdogarlari va chorvadorlarga deyarli hech qanday maslahat xizmatlari ko'rsatilmaydi.

5.5.6 Ta'lim darajasi

Umuman olganda, LTKXlarda savodxonlik darajasi yuqori va LTKXda voyaga etmaganlar maktabga borishadi. LTKXlarning aksariyat qismida eng yuqori ma'lumot (tegishli savollarga javob berishni tanlagan respondentlar tomonidan xabar qilingan) diplom hisoblanadi. O'rta maktab va bakalavr darajalari bo'yicha malakalar LTKXlarning qolgan 24% va 20% tomonidan xabar qilingan.

Quyidagi grafikda umuman LTKXda qayd etilgan eng yuqori ta'lim holatlari haqida umumiy ma'lumot berilgan.

5-7-rasm LTKX ma'lumotlariga ko'ra eng yuqori ta'lim malakasi

5.5.7 Turar joyning o'ziga xos xususiyatlari va uy-joy sifati

LTKXlar asosan loyiha ta'sir ko'rsatadigan jamoalardagi turar-joy klasterlariga asoslangan. Turar-joy binolari bir qavatli binolar sifatida tasniflanishi mumkin. Bu erda yollangan pudratchilar va ba'zi hollarda qurilish mahoratiga ega bo'lgan uy xo'jaliklari a'zolari uy qurish bilan shug'ullanadilar.

Ba'zi binolar o'rtacha va yuqori fuqarolik standartlarini namoyish etadi, shu jumladan g'isht devorlari, temir choyshab tomlari yoki shingillalar. Nurobod tumanining qishloq joylarida ibtidoiy uy-joylar, ayniqsa, aholining daromadi nisbatan past bo'lgan aholi punktlarida keng tarqalgan. Turar-joy binolarining aksariyati ijaraga emas, balki egalik qiladi.

5-8-rasm Nurobod va Sirdaryodagi zarar ko'rgan aholi punktlaridagi turar-joy binolari turlari

5.5.8 Ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan zaif uy xo'jaliklari

YSOTVTR tadqiqotida o'tkazilgan uy xo'jaliklari darajasidagi ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar ijtimoiy-iqtisodiy beqarorlik, marginallashuv va qashshoqlikka moyillikning bir yoki bir nechta elementlari tufayli tirikchilik nomutanosib ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan chanoqlarni aniqlash uchun zaiflikni tahlil qilishni o'z ichiga olgan.

Ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan zaif LTKXlarni aniqlash uchun quyidagi mezonlar qo'llanilgan:

- Jismoniy va / yoki aqliy nuqsonlari bo'lgan bir yoki bir nechta a'zolari bo'lgan uy xo'jaligi
- Bir yoki bir nechta surunkali kasal a'zolari bo'lgan uy xo'jaligi
- Umumiy oylik daromadi milliy qashshoqlik chegarasidan past bo'lgan uy xo'jaligi (621 000 so'm)
- Loyiha ta'sir qilishi mumkin bo'lgan yer uchastkalariga norasmiy egalik huquqiga ega bo'lgan uy xo'jaliklari
- Ayol boshchiligidagi uy xo'jaligi
- Bolalar boshchiligidagi uy xo'jaliklari
- Mahalliy aholi (MA) yoki qochqin maqomiga ega bo'lgan uy xo'jaligi

Eslatma: Surunkali kasalliklarga (lekin ular bilan cheklanmagan holda) saraton, og'ir yurak-qon tomir kasalliklari va sil, nogironlar qatoriga esa jismoniy nogironlik, ko'rlilik, karlik, falaj va/yoki aqliy zaiflik kiradi.

Yuqoridagi mezonlardan bir yoki bir nechtasiga javob beradigan barcha LTKXlar YSOTVTR doirasida chidamliligi cheklangan va yashash uchun alohida xavflarga ega bo'lgan uy xo'jaliklari uchun qo'shimcha manzilli yordam doirasida zaif uy xo'jaliklari sifatida aniqlandi. Zaifliklarni tahlil qilish, shuningdek, bir nechta zaiflik omillarining kombinatsiyasi natijasida yuzaga keladigan zaiflikning kuchayishiga qaratilgan.

Quyidagi matritsada YSOTVTR tadqiqotida aniqlangan zaif LTKXlar soni va har bir zaiflik elementining paydo bo'lish tez-tezligi keltirilgan. Jami 86 LTKX zaif deb tasniflangan.

5-3- jadval Ijtimoiy-iqtisodiy zaiflik toifalari bo'yicha zaif LTKXlar soni

#	ZAIFLIK ELEMENTI ¹	LTKX SONI
1	Jismoniy va / yoki aqliy zaiflik	33
2	Surunkali kasallik	22
3	Ayollar boshli uy xo'jaliklari	12
4	Bolalar boshli uy xo'jaliklari	-
5	Ta'sir ko'rgan yer/resurslarga norasmiy egalik	25
6	Haddan tashqari qashshoqlik	2
7	Xalqaro himoya holati	-
8	Qochqin maqomi	-
Zaif LTKXlarning umumiy soni		86

¹ Zaiflikning bir nechta xabar qilingan elementlari tufayli bir qator LTKXlar ikki baravar hisoblanadi

6 MULKNI INVENTARIZATSIYA QILISH VA BAHOLASH

6.1 Baholash bo'yicha ekspertiza

Amaldagi qonunchilikka muvofiq, loyiha ishlab chiquvchisining topshirig'i bo'yicha maslahatchi YSOTVTRga kiritilgan aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash uchun mahalliy litsenziyalangan kompaniyani jalb qildi. Kompaniya "Sirdaryo mustaqil baholash va ekspertiza" mas'uliyati cheklangan jamiyati sifatida ro'yxatdan o'tgan va bosh qarorgohi Gulistonda joylashgan.

Kompaniya va ekspert baholovchilar majburiy talablar va milliy ko'rsatmalarga muvofiq energetika sohasidagi xalqaro ishlab chiquvchilar uchun inventarizatsiya va aktivlarni baholash xizmatlarini ko'rsatishda katta tajribaga ega.

Maslahatchi tartibga soluvchi kompensatsiya standartlari va Loyiha kreditorlarining kompensatsiya va kengroq yashash vositalarini tiklash talablari (masalan, OTB SPS SR2, YeTTB PR 5 va XMK PS 5) o'rtasidagi tafovutlarni bartaraf etish uchun baholash va kompensatsiya tizimini ishlab chiqdi.

6.2 Baholash Standartlari

Tekshirilgan va inventarizatsiya qilingan yer uchastkalari va asosiy vositalarni puxta baholash tegishli qonunlar va qoidalarda nazarda tutilgan tartib va usullarga muvofiq amalga oshirildi. Normativ talablar kreditor loyihalariga tegishli samaradorlik standartlarida belgilangan baholash va kompensatsiya talablariga javob bermaydigan hollarda, bo'shliqlar yanada qat'iy, xalqaro miqyosda tan olingan standartlarga javob berish uchun hal qilindi.

Quyidagi kichik bo'limlar loyiha tomonidan zarar ko'rgan yer uchastkalarini, loyiha tomonidan zarar ko'rgan yer uchastkalariga birlashtirilgan ko'chmas mulkni va tegishli daromad yo'qotishlarini baholash uchun foydalaniladigan tamoyillar, usullar va ko'rsatmalar standartlarini maqsadli ko'rib chiqadi.

6.2.1 Qurilish uchun yer qiymatini baholash

O'zbekistonda xususiy turar-joy yerlari tekin mulkda (ya'ni umrbod meros qilib qoldiriladigan mulkda) mavjud. Loyihadan ta'sir ko'rgan turar-joy yer uchastkalarini baholash metodologiyasi Qonunchilik va me'yoriy hujjatlarda belgilangan texnik ko'rsatmalarga mos keladi, ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi rahbarining buyrug'i (2023-yil 28-dekabr, ro'yxatga olish raqami: 3487, O'zbekiston Respublikasi Yagona milliy baholash va metodologiya standarti)
- O'zbekiston Respublikasining "Baholash faoliyati to'g'risida"gi Qonuni (1999-08-19 N 811-I qarori)
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-noyabrdagi 911-son qarori (2022-yil 29-iyun – "Yer uchastkalarini kompensatsiya evaziga jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yish tartib-taomillari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni-781-son).

Ushbu usul loyihadan ta'sir ko'rgan hududlarda ko'chmas mulk sotish maydonchalarida turar-joy yerlarining joriy bozor narxlariga asosida turar-joy yerlarining to'liq almashtirish qiymatini aniqlashga qaratilgan. Texnik tuzatishlar loyihadan ta'sir ko'rgan turar-joy uchastkalarining oldindan mavjud shartlariga muvofiq o'rnini bosadigan yer uchastkalarining to'liq qiymatini hisoblash uchun uslubiy ravishda qo'llaniladi.

6.2.2 Ekin ekiladigan yerlardan qishloq xo'jaligi daromadlarini baholash

O'zbekistondagi barcha xususiy qishloq xo'jaligi yerlaridan qonuniy ravishda ijara asosida foydalaniladi. Huquq egalari istiqomat qiluvchi tumanlar hokimliklari bilan qisqa muddatli, o'rta muddatli va uzoq muddatli Yer ijarasi shartnomasini (YISH) tuzadilar. YISH qishloq xo'jaligi yerlarida ruxsat etilgan yerdan foydalanish turini, belgilangan yerdan foydalanish muddatini va tegishli soliq to'lovlari (va boshqa tegishli majburiyatlarni) belgilaydi. Ushbu egalik tizimidan istisno tomorqa yerlari bo'lib, bog'dorchilik yoki bog'dorchilik uchun turar-joy uchastkalarida joylashgan juda kichik qishloq xo'jaligi yerlariga tegishli.

Loyihadan ta'sir ko'rgan qishloq xo'jaligi yerlarini baholash metodologiyasi qonunlar va qoidalarda belgilangan texnik ko'rsatmalarga muvofiq bo'lib, ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- O'zbekiston Respublikasining "Baholash faoliyati to'g'risida"gi Qonuni (1999 yil 19 avgustdagi 811-I-son qarori)
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-noyabrdagi 911-son qarori, (2022-yil 29-iyun)
- Davlat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini kompensatsiya sifatida olib qo'yish tartibi to'g'risida PQ-781-son Qonuni

Qishloq xo'jaligi yerlari ijaraga berilganligi sababli, tegishli kompensatsiya usullari ta'sirlangan yer uchastkalarini to'liq almashtirish narxini belgilashga xizmat qilmaydi, aksincha baholash o'tish davrida qishloq xo'jaligi daromadlarining yo'qolishi yoki yo'qligi uchun to'liq kompensatsiyani ta'minlashga qaratilgan:

- Agar ekin maydonlari doimiy ravishda yo'qolsa, ekvivalent hosildorlikdagi o'rnini bosuvchi qishloq xo'jaligi yerlarini olish va o'zlashtirish uchun zarur bo'lgan vaqt.

- Tarmoq xavfsizligi zonasi (TXZ) doirasida baland tog'li ko'p yillik ekinlarni etishtirishni doimiy cheklash uchun HEUL loyiha amalga oshirilgunga qadar ko'p yillik o'simliklarning umumiy hosildorligini tiklash uchun muqobil yer uchastkasi olingunga qadar hisoblangan vaqt hisoblanadi.
- Qurilish jarayonida ekin maydonlariga kirish imkoniyatini vaqtincha yo'qotish uchun, ta'sirlangan qishloq xo'jaligi tsikllari tiklanishigacha bo'lgan umumiy vaqt.

Loyihadan oldin zarar ko'rgan yer uchastkalarida qishloq xo'jaligidan olinadigan yillik sof daromad har bir ekin turi bo'yicha ekin maydoni va tegishli hosildorlik (ya'ni, gektariga kilogramm) va joriy mahalliy bozor narxidan (ya'ni, boshiga so'm) hisoblab chiqiladi. kilogramm) har bir hosildan. Har bir ekin bo'yicha tegishli ishlab chiqarish xarajatlari chiqarib tashlanganidan keyin olingan sof daromad o'tish davri bo'lgan bir yilga ko'paytiriladi, bu esa shu davr mobaynidagi qishloq xo'jaligi daromadining yo'qotilishi yoki kamayishi uchun kompensatsiyani aniqlash imkonini beradi. Agar ekin ekish bilan bog'liq bo'lsa, umumiy kompensatsiya ma'lum bir zarar ko'rgan yer uchastkasida etishtirilgan har bir ekindan olingan sof daromad yo'qotilishini birlashtiradi.

Loyiha HEULLarining qurilish maydoni bo'ylab ekin maydonlariga vaqtincha ta'sir qilish uchun yillik ekinlar uchun qishloq xo'jaligi tsikllarining maksimal buzilishini hisobga olgan holda bir yillik sof daromad uchun kompensatsiya beriladi. Pishgan yillik hosilni yig'ib olish mumkin bo'lgan va intruziv qurilish ishlari boshlanishidan oldin ruxsat etilgan bo'lsa va qisqa muddatli HEUL qurilish ishlari belgilangan muddatda tugallangan bo'lsa, ushbu kompensatsiya liniyasi kafolatlanmaydi yoki qo'llanilmaydi.

FE stantsiyalar, ESAT va HEUL tayanchlari joylashgan joylarda ekin maydonlariga doimiy ta'sir ko'rsatishi uchun kompensatsiya uch yillik sof daromad (foйда) miqdorida belgilanadi.

Tashlab qo'yilgan o'zlashtirilmagan yerlar (yaqinda daromadlar to'g'risida hisobotsiz) quyida keltirilgan 6.2.3bo'limda keltirilgan metodologiyaga muvofiq yaylov yerlari sifatida baholandi.

Eslatma: Aktivlar inventarizatsiyasini o'rganish va keyingi baholash vaqtida HEUL loyihasi to'liq bo'lmagan va o'zgaruvchan oyoq iziga ega turli HEUL minoralarining joylashuvi aniqlanmagan. HEUL ustunlari joylashgan hududlarda yerlarni olib qo'yish bilan bog'liq kompensatsiya uchun yetarli baholangan byudjet ajratish maqsadida, har bir HEUL bo'ylab eng katta turdagi ustunlarning maksimal asosiy maydoni asosida (oldini olish chorasida sifatida) zaxira belgilangan. Shuningdek, bu zaxira HEUL koridorlarida eng qimmat (foydali) va keng tarqalgan ekin turlari uchun mahalliy bozorda qayd etilgan maksimal narxlar hamda ekish zichligiga asoslangan (masalan, 70

kilometrli HEUL bo'ylab olma daraxtlari va 350 kilometrli HEUL bo'ylab paxta).

6.2.3 Yaylov yer egaliklarini baholash

Chorvadorlar qonuniy yer egalik huquqiga ega bo'lgan hollarda (ya'ni, qonuniy ijara shartnomalari mavjud bo'lsa) yaylov yerlarini doimiy yo'qotishlari natijasida, yaylov yerlarini ijaraga olishdan ko'rilgan zarar uchun kompensatsiya O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining tegishli qarorlari asosida belgilanadi (2011 yil, 146-sonli qaror).

Baholash usuli yaylov yerlarini almashtirish uchun yangi ijara mulkining narxini aniqlash uchun hisob-kitobni o'z ichiga oladi. Yaylovlarni ijaraga olish qiymati yo'qotilgan yer maydonining hajmi va bir nechta koeffitsientlar ko'paytmasi sifatida belgilanadi. Ushbu koeffitsientlar yaylovlarning hosildorligi va tegishli hududdagi ekvivalent yer uchastkalarini tayyorlash qiymatini aks ettiradi. Bu yer qiymatini aniqlashning daromadsiz yondashuvidir. Ushbu usul bilan olingan yerning me'yoriy qiymati elektron auksion tizimida taqqoslanadigan uchastkalar uchun taklif qilingan narxlardan sezilarli darajada past bo'lganligi sababli. FE stansiyalar, ESAT va kichik stansiyalar ob'ektlarida ekinzor va yaylov yerlari egalari, shuningdek, baholashda daromad yondashuvini qo'llash uchun rasmiy daromad hisobotlarini taqdim eta olmadilar. Shu sababli, O'zbekistonda qishloq xo'jaligi yerlarining ko'chmas mulk va ijara savdosi auksion tizimi orqali yaylov yer uchastkalarini almashtirishning Real qiymatini aniqlash uchun baholashga bozor yondashuvi qo'llanildi.

Maslahatchi maqsadli hududlarda qishloq xo'jaligi yerlarining tendentsiyalari va narxleri diapazonini kuzatish va tahlil qilish uchun bir oy davomida elektron auksion tizimini qidirdi. Baholash vaqtida platformada mavjud bo'lgan taqqoslanadigan yer uchastkalari uchun eng konservativ (yuqori) narxlar tanlab olindi. So'ngra yakuniy (yutuq) taklif narxini baholash uchun yer ijarasi narxini bashorat qilish modeli qurildi. Hisoblashda lizing narxlarini bosqichma-bosqich to'lash uchun foizlar to'lovlari va platformada ko'rsatilgan "boshlang'ich narxlar" dan 50 foizlik favqulodda zaxira kabi qo'shimcha xarajatlar hisobga olinadi. Bir gektar yer uchun maksimal ijara narxi ushbu tahlil asosida aniqlandi va FE stansiyalar, ESAT va kichik stansiyalar joylashgan ta'sir ko'rgan hududlarga, shuningdek HEUL minoralari uchun hisoblangan umumiy maydonga nisbatan qo'llanildi (ustunlarning umumiy soni va ularning har birining taglik maydoni hisobga olingan holda).

6.2.4 O'tkinchi chorva ozuqalarini baholash

Rasmiy yer huquqiga ega bo'lmagan fermerlar va chorvadorlar kompensatsiya olish huquqiga ega emasligi sababli, 500 MVt quvvatga ega fotoelektr stantsiyasi hududida yaylovlar yo'qolishi yoki kamayishi uchun kompensatsiya olish uchun ozuqa puli rejalashtirilgan.

- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, (2011 yil 25 maydagi 146-son qarori),
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-noyabrdagi 911-son qarori va 235-son qarori.

Metodologiya yaylov yerlari yaylov uchun olib qo'yilgandan keyin chorva uchun ozuqa sotib olish uchun yillik xarajatlarni aniqlashga qaratilgan. Hisob-kitoblarda boqiladigan chorva mollarining turlari va soni, chorva mollarining har bir toifasi uchun ozuqaga bo'lgan talab, loyihadan ta'sirlangan yaylovlar hosildorligi hisobga olinadi. Nafaqa bir yillik o'tish davri uchun beriladi, shu vaqtgacha IJSR qo'mitasi, tegishli klasterlar (kooperativlar) va tuman hokimiyatlari sub-ijara shartnomalarini tuzish orqali mahalliy chorvadorlar uchun yangi mos va foydalanish mumkin bo'lgan o'rnini bosuvchi yerlarni aniqlaydilar.

6.2.5 Bino va inshootlarning qiymatini baholash

Turar-joy va noturar joy binolari va jihozlarini baholash quyidagi qonunlar va qoidalarda belgilangan tartib va usullarga asoslanadi:

- O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi rahbarining buyrug'i (2023-yil 28-dekabr, ro'yxatga olish raqami: 3487, O'zbekiston Respublikasi Yagona milliy baholash va metodologiya standarti)
- O'zbekiston Respublikasining "Baholash faoliyati to'g'risida"gi Qonuni (1999 yil 19 avgustdagi 811-I-son qarori)
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-noyabrdagi 911-son qarori (2022-yil 29-iyun)
- Davlat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini kompensatsiya sifatida olib qo'yish tartibi to'g'risida PQ-781-son Qonuni

Usul loyihadan ta'sir ko'rgan yer uchastkalarida qurilgan turli binolarni almashtirish qiymatini aniqlashga qaratilgan. Baholash tartib-qoidalari, jumladan, qurilish materiallarining turlari, har birining miqdori va mahalliy bozorlardagi materiallarning joriy bozor narxini hisobga oladi.

Normativ metodologiyani loyiha kreditorlarining talablariga moslashtirish uchun kompensatsiya tahlilida amortizatsiya hisobga olinmagan, shuning uchun baholash olib qo'yilgan yerdagi binolarning to'liq almashtirish qiymatini kamaytirmaydi.

6.2.6 Ko'p yillik ekinlarni (daraxtlarni) baholash

Ko'p yillik ekinlarning (ya'ni mevali va manzarali daraxtlarning) qiymatini baholash quyidagi qonunlar va qoidalarga muvofiq amalga oshirildi:

- O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi rahbarining buyrug'i (2023-yil 28-dekabr, ro'yxatga olish raqami: 3487, O'zbekiston Respublikasi Yagona milliy baholash va metodologiya standarti)
- O'zbekiston Respublikasining "baholash faoliyati to'g'risida"gi qonuni (1999-yil 19-avgustdagi 811-i-sonli qaror). O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-noyabrdagi 2022-yil 29-iyundagi 911-son qarori
- Davlat ehtiyojlari uchun yer uchastkalarini kompensatsiya sifatida olib qo'yish tartibi to'g'risida PQ-781-son Qonuni

Baholash tartib-qoidalari va ishlar daraxtzorlarning hozirgi qiymatini aniqlashga qaratilgan. Kompensatsiyani hisoblashda inobatga olinadigan parametrlar jumlasiga, xususan, musodara qilinayotgan yer uchastkalaridagi daraxtlar soni (ekin turlariga qarab), daraxtlarning yetilish darajasi, ekin turlariga ko'ra ko'chatlar narxi va mahalliy bozorlar inflyatsiya koeffitsientlari kiradi. Shu asosda loyihaga taalluqli yerlarda kesilgan daraxtlarni to'liq almashtirish qiymati ishlab chiqilmoqda.

6.3 Tadqiqot jarayoni

6.3.1 Tadqiqot vazifalari

5.2Bo'limda aytib o'tilganidek, inventarizatsiya va aktivlarni baholash aholini ro'yxatga olish va YSOTVTR ijtimoiy-iqtisodiy so'roviga parallel ravishda amalga oshirildi. Tadqiqot ketma-ket, bitta ob'ektda o'tkazildi. Umuman olganda, FE stantsiyasi, substansiya va ESAT uchastkalari HEUL yo'laklaridan oldin o'rganilgan.

Aktivlarni inventarizatsiya qilish tadqiqotining maqsadlari quyidagilardan iborat:

- Turar-joy yerlarining doimiy yo'qotilishi uchun tegishli kompensatsiyani aniqlash uchun LTKSh egalik qiladigan yerlarning chegaralarini aniqlash va baholash.
- Potentsial egallab olinishi mumkin bo'lgan yerlar bilan bog'liq qurilgan ob'ektlarning yo'qolishi uchun tegishli kompensatsiyani aniqlash uchun turar-joy va noturar joy yer uchastkalaridagi barcha qurilgan (ko'chmas) inshootlar va inshootlarni inventarizatsiya qilish va baholash.
- Bir yillik va ko'p yillik ekinlarni aniqlash va inventarizatsiya qilish, (i) doimiy ekinlar va (ii) almashtiriladigan yerlarda loyihadan oldingi hosildorlikni tiklashgacha bo'lgan oraliq davrda yetishtirilgan barcha qishloq xo'jaligidan olingan daromadlarni yo'qotish uchun kompensatsiyani aniqlash.

- Rasmiy va/yoki norasmiy chorvachilik va/yoki chorvachilik yer egalari tomonidan potentsial ekspropriatsiya qilinadigan yaylovlarda boqiladigan chorva mollarini inventarizatsiya qilish, yaylov resurslarini yo'qotish va shu bilan bog'liq daromadning qisqarishi uchun kompensatsiyani aniqlash.
- Qisqartirilgan ishchilar yangi ish/ishga o'tkazilishidan oldin o'tish davri yordamini aniqlash uchun unumdor yerlar va daromad keltiruvchi korxonalarni sezilarli darajada olib qo'yish natijasida ishini yo'qotishi mumkin bo'lgan barcha ishchilarni inventarizatsiya qiling.

Aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholashning umumiy maqsadi yerni olib qo'yish boshlanishidan oldin turar joy va iqtisodiy foydali yerlardan foydalanish huquqiga ega bo'lgan barcha yer egalari uchun kompensatsiya huquqlarini belgilash edi.

Eslatma: Oldingi inventarizatsiya va aktivlarni baholash bosqichlarida HEUL minoralarini (tayanchlarini) o'rnatish bilan bog'liq doimiy yer uchastkasini aniq baholash amalga oshirilmadi, chunki tadqiqot paytida minoralarning dizayni va joylashuvi to'g'risida batafsil ma'lumotlar aniqlanmagan.

Shu bilan birga, SSZ, TXZ va qurilish zonasi uchun belgilangan yer ajratish asosida HEUL ta'sir koridoriga kiruvchi barcha xususiy yer uchastkalari uchun dastlabki baholash va kompensatsiya olish huquqi belgilandi.

6.3.2 Tadqiqot o'tkazish davri

Tadqiqot o'tkazilishidan oldin, ta'sir ko'rgan jamoalarda tugash sanasi belgilandi va e'lon qilindi. Tugash sanasi har bir loyiha hududida aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash bo'yicha tadqiqotlar yakunlangan sana sifatida belgilanishi mumkin. Loyihadan ta'sir ko'rgan yerlarga tugash sanadan keyin har qanday investitsiyalar keyingi baholash va tegishli kompensatsiya olish huquqiga ega bo'lmaydi. Tugash sanasini belgilash quyidagini ta'minlash uchun mo'ljallangan ehtiyot chorasidir:

- Mavjud yerdan foydalanuvchilar tomonidan kompensatsiya to'lovlarini ko'paytirish uchun amalga oshirilishi mumkin bo'lgan yerni o'zlashtirish bo'yicha asossiz xatti-harakatlarning oldini olish.
- Kompensatsiya to'lash bo'yicha asossiz da'volarni qondirish uchun ekspropriatsiya qilishdan oldin loyihadan ta'sirlangan yerlardan foydalanish imkoniyati bo'lmagan shaxslar tomonidan yerlarni noqonuniy ravishda o'zlashtirishga urinishlarining oldini olish.

Shunday qilib, turli loyiha ob'ektlarida (va yo'laklarida) tadqiqot bosqichlarining davomiyligi va tugash sanalari ham dastlabki aholi ro'yxatida aniqlangan LTKShlar uchun ham, umuman

loyihadan ta'sirlangan jamoalar uchun ham belgilandi. Cheklov sanasini mahalliy hamjamiyatlarda e'lon qilishda mahallalar rahbarlari va tuman hokimliklari yordam berdi.

Eslatma: aktivlarni inventarizatsiya qilish va qurilish o'rtasidagi uzoq vaqtni hisobga olgan holda, jarayon tugagan sana bilan bog'liq holda ekinlarni etishtirishga moratoriy joriy etilmagan.

Mulkni inventarizatsiya qilish va baholashni o'tkazish to'g'risidagi bildirishnomalar aholi vakillariga rasmiy xatlar va iloji bo'lsa, mahallalar rahbarlari tomonidan yuborilgan telegrammalar shaklida yetkazildi. LTKShlarga tadqiqotda qatnashishga tayyorlanishlari uchun qulay vaqt berish uchun ikki haftalik ogohlantirish muddati belgilandi. HEUL yo'lagi bo'ylab aktivlarni inventarizatsiya qilish ishlari tugatilgan sanalar bosqichma-bosqich e'lon qilingan va ta'sir ko'rgan jamoalar orasida tarqatilgan (ya'ni, har bir HEUL uzunligi bo'ylab izchil tarzda). Quyidagi 6-1-jadvalda loyiha saytlari bo'yicha so'rov vaqtlari va to'xtash sanalari haqida umumiy ma'lumot berilgan.

6-1-jadval Loyiha ob'ekti bo'yicha aktivlarni inventarizatsiya qilishning davomiyligi va tugash sanalari

#	LOYIHA UCHASTKASI	AKTIVLARNI INVENTARIZATSIYA QILISH DAVRI	TUGATISH SANASI
1	500 MVt quvvatga ega FES	2024-yil 5-6 yanvar	2024-yil 7 yanvar
2	Nurobod kichik stantsiya uchaskasi	2023-yil 2-9 sentyabr	2023-yil 10 sentyabr
3	70-km HEUL yo'lak (Sam II)	2023-yil 31 Oktyabr - 9 Noyabr	2023-yil 10 noyabr
4	350 km HEUL yo'lagi	2024-yil 6 Yanvar – 20 Aprel	2024-yil 19 Yanvar-30 Aprel
5	Qorako'l ESAT va yer osti kabel uchastkalari	mavjud emas ²	mavjud emas

² Qorako'l ESAT, yer osti kabeli va kirish yo'llari uchun YSOTVTR aholini ro'yxatga olishning bir qismi sifatida xususiy, ta'sirlangan yer egalari va LTKShlar aniqlanmagan

6.3.3 Tadqiqot jarayonlari

Aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash litsenziyalangan xizmat ko'rsatuvchi provayderning ekspert baholovchilarini o'z ichiga olgan ekspertlar guruhi tomonidan amalga oshirildi. So'rovda barcha toifadagi aholining uy xo'jaliklari boshliqlari va boshqa tayinlangan vakillari ishtirok etdilar.

Loyiha ob'ektlarining jismoniy hududida inventarizatsiya ishlari olib borildi. HEUL yo'lagi bo'ylab so'rovlar, agar kerak bo'lsa, jismoniy maydonni ham, gigiena va tarmoq xavfsizligi zonasini ham qamrab oladi.

6.3.3.1 Kompensatsiya

Joylarda aktivlarni inventarizatsiya qilish tugallangandan so'ng, qonunchilik talablariga muvofiq to'lanishi kerak bo'lgan tovon miqdorini aniqlash uchun dastlabki xarajatlar tahlili o'tkazildi.

Majburiy kompensatsiya talablari va loyiha kreditorlari tomonidan belgilangan tegishli standartlar (ya'ni YETTB IT 5, OTB HSB va XMK IS 5) o'rtasidagi bo'shliqlarni bartaraf etish uchun keyinchalik baholashning qo'shimcha bosqichi o'tkazildi. Kreditorlar bilan bog'liq kompensatsiya tamoyillari (ya'ni, muvofiqlik mezonlari va baholash standartlari) asosida kiritilgan kompensatsiya to'lovlari haqida umumiy ma'lumot uchun YSOTVTR 6.2 va 8.2bo'limlariga qarang. Baholash tahlili natijasida aniqlangan majburiy va shartli pul kompensatsiyasining umumiy summalari ushbu YSOTVTR 9.1bo'limida keltirilgan.

Loyihadan ta'sirlangan jamoalar ichida keyingi oshkor qilish va maslahat berish paytida, YSOTVTR tadqiqot guruhi kompensatsiya/ huquq shartnomalari chiqarilishidan oldin, LTKSh bilan kompensatsiya huquqlari loyihagini shaffof tekshirishni (aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash) ko'rib chiqishni tashkil qiladi.

Kompensatsiya to'lovlariga kelsak, LTKSh aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash natijalariga e'tiroz bildirgan hollarda, e'tirozlarning asosligiga qarab, vaziyatni to'g'irlash uchun quyidagi choralar ko'riladi:

- Baholashda aniq bo'shliqlar va/yoki xatolar asosida asosli e'tiroz yuzaga kelgan taqdirda, baholash ishlari va tegishli kompensatsiya to'lovlari qayta ko'rib chiqilishidan oldin ob'ektda tekshiruv tekshiruvi o'tkaziladi.
- Agar e'tiroz asosli bo'lmasa (ya'ni, tegishli baholash va kompensatsiya mezonlari va parametrlarini noto'g'ri tushunish yoki noto'g'ri talqin qilish asosida), YSOTVTR jamoasi har qanday bunday e'tirozni hal qilish uchun tegishli tushuntirishlarni taqdim etadi.

6.3.3.2 Qo'shimcha yordam

Tekshirish bosqichida oshkor qilish LTKShga o'tish davri yordami va tirikchilikni tiklash tashabbuslari bilan bog'liq huquqlar to'g'risida ma'lumot olish imkonini beradi. Iloji bo'lsa, ushbu YSOTVTR huquqlari to'plami jamoaviy asosda ko'rib chiqiladi (ya'ni, tegishli LTKSh guruhlari bilan FGM orqali).

6.3.4 YSOTVTR imtiyozlariga muvofiqligini tekshirish

YSOTVTR takliflarini barcha LTKShlarga yakuniy oshkor qilishdan va keyinchalik ikki tomonlama kompensatsiya shartnomalarini imzolashdan oldin, maslahatchi LTKShning kompensatsiya va qo'shimcha yordam uchun individual va jamoaviy huquqlarini tekshirish maqsadida (masalan, o'tish davri yordami va tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha tashabbuslari) tekshirishni (ta'sir ko'rgan jamoalar bilan yakuniy oshkor qilish va maslahatlashuvning bir qismi sifatida) amalga oshiradi.

6.3.5 Qo'shimcha aktivlarni inventarizatsiya qilish, baholash va kompensatsiya

Vaqtinchalik kompensatsiya va tirikchilikni tiklash bo'yicha yordam paketlari FE stansiyasi, ESAT va HEUL xavfsizlik zonasidagi so'rovlar natijalari asosida ishlab chiqilgan. Shunga qaramay, YSOTVTR batafsil dizayni tugagandan so'ng, HEUL minorasi joylashgan joylarni tashkil etish va HEUL minorasi poydevoridan doimiy ta'sir ko'rsatadigan mol-mulk bilan LTKShlarga to'lanadigan haqiqiy kompensatsiya summalarini aniqlash uchun aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash bo'yicha tadqiqotlar yakunlanadi.. Vaqtinchalik YSOTVTR byudjeti shunga qaramay, eng katta HEUL ustunlarining maksimal fazoviy izi va mahalliy bozorlarda eng yuqori narxga ega bo'lgan yaxshi ifodalangan naqd ekinlarni etishtirishning maksimal zichligiga asoslangan maksimal (ehtiyotkorlik) taxminlarga asoslangan favqulodda vaziyatlar summasini o'z ichiga oladi.. Doimiy HEUL minorasi izi bilan bog'liq yerga egalik qilish va daromad yo'qotishlarini oraliq baholash tartibi ushbu Rejaning 6.2.2 bo'limida ishlab chiqilgan.

6.3.6 Tegishli shikoyatlarni hal qilish

Ko'rib chiqish va tasdiqlash jarayonida barcha qo'shimcha so'rovlar va e'tirozlar LTKShlar bilan ikki tomonlama va jamoaviy uchrashuvlar davomida ko'rib chiqiladi.

Agar tuzatish chora-tadbirlari qoniqarsiz deb topilsa va keyingi tuzatish choralari ko'rilsa, LTKShlar shikoyat qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bunday shikoyatlarning barchasi loyihaning Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmiga (ShKChM) muvofiq maslahatchi, loyiha ishlab chiquvchisi va kerak bo'lganda YSOTVTR bo'yicha boshqaruv qo'mitasining texnik ekspertlari ishtirokidagi tizimli jarayon orqali tekshiriladi va hal qilinadi.

6.4 YSOTVTR huquqlarini yakuniy oshkor qilish

Naqd pul kompensatsiyasi va o'tish davrini qo'llab-quvvatlashga muvofiqligi tekshirilgandan so'ng, YSOTVTR yordam paketlari to'g'risida yakuniy oshkor qilish, kerak bo'lganda, shaxsiy va jamoaviy asosda LTKSh bilan tartibga solinadi. Ushbu ma'lumotni oshkor qilish liniyasi loyiha ta'sirlangan hududlardagi strategik loyiha axborot markazlarida (LAM) amalga oshiriladi.

7 JISMONIY VA IQTISODIY KO'CHIRISH

7.1 Oqibatlarning umumiy ko'rinishi

Loyiha iqtisodiy va jismoniy ko'chirishga olib keladi. Umumiy hisobda 819 nafar aholi, jumladan 814 nafar yer egasi va besh nafar ishchi ko'chirilishi kerak. Fotoelektrik stansiyalar va podstansiyalar joylashgan hududlar bilan bog'liq yer egalari asosan haydaladigan yerlarning doimiy yo'qotilishiga duch keladi, HEUL yo'laklari bo'ylab joylashgan yer egalari esa haydaladigan yerlarning vaqtinchalik yoki doimiy qisqarishi bilan yuzma-yuz bo'ladilar. 814 nafar zarar ko'rgan yer egasidan 23 nafari yer mulkiga qonuniy huquqqa ega emas. 350 kilometr uzunlikdagi HEUL yo'nalishida jismoniy ko'chirishning olti holati qayd etilgan. Tadqiqotlar davomida jami 4 111 nafar Loyiha

7-1 Quyida loyiha doirasida yer olish jarayoni bilan bog'liq jismoniy va iqtisodiy ko'chirish ta'sirlarining miqdoriy ko'rib chiqilishi keltirilgan. Loyihaning fazoviy izi ushbu Rejaning 4.2-bo'limida, shu kungacha ekspropriatsiya jarayonining qisqacha tavsifida keltirilgan.

7-1-jadval Loyiha bilan bog'liq ko'chirish ta'sirlarining miqyosi

LOYIHADAN TA'SIR K'ORGAN SUB'EKTAR	KO'CHIRISH STATISTIKASI
Umumiy loyihadan ta'sir k'organ sub'yektlar	819
Ta'sir ko'rgan sub'ektlar	
Loyihadan ta'sir ko'rgan xo'jaliklari (LTKX) va korxonalar/kompaniyalar	788
Loyihadan ta'sir k'organ davlat / kommunal tashkilotlar	31
Loyihadan Ta'sir K'organ Shaxslar (LTKSh)	4 111
Ta'sirlar	
Jismoniy ravishda ko'chirilgan LTKXlar va tadbirkorlik sub'ektlari	6
Jismoniy ravishda ko'chirilgan LTKShlar	37
Iqtisodiy ko'chirilgan LTKXlar, korxonalar va davlat tashkilotlari	813
Iqtisodiy ko'chirilgan LTKShlar	4 074
Zaif LTKXlar	74
Ishlab chiqarish aktivlarining ta'sirlangan foizi	
10% dan ortiq ishlab chiqarish aktivlarini yo'qotadigan LTKXlar va korxonalar	240
10% dan ortiq ishlab chiqarish aktivlarini yo'qotadigan LTKShlar	1 424
50% dan ortiq doimiy yer yo'qotadigan LTKXlar va korxonalar (FE va ESAT bo'yicha)	23
50% dan ortiq doimiy yer yo'qotadigan LTKXlar va korxonalar (Havo elektr uzatish liniyasi bo'yicha)	2
Yerga egalik qilish va ishga joylashishning ro'yxatga olinishi/qonuniyligi	
Qonuniy yer egalari	791
Mulk huquqiga ega bo'lmagan yer egalari	23

LOYIHADAN TA'SIR K'ORGAN SUB'EKTAR	KO'CHIRISH STATISTIKASI
Loyihadan ta'sir ko'rgan ishchilar (rasmiy va norasmiy ravishda ishlaydiganlar)	5

7.1.1 Jismoniy ko'chirish

Uchun huquqiy asos taniqli domen va loyiha izidan birlamchi turar-joy mulkiga ega bo'lgan har qanday loyihadan ta'sir ko'rgan shaxslarni (LTKShlarni) ko'chirish quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Yer kodeksi, Prezidentning 207-sonli qarori va undan keyingi yer sotib olish to'g'risidagi farmoyishiga muvofiq loyiha ob'ektlarining ekspluatatsiya qilinadigan maydoni uchun yer uchastkalarini doimiy ravishda olish.
- SanPiN 0236-07 va 1050-sonli Farmonga muvofiq (I) aholi salomatligi va xavfsizligini va (II) energiya tizimining mulkini saqlash maqsadida HEUL va SSZ zonalarida yuqori voltli elektr uzatish liniyalarida turar-joy binolarini qurishni cheklash. 220kV va 500 kV O'llar uchun HEUL (yon tomon) tamponlar mos ravishda eng tashqi HEUL o'tkazgichlaridan 15 metr va 30 metrni, TXZ uchun esa tashqi o'tkazgichlardan 25 metr va 30 metrni o'lchaydi.

Ushbu Reja 4.1.1 bo'limida tasvirlanganidek, texnik-iqtisodiy va loyiha tadqiqotlari davomida trassani joylashtirish va yotqizishning bir qator variantlari ko'rib chiqildi. Ustivor retseptorlaridan, shu jumladan turar-joy maydonlaridan qochish, loyiha muqobillari uchun AMIMni ko'rib chiqishning dastlabki bosqichlari bilan bog'liq. Tanlov dastlab rejalashtirilgan joylarda tezkor tadqiqotlar asosida amalga oshirildi, ular joyida razvedka va davlat organlarining asosiy mansabdor shaxslari (masalan, tuman hokimliklari aholisi va boshqalar) bilan idoralararo maslahatlashuvlar o'tkazildi. AMIM skrining natijalari iterativ loyihalash jarayoniga kiritildi va tegishli ravishda vaqtinchalik aniqlangan turar-joy mulkining oldi olindi.

Yakuniy tuzatilgan loyiha asosida, YSOTVTR tadqiqotining yakuniy bosqichi shuni ko'rsatdiki, jami oltita, asosan mavsumiy turar joy 350 km uzunlikdagi HEULning SSZ va TXZ yo'laklarida joylashgan. Ushbu binolar odatda bahor, yoz va kuz oylarida ekin va chorvachilik fermalarida yashash uchun ishlatiladi. Ushbu turar joy binolariga ega bo'lgan beshta LTKXning asosiy turar joylari loyiha hududidan tashqarida bo'lib, ularda tegishli uy xo'jaliklari to'liq kunlik asosda yashaydi. Shuning uchun ushbu muassasalarning aksariyati asosan qishloq xo'jaligi uchun, Pahlarning uzoq uylariga uzoq qatnovlarni minimallashtirish uchun ishlatiladi.

7.1.2 Iqtisodiy ko'chirish

Loyiha aktivlarining aksariyati dastlab qishloq xo'jaligi uchun mo'ljallangan yer uchastkalari doirasida o'rnatiladi va zarur yerlarni sotib olish potentsial iqtisodiy ko'chirilishga (ya'ni, olib qo'yilgan yer va yerdan foydalanish cheklovlaridan kelib chiqadigan aktivlar va daromadlarning doimiy va vaqtincha yo'qolishi). Iqtisodiy ahamiyatga ega bo'lgan yer

uchastkalarini olib qo'yish va keyinchalik boshqa joyga ko'chirishning huquqiy asoslari quyidagilardan iborat:

- Yer kodeksi, Prezidentning 207-sonli qarori va undan keyingi yer sotib olish to'g'risidagi farmoyishiga muvofiq loyiha ob'ektlarining ekspluatatsiya qilinadigan maydoni uchun yer uchastkalarini doimiy ravishda olish.
- 1050-sonli qaroriga muvofiq, elektr tarmoqlari ob'ektlarining xavfsizligini ta'minlash uchun yuqori kuchlanishli havo elektr uzatish liniyalarining ESAT doirasida daraxtlar va baland tog'li mashinalarni ekish bo'yicha doimiy cheklovlar. 220 KV va 500 KV HEUL uchun chekinish (lateral) bufer mos ravishda HEULning ekstremal o'tkazgichlaridan 25 m va 30 m ni tashkil qiladi.
- Yer kodeksi va 781-sonli Qonunga muvofiq, qurilish vaqtida loyiha hududidagi qurilish ob'ektlariga uchinchi shaxslarning kirishini vaqtincha cheklash.

Samarqand, Jizzax, Sirdaryo va Toshkent viloyatlari bo'ylab loyiha maydonchalari va yo'laklari deyarli faqat qishloq xo'jaligi uchun foydalaniladigan yer uchastkalariga to'g'ri keladi. Buxoro viloyatidagi loyiha ob'yektlari Qorako'l tumanidagi o'zlashtirilmagan qo'riq va sanoat yer uchastkalariga to'g'ri keladi.

Ushbu Reja 4.1.1 bo'limida tasvirlanganidek, texnik-iqtisodiy va loyiha tadqiqotlari davomida trassani joylashtirish va yotqizishning bir qator variantlari ko'rib chiqildi. Ustivor retseptorlari, asosan, qimmatli tijorat fermalari, mevali bog'lar, suv xo'jaligi fermalari va allyuvial karerlardan qochishga qaratilgan sa'y-harakatlar loyiha muqobillari uchun erta bosqichda AMIM skriningidan o'tkazildi. Tanlov dastlab rejalashtirilgan joylarda tezkor tadqiqotlar asosida amalga oshirildi, ular joyida razvedka va davlat organlarining asosiy mansabdor shaxslari (masalan, tuman hokimliklari aholisi, Konchilik vazirligi va boshqalar) bilan idoralararo maslahatlashuvlar o'tkazildi. AMIM skrining natijalari iterativ dizayn jarayoniga kiritildi va vaqtinchalik aniqlandi, yuqori qiymatga ega bo'lgan tirikchilik va tijorat aktivlaridan imkon qadar yo'l qo'yildi. Asosiy texnik cheklovlar va 70 km va 350 km HEUL yo'laklari bo'ylab sezgir savdo muassasalarining keng tarqalganligi sababli, butunlay qochishga erishib bo'lmadi. Optimal HEUL marshrutlari xususiy mulkka nisbatan minimal nisbiy ta'sir asosida tanlangan.

Yakuniy tuzatilgan loyiha asosida jami 813 ta LTKX, korxonalar va davlat muassasalarida iqtisodiy ko'chirish qayd etildi, iqtisodiy jihatdan ko'chirilgan LTKShlar soni esa 4074 tani tashkil etdi.

7-1-rasm Samarqand (yuqori chap), Sirdaryo (pastki chap) shaharlaridagi 350 kilometrlik HEUL yo‘lagi bo‘ylab ekin fermasi va 500 MVt quvvatga ega FES hududidagi yaylovlar (o‘ngda)

Yumshatish choralari ko‘rilmagan taqdirda, qishloq xo‘jaligi erlarining doimiy ravishda yo‘qolishi, qurilish zonalar doirasidagi yertardan vaqtinchalik yo‘qolishi va GSZ doirasida qishloq xo‘jaligiga doimiy cheklovlar qo‘yilishi daromadning kamayishiga olib keladi. Bu, o‘z navbatida, loyiha ta‘siriga uchragan jamoalarning aksariyatida yerga asoslangan tirikchilik vositalarining markaziy o‘rinni egallashini va ayrim ta‘sirlangan tumanlarda yuqori hosildor qishloq xo‘jaligi erlarining cheklanganligini hisobga olgan holda, LTKXlarning qashshoqlashishiga olib kelishi mumkin.

7.1.2.1 Dehqonchilik

Loyihaning umumiy hududida qishloq xo‘jaligi ustunlik qiladi, chunki loyiha ta‘sir ko‘rsatadigan sub'ektlarning 91% (ya‘ni, uy xo‘jaliklari va yirik korxonalar) hududdagi qishloq xo‘jaligi bilan bog‘liq. FE stansiyasi, kichik stansiya va ESAT maydonlarida aholi tuproqlarining yomon

(sho'rlangan, qurg'oqchil) sifati, sug'orish infratuzilmasi yo'qligi va muntazam yog'ingarchilikning pasayish tendentsiyasi tufayli deyarli faol dehqonchilik kuzatilmadi. Samarqand viloyati hokimligining qishloq xo'jaligi mutaxassislarining fikricha, Nurobod va Pastdarg'om tumanlaridagi qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yer uchastkalari unumdorligi past bo'lgan yer uchastkalarini tashkil etadi.

Zarar ko'rgan dehqon xo'jaliklarining iqtisodiy samaradorligini yo'qotishi mumkin bo'lgan keng yer uchastkalari ekvivalent yoki undan yuqori iqtisodiy unumdorlikka ega bo'lgan o'rnini bosuvchi yer uchastkalarini sotib olishni talab qiladigan umumiy iqtisodiy ko'chish sifatida tasniflanadi. Ba'zi daraxtlarni etishtirish va ko'p qavatli texnikalardan foydalanish bo'yicha keng qamrovli, ammo doimiy cheklash HEULLarning TXZ doirasida bog'lar va shunga o'xshash mulklardan qishloq xo'jaligi daromadlarini kamaytiradi. Xuddi shunday, HEUL minoralarini barpo etish uchun kichik, ammo doimiy yer olish kichik dehqonchilik korxonalarida (masalan, dexon va tomorqa xo'jaliklari) nomutanosib ravishda qishloq xo'jaligini qisqartirishi mumkin.

Bundan tashqari, vaqtinchalik qurilish hududida yerlarni tozalash va qishloq xo'jaligini cheklashlar (i) doimiy ekin ekishning sezilarli darajada qisqarishi natijasida uzoq muddatli daromad yo'qotishlariga va/yoki (ii) yillik qishloq xo'jaligi tsikllarining o'tkazib yuborilishi natijasida qisqa muddatli daromad yo'qotishlariga olib kelishi mumkin. ekinlar. Umuman olganda, qishloq xo'jaligi bilan shug'ullanadigan loyihadan ta'sirlangan sub'ektlarga iqtisodiy ta'sirlar quyidagilardan iborat:

- Tijorat va yordamchi dehqonchilik uchun mo'ljallangan yer uchastkalarining sezilarli darajada qisqarishi yoki to'liq yo'qolishi natijasida daromad darajasining pasayishi
- To'liq, doimiy yer egallab olish va fermer xo'jaligidagi mehnatni yo'qotish natijasida ishdan bo'shatish va ishsizlik
- Turgan ko'p yillik ekinlarni olib tashlash bilan bog'liq daromad yo'qotishlari
- Qishloq xo'jaligining ko'chmas inshootlarini (masalan, sug'orish quvurlari) buzishdan ko'rilgan zararlari
- Dehqon xo'jaliklarining ko'char mol-mulkini ayirboshlash joyiga tashish bilan bog'liq xarajatlar
- Qishloq xo'jaligi kreditlari bo'yicha hisob-kitob qilish imkoniyatlarining buzilishi va qo'shimcha kreditlarni sotib olish uchun garovning kamayishi

7.1.2.2 Chorvachilik va yaylov

Chorvachilik fermerlari va chorvadorlari loyihadan ta'sirlangan sub'ektlarning (ya'ni uy xo'jaliklari va yirik korxonalar) ozchiligini (18%) tashkil qiladi. Yaylov yerlarining olib qo'yilishi qoldiq yaylovlarga mavjud bosimni kuchaytirishi mumkin. Nurobod va Pastdarg'omda istiqomat qiluvchi aholining katta qismi chorvachilik va chorvachilik bilan shug'ullanadi, chunki aholi yashaydigan yerlarning agrar salohiyati nisbatan past. Bu hududlarda yaylov resurslari

uchun surunkali qattiq raqobat qolgan yaylovlarning beqaror ekspluatatsiyasiga, chetdan olib kelingan va mahalliy o'simliklarda yetishtiriladigan yem-xashak narxining oshishiga va chorvachilik mahsuldorligining pasayishiga olib kelishi mumkin. Nurobod va Pastdarg'om tumanlarida mavsumiy yaylovlar uchun foydalaniladigan yerlarning mahsuldorligi juda past, shuning uchun chorva mollari mahalliy cho'ponlar qo'li yetmaydigan keng landshaftlar bo'ylab ko'chib o'tadi.

Nurobod substansiyasi va 500 MVt quvvatga ega FESi ichidagi yaylovlarning doimiy yo'qotilishi potentsial ta'sir ko'rsatadigan mavsumiy chorvadorlar va chorvadorlar asosan Saroy, Chortut, Sazagan, Olga va Chorvador jamoalarida joylashgan. Mahalliy hamjamiyatlar bilan ushbu maydonlarda va uning atrofidagi mavsumiy yaylovlar va chorvachilik yo'llari bo'yicha maslahatlar loyiha infratuzilmasi bilan bog'liq holda boshqa yaylov maydonlariga kirish imkoniyatini ko'rsatmadi, chunki bir qator kichik jamoat yo'llari asosiy yo'llardan tarqaladi. loyiha saytlari.

HEUL yo'laklari bo'ylab yaylov yerlariga ta'siri HEUL minorasi poydevorini o'rnatish uchun yerning kamroq egallashi va qurilish vaqtida kirishning ko'p jihatdan vaqtinchalik cheklanishi tufayli nisbatan kichikdir. 350 km uzunlikdagi HEUL bo'ylab bir nechta akvakultura korxonalariga potentsial ta'sir HEUL minoralari o'rnatilgandan so'ng va tegishli mikro-joylashtirish harakatlaridan so'ng ko'rib chiqilishi va tasdiqlanishi kerak.

Umuman olganda, chorva mollaridan foydalanuvchilarga iqtisodiy ta'sirlarni quyidagicha tasniflash mumkin:

- Chorvachilik uchun belgilangan yer uchastkalarining moddiy kamayishi yoki to'liq yo'qolishi natijasida daromadning kamayishi
- Yaylovlar va mavsumiy yaylovlar qisqarishi hisobiga daromadning kamayishi
- Loyiha doirasida chorvachilik uchun suv manbalarining yo'qolishi
- Loyiha hududida ko'chmas chorva mollari va/yoki chorvachilik binolarini buzishdan ko'rilgan zararlar
- Ko'char chorva mollarini almashtirish yoki yaylov uchun tashish bilan bog'liq xarajatlar
- Qishloq xo'jaligi kreditlari bo'yicha hisob-kitob qilish imkoniyatlarining buzilishi va qo'shimcha kreditlarni sotib olish uchun garovning kamayishi

7.2 Hudud bo'yicha ta'sir

Quyidagi kichik bo'limlarda yerdan foydalanish masalalari va har bir loyiha maydonchasi va koridorda qayd etilgan LTKShlar batafsil muhokama qilinadi.

Eslatma: ushbu tahlil maqsadlari uchun loyihadan ta'sirlangan sub'ektlarni aniqlash uchun quyidagi kodlash tizimi qo'llanilgan:

O-1, O-2, O-3 va boshqalar. - O-prefiksi ta'sir ko'rgan yerlarda mulkka ega bo'lgan rasmiy va norasmiy yer egalari va yerdan foydalanuvchilarni bildiradi.

H-1, H-2, H-3 va boshqalar - H-prefiksi ta'sir ko'rgan hududlarda mulkka ega bo'lmagan, lekin yerdan yaylov uchun foydalanadigan norasmiy chorvadorlarni bildiradi. Ushbu LTKXlar unvonsiz yer egalari hisoblanadi.

W-1, W-2, W-3 va boshqalar - W- O- prefiksi ta'sir ko'rgan yerlarda joylashgan fermer xo'jaliklarida ishlaydigan ishchilarni bildiradi. Ushbu LTKShlar uchastkada hech qanday mulkka ega emaslar va norasmiy chorvachilik bilan shug'ullanmaydilar.

7.2.1 Nurobod kichik stantsiya uchaskasi

Saytdagi YSOTVTR so'rovlari jami uchta (3) loyihadan ta'sirlangan sub'ektlarni sanab o'tdi. Quyidagi kichik bo'limlar loyihani amalga oshirishdan oldin ta'sir ko'rgan hududlarda yerdan foydalanish va ularga egalik qilish va ta'sirlangan erlarga iqtisodiy jihatdan bog'liq bo'lgan barcha ta'sirlangan sub'ektlarning turmush tarziga potentsial ta'sir ko'lamini tavsiflaydi.

7.2.1.1 Ta'sir ko'rgan yer foydalanuvchilar

RASMIY YER HUQUQIGA EGA BO'LGAN YERDAN FOYDALANUVCHILAR

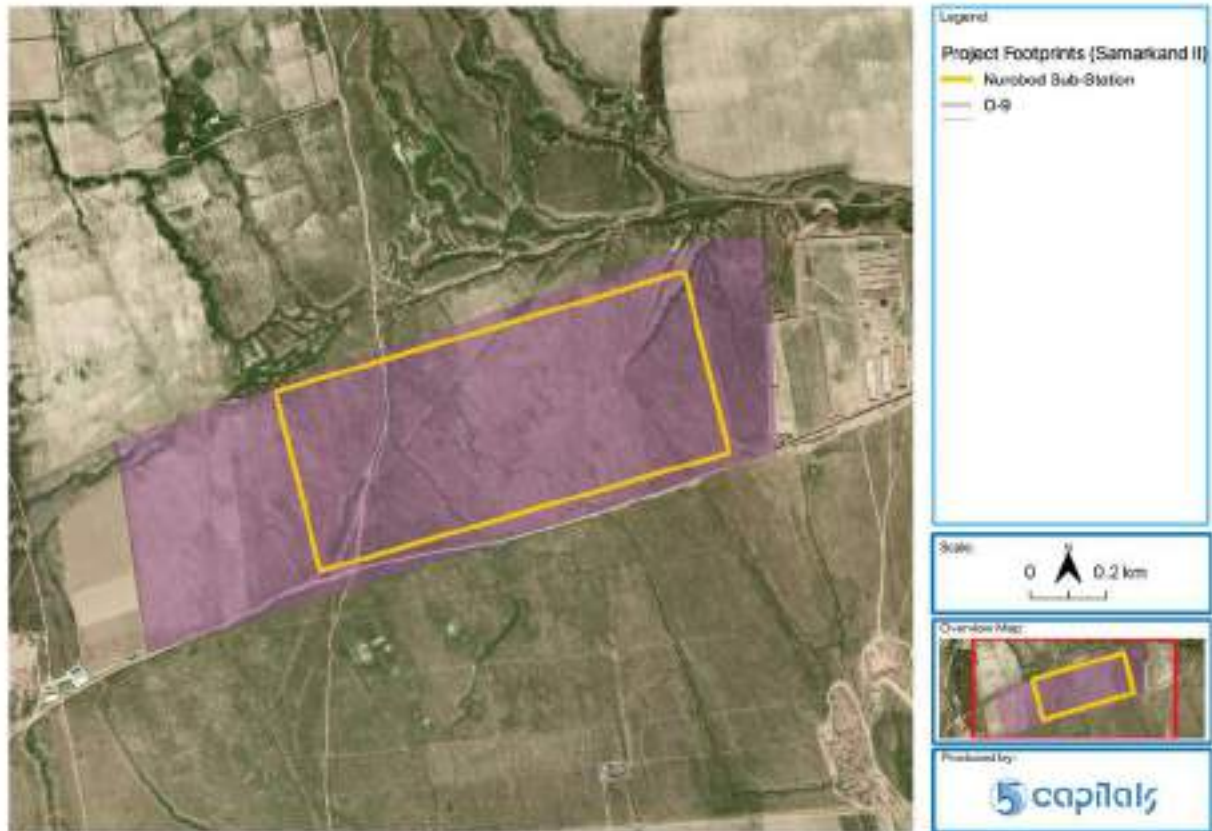
Nurobod kichik stantsiyasi bitta xususiy yer uchastkasiga to'g'ri keladi.

Bu yer "Charos agro uzumlari" MChJ sifatida ro'yxatdan o'tgan, 2016-yilda Nurobod tumani hokimligi bilan 49 yilga yer ijarasi shartnomasi (YISh) tuzgan qishloq xo'jaligi shirkatiga tegishli. YSOTVTR tadqiqoti o'tkazilayotgan paytda ijara to'liq kuchga kirmagan, chunki 2023-yil iyul oyida Nurobod tumani hokimligi tomonidan yer ajratish to'g'risidagi qaror chiqarilganidan keyin yerni olib qo'yish jarayoni boshlangan edi. Sayt butunlay ekin yerlardan iborat bo'lib, baholash tadqiqotlari so'nggi ikki yil davomida hech qanday ekin ekish dalillarini ko'rsatmadi. Yer egasi o'z yerining 55 foizini yo'qotishi mumkin. Ular loyihaga ta'sir ko'rsatadigan uchastkadan tashqari boshqa qishloq xo'jaligi yerlariga ega emaslar.

Ushbu tijorat yer egasi va tegishli organlar bilan maslahatlashuvlar shuni ko'rsatdiki, 2023 yil iyul oyida Nurobod tuman hokimligi tomonidan yer ajratish to'g'risidagi buyruq chiqarilgandan so'ng yerlarni o'zlashtirish jarayoni boshlangan. Ushbu baholash vaqtida yer egasi ijaraga olingan yer uchastkalarini hukumat yer zaxirasiga o'tkazish uchun protsessual arizalar orqali o'z yerlarini bergan edi. Keyinchalik YISh tugatildi, ammo ekspropriatsiya munosabati bilan tuman hokimligi tomonidan yerdan foydalanishga ko'chirish yoki moratoriy qo'yilmadi. LTKSh,

shuningdek, ekspropriatsiya jarayonida tuman hokimligidan kompensatsiya yoki ko'chirish bo'yicha yordam taklifini olmaganligini tasdiqladi.

2024 yil oktyabr oyida oshkor qilish bo'yicha erta maslahatlashuvlar paytida buzish va ko'chirish boshlanmagan edi.

7-2-rasm Nurobod kichik stansiyasi hududidagi rasmiy yer egaliklarini aniqlang

NORASMIY YER HUQUQIGA EGA BO'LGAN YERDAN FOYDALANUVCHILAR

Saroy, Elbek va Do'stlik MFYlar hududini kuzatish va mahalla fuqarolar yig'inlari rahbarlari bilan o'tkazilgan maslahatlashuvlar natijasida ma'lum bo'lishicha, hududda norasmiy yaylovlar mavsumiy ravishda sodir bo'ladi.

Yaqin atrofdagi mahallalarda yashovchilar tomonidan yollangan jami ikki nafar chorvachi yaqin atrofdagi yaylovlarda yaylovlar mavjudligiga qarab martdan noyabrgacha qo'y va echkilarni boqishadi. Ularning pullik chorvachilikdan yillik daromadi oyiga 2 600 000 dan 6 250 000 so'mgacha.

Cho'ponlar uchastka ichidagi yaylov yerlari ular uchun mavjud bo'lgan yaylov maydonlarining kichik qismini tashkil etishini tasdiqlashdi.

7-3-rasm Nurobod kichik stansiyasi hududida shudgorlangan yerlar va mavsumiy chorvachilik

7-2-jadval Nurobod kichik stansiyasi uchastkasi bilan bog'liq yer egalari uchun tirikchilik ta'sirining kattaligi

#	LTKSH KODI	MAKHALLA	TASHKILOT TURI	YERDAN FOYDALANISH	TA'SIR KO'RGAN UMUMIY MAYDON (GA)	TA'SIR KO'RGAN HUDUD (GA)	YER MAYDONINING %	YER EGALIGI	KO'CHIRISH TOIFASI	TA'SIR QILISH MUDDATI	TA'SIR KO'RGAN EKINLAR	TA'SIR KO'RGANLAR CHORVACHILIK	TA'SIR KO'RGAN TUZILMALAR
1	O-9	Qushchinor	Cheklangan k'orxonalar	Dehqonchilik	101	54,5	55%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	-	1
2	H-14	Saroy	Uy xo'jaligi	Poda			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	350 qo'y	-
3	H-15	Saroy	Uy xo'jaligi	Poda			<20%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	315 qo'y, 23 qoramol	-

KIRISHNI FARQLASH

Jabrlangan chorvadorlar bilan olib borilgan FGM ma'lumotlariga ko'ra, Nurobod kichik stansiyasi tashkil etilishi bilan qolgan yaylov maydonlariga boradigan va qaytayotgan chorvachilik yo'llari uzilmaydi. Biroq, mavjud inventarizatsiya yo'nalishlari loyiha hududidan (g'arbiy yo'nalishda) chetga chiqadi.

Qolgan yaylovlarni chorvadorlar yashash joylari bilan bog'laydigan chorvachilikning muqobil yo'llari quyidagi rasmlarda ko'rsatilgan.

7-4-rasm Loyiha uchastkasi atrofidagi qolgan yaylovlarga chorvachilik yo'llari

7.2.2 500 MVt FES

7.2.2.1 Ta'sir ko'rgan yer foydalanuvchilar

Saytdagi YSOTVTR so'rovlarini jami 29 loyihadan ta'sirlangan sub'ektlarni sanab o'tdi. Quyidagi kichik bo'limlar ta'sir ko'rsatgan hududlarda loyihadan oldin yerdan foydalanish va yerga egalik qilish va ta'sirlangan barcha toifadagi yer huquqlari egalari hayotiy manbalariga mumkin bo'lgan ta'sir ko'lamini tavsiflaydi.

RASMIY YER HUQUQIGA EGA BO'LGAN YERDAN FOYDALANUVCHILAR

Uchastka ichida qonuniy ro'yxatdan o'tgan uchta (3) yer uchastkalari aniqlandi.

Bu yer uchastkalari Nurobod hokimligi bilan uzoq muddatli ijara shartnomasi tuzgan uchta yer egasiga tegishli. Ijara shartlari 30 dan 49 yilgacha, YIsh esa 2018 va 2022 yillar oralig'ida tuzilgan. YSOTVTR tadqiqoti o'tkazilayotgan paytda ijara shartnomalari to'liq kuchga kirmagan, chunki 2023-yil iyul oyida Nurobod tumani hokimligi tomonidan yer ajratish to'g'risidagi qaror chiqarilgandan so'ng yerni ekspropriatsiya qilish jarayoni boshlangan.

7-5-rasm 500 MVt quvvatga ega FES hududidagi chorvachilik fermasi aktivlari

Yer egalariidan biri yirik chorvachilik korxonasi, qolgan ikkita yer egasi esa ikkita mahalliy uy xo'jaliklariga tegishli kichik korxonalaridir. Umuman olganda, bu yer egalari tomonidan tashkil etilgan mahalliy korxonalar jun va go'sht olish uchun qo'y boqish bilan shug'ullanadi. Hududdagi keng yer uchastkalari deyarli o'zlashtirilmagan bo'lib, yaylov uchun ochiq maydonlar mavjud. Shunga qaramay, yer uchastkalaridan biri chorvachilik fermalari klasterini o'z ichiga oladi, shu jumladan, qo'ralar, shiyponlar, quduqlar va sug'orish kameralari.

Yer egalari o'zlarining 32% dan 57% gacha bo'lgan yer uchastkalarini yo'qotadilar. The commercial landholder (O-10) associated with site will lose about 32% of its affected grazing land parcel. Eng yirik kompaniya umumiy maydoni 14 000 gektar bo'lgan yaylov yer uchastkalariga ega ekanligini ma'lum qildi. O-11 va O-12 LTKXlar Nurobod tumanida Loyiha ta'sirida bo'lganlardan tashqari qo'shimcha yaylov erlariga ega emas. Shunga qaramay, ushbu yer egalari o'zlarining zarar ko'rgan yer uchastkalarining (loyiha maydonchasidan tashqarida) qolgan qismi uchun ijara mulklarini saqlab qolishlariga ruxsat beriladi.

2023-yil iyul oyida Nurobod tumani hokimligi tomonidan "Yer ajratish to'g'risida"gi farmoyish chiqarilgandan so'ng, ER va tegishli idoralar bilan maslahatlashuvlar natijasida yerni olib qo'yish jarayoni boshlangan. Ushbu baholash vaqtida yer egalari o'z yerlarini loyihadan ta'sirlangan

ijaraga olingan yer uchastkalarini davlat zaxirasiga o'tkazish to'g'risidagi protsessual arizalar orqali bergan. Keyinchalik YIShlar tugatildi, ammo ekspropriatsiya bilan bog'liq holda tuman hokimligi va IJSR qo'mitasi tomonidan hech qanday ko'chirish yoki erdan foydalanishga moratoriy kiritilmagan. Ushbu yer egalari ekspropriatsiya jarayonida tuman hokimligi va IJSR qo'mitasidan kompensatsiya yoki boshqa joyga ko'chirish bo'yicha yordam taklifini olmagan. 2024 yil oktyabr oyida oshkor qilish bo'yicha erta maslahatlashuvlar paytida buzish va ko'chirish boshlanmagan edi.

7-6-rasm 500 MVt quvvatga ega FE stansiyasi uchastkadagi rasmiy yer egaliklari

NORASMIY YER HUQUQIGA EGA BO'LGAN YERDAN FOYDALANUVCHILAR

Bundan tashqari, LTSh O-10 tijorat shartnomasi bo'yicha ro'yxatga olingan eng katta yer uchastkasidan og'zaki (norasmiy) sub-ijara shartnomasi asosida jami 21 chorvador foydalanadi.

Chorvachilar yaqin atrofdagi Olga va Chorvador jamoalarida joylashgan bo'lib, tirikchilik va daromad uchun qo'y, echki va qoramol boqish bilan shug'ullanadi. Yaylov mart-noyabr oylari orasida amalga oshiriladi. Chorvadorlar yerdan foydalanganliklari uchun har bir bosh mol uchun 15 000 so'mdan yillik to'lov to'laydilar. To'lovni bosh cho'pon yig'adi, u yer

uchastkalariga egalik qiluvchi tijorat tashkilotiga (ya'ni O-10) jamoaviy yillik to'lovlarni o'tkazadi. Yaylov va sug'orish ajratilgan zonada, asosan mart va noyabr oylari orasida amalga oshiriladi. Qishda chorvador uy xo'jaliklari saqlanadigan pichandan foydalanadilar, u uyda etishtirilgan va sotib olingan em-xashak bilan to'ldiriladi. Chorvachilar loyiha hududida ulardan foydalanish uchun hech qanday tuzilma ishlab chiqmagan.

7-3-jadval 500 MVt quvvatga ega FES va saqlash stansiyalari bilan bog'liq yer egalaringing tirikchilik vositalariga ta'sir ko'rsatish hajmi

#	LTKSH KODI	MAKHALLA	TASHKILOT TURI	YERDAN FOYDALANISH	TA'SIR KO'RGAN UMUMIY MAYDON (GA)	TA'SIR KO'RGAN HUDUD (GA)	YER MAYDONINI NG %	YER EGALIGI	KO'CHIRISH TOIFASI	TA'SIR QILISH MUDDATI	TA'SIR KO'RGAN EKINLAR	TA'SIR KO'RGANL AR CHORVACHILIK	TA'SIR KO'RGAN TUZILMALAR
1	O-10	Olg'a va Chorvador	Cheklangan k'orxon	Chorvachilik	2780	877	32%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	750 qo'y	-
2	O-11	Olg'a	Uy xo'jaligi	Chorvachilik	200	76	38%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	400 qo'y	-
3	O-12	Olg'a	Uy xo'jaligi	Chorvachilik	70	40	57%	Rasmiy ijara huquqi	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	250 qo'y, 70 echki, 2 qoramol	Saroylar, qalamlar, quduq, sug'orish kameralari va panjara
4	H-16	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	28	-
5	H-17	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	20 qo'y 10 echki, 4 qoramol	-
6	H-18	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	mavjud emas	-
7	H-19	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	30 qo'y 20 echki,	-
8	H-20	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	30 qo'y 50 echki,	-

#	LTKSH KODI	MAKHALLA	TASHKILOT TURI	YERDAN FOYDALANISH	TA'SIR KO'RGAN UMUMIY MAYDON (GA)	TA'SIR KO'RGAN HUDUD (GA)	YER MAYDONINI NG %	YER EGALIGI	KO'CHIRISH TOIFASI	TA'SIR QILISH MUDDATI	TA'SIR KO'RGAN EKINLAR	TA'SIR KO'RGANLAR CHORVAC HILIK	TA'SIR KO'RGAN TUZILMALAR
9	H-21	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	30 qo'y 50 echki,	-
10	H-22	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	15 qo'y 5 qoramol	-
11	H-23	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	100 qo'y	-
12	H-24	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	60 qo'y, 55 qoramol	-
13	H-25	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	35 qo'y 10 sigir	-
14	H-26	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	mavjud emas	-
15	H-27	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	30 qo'y 1 sigir	-
16	H-28	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	1 sigir	-
17	H-29	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	mavjud emas	-
18	H-30	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	mavjud emas	-

#	LTKSH KODI	MAKHALLA	TASHKILOT TURI	YERDAN FOYDALANISH	TA'SIR KO'RGAN UMUMIY MAYDON (GA)	TA'SIR KO'RGAN HUDUD (GA)	YER MAYDONINI NG %	YER EGALIGI	KO'CHIRISH TOIFASI	TA'SIR QILISH MUDDATI	TA'SIR KO'RGAN EKINLAR	TA'SIR KO'RGANLAR CHORVACHILIK	TA'SIR KO'RGAN TUZILMALAR
19	H-31	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	70 qo'y, 20 echki, 5 qoramol	-
20	H-32	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	20 qo'y, 3 echki, 2 sigir	-
21	H-33	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	100 qo'y, 50 echki, 10 qoramol	-
22	H-34	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	50 qo'y, 15 echki, 2 qoramol	-
23	H-35	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	400	-
24	H-36	Chorvador	Uy xo'jaligi	Poda			80%	Norasmiy foydalani sh	Iqtisodiy ko'chirish	Doimiy	-	mavjud emas	-

KIRISHNI FARQLASH

Fokus-guruh muhokamalari (FGM) ta'sirlangan chorvadorlar bilan FE stantsiyasining tashkil etilishi chorvadorlarning asosiy yaylov maydonini yo'qotishiga olib keladi va saytning G'arbiy qismida joylashgan qoldiq yaylovlarga qisman kirishni to'xtatadi. Shuning uchun chorvadorlar hududning sharqiy, janubiy va g'arbiy qismidagi qolgan yaylovlarga kirish uchun uzoq masofalarni bosib o'tishlari kerak bo'ladi.

Mavjud yaylov hududlariga olib boradigan aloqa yo'llari, shu jumladan SQSO loyihalari ishlab chiqilgandan keyin yuzaga kelishi mumkin bo'lgan og'ishlar quyidagi rasmda ko'rsatilgan.

7-7-rasm Loyiha uchastkasi atrofidagi qolgan yaylovlarga chorvachilik yo'llari

7.2.2.2 Ta'sir ko'rgan ishchilar

Jami besh nafar fermer xo'jaligi ishchilari O-23, O-24 va O-25 ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan uchta yer uchastkasida chorvachilik ishlarida band. Hozirgi vaqtda ishchilar yer egasi bilan rasmiy, ochiq mehnat shartnomalarini tuzadilar.

Ishchilar mart-oktyabr oylari davomida qishloq xo'jaligi ishlari bilan shug'ullanib, oyiga o'rtacha 3 000 000 so'm maosh oladi. Tegishli mehnat o'tlash, sug'orish, ozuqa sotib olish va saqlash,

chorva mollarini sotish va boshqa texnik xizmat ko'rsatish, shu jumladan veterinariya xizmati bilan bog'liq.

YSOTVTR tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, ishchilar o'z ish joylarini yo'qotmaydilar, chunki ularning ish beruvchisi (LTKSh O-23) ularga keyingi o'tlash va boshqa tegishli ishlar uchun qo'shni ijaraga yer uchastkasini beradi. Tijorat chorvachilik fermasi uchun tashkil etilgan korxonalar loyiha hududidan tashqarida qolgan yer uchastkasida ishlashni davom ettiradi.

7-4-jadval 500 MVt quvvatga ega FES bilan bog'liq ishchilar uchun tirikchilikka ta'sir jadvalining kattaligi

#	LTKSH KODI	MAKHALLA	TA'SIR KO'RGAN TIRIKCHILIK VOSITALARI	TA'SIR QILISH MUDDATI	ISHCHINING LTKSH KODI	BANDLIK REJIMI	ISHGA JOYLASHISH DAVRI	MAVSUMIYLIK	ISH O'RINLARI SONI
1	W-15	Chorvador	Chorvachilik	Doimiy	O-23	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Mart-Oktyabr	1
2	W-16	Chorvador	Chorvachilik	Doimiy	O-23	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Mart-Oktyabr	1
3	W-17	Chorvador	Chorvachilik	Doimiy	O-23	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Mart-Oktyabr	1
4	W-18	Olg'a	Chorvachilik	Doimiy	O-25	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Mart-Oktyabr	1
5	W-19	Olg'a	Chorvachilik	Doimiy	O-24	Rasmiy kelishuv	Cheksiz miqdor	Mart-Oktyabr	1

7.2.3 70 km HEUL yo'lagi

HEUL yo'lagi bo'ylab o'tkazilgan YSOTVTR tadqiqotlarida jami sakson (80)ta loyihadan ta'sir ko'rgan sub'yektlar ro'yxati keltirilgan. Quyidagi kichik bo'limlar ta'sir ko'rsatgan hududlarda loyihadan oldin yerdan foydalanish va yerga egalik qilish va ta'sirlangan barcha toifadagi yer huquqlari egalarining hayotiy manbalariga mumkin bo'lgan ta'sir ko'lamini tavsiflaydi.

7.2.3.1 Ta'sir ko'rgan yer foydalanuvchilar

70 km HEUL yo'lagi o'tloqlar va qishloq xo'jaligi muassasalaridan iborat qishloq xo'jaligi landshafti bo'ylab cho'zilgan. Ta'sir yo'lagi (HEUL, TXZ va SMZ minoralari) 80 xil yer egalari tegishli bo'lgan 80 ta yer uchastkasidan o'tadi. Yer egalari 2000-2023 yillar davomida Nurobod tumani hokimligi bilan rasmiy ijara shartnomalari tuzgan. Aksariyat ijara shartnomalari 20 yildan 49 yilgacha bo'lgan uzoq muddatli YIShlarga asoslangan.

80 LTKShdan 7 nafari qishloq xo'jaligi va chorvachilik bilan shug'ullanuvchi tijorat tashkilotlari, 72 LTKShlari esa Olg'a, Chorvador, Jum, Sariko'l, Ulus, O'rtabuz, Sazag'on, Yangiobod, Zarafshon, Oqsoy, Parchachandir, Dimishki-bo'la aholi punktlarida yashovchi uy xo'jaliklarini tashkil etadi. 80 ta yer egalaridan biri Nurobod tumani hokimligi (ekologiya bo'limi) hisoblanadi.

Ta'sir ko'rgan yer egalari aksariyati dehqon xo'jaligi, asosan bug'doy etishtirish bilan shug'ullanadilar, ozchilik LTKShlar bog'lar ichida to'plangan olma daraxtlari va uzumzorlarni etishtirishadi. Jami uchta yer egalari go'sht va jun yetishtirish uchun qo'y va echki boqishga ixtisoslashgan tijorat korxonalari hisoblanadi.

Ta'sir yo'lakda qurilgan inshootlar aniqlanmagan.

7-8-rasm 70 kilometrlik yo'lak bo'ylab haydaladigan va ekin yerlari

7-5-jadval 70 km HEUL bilan bog'liq tirikchilik ta'sirining kattaligi

TIRIKCHILIKKA TA'SIRINI BAHOLASH MEZONLARI		LTKSHLAR SONI	LTKSHALAR UMUMIY SONINING %
Shaxs	Xususiy shaxs (masalan, uy xo'jaligi yoki kompaniya)	79	99
	Jamoat (masalan, davlat yoki kommunal)	1	1
	Jami	80	mavjud emas
Ta'sir turi³	Jismoniy ko'chirish	0	0
	Iqtisodiy ko'chirish	79	99
Yerdan foydalanishga ta'siri	Dehqonchilik	77	96
	Chorvachilik va/yoki cho'ponlik	3	4
	Aralash - dehqonchilik va chorvachilik	0	0
	"Boshqa" tijorat tashkiloti	0	0
	Uy-joy xo'jaligi	0	0
	Davlat muassasasi / zaxira	1	1
	Ta'sir ko'rgan aktivlar (ko'chmas mulk)	Yer	80
	Yillik ekinlar	76	95
	Ko'p yillik ekinlar (daraxtlar)	3	4
	Tuzilmalar (qurilgan ob'ektlar)	0	0
Ta'sir qilish muddati	Vaqtinchalik (qurilish)	80	100
	Doimiy (qurilish va foydalanish)	[tasdiqlash jarayonida]	[tasdiqlash jarayonida]
Vaqtinchalik yer olish	Umumiy yer uchastkasining 10%dan ortig'i	7	9
	Umumiy yer uchastkasining 10% dan kamrog'i	73	91
Yerdan doimiy foydalanish	Umumiy yer uchastkasining 10%dan ortig'i	[tasdiqlash jarayonida]	[tasdiqlash jarayonida]
	Umumiy yer uchastkasining 10% dan kamrog'i	[tasdiqlash jarayonida]	[tasdiqlash jarayonida]
LTKShlarning yer egaligi (faqat xususiy shaxslar)	Rasmiy - qishloq xo'jaligi ijarasi	79	99
	Rasmiy - hukumat qarori	1	1
	Rasmiy-mulk huquqi to'g'risidagi hujjat	0	0
	Rasmiy - ijara shartnomasi	0	0
	Norasmiy-qonuniy huquqlarsiz	0	0

³ Faqat xususiy yoki kommunal mulk uchun (ya'ni, davlat aktivlari bundan mustasno)

Ushbu baholash vaqtida HEUL koridori bo'ylab ilg'or texnik-iqtisodiy asoslar va HEULning batafsil dizayni olib borildi. HEULning doimiy maydoni (ya'ni, pilon tayanch maydonlari) doirasidagi yerlarni olib qo'yish bo'yicha mandat berilmagan va yerlarni olib qo'yish boshlanmagan.

Bundan tashqari, HEUL yo'lagi bo'ylab texnik-iqtisodiy asoslashning yakuniy bosqichini tashkil etuvchi intruziv geotexnik tadqiqot ishlari boshlanmagan edi. Erta qurilish ishlari boshlanishidan oldin, Bosh pudratchisi ushbu intruziv ish uchun koridor bo'ylab xususiy yerga vaqtincha kirish huquqiga ega bo'ladi va vaqtinchalik burg'ulash quduqlarini burg'ulash va tortib olish sinovlarini o'tkazish uchun juda cheklangan yer uchastkalari tozalanadi.

7.2.3.2 Ta'sir ko'rgan ishchilar

Yuqorida 7-5ko'rsatilgandek, ta'sir yo'laklardagi yerlarni egallab olish maydoni ta'sir ostida bo'lgan har bir xususiy uchastkaning umumiy maydonining 20% dan oshmaydi. Bundan tashqari, yashash uchun mumkin bo'lgan ta'sirlar asosan qurilish bosqichi bilan chegaralanadi va HEUL minoralarini doimiy ravishda o'rnatish uchun juda kichik miqdordagi yerlar olib qo'yiladi.

Yuqoridagilarni inobatga olgan holda, ta'sir ko'rgan yer egalari ishtirokida o'tkazilgan YSOTVTR tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, tirikchilikka potentsial ta'sirlar mavjud qishloq xo'jaligi korxonalarida mehnat va bandlikni yo'qotishga olib kelmaydi. Bundan tashqari, YSOTVTR tadqiqotlari davomida qo'l mehnatidan foydalanish kuzatilmagan yoki xabar qilinmagan.

7.2.4 350 km HEUL yo'lagi

HEUL yo'lagi bo'ylab o'tkazilgan YSOTVTR tadqiqotlari jami 637 ta loyihadan ta'sirlangan sub'yektlarni sanab o'tadi. Quyidagi kichik bo'limlar ta'sir ko'rsatgan hududlarda loyihadan oldin yerdan foydalanish va yerga egalik qilish va ta'sirlangan barcha toifadagi yer huquqlari egalarning hayotiy manbalariga mumkin bo'lgan ta'sir ko'lamini tavsiflaydi.

7.2.4.1 Ta'sir ko'rgan yer foydalanuvchilar

350 km HEUL yo'lagi asosan sug'oriladigan ekin xo'jaliklari va bog'larni o'z ichiga olgan ulkan qishloq xo'jaligi landshafti bo'ylab cho'zilgan. Ta'sir koridori (HEUL minoralari, TXZ va SMZ) jami 630 ta yer uchastkasini kesib o'tadi, ular 630 ta turli yer egalari tegishli.

Yer egalari 1992-2023-yillar davomida tegishli tuman hokimliklari bilan rasmiy ijara shartnomalarini tuzdilar. Lizinglarning aksariyati 30 yildan 49 yilgacha samarali bo'lgan uzoq muddatli YIShlarga asoslangan. Ro'yxatga olingan 630 ta yer egalaridan faqat 5 tasi tijorat tashkilotidir. Ushbu o'rta va yirik korxonalar o'simlik va chorvachilik bilan shug'ullanadi.

Yer egalarning qariyb 90% dehqonchilik bilan shug'ullanadi, qolgan yer egalari chorvachilik va davlat zaxiralari o'rtasida taqsimlanadi. Potentsial ta'sir ko'rsatadigan qishloq xo'jaligi

yerlarida etishtiriladigan yillik ekinlarga bug'doy, arpa, paxta, makkajo'xori, beda va sholi, ko'p yillik etishtirishda uzum, olma, gilos va terak hosildorlikni ustunlik qiladi. Ta'sir zonasi bo'ylab fermalarda boqiladigan chorva mollari qo'y, qoramol va echkilarni o'z ichiga oladi, chorcachilik mahsulotlarining asosiy qismini qo'ylar tashkil qiladi.

Ta'sir chizig'i ichida o'rganilgan qurilgan aktivlarga fextavonie komponentlari (masalan, sim to'r va beton ustunlar), quduqlar va bir nechta chorva mollari kiradi.

7-9-rasm 350-km yo'lak bo'ylab shakl hosil dehqonchilik

7-6-jadval 350 km HEUL bilan bog'liq tirikchilik ta'sirining kattaligi

TIRIKCHILIKKA TA'SIRINI BAHOLASH MEZONLARI		LTKSHLAR SONI	LTKSHALAR UMUMIY SONINING %
Shaxs	Xususiy shaxs (masalan, uy xo'jaligi yoki kompaniya)	680	96
	Jamoat (masalan, davlat yoki kommunal)	26	4
	Jami	706	mavjud emas
Ta'sir turi	Jismoniy ko'chirish	6	0,8
	Iqtisodiy ko'chirish	674	95
Yerdan foydalanishga ta'siri	Dehqonchilik	651	92
	Chorcachilik va/yoki cho'ponlik	8	1
	Baliq fermasi	5	1
	"Boshqa" tijorat tashkiloti	16	2
	Davlat muassasasi / zaxira	26	4
Ta'sir qilish muddati	Vaqtinchalik (qurilish)	706	100
	Doimiy (qurilish va foydalanish)	aniqlik kiritish kerak	aniqlik kiritish kerak
Vaqtinchalik yer olish	Umumiy yer uchastkasining 10%dan ortig'i	209	30
	Umumiy yer uchastkasining 10% dan kamrog'i	497	70

TIRIKCHILIKKA TA'SIRINI BAHOLASH MEZONLARI		LTKSHLAR SONI	LTKSHALAR UMUMIY SONINING %
Yerdan doimiy foydalanish⁴	Umumiy yer uchastkasining 10%dan ortig'i	[tasdiqlash jarayonida]	[tasdiqlash jarayonida]
	Umumiy yer uchastkasining 10% dan kamrog'i	[tasdiqlash jarayonida]	[tasdiqlash jarayonida]
LTKShlarning yer egaligi (faqat xususiy shaxslar)	Rasmiy - qishloq xo'jaligi ijarasi	700	99
	Rasmiy - hukumat qarori	4	0,6
	Rasmiy-mulk huquqi to'g'risidagi hujjat	0	0
	Rasmiy - ijara shartnomasi	0	0
	Norasmiy-qonuniy huquqlarsiz	2	0,3

Ushbu baholash vaqtida HEUL koridori bo'ylab ilg'or texnik-iqtisodiy asoslar va HEULning batafsil dizayni olib borildi. HEULning doimiy maydoni (ya'ni, pilon tayanch maydonlari) doirasidagi yerlarni olib qo'yish bo'yicha mandat berilmagan va yerlarni olib qo'yish boshlanmagan.

Bundan tashqari, HEUL yo'lagi bo'ylab texnik-iqtisodiy asoslashning yakuniy bosqichini tashkil etuvchi intruziv geotexnik tadqiqot ishlari boshlanmagan edi. Erta qurilish ishlari boshlanishidan oldin, Bosh pudratchisi ushbu intruziv ish uchun koridor bo'ylab xususiy yerga vaqtincha kirish huquqiga ega bo'ladi va vaqtinchalik burg'ulash quduqlarini burg'ulash va tortib olish sinovlarini o'tkazish uchun juda cheklangan yer uchastkalari tozalanadi.

JISMONIY KO'CHIRISH

350 km uzunlikdagi HEUL yo'lagingining me'yoriy kamchiliklari (ya'ni, SMZ va TXZ) jami beshta qishloq xo'jaligi va bitta turar-joy yer uchastkasini kesib o'tadi, shu jumladan yarim kunlik (ikkinchi darajali) turar joy uchun foydalaniladigan binolar. Ta'sir doirasi 18% va 37% ta'sirlangan yer uchastkalarini qamrab oladi.

To'rt LTKX ta'sirlangan uchastkalarni ijaraga olib ishlatadi, ikkita LTKX esa amal qiluvchi YIShlarga ega emas. Bundan tashqari, to'rt LTKXga tegishli binolar ularning yashash joylaridagi kadastr idoralarida ro'yxatga olinmagan, boshqa ikki LTKX esa tegishli ro'yxatga olingan binolarga qonuniy mulk huquqlariga ega.

LTKXlardan biri nisbatan katta turar-joy binosiga ega, bu erda uy xo'jaliklari yilning ko'p qismida istiqomat qilishadi. So'rov vaqtida LTKX u Toshkent shahrida ijaraga olingan kvartirada yashayotganini aytdi. Pahlarning qolgan qismi loyiha maydonidan tashqarida asosiy turar joylariga ega. Barcha yer uchastkalari qishloq xo'jaligi zonalari doirasida joylashganligi sababli,

⁴ Faqat xususiy yoki kommunal mulk uchun (ya'ni, davlat aktivlari bundan mustasno).

zarar ko'rgan yer uchastkalari uchun samarali YIsh mavjud bo'lgan taqdirda, qishloq xo'jaligi mehnati mavsumlarida TXZdan tashqarida qisqa muddatlarda qolish uchun kichik binolarni rekonstruksiya qilishga ruxsat beriladi. Biroq, ijaraga olingan qishloq xo'jaligi yerlarida doimiy/ doimiy turar-joy binosini qayta tiklash taqiqlanadi.

7-10-rasm Turar joy va unga birlashtirilgan chorva molxonasi (yuqorida) va ipakchilik uchun yordamchi imoratli mavsumiy turar joy (pastda)

7-11-rasm Mavsumiy turar joy va unga birlashtirilgan chorva mollari uchun shiypon (yuqori) va dehqonchilik ishlari uchun mavsumiy turar joy (pastki)

7-12-rasm Ekin fermalari uchun mavsumiy turar joy (chapda), mavsumiy turar joy (pastki o'ngda) va yaqin atrofdagi qishloq xo'jaligi shiyponlari (yuqori o'ngda)

Ushbu LTKShlar guruhining tiklanish ssenariysidan qat'iy nazar (ya'ni, alternativ mulkka ko'chirish yoki ijaraga olingan ta'sirlangan mulkda tiklanish tanlovi), kompensatsiyalar va daromadni tiklash choralari 8-bo'limda ko'rib chiqilgan huquqlar tizimi va LTKXlar bilan oxirgi fikr almashish davri asosida taqdim etiladi.

Quyidagi jadvalda 350 km yo'lak bilan bog'liq jismoniy siljish haqida umumiy ma'lumot berilgan.

7-7-jadval 350 km HEUL yo'lagi bilan bog'liq yer egalari uchun jismoniy ko'chishning kattaligi

#	LTKSH KODI	MAHALLYA	TASHKILOT TURI	YERDAN FOYDALANISH	YER MAYDONINING %	YER EGALIGI	BINOGA EGALIK	TA'SIR	KO'CHIRISH TOIFASI	TA'SIR QILISH MUDDATI	TA'SIR KO'RGAN EKINLAR	TA'SIRLANGAN CHORVACHILIK	TA'SIR KO'RGAN TUZILMALAR
1	O-256	Madaniy-Yunus	Uy xo'jaligi	Dehqonchilik	[aniqlik kiritish kerak]	Rasmiy ijara huquqi	Ro'yxatdan o'tmagan / noqonuniy	Jismoniy va iqtisodiy	Doimiy	Mart-Noyabr	Makkajo'xori, paxta	-	Kichik boshpana
2	O-258	mavjud emas	Uy xo'jaligi	Dehqonchilik	[aniqlik kiritish kerak]	Rasmiy ijara huquqi	Ro'yxatdan o'tmagan / noqonuniy	Jismoniy va iqtisodiy	Doimiy	Mart-Noyabr	Gilos, tut, tol daraxtlari, uzum uzumlari	-	Kichik boshpana
3	O-474	Honimqorgon	Uy xo'jaligi	Dehqonchilik	18%	Rasmiy ijara huquqi	Ro'yxatdan o'tmagan / noqonuniy	Jismoniy va iqtisodiy	Doimiy	Mart-Avgust	Olma daraxtlari	-	Kichik boshpana
4	O-493	Gallaorol	Uy xo'jaligi	Chorvachilik	[aniqlik kiritish kerak]	Egalik huquqi yo'q / YISH	Ro'yxatdan o'tgan / qonuniy	Jismoniy va iqtisodiy	Doimiy	Mart-Noyabr	-	700 qo'y	Kichik boshpana, 2ta tovuq
5	O-501	Gallaorol	Uy xo'jaligi	Chorvachilik	[aniqlik kiritish kerak]	Rasmiy ijara huquqi	Ro'yxatdan o'tgan / qonuniy	Jismoniy va iqtisodiy	Doimiy	Mart-Avgust	-	-	Kichik boshpana, shoyi xona
6	O-770	Gallaorol	Uy xo'jaligi	Dehqonchilik	37%	Egalik huquqi yo'q / YISH	Ro'yxatdan o'tmagan / noqonuniy	Jismoniy va iqtisodiy	Doimiy	Mart-Iyul	Olma, olxo'ri, nok, tut daraxtlari, uzum uzumlari, beda	-	Uy, tovuqxona, omborxonona, otxona

7.2.4.2 Ta'sir ko'rgan yer foydalanuvchilar

HEUL rivojlanishi bilan bog'liq kirish cheklovlari va yer yo'qotilishi qishloq xo'jaligi ishchilari yoki boshqa xodimlarga ta'sir qilmaydi.

7.2.4.3 Ta'sir ko'rgan ishchilar

7-6 Yuqorida ko'rsatilganidek, ta'sir koridorining ko'p qismi bo'ylab yer olish har bir xususiy mulkdagi, ta'sirlangan yer uchastkasining umumiy maydonining 20% dan oshmaydi. Bundan tashqari, yashash uchun mumkin bo'lgan ta'sirlar asosan qurilish bosqichi bilan chegaralanadi va HEUL minoralarini doimiy ravishda o'rnatish uchun juda kichik miqdordagi yerlar olib qo'yiladi.

Yuqoridagilarni inobatga olgan holda, ta'sir ko'rgan yer egalari ishtirokida o'tkazilgan YSOTVTR tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, tirikchilikka potentsial ta'sirlar mavjud qishloq xo'jaligi korxonalarida mehnat va bandlikni yo'qotishga olib kelmaydi. Bundan tashqari, YSOTVTR tadqiqotlari davomida qo'l mehnatidan foydalanish kuzatilmagan yoki xabar qilinmagan.

7.2.5 Qorako'l ESAT va o'zaro aloqa kabellari uchastkalari

AMITB bosqichidagi yer foydalanish baholash natijalariga qo'shimcha ravishda, yer foydalanish bo'yicha qo'shimcha tekshiruv YSOTVTR aholini ro'yxatga olish va mulk inventarizatsiyasi so'rovlari doirasida amalga oshirildi. Bu jarayon Qorako'l tumani hokimiyatining kadastr, ijtimoiy-iqtisodiy va qishloq xo'jaligi bo'limlari bilan AMBS, Chekirchi, Xo'jalar va Tinchlik jamoalarida yashovchilar bilan fokus guruh muhokamalarini (FGM), joylarga ketma-ket kuzatuv tashriflarini hamda aloqa kabeli va kirish yo'li ta'sir koridorlari bo'ylab yakuniy mulk inventarizatsiyasi so'rovlarini o'z ichiga oldi.

YSOTVTR bosqichida o'tkazilgan tadqiqotlar Qorako'l ESAT uchastkasida, shuningdek, ESAT o'zaro aloqa kabeli va kirish yo'li bo'ylab, loyiha bilan bog'liq yer olish ishlari boshlanishidan oldin hech qanday xususiy yerdan foydalanish va aktivlar yo'qligini tasdiqladi. ESAT uchastkasidagi yerlar o'simlik qo'riqxonasiga to'g'ri keladi, kirish yo'li koridori bo'ylab yer uchastkalari esa mavjud yo'l va yo'l qismlarining yo'l huquqini (YH) qamrab oladi. Bundan tashqari, o'zaro aloqa kabel yo'nalishi bo'ylab ta'sirlangan yer uchastkalari asosan sanoat zonasida joylashgan bo'lib, mavjud temir yo'l va avtomobil yo'llari bilan cheklangan kesishadi.

7-13-rasm Qorako'l ESAT uchastka ichida siyrak ishqorga qopqog'ini shakl (chap) va uchastkaga kirish uchun mavjud iz (o'ng)

7.3 Zaif LTKSh guruhlariga ta'siri

Yumshatish choralari ko'rilmasa, yerga kirishni vaqtincha cheklash, qishloq xo'jaligi erlarini doimiy ravishda yo'qotish va OTMlar GSZ doirasida etishtirishning ayrim shakllariga doimiy cheklashlar qishloq xo'jaligi hosildorligi va tegishli daromadlarga putur etkazadi. Ilgari mavjud bo'lgan ijtimoiy-iqtisodiy zaiflik (masalan, nogironlik, surunkali kasallik, ayol yoki bosh holati, mulkka norasmiy egalik va o'ta qashshoqlik) bo'lgan iqtisodiy ko'chirilgan LTKShlar, ayniqsa, o'ta mahrumlik va qashshoqlikka moyil, chunki ular tirikchilik va tegishli daromad oqimlarining yo'qolishi natijasida yuzaga kelgan iqtisodiy notinchlikni engish uchun juda kam imkoniyatlarga ega.

Bundan tashqari, to'g'ridan-to'g'ri erga asoslangan uzoq muddatli faoliyat bilan shug'ullanadigan LTKSh, qishloq xo'jaligi erlarining etishmasligi va ularning muqobil faoliyatga o'tish qobiliyatlari cheklanganligini hisobga olgan holda, samarali yer egaliklarini yo'qotishga nisbatan kamroq chidamli. Qishloq xo'jaligi erlarini olib tashlash yoki sezilarli darajada qisqartirish, shuningdek, an'anaviy chorvachilik uy xo'jaliklarining a'zolari ayollarning nomutanosib iqtisodiy pasayishiga va ayollarga qaramlikning kuchayishiga olib kelishi mumkin.

LTKShning loyihadan oldin daromad olish qobiliyati va turmush darajasiga nisbatan ekvivalent yoki ko'proq daromad keltiradigan ta'sirlangan tirikchilik manbalarini tiklash bilan bog'liq xavf omillari quyidagilarni o'z ichiga oladi (lekin ular bilan cheklanmaydi) :

- To'liq almashtirish qiymatida (masalan, vayron bo'lgan binolar, yopilgan quduqlar va boshqalar) tirikchilik vositalarini tiklash uchun o'z vaqtida kompensatsiyaning yo'qligi.
- Hibsga olingan mol-mulk bilan solishtirganda unumdorligi yoki rentabelligi pastroq bo'lgan naturada kompensatsiya (mulkni almashtirish) va/yoki LTKShning yashash joylaridan yaroqsiz masofada ta'minlash
- Moliyaviy qaramlikdan sug'urta qilish uchun yerga asoslangan, kam daromadli, kam yoki bank tajribasiga ega bo'lmagan va ko'chmas mulkni sotib olish va investitsiya qilish vositalari bo'yicha cheklangan ma'lumotga ega bo'lgan aholiga moliyaviy menejment bo'yicha boshlang'ich ta'limsiz pul kompensatsiyasini bir martalik to'lash.
- Oldingi daromad darajasi tiklanishigacha bo'lgan davrda o'tish davridagi yordamning etishmasligi (masalan, ko'chirish/transport yordami, loyihadan oldin yoki muqobil yashash uchun imkoniyatlarni oshirish, kredit mablag'lari va boshqalar)
- Loyihadan ta'sir ko'rgan uy xo'jaliklarining ayollar a'zolarini tirikchilik vositalarini tiklash tashabbuslaridan va u bilan bog'liq rivojlanish imtiyozlaridan chetlashtirish.

8 KOMPENSATSIYA VA QO'SHIMCHA YORDAM OLISH HUQUQI

Texnik-iqtisodiy asoslashlar, batafsil loyihalash va loyiha muqobil variantlarini tahlil qilishdan so'ng, texnik, iqtisodiy va AMIM tanlash mezonlari asosida Loyiha uchun bir qator yer uchastkalari ajratildi. Loyiyaning asosiy, yordamchi va tegishli ob'ektlarining izi iqtisodiy ko'chishni keltirib chiqaradi, chunki qurilish paytida xususiy yer egaliklarini vaqtincha egallab olish va/yoki qonuniy ekspropriatsiya protokollari orqali loyiha ob'ektlarini ishlatish uchun doimiy yer olish.

Milliy Qonunchilik va RMT tomonidan yerdan foydalanish va majburiy ko'chirish bilan bog'liq talablarga muvofiq, loyiha ishlab chiqaruvchisi tirikchilikka ta'sirini kamaytirish uchun yumshatish va zararni qoplash bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirishni ta'minlaydi. Ushbu chora-tadbirlarni quyidagi toifalarga bo'lish mumkin:

- Loyihadan oldingi tirikchilik maqomlarini qayta tiklash uchun xususiy mulkning jismoniy aktivlari va qonuniy tan olingan daromad manbalarining yo'qolishi uchun **kompensatsiya**.
- Kompensatsiyaga qo'shimcha ravishda yoki yo'q bo'lganda loyihadan oldingi daromad olish qobiliyatini qayta tiklash yoki oshirish uchun tirikchilikni tiklash choralari.

8.1 Huquqlar Doirasi

Yuqoridagi chora-tadbirlarning qo'llanilishi va ko'lami loyihaga ta'sir ko'rsatadigan yer uchastkalari va/yoki umumiy resurslarga egalik qilish huquqlarining tirikchilik darajasi va oldindan mavjud bo'lgan huquqlariga qarab farq qiladi. Quyida 8-1 keltirilgan huquqlar matritsasi turli xil kompensatsiya oqimlari va tirikchilik vositalarini tiklash choralari uchun muvofiqlik mezonlarini belgilaydi.

Eslatma: Huquqlar matritsasi LTKX bilan maslahatlashishga va keyinchalik tushuntirishlar va kengaytirilgan majburiyatlarga ega bo'lgan qayta ko'rib chiqilishi kerak.

8-1-Jadval Mulk huquqi matritsasi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
Yer	Ekin maydonlarining doimiy yo'qolishi uchun kompensatsiya	Ko'p yillik va/yoki yillik ekinlar bilan unvonli fermerlar	<p>Kompensatsiya</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4 yillik o'tish davri uchun zarar ko'rgan ekin maydonlaridan o'rtacha yillik sof daromad (foyda) yo'qotilganligi uchun pul kompensatsiyasi - doimiy yer yo'qotilishiga duchor bo'lgan qishloq xo'jaligi egalari uchun. <p>Hayotni tiklash choralari</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yerni tozalashdan oldin hosilni yig'ib olishga ruxsat berish uchun bir oylik qurilish oldidan ogohlantirishlarni taqdim etish. - Agronomik treninglar-ekin maydonlarining 10% dan ortig'ini doimiy ravishda yo'qotishi mumkin bo'lgan dehqon xo'jaliklari egalari uchun. - Loyihaning HEUL xavfsizligi zonasida (TXZ) xavfsiz va foydali yetishtirish uchun alternativalar va texnologiyalar bo'yicha agronomiya bo'yicha o'quv modullari – TXZ doirasidagi me'yoriy cheklovlar tufayli ko'p yillik o'simliklar yetishtirish yo'qotilishi yoki kamayishiga olib keladigan ekin xo'jaliklari egalari uchun. - Moliyaviy savodxonlik bo'yicha treninglar - ekin maydonlarining 10% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan fermer xo'jaliklari egalari uchun. - Kichik va o'rta biznesni rivojlantirish bo'yicha maxsus treninglar - ekin maydonlarining 10% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan qishloq xo'jaligi egalari uchun. - LTKXdagi barcha ayollarga issiqxonada bog'dorchilik, parrandachilik, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash texnologiyasi bo'yicha qo'shimcha treninglar taklif etiladi. 	Ta'sir 70 km va 350 km HEUL maydonlarida paydo bo'ldi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
			<ul style="list-style-type: none"> - Ularning tegishli loyiha mehnatida ixtiyoriy ishga joylashishini osonlashtirish uchun LTKXlar bilan doimiy hamkorlik qilish. <p><u>Qo'shimcha talablar</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Yerni olishdan oldin to'liq almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasini ta'minlash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Bosh pudratchisiga ko'chirish va uchastkani topshirishdan kamida uch oy oldin erni olib qo'yish to'g'risida yozma xabar berish. - Yerni olib qo'yish to'g'risidagi qaror ustidan shikoyat qilish uchun sud tizimiga (ya'ni sudga) murojaat qilishda to'sqinlik bo'lmaydi. 	
		Ko'p yillik va/yoki yillik ekinlarga ega bo'lmagan dehqonlar	<p><u>Kompensatsiya</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Qo'llanilmaydigan. <p><u>Hayotni tiklash choralari</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Yerni tozalashdan oldin hosilni yig'ib olishga ruxsat berish uchun bir oylik qurilish oldidan ogohlantirishlarni taqdim etish. - Agronomik treninglar-ekin maydonlarining 10% dan ortig'ini doimiy ravishda yo'qotishi mumkin bo'lgan dehqon xo'jaliklari egalari uchun. - Loyihaning HEUL xavfsizligi zonasida (TXZ) xavfsiz va foydali yetishtirish uchun alternativalar va texnologiyalar bo'yicha agronomiya bo'yicha o'quv modullari – TXZ doirasidagi me'yoriy cheklovlar tufayli ko'p yillik o'simliklar yetishtirish yo'qotilishi yoki kamayishiga olib keladigan ekin xo'jaliklari egalari uchun. 	Ta'sir tetiklanmaydi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
			<ul style="list-style-type: none"> - Moliyaviy savodxonlik bo'yicha treninglar - ekin maydonlarining 10% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan fermer xo'jaliklari egalari uchun. - Kichik va o'rta biznesni rivojlantirish bo'yicha maxsus treninglar - ekin maydonlarining 10% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan qishloq xo'jaligi egalari uchun. - LTKXdagi barcha ayollarga issiqxonada bog'dorchilik, parrandachilik, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash texnologiyasi bo'yicha qo'shimcha treninglar taklif etiladi. - Ularning tegishli loyiha mehnatida ixtiyoriy ishga joylashishini osonlashtirish uchun LTKXlar bilan doimiy hamkorlik qilish. <p><u>Qo'shimcha talablar</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Yerni olishdan oldin to'liq almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasini ta'minlash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Bosh pudratchisiga ko'chirish va uchashtani topshirishdan kamida uch oy oldin erni olib qo'yish to'g'risida yozma xabar berish. - Yerni olib qo'yish to'g'risidagi qaror ustidan shikoyat qilish uchun sud tizimiga (ya'ni sudga) murojaat qilishda to'sqinlik bo'lmaydi. 	
	Yaylov yerlarini ijaraga olishning doimiy yo'qotilishi uchun kompensatsiya	Chorvador fermerlar (chorvachilik fermalari egalari)	<p><u>Kompensatsiya</u></p> <p>1-eslatma: IJSR qo'mitasida loyihadan oldingi ijara shartnomasi bo'yicha ro'yxatga olingan chorva mollari uchun yaylov yerlarining o'rnini bosuvchi yer uchashtalari zarar ko'rgan korxonalariga</p>	Ta'sir 500 MVt quvvatga ega FES va Nurobod kichik stansiyasi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
			<p>ajratiladi. Ko'char fermer xo'jaliklari aktivlari kerak bo'lganda ko'chiriladi. #</p> <p>Qo'mita tasarrufidagi almashtirish yoki qo'shimcha pastural yerlarda YIShlarni qayta tiklash uchun qo'shimcha to'lovlar olinmaydi.</p> <p>2-eslatma: Tuman hokimliklarida loyihadan oldingi ijara asosida ro'yxatga olingan chorva mollari uchun yaylov yerlari mavjud bo'lgan taqdirda, zarar ko'rgan korxonalariga o'rnini bosuvchi yaylov yer uchastkalari ajratiladi. Ko'char fermer xo'jaliklari aktivlari kerak bo'lganda ko'chiriladi.</p> <p>1-variant: Yaylov yerlarini almashtirishga ko'maklashish uchun SWID qo'mitasi yoki tegishli tuman hokimligi (kerak bo'lganda) bilan kelishish. O'rnini bosadigan yer mavjud bo'lsa, ko'chirilgandan keyin ikki hafta ichida yangi YIShlar tashkil etiladi.</p> <p>2-variant: Yaylov yerlarining ko'chirilishidan oldin o'rnini bosuvchi yaylovlar mavjud bo'lmagan taqdirda, qishloq xo'jaligi (yaylov) yerlarining yo'qolishi uchun kompensatsiya tegishli tumanlardagi solishtirma ijara yerlarining amaldagi narxlaridan kelib chiqqan holda, yer uchastkalari bo'yicha elektron auksion tizimida to'lanadi. savdo.</p> <p>Hayotni tiklash choralari</p> <ul style="list-style-type: none"> - Chorva mollarini uzoq chorvachilik korxonalariga ko'chirish uchun ko'chirish xarajatlarini qoplash, agar buzilish nafaqasi oshib ketgan taqdirda (to'lovlarni tasdiqlovchi hujjat bilan). - Chorvadornlarni elektron auksion tizimi orqali yaylov yer uchastkalari uchun ijara yerlarini sotib olish jarayoni bilan tanishtirishga qaratilgan seminar/trening. 	uchastkalariga ta'sir qildi.

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
			<ul style="list-style-type: none"> - Chorvachilik, marketing va yaylovlarni barqaror boshqarish bo'yicha treninglar. - LTKXdagi barcha ayollarga chorvachilik, parrandachilik va marketing bo'yicha qo'shimcha treninglar taklif etiladi. - Agronomiya bo'yicha treninglar (ixtiyoriy kurs). - Moliyaviy savodxonlik bo'yicha treninglar - ekin maydonlarining 10% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan fermer xo'jaliklari egalari uchun. - Kichik va o'rta biznesni rivojlantirish bo'yicha maxsus treninglar - ekin maydonlarining 10% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan qishloq xo'jaligi egalari uchun. - Ularning tegishli loyiha mehnatida ixtiyoriy ishga joylashishini osonlashtirish uchun LTKXlar bilan doimiy hamkorlik qilish. <p><u>Qo'shimcha talablar</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Yerni olishdan oldin to'liq almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasini ta'minlash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Bosh pudratchisiga ko'chirish va uchastkani topshirishdan kamida uch oy oldin erni olib qo'yish to'g'risida yozma xabar berish. - Bosh pudratchisiga ko'chirish va uchastkani topshirishdan kamida uch oy oldin erni olib qo'yish to'g'risida yozma xabar berish. - Yerni olib qo'yish to'g'risidagi qaror ustidan shikoyat qilish uchun sud tizimiga (ya'ni sudga) murojaat qilishda to'sqinlik bo'lmaydi. 	

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
		<p>Noma'lum chorvadorlar (chorvadorlar)</p>	<p><u>Kompensatsiya</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Qo'llanilmaydigan. <p><u>Hayotni tiklash choralari</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 1-variant: Yaylov yerlarini almashtirishga ko'maklashish uchun SWID qo'mitasi yoki tegishli tuman hokimligi (kerak bo'lganda) bilan kelishish. O'rini bosuvchi yer mavjud bo'lganda, yangi YIShlar, sub-ijara shartnomalari yoki ajratish (kontsessiya) to'g'risidagi buyruqlar ko'chirishdan oldin ikki (2) hafta ichida belgilanadi. - 2-variant: Ko'chirilgunga qadar o'rini bosadigan yaylov yerlari mavjud bo'lmagan taqdirda, bir yillik o'tish davri uchun oylik em-xashak sotib olish uchun nafaqa. Yillik nafaqa har oyda staggered bo'ladi. <p>Quyidagi chora-tadbirlar variant ostida amalga oshiriladi 1 va variant 2 o'xshash:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Norasmiy chorvadorlarni SWID qo'mitasi qoshidagi yaylov yerlarini ijara beruvchi vositachi chorvachilik kompaniyalari bilan huquqiy sub-lizing shartnomalarini tuzish jarayoni bilan tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar/trening. - Chorvadorlarni yaylov yer uchastkalari uchun ijara yerlarini elektron auktsion fizimi orqali sotib olish jarayoni bilan tanishtirishga qaratilgan seminar/trening. - Chorvachilik, marketing va yaylovlarni barqaror boshqarish bo'yicha treninglar. - FE stantsiya uchastkasini saqlash va yig'ilgan em-xashakni mahalliy chorvadorlarga muntazam ravishda berish uchun em-xashakni qayta tiklash sxemasi. - Agronomiya bo'yicha treninglar (ixtiyoriy kurs). 	<p>Ta'sir 500 MVt quvvatga ega FES va Nurobod kichik stantsiyasi uchastkalariga ta'sir qildi.</p>

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
			<ul style="list-style-type: none"> - LTKXdagi barcha ayollarga chorvachilik, parrandachilik va marketing bo'yicha qo'shimcha treninglar taklif etiladi. - Moliyaviy savodxonlik bo'yicha treninglar - ekin maydonlarining 10% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan fermer xo'jaliklari egalari uchun. - KO'Kni rivojlantirish bo'yicha maxsus treninglar - ekin maydonlarining 10% yoki undan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan qishloq xo'jaligi egalari uchun. <p><u>Qo'shimcha talablar</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Bosh pudratchisiga ko'chirish va uchastkani topshirishdan kamida uch oy oldin erni olib qo'yish to'g'risida yozma xabar berish. 	
	Boshqa tijorat erlarini doimiy yo'qotish uchun kompensatsiya	Nomli korxonalar	<p><u>Kompensatsiya</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tijorat yerlarining (qishloq xo'jaligiga oid bo'lmagan) yo'qolishi uchun kompensatsiya tegishli tumanlardagi qiyosiy ijara yerlarining amaldagi narxlaridan kelib chiqib, yer savdosi bo'yicha elektron auksion tizimi bo'yicha taqdim etiladi. <p><u>Hayotni tiklash choralari</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Biznes egalari elektron auksion tizimi orqali yaylov yer uchastkalari uchun ijara yerlarini sotib olish jarayonlari bilan tanishtirishga qaratilgan seminar/trening. - Moliyaviy savodxonlik bo'yicha treninglar - ekin maydonlarining 10% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan fermer xo'jaliklari egalari uchun. - KO'Kni rivojlantirish bo'yicha maxsus treninglar - ekin maydonlarining 10% yoki undan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan qishloq xo'jaligi egalari uchun. 	Ta'sir tetiklanmaydi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
			<p><u>Qo'shimcha talablar</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Yerni olishdan oldin to'liq almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasini ta'minlash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Bosh pudratchisiga ko'chirish va uchastkani topshirishdan kamida uch oy oldin erni olib qo'yish to'g'risida yozma xabar berish. 	
		<p>Mulk huquqiga ega bo'lmagan korxonalar</p>	<p><u>Kompensatsiya</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Qo'llanilmaydigan. <p><u>Hayotni fiklash choralari</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Biznes egalari elektron auksion tizimi orqali yaylov yer uchastkalari uchun ijara yerlarini sotib olish jarayonlari bilan tanishtirishga qaratilgan seminar/trening. - Moliyaviy savodxonlik bo'yicha treninglar - ekin maydonlarining 10% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan fermer xo'jaliklari egalari uchun. - KO'Kni rivojlantirish bo'yicha maxsus treninglar - ekin maydonlarining 10% yoki undan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan qishloq xo'jaligi egalari uchun. <p><u>Qo'shimcha talablar</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Yerni olishdan oldin to'liq almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasini ta'minlash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. 	<p>Ta'sir tetiklanmaydi</p>

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
	<p>Turar joyni doimiy yo'qotish uchun kompensatsiya (bepul egalik)</p>	<p>Huquqli yer egalari</p>	<p>- Bosh pudratchisiga ko'chirish va uchastkani topshirishdan kamida uch oy oldin erni olib qo'yish to'g'risida yozma xabar berish.</p> <p><u>Kompensatsiya</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 1-variant- Mahalliy bozorlarda ekvivalent yoki undan yuqori qiymatga ega yerning joriy narxidan kelib chiqqan holda (agar kerak bo'lsa, birlashtirilgan binolar bilan yoki binolarsiz) turar-joy yerlarini yo'qotish uchun pul kompensatsiyasi. - 2-variant- Mahalliy bozorlarda ekvivalent yoki undan yuqori qiymatdagi yerni almashtirish bilan natura shaklida kompensatsiya (agar kerak bo'lsa, birlashtirilgan binolar bilan yoki binosiz). <p><u>Hayotni tiklash chorolari</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mahalliy ko'chmas mulk bozorlarida turar-joy mulkini sotib olish va ro'yxatdan o'tkazish tartib-qoidalarini (shu jumladan, yuridik va soliq to'lovlari protokollari) bilan LTKShni tanishtirish uchun maxsus yo'naltirish seminari. Ushbu o'quv villasi ixtiyoriy ravishda taklif etiladi. <p><u>Qo'shimcha talablar</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Bosh pudratchisiga ko'chirish/joyni topshirishdan kamida uch oy oldin yerni olib qo'yish to'g'risida yozma xabar berish. - Ko'chirishdan oldin to'liq almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasini taqdim etish. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Yerni olib qo'yish to'g'risidagi qaror ustidan shikoyat qilish uchun sud tizimiga (ya'ni sudga) murojaat qilishda to'sqinlik bo'lmaydi. 	<p>Ta'sir tetiklanmaydi</p>

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
		Huquqiy bo'lmagan yer egalari	Kompensatsiya - Qo'llanilmaydigan.	Ta'sir tetiklanmaydi
Daraxtlar (ko'p yillik o'simliklar)	Ko'p yillik ekinlar (daraxtlar) yo'qolganligi uchun kompensatsiya	Meva va/yoki manzarali daraxtlarning barcha unvonli va unvonsiz egalari	Kompensatsiya Mevali va manzarali daraxtlarning soni va etukligi hamda mahalliy bozorlardagi prognozli (etilgan) qiymatidan kelib chiqib, tik turgan daraxtlarning yo'qolishi (kesilishi) uchun pul kompensatsiyasi. Qo'shimcha talablar - Ko'chirishdan oldin to'liq almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasini taqdim etish. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash.	Ta'sir 70 km va 350 km HEUL maydonlarida paydo bo'ldi
Qurilgan aktivlar (binolar va inshootlar)	Qurilgan turar-joy mulklarini yo'qotish uchun kompensatsiya	Turar-joy, qurilgan aktivlarning (ya'ni, turar-joy binolari) barcha mulkdorlari va nomuvofiqlari.	Kompensatsiya - Qurilish materiallarining mahalliy bozorlardagi joriy narxidan kelib chiqqan holda, qurilgan aktivlar (inshootlar) yo'qolishi uchun to'liq o'rini bosuvchi qiymatda pul kompensatsiyasi. - Loyihadan ta'sirlangan aktivlarni rekonstruksiya qilish uchun hujjatlashtirilgan (tasdiqlangan) xarajatlar (ya'ni, qurilish mehnati, kommunal xizmatlarga ulanish to'lovlari) qoplanadi. Hayotni fiklash choralari <ul style="list-style-type: none"> Mulk egalari buzilgan (tashlandiq) tuzilmalardan qimmatbaho materiallarni qutqarish/ rad etishga ruxsat beriladi. Agar egallab olingan uy-joy uchun jismoniy ko'chish boshlangan bo'lsa, ko'chirilgan paytdan e'tiboran uch (3) 	Ta'sir 350 km uzunlikdagi HEUL bo'ylab boshlangan

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
			<p>oydan ko'p bo'lmagan o'tish davri uchun tegishli turar-joy uchun oylik ijara to'lovlari (ya'ni, XMK va YeTTB standartlari bo'yicha).</p> <p>Qo'shimcha talablar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ko'chirishdan kamida uch oy oldin yerni olib qo'yish to'g'risida yozma xabar berish. - Ko'chirishdan oldin to'liq almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasini taqdim etish. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. 	
	<p>Tijorat (turar-joy bo'lmagan) qurilgan aktivlarni yo'qotish uchun kompensatsiya</p>	<p>Turar-joy bo'lmagan (ya'ni, iqtisodiy jihatdan foydali binolar, inshootlar, quvurlar, quduqlar, astarli ariqlar va boshqalar) barcha mulkdor va nodavlat egalari.</p>	<p>Kompensatsiya</p> <ul style="list-style-type: none"> - Qurilish materiallarining mahalliy bozorlardagi joriy narxidan kelib chiqqan holda, qurilgan aktivlar (inshootlar) yo'qolishi uchun to'liq o'rnini bosuvchi qiymatda pul kompensatsiyasi. - Loyihadan ta'sirlangan aktivlarni rekonstruksiya qilish uchun hujjatlashtirilgan (tasdiqlangan) xarajatlar (ya'ni, qurilish mehnati, kommunal xizmatlarga ulanish to'lovlari) qoplanadi. <p>Hayotni tiklash choralari</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mulk egalariга buzilgan (tashlandiq) tuzilmalardan qimmatbaho materiallarni qutqarish/ rad etishga ruxsat beriladi. <p>Qo'shimcha talablar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ko'chirishdan kamida uch oy oldin yerni olib qo'yish to'g'risida yozma xabar berish. - Ko'chirishdan oldin to'liq almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasini taqdim etish. 	<p>Ta'sir 500 MVt quvvatga ega FES va 350 km HEUL maydonlariga ta'sir qildi</p>

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
			- Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash.	
	Buzib tashlash va ko'chirish xarajatlari	Qurilgan aktivlarning egalari	Kompensatsiya - Statsionar bino va inshootlarning yo'qolishi (buzilishi) bilan bog'liq bo'lgan LTKShlar uchun to'lanishi kerak bo'lgan umumiy kompensatsiyaning 5% ga teng bo'lgan buzilish uchun nafaqa beriladi.	Ta'sir 500 MVt quvvatga ega FES va 350 km HEUL maydonlariga ta'sir qildi
Ekin maydonlarida dehqonchilikdan olinadigan daromad	O'tish davri qo'llab-quvvatlash dehqonchilik korxonalaridan doimiy daromad yo'qotish	Bir yillik ekinlar bilan nomli dehqonlar	Hayotni tiklash choralari - Ko'chirilgan paytdan boshlab 12 oy davomida eng kam ish haqi miqdoriga teng nafaqa berish.	Ta'sir 70 km va 350 km HEUL maydonlarida paydo bo'ldi
		Bir yillik ekinlar bilan nomlanmagan ekin dehqonlari	Hayotni tiklash choralari - Ko'chirilgan paytdan boshlab 12 oy davomida eng kam ish haqi miqdoriga teng bo'lgan oylik nafaqani ta'minlash.	Ta'sir tetiklanmaydi
		Ko'p yillik ekinlarga ega bo'lgan dehqonlar (shu jumladan, ko'p yillik ekinlar/daraxtlarni o'z ichiga olgan aralash dehqonchilik bilan shug'ullanuvchilar)	Hayotni tiklash choralari - Ikki yillik o'tish davriga ko'paytiriladigan ko'p yillik ishlab chiqarishdan olingan sof foydaga (oldingi 3 yildagi o'rtacha) teng miqdorda nafaqa berish.	Ta'sir 70 km va 350 km HEUL maydonlarida paydo bo'ldi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
		Ko'p yillik ekinlarga ega bo'lmagan dehqonlar (shu jumladan, ko'p yillik ekinlar/daraxtlarni o'z ichiga olgan aralash dehqonchilik bilan shug'ullanuvchilar)	<p><u>Hayotni tiklash choralari</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ikki yillik o'tish davriga ko'paytiriladigan ko'p yillik ishlab chiqarishdan olingan sof foydaga (oldingi 3 yildagi o'rtacha) teng miqdorda nafaqa berish. 	Ta'sir tetiklanmaydi
	Dehqonchilik korxonalaridan vaqtinchalik daromad yo'qotish uchun o'tish davri qo'llab-quvvatlash	Bir yillik ekinlar bilan nomli dehqonlar	<p><u>Hayotni tiklash choralari</u></p> <p>1-variant: Yillik ekinlar uchun qishloq xo'jaligidagi uzilishlar davrida (ya'ni, ko'pi bilan bir yil) zarar ko'rgan qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishidan o'rtacha yillik sof daromad (foyda) yo'qolishi uchun pul kompensatsiyasi.</p> <p>2-variant: O'rim-yig'im qurilish ishlari boshlanishidan oldin to'liq yakunlangan taqdirda (qurilishdan oldin xabar berilgandan keyin) <u>pul kompensatsiyasi qo'llanilmaydi.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Yerni tozalashdan oldin hosilni yig'ib olishga ruxsat berish uchun bir oylik qurilish oldidan ogohlantirishlarni taqdim etish. - Ularning tegishli loyiha mehnatida ixtiyoriy ishga joylashishini osonlashtirish uchun LTKXlar bilan doimiy hamkorlik qilish. <p><u>Qo'shimcha talablar</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Yerni olishdan oldin to'liq almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasini ta'minlash. - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. 	Ta'sir 70 km va 350 km HEUL maydonlarida paydo bo'ldi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
		Bir yillik ekinlar bilan nomlanmagan ekin dehqonlari	Hayotni tiklash choralari - Ko'p yillik ishlab chiqarishdan olingan sof foydaga (oldingi 3 yildagi o'rtacha) 1 yillik o'tish davriga ko'paytiriladigan nafaqani taqdim etish.	Ta'sir tetiklanmaydi
Yaylov yerlarida chorvachilikdan olinadigan daromad	Chorvachilikdan doimiy daromad yo'qotilgan taqdirda o'tish davri	Chorvador fermerlar (chorvachilik fermalari egalari)	Hayotni tiklash choralari - Bir yillik o'tish davri uchun eng kam ish haqi miqdoriga teng nafaqa berish.	Ta'sir ishga tushirildi
		Noma'lum chorvadorlar (chorvadorlar)	Hayotni tiklash choralari - Bir yillik o'tish davri uchun eng kam ish haqi miqdoriga teng nafaqa berish.	Ta'sir 70-km va 350-km OTL uchastkasida boshlangan
	Chorvachilikdan vaqtincha daromad yo'qotish uchun vaqtinchalik yordam	Chorvador fermerlar (chorvachilik fermalari egalari)	Hayotni tiklash choralari - Yaylovlarga kirishni cheklash (ya'ni, yaylovlarni boqish faoliyatini cheklash) muddati uchun eng kam ish haqi miqdoriga teng nafaqa berish.	Ta'sir tetiklanmaydi
		Noma'lum chorvadorlar (chorvadorlar)	Hayotni tiklash choralari - Yaylovlarga kirishni cheklash (ya'ni, yaylovlarni boqish faoliyatini cheklash) muddati uchun eng kam ish haqi miqdoriga teng nafaqa berish.	Ta'sir tetiklanmaydi
Tijorat yerlaridagi boshqa korxonalaridan olingan daromadlar	Boshqa tijorat korxonasi / faoliyatidan doimiy daromad yo'qotish uchun vaqtinchalik yordam	Tijorat korxonalari	Hayotni tiklash choralari - Bir yillik o'tish davri uchun eng kam ish haqi miqdoriga teng nafaqa berish.	Ta'sir tetiklanmaydi
		Mulk huquqiga ega bo'lmagan korxonalar	Hayotni tiklash choralari - Bir yillik o'tish davri uchun eng kam ish haqi miqdoriga teng nafaqa berish.	Ta'sir tetiklanmaydi

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
Tijorat yerlaridagi boshqa korxonalaridan olingan daromadlar	Boshqa tijorat korxonasidan/faoliyatidan vaqtinchalik daromad yo'qotish uchun o'tish davri	Tijorat korxonalar	Hayotni tiklash choralari <ul style="list-style-type: none"> - 1-variant: rasmiy hujjatli ma'lumotnomalar taqdim etilgan holda tadbirkorlik faoliyatini to'xtatish paytida yo'qotilgan foyda miqdoriga teng miqdorda nafaqa berish. - 2-variant: Rasmiy hujjatlar bo'lmagan taqdirda, to'xtatilgan biznes muddati uchun milliy eng kam ish haqi miqdori ta'minlanadi. 	Ta'sir tetiklanmaydi
		Mulk huquqiga ega bo'lmagan korxonalar	Hayotni tiklash choralari <ul style="list-style-type: none"> - 1-variant: rasmiy hujjatli ma'lumotnomalar taqdim etilgan holda tadbirkorlik faoliyatini to'xtatish paytida yo'qotilgan foyda miqdoriga teng miqdorda nafaqa berish. - 2-variant: Rasmiy hujjatlar bo'lmasa, asosiy zarar ko'rgan ishchilarga to'xtatilgan biznes muddati uchun eng kam ish haqi beriladi. 	Ta'sir tetiklanmaydi
Ish bilan ta'minlash	Zarar ko'rgan korxonada doimiy ish joyini yo'qotish uchun vaqtinchalik yordam	Zarar ko'rgan korxonalar tomonidan yollangan ishchilar	Hayotni tiklash choralari <ul style="list-style-type: none"> - Olti (6) oydan oshmaydigan o'tish davri uchun milliy eng kam ish haqi yoki ishchilarning loyihadan oldingi hujjatlashtirilgan ish haqi (qaysi biri yuqori bo'lsa) ga teng oylik ishdan bo'shatish nafaqasi. 	FES maydoniga ta'sir boshlandi
Zaif LTKXlarning yashash qobiliyati	Loyihadan ta'sirlangan zaif oilalar uchun o'tish davri qo'llab-quvvatlashi	Barcha zaif LTKXar	Hayotni tiklash choralari <ul style="list-style-type: none"> - 6 oydan ortiq bo'lmagan o'tish davri uchun eng kam ish haqi miqdoriga teng bo'lgan yashash uchun nafaqa berish. 	FES maydoniga ta'sir boshlandi
Davlat / kommunal aktivlar	Davlat / kommunal aktivlarga etkazilgan zarar va ijtimoiy xizmatlarning uzilishi	- Davlat idoralari va kommunal xizmatlar	Kompensatsiya: Davlat uchun tasodifiy zarar uchun kompensatsiya/ kommunal aktivlar, muvofiqlashtirish tegishli kommunal yilda/ davlat organlari.	Impact tetiklenir emas (favqulodda)

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
		Ta'sir qilingan xizmat ko'rsatish zonalaridagi ta'sirlangan jamoalar	<p><u>Profilaktika choralari va me'yoriy talablar:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tuman hokimiyati bilan muvofiqlashtirish, loyiha ob'ektlari va uning atrofidagi kommunal aktivlarni yoki jamoat mulkini aniqlash va bunday aktivlarning oldini olish yoki boshqa joyga ko'chirish uchun me'yoriy talablar. - Sug'orish kanallari, havo uzatish va tarqatish liniyalari, suv ta'minoti quvurlari va gaz quvurlari uchun xavfsizlik va xavfsizlik to'siqlarini kuzatish. - Belgilangan loyiha maydonchalariga saytni tayyorlash va qurilish ishlarini cheklash. 	
<p>Qishloq xo'jaligi (haydaladigan yoki pastural) yerlari</p>	<p>Qishloq xo'jaligi yerlariga kirishning vaqtincha yo'qolishi qurilish mehnat lagerlarini tashkil etish uchun yer olish tufayli daromad yo'qotishlari bilan bog'liq</p>	<p>Ijara shartnomalari yoki muddatli ijaraga berish to'g'risidagi buyruqlari bilan rasmiy yer egalari (ekin xo'jaliklari egalari)</p>	<p><u>Kompensatsiya</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ro'yxatdan o'tgan yer egalari bilan tegishli yer egalari (lizing oluvchilar) va tuman hokimliklarining normativ tasdiqlariga binoan vaqtincha yer olishdan oldin sub-ijara shartnomasini tuzish. - Tegishli qishloq xo'jaligi yer egalari bilan vaqtincha sub-ijara shartnomalarini tuzish uchun barcha ro'yxatga olish va notarial tasdiqlash to'lovlarini to'lash. - Asosiy YIshda ko'rsatilgan amaldagi stavkalariga muvofiq tegishli qishloq xo'jaligi yer egalari ishga olingan yerlar uchun yer ijarasini to'lash. - Agar yer olish har qanday yillik ekinlar yetishtirishga ta'sir etsa, qishloq xo'jaligidagi uzilishlar davrida zarar ko'rgan qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishidan o'rtacha yillik sof daromad (foyda) yo'qolishi uchun pul kompensatsiyasini ta'minlash. <p><u>Qo'shimcha talablar</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Yerni olishdan oldin to'liq almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasini ta'minlash. 	<p>Impact tetiklenir emas (favqulodda)</p>

YO'QOTISH TURI	SPETSIFIKATSIYA	MUVOFIQLIK	HUQUQLAR	LOYIHAGA ALOQADORLIK
			<ul style="list-style-type: none"> - Pul kompensatsiyasini, shu jumladan amaldagi soliqlarni (qo'shimcha to'lov sifatida) LTKShning ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga to'lash. - Qurilish va demobilizatsiya tadbirlari tugagandan so'ng, qishloq xo'jaligidan foydalanishni tiklashga imkon beradigan joyni tiklash. 	
<p>Eslatma: Loyiha bilan bog'liq yer olish bilan bog'liq har qanday kutilmagan jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chish ushbu Huquqlar matritsasiga muvofiq boshqariladi.</p>				

8.2 Aktivlar va daromad oqimlarini yo'qotish uchun kompensatsiya

YSOTVTR huquqlar matritsasida ko'rsatilganidek, turli toifadagi LTKShlar yer aktivlari va ular bilan bog'liq daromad oqimlari yo'qolganligi uchun differentsial kompensatsiya va tirikchilik vositalarini tiklash choralari ko'rish huquqiga ega. Tegishli kompensatsiya to'lovlari yuqoridagi 6.2-bo'limda va 8.1-bo'limda tasvirlangan. Ko'chirish ta'siri boshlanishidan oldin to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiyani ta'minlash ko'chirish va daromadlarni tiklash harakatlari uchun muhim ahamiyatga ega.

Eslatma: barcha kompensatsiya to'lovlari Bosh pudratchisiga topshirilgandan so'ng, loyihadan ta'sirlangan yerlar, aktivlar va resurslarga kirishni cheklash yoki cheklashdan oldin to'lanadi.

Keyingi bo'limlarda kompensatsiyani to'ldiruvchi tirikchilik vositalarini tiklash choralari batafsil bayon etilgan

8.3 Tirikchilikni tiklash choralari - pul yordami

Quyidagi jadvalda ko'chishgacha bo'lgan daromad darajasi va turmush darajasi tiklanishi va/yoki yaxshilanishini ta'minlash uchun kompensatsiya hisob-kitoblari bilan bir qatorda amalga oshiriladigan naqd pulga asoslangan tirikchilikni tiklash choralari ko'rsatilgan.

8-2-jadval O'tish davridagi qo'llab-quvvatlash choralarini, tegishli benefitsiarlarni va loyihaning tegishli bo'limlarini ko'rib chiqish

#	O'TISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
1	O'tish davriga mo'ljallangan oylik nafaqa	<p>Fizik jihatdan joyidan ko'chirilgan LTKXlarga uch (3) oydan oshmagan muddat uchun oylik ijara nafaqasi taqdim etiladi.</p> <p>Ushbu yordam joyidan ko'chirishdan so'ng, ko'chirilgan yoki yangi turar-joy binolarini qurish yoki sotib olish bilan bog'liq iqtisodiy zarbalarni yengillashtirishga yordam beradi, bu esa ta'sirlangan yer maydonlaridan (agar qo'llanilsa) yoki ularning atrofidagi joylardan amalga oshiriladi.</p>	Barcha jismoniy ko'chirilgan uy xo'jaliklari	350-km HEUL (jismoniy siljish joylari)
2	Oylik ishdan bo'shatish nafaqasi	<p>Loyihani ishlab chiquvchi xususiy yerni doimiy olib qo'yish natijasida bilvosita nochor bo'lgan ishchilar/xizmatchilar uchun oylik ishdan bo'shatish nafaqasini taqdim etadi.</p> <p>Nafaqa tegishli LTKXlar yangi ish qidirishlari kerak bo'lgan o'tish davridagi daromad yo'qotishlarini engillashtirishga yordam beradi.</p> <p>Eslatma: Nafaqaning qiymati eng kam ish haqiga teng bo'ladi.</p>	Loyihadan ta'sirlangan zaif uy xo'jaliklari	Barcha loyiha uchastkalari
3	Yerni doimiy yo'qotish uchun o'tish davri yordami	<p>Yer uchastkalari ekspropriatsiya qilinadigan hollarda, yer savdosi uchun elektron tizimda taqqoslanadigan yoki mos keladigan erni almashtirish imkoniyatini yaratish uchun LTKShga egaliklarini yo'qotganliklari uchun kompensatsiya to'lanadi. Ushbu mablag'larning maqsadi yangi ijara mulklarini sotib olish (ideal holda bir martalik oldindan to'lov orqali) bo'lganligi sababli, ko'chirish va erni muvaffaqiyatli almashtirish</p>	Rasmiy va norasmiy xodimlar loyihadan ta'sirlangan qishloq xo'jaligi va chorvachilik fermalarida doimiy ishsiz qolishlari mumkin	500 MVt quvvatga ega FES

#	O'TISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		<p>o'rtasidagi daromadning pasayishiga qarshi bufer uchun qo'shimcha pul yordami taqdim etiladi.</p> <p>Ko'pgina hollarda, bu yordam milliy eng kam ish haqining 1 yillik o'tish davri davomida to'lanishini o'z ichiga oladi, alohida hollarda (masalan, daromadlar to'g'risidagi rasmiy hisobot va soliq tekshiruvlari bo'lgan yirik korxonalar),</p> <p>Ushbu yordam kompensatsiya toifasiga kirmaydi va shuning uchun ham mulk huquqiga ega bo'lgan yerdan foydalanuvchilarga ham tegishli.</p> <p>Monitoring (KPI 12: yer auksionlarida muvaffaqiyatli ishtirok etish) dalolat berganidek, LTKX ko'chirish va elektron auksion tizimida ro'yxatdan o'tishdan keyin bir yil ichida muqobil ijarani ta'minlamagan taqdirda, Loyiha kompaniyasi LTKX kuzatuv ro'yxatiga kiritiladi/monitoring ro'yxatini yoping va ta'sirlangan LTKX bilan aloqada bo'ling va favqulodda vaziyatlar orqali moliyalashtiriladigan ularning o'rnini bosuvchi yashash manbalarini ta'minlash uchun LTKShni qo'llab-quvvatlash bo'yicha harakat yo'nalishini aniqlash va kelishib oling.</p>		
4	Vaqtinchalik yerga kirish uzilishlari va daromadlarni yo'qotish uchun o'tish davri	<p>Loyihaning qurilish bosqichida yer vaqtincha olib qo'yilmaydi, balki qisqa muddatga, qurilish maqsadlarida foydalaniladi.</p> <p>Ushbu kirish yillik ekinlar uchun qishloq xo'jaligi tsikllarini to'xtatib qo'yishi mumkinligi sababli, ta'sirlangan hududdan ko'chirishdan oldingi yillik sof ta'sir daromadi (foйда) qishloq xo'jaligidagi</p>	Huquqli va mulkiy bo'lmagan yer egalari	FES, kichik stansiya va HEUL uchastkalari

#	O'TISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		uzilishning maksimal muddati uchun taqdim etiladi. Ushbu yordam liniyasi kompensatsiya toifasiga kirmaydi va shuning uchun mulk huquqiga ega bo'lgan va egalik huquqiga ega bo'lmagan erdan foydalanuvchilarga ham tegishli.		
5	Oylik ishdan bo'shatish nafaqasi	Loyihani ishlab chiquvchi xususiy yerni doimiy olib qo'yish natijasida bilvosita nochor bo'lgan ishchilar/xizmatchilar uchun oylik ishdan bo'shatish nafaqasini taqdim etadi. Nafaqa tegishli LTKXlar yangi ish qidirishlari kerak bo'lgan o'tish davridagi daromad yo'qotishlarini engillashtirishga yordam beradi. Eslatma: Nafaqaning qiymati eng kam ish haqiga teng bo'ladi.	Huquqli va mulkiy bo'lmagan yer egalari	70-km va 350-km HEULLar

8.4 Tirikchilikni tiklash choralari - pul bo'lmagan yordam

Ushbu bo'limda tirikchilikni tiklash bo'yicha qo'shimcha, pulsiz harakatlar haqida batafsil ma'lumot berilgan. Ushbu yordam liniyasi o'rnini bosadigan aktivlarni sotib olishdan tashqari, avvalgi yoki yangi (muqobil) turmush darajasini oshirishga qaratilgan. Ushbu chora-tadbirlar loyihadan ta'sirlangan jamoalar va kengroq tumanlardagi LTKXlar va mahalliy rahbariyat bilan maslahatlashuvlarga asoslanadi va shuning uchun turli LTKX toifalarining yashash sharoiti va o'ziga xos ehtiyojlariga moslashtiriladi.

Odatiy bo'lib, LTKXlarga ularning tegishli loyihaga ta'sir ko'rsatadigan yashash vositalariga tegishli tirikchilik vositalarini tiklash tashabbuslari taklif etiladi. Biroq, agar LTKXlar qishloq xo'jaligi yoki umumiy KO'Kda muqobil yashash vositalarini tanlashni afzal ko'rsa, yashash vositalarini tiklash tashabbuslari imtiyozlar, qobiliyatlar/malakalar skriningi va yashash imkoniyatlarini muqobil baholash asosida taqsimlanadi. Ushbu yordam ikki yil davomida, kompensatsiya to'lovlari oyidan boshlab beriladi.

Quyidagi matritsa tirikchilikni tiklash bo'yicha rejalashtirilgan turli tashabbuslar va ularning maqsadli benefitsiarlarining qisqacha tavsifini beradi.

Eslatma: Loyihani ishlab chiquvchisi uy xo'jaliklari darajasida adolatli salohiyatni oshirish va uy xo'jaligi ayol a'zolarining iqtisodiy faolligidan yuqori daromad olishni ta'minlash maqsadida LTKXning ayol a'zolarini tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha treninglarda ishtirok etishga rag'batlantirish uchun barcha sa'y-harakatlarini ta'minlaydi.

8-3-jadval Loyihadan ta'sir ko'rgan turli xil uy xo'jaliklari va turmush tarziga qaratilgan hayotni tiklash tashabbuslari

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
1	Hosilni o'z vaqtida yig'ib olish uchun qurilish oldidan ogohlantirish	<p>Loyihani ishlab chiquvchi MXQ pudratchisi loyihadan ta'sirlangan ekin xo'jaliklari bo'lgan barcha LTKXlarga ob'ektni topshirish, yerni tozalash va qurilishni boshlash sanalari to'g'risida oldindan ogohlantirishlarni tarqatishini ta'minlaydi.</p> <p>Kamida ikki haftalik ogohlantirish muddati dehqonlarga zarar ko'rgan yerlarda yillik hosil yoki meva hosilini yig'ib olish imkonini beradi va shu bilan qurilishgacha bo'lgan oxirgi qishloq xo'jaligi tsiklidan daromad oladi.</p> <p>MXQ Pudratchisining Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimlari (JABM) LTKXlar uchun keng qamrovli ko'rsatuvlar yaratishda jamoat rahbarlari va tuman darajasidagi hokimliklar bilan hamkorlik qiladi.</p>	Rasmiy va norasmiy dehqon xo'jaliklari egalari	Barcha loyiha uchastkalari
2	Loyiha doirasida ish bilan ta'minlash (ya'ni, qurilish ishchilarini yollash)	<p>Iqtisodiy ko'chirilishi mumkin bo'lgan barcha LTKXlar Loyihaning qurilish va ekspluatatsiya ishlarida bandlikka alohida e'tibor qaratiladi. Loyiha kompaniyasi va MXQ Pudratchisining jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassislari (I) ishga joylashish uchun ariza berishning malaka mezonlari va tartiblari to'g'risida xabardorlikni oshirish va (ii) pah a'zolari uchun qiziq bo'lishi mumkin bo'lgan potentsial ish imkoniyatlari to'g'risida o'z vaqtida ma'lumot berish maqsadida pah bilan muntazam aloqada bo'lishadi.</p> <p>LTKX a'zolarini loyiha mehnatiga jalb qilish nafaqat o'tish davridagi uy xo'jaliklarining daromadlarini to'ldirish, balki uy xo'jaliklari darajasida maoshga asoslangan turmush darajasini oshirish va qo'llab-</p>	<p>Loyihadan ta'sir ko'rgan barcha uy xo'jaliklari, xususan: Barcha LTKXlar asl yer uchastkasining 50% dan ortiq yerlari doimiy ravishda yo'qolishi kerak</p> <p>Loyihadan ta'sir ko'rgan dehqon va chorvachilik fermalarida doimiy ishdan mahrum bo'lgan barcha LTKXlar</p>	Loyihaning barcha ob'ektlari, xususan, Nurobod tumani

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		quvvatlash uchun yangi kasbiy ko'nikmalarga ega bo'lishi kutilmoqda.		
3	Chorvachilik va parrandachilik bo'yicha treninglar	<p>Eslatma: Ushbu aralashuv Loyihaning tirikchilik vositalarini tiklash dasturiga qo'shiladi (1-qism - Loyihadan oldingi turmush sharoitlarini mustahkamlash)</p> <p>Loyihani ishlab chiquvchi tegishli LTKXlarga jamoaviy chorvachilik bo'yicha treninglar o'tkazish uchun mahalliy qishloq xo'jaligi va veterinariya ekspertini jalb qiladi.</p> <p>Mutaxassis, shuningdek, loyihadan oldingi chorvachilikning turmush sharoitini tiklash va yaxshilash imkoniyatlarini aniqlaydi.</p> <p>Treninglar mahalliy qishloq xo'jaligi sektori, qiymat zanjirlari va bozorlari doirasida quyidagi mavzularni o'z ichiga olgan holda salohiyatni mustahkamlashga qaratiladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chorva oziqlanishi. • Almashtiriladigan yem manbalari. • Yaxshilangan ot-chorva ozuqa navlari. • Vertikal yem banklari sifatida yemni saqlash texnologiyalari. • Uzoq muddatli yaylov tizimlari, agroekologiya va begona o'simliklarni boshqarish. • Chorvachilik naslchilik. • Yaxshilangan chorva zotlari. • Chorvachilik uchun veterinar xizmat (ya'ni, qo'ylar, echkilar, sigirlar) va parranda boqish. • Qishloq xo'jaligi kreditlari uchun ariza. • Qishloq xo'jaligi uskunalari 	Rasmiy va norasmiy kichik va o'rta chorvachilik fermalari egalari Norasmiy chorvadorlar	500 MVt quvvatga ega FES Nurobod kichik stantsiyasi

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		<ul style="list-style-type: none"> Parrandachilik Baliqchilik (baliq yetishtirish) LTKXdagi ayollarga chorvachilik mahsulotlari, sovuq saqlash va marketing bo'yicha qo'shimcha treninglar taklif etiladi. <p>Shu maqsadda Loyihani ishlab chiquvchi asosiy resurs agentliklari bilan hamkorlik qiladi, jumladan:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nurobod tumani hokimligi qishloq xo'jaligi va xotin-qizlar bilan ishlash bo'limlari IJSR qo'mitasi Qorako'l qo'ychilik va cho'l ekologiyasi ilmiy-tadqiqot instituti hamda cho'l-yaylov o'simliklari urug'ini ishlab chiqarish Buxoro ilmiy-ishlab chiqarish markazi. 		
4	Yaylovlarni boshqarish dasturi	<p>Eslatma: Ushbu aralashuv Loyihaning tirikchilik vositalarini tiklash dasturiga qo'shiladi (1-qism - Loyihadan oldingi turmush sharoitlarini mustahkamlash)</p> <p>Loyiha ishlab chiquvchisi quyidagi chorvachilikni rivojlantirish tashabbuslarini amalga oshiradi, bu tashabbuslar SWID qo'mitasi, Nurobod tumani hokimiyati va Samarqand viloyati hokimiyati bilan qo'shimcha maslahatlashuvlar asosida ishlab chiqiladi.</p> <p>Loyihaning Yaylovlarni boshqarish dasturi (YBD) ushbu tashabbuslar asosida tuziladi.</p> <ul style="list-style-type: none"> IJSR Qo'mitasi qoshidagi yaylov yerlarini ijaraga beruvchi vositachi chorvachilik kompaniyalari bilan norasmiy chorvadorlarni 	<p>Rasmiy va norasmiy kichik va o'rta chorvachilik fermalari egalari</p> <p>Norasmiy chorvadorlar</p>	<p>500 MVt quvvatga ega FES</p>

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		<p>huquqiy sub-lizing shartnomalarini tuzish jarayoni bilan tanishtirish uchun yo'naltiruvchi seminar/trening o'tkazish. Ushbu tashabbus FES hududi atrofidagi yaylov hududlarida jamoaviy chorvachilikni rasmiylashtirishga ko'maklashishga qaratilgan bo'lib, barqaror foydalanish xavfsizligini ta'minlaydi.</p> <ul style="list-style-type: none"> FES uchstkasini saqlash uchun yem-xashakni qayta tiklash sxemasini ishlab chiqish va amalga oshirish va o'rim-yig'im bankini tashkil etish orqali mahalliy chorvadorlarga yig'ib olingan em-xashakni muntazam ravishda berish. Bir yoki bir nechta mahalliy chorvadorlarni yollash, FES majmuasini obodonlashtirish va yig'ib olingan/tozalangan o'tlarni yerdan tashqaridagi yem-xashak saqlash joylariga o'tkazish uchun alohida harakatlar amalga oshiriladi. Bu yem-xashakni ta'sirlangan jamoalar ichida mahalliy chorvadorlarga navbat bilan ajratish yoki sotish mumkin. 500 MVt quvvatga ega FES yaqinida qolgan yaylovlarda yaylov infratuzilmasini yaxshilash uchun kommunal yem-xashak omborini (ozuqa banki) va/yoki maydon tashqarisidagi quduqni rivojlantirish. Ushbu tashabbus doirasida vertikal ozuqa bankining uchuvchi sxemasi ishlab chiqiladi. FES va kichik stansiyalar yaqinidagi muqobil/qolgan yaylovlarga kirish uchun har qanday qulay, yangi zaxira yo'llari uchun jamoat yo'llarini ishlab chiqish. 		

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASKALARI
5	Agronomiya bo'yicha treninglar	<p>Eslatma: Ushbu aralashuv Loyihaning tirikchilik vositalarini tiklash dasturiga qo'shiladi (1-qism - Loyihadan oldingi turmush sharoitlarini mustahkamlash)</p> <p>Loyihani ishlab chiquvchi mahalliy Agronomiya bo'yicha mutaxassisni tegishli LTKX uchun jamoaviy treninglar o'tkazish uchun jalb qiladi.</p> <p>Treninglar mahalliy qishloq xo'jaligi sektori, qiymat zanjiri va bozorlar kontekstida quyidagi jihatlarga yo'naltiriladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi uchun Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi uchun ekin maydonlarini yaxshilash (ya'ni, o'g'itlash va sug'orish) HEULLarning Tarmoq xavfsizligi zonasida (TXZ) bilan cheklangan. • HEULLarning TXZ ta'siriga uchragan ekin maydonlari uchun ekinlarni ekish texnologiyasi va usullari. • Tuproqni organik o'g'itlash. • Qurg'oqchilikka chidamli ekin navlari. • Qishloq xo'jaligi kreditlari uchun ariza. • Mexanizatsiyalashgan qishloq xo'jaligi. • Qishloq xo'jaligi uskunalari • Issiqxona va bog'dorchilik, ayniqsa dehqon xo'jaliklari uchun. • LTKXdagi ayollarga issiqxonada bog'dorchilik, mahsulotlarni saqlash va qayta ishlash texnologiyasi bo'yicha qo'shimcha treninglar taklif etiladi. <p>Treninglar HEULLar bo'ylab TXZ koridorida muqobil etishtirishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Umumiy agronomiya bo'yicha treninglar uchun: O'z ekin maydonlarining 10% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan barcha qishloq xo'jaligi. <p>Agronomiya bo'yicha o'quv modullari bo'yicha loyiha HEULLarining Tarmoq xavfsizligi zonasida (TXZ) xavfsiz va daromadli yetishtirish uchun alternativalar va texnologiya bo'yicha: ko'p yillik hosilni yo'qotish yoki kamaytirishga olib keladigan barcha ekin xo'jaliklari egalari.</p>	Nurobod kichik stantsiya uchaskasi 70-km va 350-km HEULLar

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		<p>Agronom, shuningdek, (i) loyihadan oldingi qishloq xo'jaligi faoliyati va/yoki (ii) yangi qishloq xo'jaligi faoliyati/korxonalari uchun yashash vositalarini rivojlantirish imkoniyatlarini aniqlash uchun LTKXlar bilan bog'lanadi.</p> <p>Ushbu ma'lumotlar tirikchilikni tiklash bo'yicha batafsil dasturni ishlab chiqish uchun muhim bo'ladi.</p>		
6	Moliyaviy savodxonlik va kichik va o'rta biznesni rivojlantirish bo'yicha treninglar	<p>Eslatma: Ushbu aralashuv Loyihaning tirikchilik vositalarini tiklash dasturiga qo'shiladi (2-qism – Daromad manbalarini diversifikatsiya qilish).</p> <p>Loyihani ishlab chiquvchisi moliyaviy savodxonlik, kichik va o'rta korxonalarni (KO'K) rivojlantirish va tegishli yarim malakali ish o'rinlari bo'yicha jamoaviy treninglar o'tkazish uchun mahalliy martaba/KO'K rivojlantirish bo'yicha mutaxassisni jalb qiladi.</p> <p>Tegishli o'quv modullari kamida quyidagilarni o'z ichiga oladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Buxgalteriya hisobi asoslari - Tadbirkorlik va biznesni boshqarish - Biznes-rejalarni tayyorlash - Ulgurji va chakana savdo - Savdo litsenziyalari - Tijorat ijarasi uchun ariza - Mahalliy kredit imkoniyatlari. - Mahalliy va mintaqaviy ta'minot zanjirlari - Mahsulot brendi va marketingi 	<p>Ushbu tadbirda ishtirok etish uchun tanlov mezonlari quyidagilardan iborat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1-mezon: loyihadan ta'sir ko'rgan kichik uy xo'jaliklari yoki dehqon xo'jaliklariga ega bo'lgan erdan foydalanuvchilar. O'rta va yirik tijorat tuzilmalari va korporativ yer egalari ushbu tirikchilikni tiklash huquqiga ega emaslar. • 2-mezon: O'z ekin maydonlarining 10% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan rasmiy va norasmiy erdan foydalanuvchilar. • 3-mezon: Markazlashtirilgan ishlab chiqarish ko'lamiga (ya'ni, har qanday qishloq xo'jaligi 	Barcha loyiha uchastkalari

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		<ul style="list-style-type: none"> - Mahalliy va mintaqaviy bozor platformalari va aloqalari - Mikromoliya vositalaridan foydalanish imkoniyati - Biznes inkubatsiya NNTlar - Moliyaviy investitsiyalar - Moliyaviy savodxonlik va bank ishi <p>Eslatma: Moliyaviy savodxonlik bo'yicha treninglar maqsadli LTKXlarga kompensatsiya to'lovlarini to'lashdan oldin, (i) LTKXlarning mablag'larni boshqarish qobiliyatiga ega bo'lishini ta'minlash va (ii) xarajatlar uchun qisqa muddatli iste'mol xavfining oldini olish maqsadida o'tkaziladi. tirikchilikni tiklash uchun maqsadli investitsiyalardan tashqari.</p> <p>YSOTVTRning keyingi oshkor etilishi va LTKShlar bilan maslahatlashuvlar natijalariga qarab, ekspert daromad manbalarini diversifikatsiya qilishga qaratilgan Loyihaning “Tirikchilikni tiklash dasturi” komponentini ishlab chiqishda yordam beradi. Bu shartli miqyos bo'lib, YSOTVTR huquqlarini oshkor qilish vaqtida almashtirish erlariga ustunlik/ehtiyoj bildirgan LTKXlar uchun almashtiriladigan yer ijarasi bo'lmagan taqdirda kuchga kiradi.</p> <p>Ushbu tadqiqot ko'plab, potentsial hayotiy qobiliyatlarni rivojlantirish rejalari va tirikchilikni o'zgartirish tashabbuslari uchun texnik-iqtisodiy ko'rib chiqishlarni (ya'ni, qobiliyat/malakali skrining, tirikchilikning alternativ imkoniyatlarini baholash,</p>	<p>yerlarining yer maydoni) jiddiy bog'liq bo'lgan yashash uchun o'rnini bosadigan ijara yerlarini sotib olishning qat'iy afzalligini yoki zarurligini ko'rsatadigan rasmiy va norasmiy erdan foydalanuvchilar.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 4-mezon: Yer auksionlarida ro'yxatdan o'tgan va ko'chirish va elektron auksion tizimida ro'yxatdan o'tgandan keyin bir yil ichida o'rnini almashtirishni ta'minlay olmagan rasmiy va norasmiy yerdan foydalanuvchilar. <p>Har qanday erdan foydalanuvchi uchun ushbu aralashuvga kirish uchun yuqorida ko'rsatilgan barcha muvofiqlik mezonlari bajarilishi kerak.</p>	

#	TIRIKCHILIKNI TIKLASH TASHABBUSLARI	TAVSIF	TEGISHLI LTKX TOIFASI	LOYIHA UCHASTKALARI
		shu jumladan bozor tahlillari, ta'minot zanjiri va kreditga kirishni o'rganish) o'z ichiga oladi.		

8.5 Tirikchilikni tiklash imtiyozlari

O'rganilgan LTKShlarning katta qismi (ya'ni 50% dan yuqori) va boshqa zarar ko'rgan yer egalari talab bo'yicha yerni almashtirish imkoniyati cheklanganligi va/yoki kichik hajmdagi yerlarni tartib olish sababli moddiy kompensatsiya o'rniga pul kompensatsiyasi tarafdori bo'lishdi.

Olga va Chorvador jamoalaridagi nomsiz chorvadorlar muhim istisno hisoblanadi, chunki bu LTKXlarning ba'zilari o'zlarining asosiy chorvachilik daromadlarini ta'minlash uchun o'rnini bosadigan yerlar va em-xashak ishlab chiqarish vositalarining yo'qligidan xavotir bildirishgan. Bu chorvadorlar, shuningdek, milliy qonunchilikka ko'ra, norasmiy, loyihadan oldin yerga egalik qilganliklari sababli yerga asoslangan kompensatsiya olish huquqiga ega emasliklarini ham tushunishadi. Shu sababli, ushbu LTKSh uchun o'xshash tirikchilikni tiklash strategiyasi ustuvor hisoblanadi.

Eslatma: Imkoniyatni oshirish bo'yicha barcha tadbirlar va mashg'ulotlar turmush sharoitini tiklash bo'yicha o'quv kurslari, jumladan, loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklari rahbarlari va ularning turmush o'rtoqlari bilan maslahatlashgan holda rejalashtirilgan.

Ushbu muvofiqlashtirish ushbu majburiyatlarni o'tkazish uchun vaqt oralig'i va joylarini (i) odatda turli xil uy vazifalari va tartib-qoidalariga ega bo'lgan ayollar va (ii) mavsumlarda intensiv qishloq xo'jaligi mehnati bilan vaqtlari cheklangan erkaklar uchun qulay bo'lishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Ta'lim markazlari imkon qadar zarar ko'rgan jamoat markazlariga yaqin joyda tashkil etiladi va to'liq qatnashish uchun transport yordami ko'rsatiladi.

8.6 Zaxira yerning mavjudligi

8.6.1 Ekin maydonlari

Loyihadan ta'sirlangan viloyatlar va tumanlarning ma'muriy idoralari bilan o'tkazilgan YSOTVTRga yo'naltirilgan manfaatdor tomonlarning maslahatlashuvlariga asoslanib, qishloq xo'jaligini ijara olish uchun o'rniga ekin maydonlari mavjud emas, chunki eng samarali yer zaxiralari allaqachon mahalliy fermerlarga ajratilgan.

Shunga qaramay, davlat zahiralariidagi qoldiq ekin maydonlari va mavjud YIShlarni ixtiyoriy ravishda bekor qilishdan bo'shatilgan har qanday qo'shimcha yerlar qishloq xo'jaligi yerlari auksionlari onlayn platformasi (ya'ni, elektron auksion tizimi) orqali sotib olinishi mumkin. Ayni

paytda tuman va viloyat hokimliklari istiqbolli ijarachilarga ekin maydonlarini ijaraga berish vakolatiga ega emas. Aksincha, barcha yangi ekin maydonlari tanlovli, protsessual onlayn auksion orqali sotib olinadi.

Davlat zaxiralaridagi ekin maydonlari qishloq xo'jaligini xususiylashtirish uchun o'rganilgan va baholanganidan so'ng ular ochiq (ommaviy) kim oshdi savdosi uchun auksion maydonchasiga o'tkaziladi. G'olib bo'lgan ishtirokchilar uchun ijara narxi to'liq oldindan to'lanishi yoki bo'lib-bo'lib to'lanishi mumkin. Yerni ro'yxatdan o'tkazish uchun yig'im (ya'ni, ijara narxining 5-50 foizi) oldindan to'langan bo'lsa, ijara narxining qolgan qismi 3 yildan 5 yilgacha bo'lib-bo'lib to'lanadi.

Shu sababli, ekspropriatsiya (qurilish jarayonida vaqtincha foydalanish imkoniyatini cheklash o'rniga) tufayli o'zlarining haydaladigan yer egaliklarini to'liq yoki qisman yo'qotishi mumkin bo'lgan LTKShlar elektron auksion tizimi orqali qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yer uchastkalarini almashtirishni izlashlari mumkin, bunda tegishli aktivlarni aniqlash uchun doimiy monitoring o'tkaziladi. ular mavjud bo'ladi.

8.6.2 Yaylov yerlar

Yaylov yerlarini o'rta va uzoq muddatli ijaraga olish (i) Ipakchilik va jun sanoatini rivojlantirish qo'mitasi va tumanlar hokimliklariga arizalar va keyinchalik ajratish to'g'risidagi farmoyishlar yo'li bilan yoki (ii) qishloq xo'jaligi yerlarining elektron auksion tizimi orqali olinishi mumkin.

Ilachilik va Jun Sanoatini Rivojlantirish qo'mitasida bevosita yoki bilvosita tashkil etilgan loyihadan oldin yaylov ijarasi bo'lgan sub'yektlar qo'mitadan o'rnini bosadigan yaylov yerlarini olish va qo'shimcha xarajatsiz yangi yer ijarasi shartnomalarini tuzish huquqiga ega. Biroq, agar IJSR qo'mitasi o'z zaxiralarida tegishli o'rnini bosuvchi yerga (ekivalent qiymatga va joylashuvga) ega bo'lmasa, o'rnini bosuvchi yaylov yerlarini elektron auksion tizimi orqali izlash mumkin. Xuddi shunday, IJSR qo'mitasi bilan ko'chirish oldidan ijara shartnomasi bo'lmagan har qanday sub'ektlar elektron auksion tizimi orqali almashtiriladigan yer ijarasini sotib olishlari mumkin.

Milliy miqyosda yaylov yerlari haydaladigan yerlardan ko'ra ko'proq, ayniqsa daryolar va ular bilan bog'liq sug'orish tizimlaridan uzoqroqda joylashgan zonalarda. Bunday mo'l-ko'llikka qaramay, yaylov yerlari ko'pincha uzoqda joylashgan bo'lib, chorvachilik fermalari va uy xo'jaliklari uchun to'liq foydalanish imkoni yo'q. Bundan tashqari, ochiq yoki borish mumkin bo'lgan yaylovlarda chorva mollarini boqish va boqish qulay infratuzilma, masalan, sug'orish quduqlari va cho'ponlar uchun boshpana mavjudligi bilan cheklanadi. Suv punktlari va to'xtash joylari issiq va qurg'oqchil hududlarda chorva mollarini boqish uchun zarurdir va chorva yo'llari odatda 3-5 kilometr masofada kamida bitta sug'orish joyini talab qiladi.

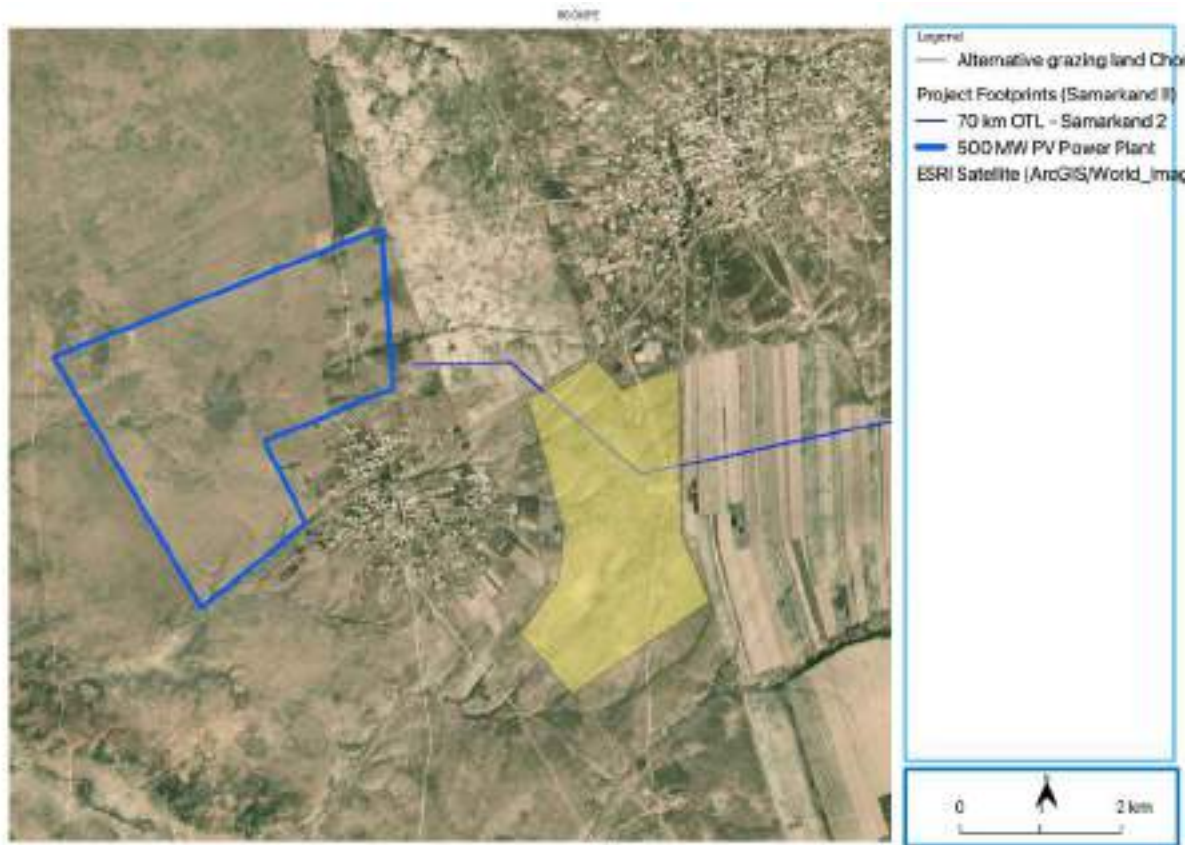
Yaylovlarning yaylov hosildorligi ham iqlim va tuproq sharoitiga qarab sezilarli darajada o'zgarib turadi va yaylov yerlarining ko'taruvchanligi yaylovlardan foydalanishda asosiy cheklov hisoblanadi.

Tuman qishloq xo'jaligi boshqarmasi va IJSR qo'mitasi bilan yakunlangan maslahatlashuvlarga ko'ra, hozirgi kunga qadar chorvachilik infratuzilmasi cheklanganligi sababli Nurobod tumanidagi o'rnini bosuvchi yaylov yerlari yetishmaydi. Mavjud chorva uchun qo'ralar, quduqlar va yem-xashak saqlash omborlarining aksariyati strategik jihatdan korporativ chorvachilik xo'jaliklari tomonidan ijaraga olingan yer maydonlarida joylashgan. Shu sababli, chorvachilik bilan shug'ullanuvchi rasmiy korxonalarni tegishli qolgan yaylov yer uchastkalariga ko'chirish muhim mulklarni almashtiriladigan/qolgan yerlarga ko'chirish va qayta tiklashni talab qiladi.

Boshqa tomondan, norasmiy, jamoaviy chorvadornlarning mavjud yoki almashtiriladigan yaylov yerlari va ular bilan bog'liq mulklarga nisbatan qonuniy da'volari yo'q. Shuningdek, ular infratuzilmaviy imtiyozlar uchun IJSR (ya'ni, yaylov yerlarining milliy saqlovchisi) bilan to'g'ridan-to'g'ri ijaraga kira olmaydi, chunki ular ushbu ijaraga xos bo'lgan mezonlarga javob bermaydi. Norasmiy chorvadornlar faqat korporativ chorvachilik korxonalari bilan istiqbolli qo'shma YIShlar orqali yaylov yerlariga rasmiy va xavfsiz kirishlari mumkin. Korporativ korxonalar o'z faoliyati uchun tegishli yaylov yerlarini talab qilganligi sababli, qo'shimcha ijara shartnomalari orqali jamoa chorvadornlari bilan birgalikda chorvachilik ushbu tijorat tashkilotlarining manfaatlariga xizmat qilmaydi va bunday shartnomalar IJSR tomonidan rag'batlantirilishi yoki tartibga solinishi kerak.

Bundan tashqari, yaylovlardan qulay va iqtisodiy jihatdan qulay masofada qolgan yaylovlar uchun yig'ma bosim ushbu yerning yuk ko'tarish qobiliyatidan oshishi mumkin. Allaqachon noqulay ahvolda bo'lgan yerlarni haddan tashqari ekspluatatsiya qilish uni butunlay bepusht qilib qo'yishi mumkin, natijada bu yerga tayanadigan chorvador jamoalar ichida iqtisodiy tanazzulga olib keladi. Ushbu baholash vaqtida Nurobod tumanidagi turli manfaatdor tomonlar bilan loyihadan ta'sirlangan va ayniqsa, norasmiy chorvadornlarning turmush sharoitini tiklash uchun potentsial yashashga yaroqli yaylov yerlari mavjudligini tasdiqlash uchun maslahatlashuvlar olib borildi.

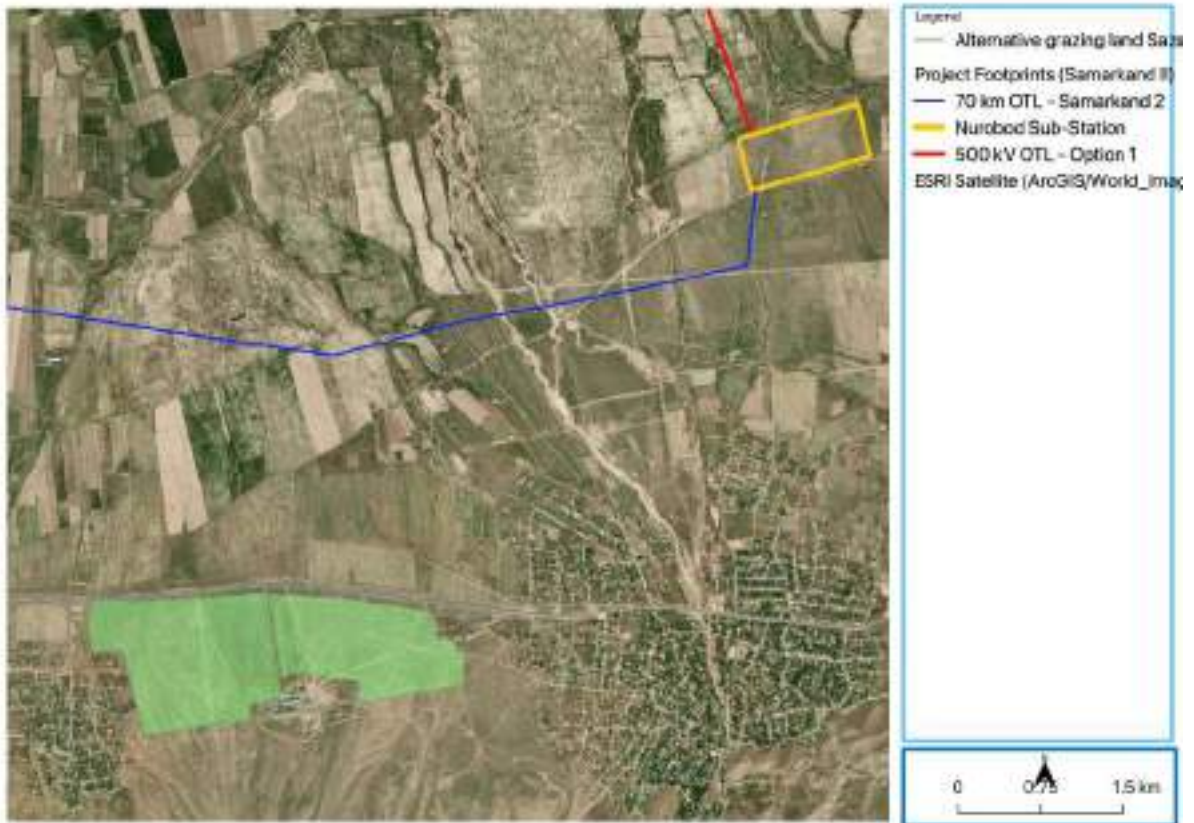
YSOTVTR so'rovlari yakunlangandan so'ng Sazagan, Chortut, Olga va Chorvador jamoalarida istiqomat qiluvchi nochor chorvadornlar uchun mos va yetarli yaylov yerlarini aniqlash maqsadida Nurobod tumani hokimligi bilan Loyiha ishlab chiquvchisi ishtirokida bir qator maslahatlashuvlar o'tkazildi. 2024 yil may oyida tuman hokimligi Sazagan va Chortut mahallalaridagi 284 maydonni tashkil etuvchi yer uchastkasi yaylov hududi sifatida belgilanganligini tasdiqladi.

8-1-rasm Olga va Chorvadoran ko'chirilgan chorvadorlar uchun ajratilgan muqobil yaylovlar

Bundan tashqari, Sazagan va Chortut jamoalaridagi 284 maydonni o'chaydigan yana bir yaylov uchastkasi mahalliy, nodavlat chorvadorlar foydalanishi mumkin bo'lgan yaylov yerlari sifatida ajratildi.

Ushbu baholash davomida yaylovlarni almashtirish uchun to'g'ridan-to'g'ri mavjudligiga ishonch hosil qilish uchun maslahatlashuvlarning takroriy bosqichi va kim oshdi savdosi tizimini tekshirish o'tkazildi

8-2-rasm Sazag'on va Chorhutdan ko'chirilgan chorvadorlar uchun muqobil yaylovlar ajratilgan

8.6.3 Yer kompensatsiyasini hisobga olish

Asosan, yer evaziga tovon to'lash yerga asoslangan turmush sharoitlarini tiklashning eng yaxshi usuli hisoblanadi, loyihadan ta'sirlangan, haydaladigan va yaylov yerlaridan doimiy ravishda mahrum bo'lgan yer egalari uchun. Shuning uchun birlamchi qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida band bo'lgan yer egalari, xususan, dehqon xo'jaliklari va mikrofirmalarni o'rnini bosuvchi yer sotib olishga rag'batlantirish va buning uchun amaliy yordam ko'rsatish (masalan, yer sotib olish bo'yicha salohiyatni oshirish va yer boshqaruvi organlari bilan muvofiqlashtirish) ko'rsatilishi kerak. Shunga qaramay, barcha loyiha ta'sir ko'rsatadigan sub'ektlar oxir-oqibatda o'zlarining shaxsiy kompensatsiya rejimi afzalliklariga (ya'ni, pul yoki naqd pul kompensatsiyasi) ega.

Doimiy yer olib qo'yish natijasida zarar ko'rgan aholi uchun qishloq xo'jaligi yerlari ijarasini tiklashga qaratilgan pul va natura kompensatsiyasiga kelsak, quyidagi fikrlar hisobga olinadi:

- Qisman iqtisodiy ko'chish bilan bog'liq bo'lsa, qishloq xo'jaligi yerlarining loyihadan ta'sirlangan uchashtalari bo'lgan qoldiq/qoldiq qismlarining iqtisodiy samaradorligini baholash kerak, ayniqsa yer uchashtalarining 10-50% dan mahrum bo'lgan LTKShlar

uchun. Qolgan yer aktivlari yoki muqobil daromad manbalarini yaratish yoki kuchaytirishga mo'ljallangan hosildorlikni oshirishga qaratilgan tirikchilikni tiklash tashabbuslaridan foydalanish kerak.

- Agar LTKShlar tarmoq xavfsizligi zonalarini (TXZ) bilan kesishgan yer uchastkalariga egalik huquqini (ijaraga egalik huquqini) saqlab qolishsa, ko'p yillik o'simliklarni (ya'ni, 4 metrdan baland daraxtlar uchun) etishtirishdan olinadigan daromadning kamayishi engillashtirilishi mumkin. TXZdoirasida yillik ekinlarni yetishtirishni joriy etish orqali.
- Loyihadan ta'sirlangan yer uchastkalaridan sezilarli masofada yer uchastkalarini sotib olish miqyosidagi iqtisodlar pasayib borayotgani sababli, LTKSh o'rinbosarlari qo'shimcha yer uchastkalarini izlashni afzal ko'rmasliklari mumkin.
- LTKShlar sifatsiz (masalan, tuproq unumdorligining pastligi, sug'orishning etishmasligi va hokazo) bo'lgan yer uchastkalarini almashtirish tarafdori bo'lmasligi mumkin.
- LTKShlar turar joylaridan yoki loyiha ta'siri ostida bo'lgan yer uchastkalaridan sezilarli masofada paydo bo'ladigan almashtirish yer uchastkalaridan daromadlarni tiklash bo'yicha hech qanday imtiyozlardan foydalana olmaydi.
- LTKShlar ekvivalent maydonga ega bo'lgan o'rnini bosadigan yer uchastkalarini topa olmasligi mumkin va auktsionga qo'yilgan yo'qolgan yer uchastkalaridan sezilarli darajada kattaroq bo'lgan yer uchastkalari loyihadan oldingi rentabellikni tiklash uchun arzon yoki yaroqli bo'lmasligi mumkin.
- O'zbekistonda haydaladigan yerlar cheklangan va qattiq ekspluatatsiya qilinadi, ayniqsa sug'oriladigan hududlarda. Qishloq xo'jaligi yerlarining milliy (markazlashtirilgan) elektron auktsion tizimida zudlik bilan/yaqin muddatda kompensatsiya olish uchun qulay yerlar mavjudligi kafolatlanmaydi va oldindan aytib bo'lmaydi.
- Markazlashtirilgan yer auktsion platformasida sotiladigan qulay yoki cheklangan yer uchastkalari bo'yicha tanlov savdolari yer narxining oshishiga olib kelishi mumkin, bu esa yerni almashtirish uchun moliyaviy cheklovlarni kuchaytirishi mumkin.
- Yer auktsion platformasi orqali yerga takliflar berish qoidalarini yer sotib olish bo'yicha arizalar/tenderlar bayonnomalarida uchinchi shaxslarga yordam berish yoki vakillik qilishga ruxsat bermaydi. Loyihani ishlab chiquvchining yer uchastkasini sotib olishga yordam berish uchun LTKSh nomidan yer savdolarida qatnashishi uchun hech qanday vosita yo'q.

Yerni zudlik bilan yoki yaqin muddatda almashtirish bilan bog'liq yuqoridagi muammolarni hisobga olgan holda, tirikchilik vositalarini tiklash strategiyasi qoldiq erlarda ko'chish oldidan hosildorlikni oshirish va/yoki muqobil daromad oqimlarini rivojlantirish uchun qo'shimcha va himoyalangan o'tish davri yordamini o'z ichiga oladi.

8.7 Kompensatsiya to'lovlari

Pul kompensatsiyasi va o'tish davrini qo'llab-quvvatlash paketlari loyihadan ta'sirlangan tashkilotlarning (ya'ni, LTKX va yirik korporativ korxonalarining benefitsiarlari) ro'yxatdan o'tgan bank hisob raqamlariga bank o'tkazmasi orqali to'lanadi. 8.1Bo'limda batafsil aytib o'tilganidek, kompensatsiya to'lovlari ko'chirilgunga qadar yoki uchastkaga kirish cheklovlari

boshlanishidan oldin to'lanadi. Bundan tashqari, daromad solig'i va kompensatsiya mablag'larini LTKSh larga o'tkazishda qo'llaniladigan boshqa har qanday to'lovlar kompensatsiya to'lash vaqtida to'liq qo'shimcha to'lov bilan qoplanadi.

Kompensatsiya to'lovlari bilan bog'liq barcha moliyaviy yozuvlar (ya'ni, to'lov varaqlari) ushbu Reja 13bo'limida muhokama qilingan ichki monitoring va audit maqsadlari uchun arxivlanadi. To'lanmagan kompensatsiya to'lovlari bilan bog'liq har qanday shikoyatlar yoki da'volar 10.2.1bo'limda keltirilgan Loyihaning tashqi (jamoaviy) shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi (ShKChM) orqali ro'yxatga olinadi, tekshiriladi va hal qilinadi.

8.8 Tirikchilikni tiklash chora-tadbirlarini yetkazib berish

Ushbu rejaning 8.2 - 8.2-bo'limlarida 8.4 ko'rsatilgan qo'shimcha yordam 12, shu jumladan o'tish davridagi yordam va hayotni tiklash tashabbuslari bo'limda keltirilgan jadvalga muvofiq amalga oshiriladi.

Ushbu chora-tadbirlarni amalga oshirish bilan bog'liq monitoring va hisobot 13bo'limda muhokama qilingan talablarga javob beradi. Qo'shimcha yordamning bajarilishi va natijalari bilan bog'liq har qanday shikoyat yoki da'volar Loyihaning tashqi (jamoaviy) shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi (ShKChM) orqali ro'yxatga olinadi, tekshiriladi va hal qilinadi.

9 BYUDJET VA RESURLAR

Ushbu bo'limda YSOTVTRni amalga oshirish uchun moliyalashtirish va xodimlarga bo'lgan talablarning umumiy ko'rinishi keltirilgan.

9.1 Amalga oshirish byudjeti

9.1.1 Xarajatlarni taqsimlash

YSOTVTRni amalga oshirish uchun umumiy byudjet kompensatsiya, o'tish davrini qo'llab-quvvatlash va tirikchilikni tiklash tashabbuslarini etkazib berish bilan bog'liq ko'plab to'g'ridan-to'g'ri xarajatlarni va bilvosita xarajatlarni o'z ichiga oladi.

9-1 quyida YSOTVTR loyihasi uchun ajratilgan byudjet taqdim etiladi.

9-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish xarajatlari taqsimoti

KOMPENSATSIYA VA O'TISH DAVRINI QO'LLAB-QUVVATLASH OQIMLARI	500 MVt FES	NUROBOD KICHIK STANSIYASI	70-KM HEUL	350-KM HEUL	JAMI (O'Z SO'MI)
Ekin maydonlarini doimiy ravishda yo'qotish uchun kompensatsiya			1 040 142 975	8 510 895 357	9 551 038 331
Yaylov yerlarining doimiy yo'qotilishi uchun kompensatsiya	4 658 163 355	255 402 317	6 088 050	6 619 838	4 926 273 559
Ko'p yillik ekinlar (daraxtlar) yo'qolganligi uchun kompensatsiya			137 768 916	10 145 757 611	10 283 526 527
Qurilgan aktivlarning yo'qolishi uchun kompensatsiya	250 000 000			859 828 734	1 109 828 734
Qurilish ish haqini qoplash	320 512 821			961 538 462	1 282 051 282
Buzish va ko'chirish xarajatlari uchun kompensatsiya - buzilish uchun nafaqa	12 500 000			42 991 437	55 491 437
Qishloq xo'jaligi korxonalaridan doimiy daromad yo'qotish uchun o'tish davri yordami			1 227 565 234	32 885 423 566	34 112 988 800
Qishloq xo'jaligi korxonalaridan vaqtinchalik daromadlarni yo'qotish uchun o'tish davri			468 846 324	12 077 558 689	12 546 405 013
Chorvachilikdan doimiy daromad yo'qotilgan taqdirda o'tish davri	112 346 542	61 593 714	55 440 000	27 720 000	257 100 256
Chorvachilikdan vaqtincha daromad yo'qotish uchun vaqtinchalik yordam			55 440 000	27 720 000	83 160 000
Turar joyni yo'qotish uchun o'tish davri yordami - Turar joy uchun nafaqa				57 692 308	57 692 308

KOMPENSATIYA VA O'TISH DAVRINI QO'LLAB-QUVVATLASH OQIMLARI	500 MVt FES	NUROBOD KICHIK STANSIYASI	70-KM HEUL	350-KM HEUL	JAMI (O'z so'mi)
Ta'sir ko'rgan korxonada ishdan bo'shatish uchun vaqtinchalik yordam - Ishdan bo'shatish nafaqasi	61 860 000				61 860 000
Loyihadan ta'sirlangan zaif oilalar uchun o'tish davri yordami - yashash uchun nafaqa	145 530 000	13 860 000	13 860 000	422 730 000	595 980 000
Hayotiy vositalarni tiklash tashabbuslari					2 820 512 821
TVTRni amalga oshirishni boshqarish, shu jumladan: <ul style="list-style-type: none"> To'liq vaqtli JABM Tirikchilikni tiklash bo'yicha treninglar bo'yicha maslahat xizmatlari Mustaqil AMIM monitoringi bo'yicha maslahat xizmatlari YSOTVTR yakuni auditi bo'yicha maslahat xizmatlari 					512 820 513
LALRPni amalga oshirishning umumiy qiymati					78 256 729 581
Favqulodda vaziyatlar zaxirasi					15 651 345 916
Umumiy jami (so'm)					93 908 075 497

9.1.2 Favqulodda vaziyatlar uchun mo'ljallangan pul miqdori

Yuqoridagi bo'limda batafsil tavsiflangan YSOTVTR amalga oshirish byudjeti 9.1.1 quyidagi joriy cheklovlar va kutilmagan vaziyatlarni hisobga olgan holda vaqtinchalik hisoblanadi:

- Rejalashtirilgan HEUL infratuzilmasining to'liq loyihalashtirilmaganligi.
- Tegishli loyihaning dastlabki holati tufayli HEUL minoralari (pylonlar), kirish yo'llari va yotqizish maydonlarining aniq joylashuvi va hajmi to'g'risidagi ma'lumotlar ushbu baholash vaqtida mavjud emas edi. Shunga qaramay, tadqiqot yo'lagi ushbu muassasalarning butun maydonini qamrab olishi mumkin bo'lgan hududni qamrab olishi kerak edi.
- HEUL minoralari/ustunlarining joylashuvi va qurilishi ushbu hududda joylashgan irrigatsiya infratuzilmasining buzilishiga yoki boshqa joyga ko'chirilishiga olib kelishi mumkin. Bu ta'sirning oldini olish mumkin bo'lgan darajada, keyingi (kuzatuv) so'rovlar, zarar ko'rgan yer egalari bilan maslahatlashish va mikro-joylashtirish harakatlari orqali amalga oshiriladi. Biroq, ushbu kafolatlarning barchasi muvaffaqiyatsiz tugatilgan taqdirda, tirikchilikni tiklash choralari favqulodda vaziyatlar summasi bilan qoplanadi.
- Mahalliy hokimiyat organlari, jamoat rahbarlari va qo'shni erdan foydalanuvchilar bilan aloqada bo'lishiga qaramay, YSOTVTR tadqiqoti davomida bir qator yo'qolgan LTKShlarni [aniqlik kiritish kerak] aniqlab bo'lmadi va/yoki ular bilan bog'lana olmadi. Shu sababli, ushbu LTKShlar aniqlangan va ularning muvofiqi tekshirilgan taqdirda, ushbu Rejada keltirilgan Huquqlar matritsasiga muvofiq ko'chirish va/yoki daromadlarni tiklash bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish uchun mablag'lar miqdori zaxiralangan bo'lishi kerak.
- Elektron kim oshdi savdosi tizimi ro'yxatdan o'tgan (tenderga qo'yilgan) LTKXlarni kerakli o'rnini bosuvchi yer bilan ta'minlay olmasa, Loyiha kompaniyasi loyiha oldidan yashash vositalarini ta'minlash uchun LTKXni qo'llab-quvvatlash bo'yicha tegishli harakat yo'nalishini aniqlash va kelishish uchun LTKX bilan hamkorlik qiladi.

Shu asosda, hozirgi bosqichda yakuniy baholab bo'lmaydigan qo'shimcha va shartli hayot ta'sirini boshqarishni ta'minlash uchun YSOTVTR byudjetiga qo'shimcha ravishda jami 15,651,345,916 so'm ajratildi.

YSOTVTR loyahasining joriy sonida yoritilmagan tirikchilikka ta'sir qilish uchun kompensatsiya, o'tish davrini qo'llab-quvvatlash va tirikchilik vositalarini tiklash tashabbuslarini yetkazib berish YSOTVTR 8.1 bo'limida bayon etilgan tamoyillar va mezonlarga amal qiladi.

9.2 Xodimlarni boshqarish

Loyiha kompaniyasi loyihaning amal qilish muddati davomida Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv tizimini (AMIBT) ishlab chiqish va amalga oshirishni o'z zimmasiga oladigan AMIM bo'limini tashkil qiladi.

AMIM bo'limiga YSOTVTR bilan bog'liq majburiyatlarni bajarish uchun mas'ul bo'lgan mutaxassislar jamoasi kiradi. Tegishli xodimlar tarkibiga quyidagilar kiradi:

- Loyiha kompaniyasining AMIM menejeri
- Loyiha kompaniyasining Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis (JABM)

Bundan tashqari, loyihaning MXQ pudratchisi JABMlarni o'z ichiga olgan ichki AMIM tashkilotini ham yaratadi. Bosh pudratchisi yerlarni ajratish va tirikchilikni tiklashda bevosita ishtirok etmasada, pudratchining JABMlarni ko'chirish va qurilish muddatlariga rioya qilish va qurilish paytida mulkka zarar etkazish bilan bog'liq har qanday tirikchilik ta'sirini boshqarish orqali YSOTVTRni amalga oshirishni qo'llab-quvvatlaydi.

Loyiha kompaniyasi, shuningdek, YSOTVTRni amalga oshirish jarayonida mustaqil maslahatchilarni jalb qiladi, jumladan:

- Ushbu Rejaning 8.4bo'limida tasvirlangan tirikchilik vositalarini tiklash tashabbuslarini tashkil etuvchi ekspert treninglarini o'tkazish uchun ixtisoslashgan mahalliy maslahatchi(lar).
- Kreditorlarning Atrof-muhit va ijtimoiy masalalar bo'yicha maslahatchisi (KAMIM) AMIMT tugagandan so'ng AMIM monitoringi uchun tayinlangan, bu YSOTVTR taraqqiyoti va natijalariga e'tiborni o'z ichiga oladi.

Tegishli funksiyalar va majburiyatlarning to'liq tavsifi uchun 11.1bo'limga qarang.

10 MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH

Ushbu bo'lim YSOTVTRni tayyorlash bilan bog'liq holda manfaatdor tomonlarning ishtiroki haqida qisqacha ma'lumot beradi. Loyihaning AMITB va YSOTVTRlariga birlashtirilgan manfaatdor tomonlar bilan o'zaro aloqalar to'g'risida qo'shimcha ma'lumotlar, shuningdek, manfaatdor tomonlar bilan o'zaro munosabatlarning istiqbolli, umumiy rejasi (ya'ni, AMITB va YSOTVTR tugagandan so'ng) loyihaning Manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasida (MTJQR) keltirilgan.

10.1 Manfaatdor tomonlar bilan dastlabki o'zaro hamkorlik

Manfaatdor tomonlarning yer sotib olish va yashash vositalariga ta'sirini baholash bilan bog'liq ishtiroki, majburiy AMTB, AMITB va YSOTVTR tadqiqotlariga kiritilgan turli tadbirlar davomida bosqichma-bosqich amalga oshirildi. Ushbu 10-YSOTVTR masalasi vaqtida qabul qilingan manfaatdor tomonlarning ishtiroki va tegishli kelishuvlar natijalari haqida umumiy ma'lumot beradi.

10-1-jadval YSOTVTR bilan bog'liq holda shu kungacha o'tkazilgan manfaatdor tomonlarni jalb qilish

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
LTKShlar	Loyiha risolalari	2023-yil May; 2023-yil Noyabr	<p><u>Mavzu:</u> Loyihadan ta'sirlangan jamoalar aholisi va rahbarlariga loyiha haqida ma'lumot varaqalari tarqatildi: Loyiha nomi, loyiha ishlab chiquvchilari va loyihani ishlab chiqish maqsadi. Rejalashtirilgan loyiha ob'ektlarining joylashuvi va yerni sotib olish. Loyiha doirasida shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmining (ShKChM) ishlash jarayoni va ShKChM aloqalari.</p>
	Fokus-guruh muhokamalari (FGM)	2023 yil iyul - 2024 yil Aprel	<p><u>Kun tartibi:</u> YSOTVTRning dastlabki ro'yxatga olish bosqichida, quyidagi ma'lumotlarni olish uchun batafsil LTKSh so'rovlari boshlanishidan oldin, zarar ko'rgan jamoalardagi fokus-guruhlar doirasida YSOTVTRlar chaqirildi: Loyiha ob'ektlari va HEUL yo'laklari doirasida yerdan foydalanish, shu jumladan norasmiy, odatiy va mavsumiy yerga asoslangan tirikchilik. Zarar ko'rgan mahalla markazlarida va uning atrofida ekin maydonlari va yaylov yerlarining mavjudligi. Asosiy ijtimoiy infratuzilma/obyektlarning joylashuvi (masalan, sog'liqni saqlash markazlari, maktablar, bozorlar) va xizmatlar holati. Mahalliy tirikchilik va umumiy kasblar doirasi, shu jumladan jamoa yoki tuman chegarasidan tashqaridagi har qanday mavsumiy mehnat. Qishloq xo'jaligining turli manbalari (masalan, em-xashak, suv, o'g'it). Mahalliy hayot manbalaridan (masalan, dehqonchilik, chorvachilik) qishloq xo'jaligi mahsulotlari va shu bilan bog'liq tirikchilik va daromad olish. Uy xo'jaligi va jamiyat darajasida ayollarning o'rni, ularning daromad olish va tirikchilikni ta'minlashdagi ishtiroki. Mahalladagi ijtimoiy himoyaga muhtoj xonadonlarning bugungi kundagi ehtiyojlari, tuman hokimligi tomonidan taqdim etilayotgan farovonlik.</p>

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
------------------------------	---	--------------	---------------------------------

Umumiy sharhlar:

Loyiha ob'yektlarida (shu jumladan, HEUL yo'laklarida) yerdan foydalanishning asosiy qismi qishloq xo'jaligi, chorvachilik, bog'dorchilik (shu jumladan, oshxona bog'lari va dehqonchilik), karerchilik va baliqchilikni o'z ichiga oladi.

Mavjud, yuqori hosil beradigan ekin maydonlaridan keng foydalanilgani uchun dehqonchilik uchun yerlar kam.

Yaylov yerlari nisbatan ko'p, ammo zarar ko'rgan jamoalar yaqinidagi jamoaviy chorvachilik uchun ajratilgan yaylovlar cheklangan.

Ta'lim sohasida gender tengligi o'sib bormoqda va ayollar qaror qabul qilishning barcha darajalarida (uy xo'jaligidan tortib mahalliy hokimiyatgacha) ishtirok etmoqda.

Ayollarning aksariyati uy bekasi bo'lib, ularning aksariyati bog'dorchilik va vaqti-vaqti bilan mavsumiy qishloq xo'jaligi mehnati bilan shug'ullanadi (masalan, paxta dalalarida terim kampaniyalari). Boshqalar o'qituvchilik, hamshiralik va boshqalar kabi ijtimoiy xizmatlarda ishlaydi.

Nurobod tumanidagi xotin-qizlar chorvachilikda, ayniqsa, uy xo'jaligi bilan bog'liq ishlarda ko'maklashadi.

Ishsizlik darajasi yuqori va loyiha mahalliy aholi va LTKSh, ayniqsa ishsiz yoshlar uchun keng ish va ta'lim imkoniyatlarini taqdim etishi kutilmoqda.

Ba'zi himoyasiz LTKXlar tegishli tuman hokimliklari (devonlari)ning "Temir kitoblari"ga kiritilgan va ular zarur bo'lganda boshqa moddiy yordam bilan bir qatorda oylik nafaqa oladilar.

LTKShlar o'z yashash joylariga yaqin banklarning bank xizmatlaridan foydalanishlari mumkin. To'lanmagan qishloq xo'jaligi kreditlari qiymati 6 milliarddan bir milliard so'mgacha.

<p>Xat yozishmalari</p>	<p>2023-yil May – 2024-yil Fevral</p>	<p>Mavzu: YSOTVTR tadqiqotini o'tkazish to'g'risidagi bildirishnomalar YSOTVTRning dastlabki ro'yxatga olish jarayonida aniqlangan LTKSh tomonidan ularga xabar berish uchun yuborilgan: Loyihaning shartlari, yerni olib qo'yish jarayoni va YSOTVTR maqsadi.</p>
--------------------------------	---	---

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
	<p>Fokus-guruh muhokamalari (FGM)</p>	<p>2024-yil May</p>	<p>Kelgusi YSOTVTR tadqiqotlari, jumladan, ilg'or aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy va aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash tadqiqotlari.</p> <p>YSOTVTR tadqiqotlari, xususan, aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash tadqiqoti uchun tugatish sana.</p> <p><u>Kun tartibi:</u></p> <p>Sazagan, Olga va Chorvador jamoalari uchun 500 MVt quvvatga ega FES hududida toshbaqalarni ko'chirish kampaniyasi va toshbaqani chetlab o'tish uchun to'siqni qurish bo'yicha yangilanishlar.</p> <p>Ish joyining shimoliy qismi bo'ylab qisman toshbaqa to'sig'ini qurish bilan bog'liq SSX xavflariga sezgirlik.</p> <p><u>Umumiy sharhlar:</u></p> <p>Aholisi hech qanday tashvish bildirmadi va ixtiyoriy ravishda shoshilinch ko'chirish mashqlarida qatnashishdi.</p>
	<p>Telegram translyatsiyalari orqali rasmiy e'lonlar</p>	<p>2023-yil 15 Avgust - davom etmoqda</p>	<p><u>Kun tartibi:</u></p> <p>YSOTVTR tadqiqot bildirishnomalari LTKSh va loyiha ta'sir ko'rsatgan kengroq jamoalarga ularni xabardor qilish uchun yuborildi:</p> <p>Kelgusi YSOTVTR tadqiqotlari, jumladan, ilg'or aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy va aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash tadqiqotlari.</p> <p>YSOTVTR aholini ro'yxatga olish va aktivlarni inventarizatsiya qilish tadqiqotlari uchun to'xtash sanasi, bu vaqt chegarasidan o'tgan ta'sirlangan erlarga har qanday investitsiyalar (yoki ishlanmalar) uchun kompensatsiya to'lashni istisno qiladi.</p>
	<p>Aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar va YSOTVTR aktivlarini</p>	<p>2023 yil 30 avgust - 25 oktyabr</p>	<p><u>Kun tartibi:</u></p> <p>LTKSh (uy xo'jaliklari va o'rta va yirik korporatsiyalar) tarkibi, daromad darajasi va tirikchiligi to'g'risida ma'lumot so'rash, shuningdek baholash uchun ta'sirlangan aktivlar va daromad oqimlarini inventarizatsiya qilish.</p>

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
	inventarizatsiya qilish		<p>Umumiy sharhlar: YSOTVTR so'rovlari natijalari Obo'lim va 7.2bo'limda keltirilgan.</p>
	LTKX (ya'ni, uy xo'jaligi boshlig'i va turmush o'rtog'i) bilan maslahat/suhbatlar	2023 yil 30 avgust - 2024 yil iyul	<p>Kun tartibi: Aholini ro'yxatga olish so'rovidan tashqari, quyidagi ma'lumotlarni olish uchun LTKXlar bilan maslahatlashdilar: Loyihaning xususiy mulk va yashash vositalariga ta'siri bo'yicha fikr Kompensatsiya afzalligi. Qayta tiklash uchun yashash vositalarini tanlash (ya'ni, loyihadan oldingi daromad manbalariga yoki muqobil iqtisodiy faoliyatga ustunlik berish). Yer yo'qolishi va daromadga ta'siridan so'ng yangi yashash vositalariga ustunlik berilganda, afzal ko'rilgan yangi korxonalarining o'ziga xos xususiyatlari. Loyihadan ta'sirlangan jamoalardagi mavjud ijtimoiy-iqtisodiy qiyinchiliklar, bu esa yer sotib olish bilan bog'liq hayot ta'sirini kuchaytirishi mumkin. Loyihaning yer sotib olish va YSOTVTR jarayoni bilan bog'liq har qanday tashvish yoki shikoyatlar. Agar LTKXlar bank xizmatlari va kredit vositalaridan foydalanish imkoniga ega bo'lsa va ularda to'lanmagan kreditlar, xususan, qishloq xo'jaligi kreditlari bo'lsa. Loyihani amalga oshirish muddati, tanlangan ob'ektlarda amalga oshiriladigan dastlabki ishlar va tirikchilik vositalarini tiklash huquqlari bo'yicha kelishuvlar bo'yicha bo'lajak majburiyatlar haqida LTKShAlar yangilandi.</p> <p>Umumiy sharhlar: Turli xil LTKX toifalari (ta'sirga asoslangan guruhlar) bo'yicha LTKXlarning aksariyati naqd pul kompensatsiyasini afzal ko'rishini ko'rsatdi. LTKXlarning ko'pchiligi loyihaga nisbatan noaniq fikrda edi. Ko'pchilik LTKX va korxonalar Loyiha ta'siridan keyin bir xil tirikchilik vositalarini davom ettirish/qo'llab-quvvatlashni afzal ko'rishlarini ko'rsatdilar, lekin Loyiha doirasida salohiyatni oshirish bo'yicha har qanday tashabbuslarni ko'rib chiqishga tayyor ekanliklarini ko'rsatdilar.</p>

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
	<p>Fokus-guruh muhokamalari (afzal bo'lganda telefon orqali suhbatlar bilan) ⁵</p>	<p>2024 yil sentyabr - davom etmoqda</p>	<p>LTKXlar tirikchilikni tiklash bo'yicha yordam va loyihalarni ishga joylashtirish shaklida rivojlanish imtiyozlarini va qurilish paytida boshqa tijorat imkoniyatlarini (masalan, ijaraga olingan turar joydan foydalanish, ovqatlanish xizmatlari) kutgan.</p> <p>Nurobod, Pastdarg'om va Samarqand tumanlarining hozirgi (ko'chishdan oldingi) turmush sharoiti bilan bog'liq asosiy muammolar qo'shni intensiv fermer xo'jaliklarida mavsumiy mehnatdan tashqari bandlik imkoniyatlarining yo'qligi va allaqachon cheklangan hosilni bostiradigan qurg'oqchilikdir.</p> <p>Nurobod tumanidagi bitta qishloq xo'jaligi korxonasi qimmatbaho bog'ga ta'sir qilmaslik uchun 70 km uzunlikdagi HEUL sxemasini o'zgartirishni so'radi. Loyihani takrorlash bo'yicha bir qator maslahatlashuvlardan so'ng, yer egasi aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash so'rovi boshlanishidan oldin eng maqbul keyingi o'zgartirishni tasdiqladi.</p> <p>Ba'zi LTKXlar loyihaning unumdor yerlarga ta'siri uchun kompensatsiya bermasligidan xavotir bildirdilar.</p> <p>Quyida sanab o'tilgan mavzular bo'yicha ma'lumot to'plash uchun faqat Loyihadan ta'sirlangan LTKX va korxonalar bilan keyingi muhokamalar o'tkazildi. Dastlabki ishlarning jadvali va ketma-ketligini inobatga olgan holda, ushbu maslahat raund FES va kichik stansiya uchastkalari bilan bog'liq bo'lgan LTKShlar uchun ilgari surildi.</p> <p>Yerni olib qo'yish tartiblari va ko'chirish rejaları holatini aniqlash;</p> <p>Ta'sir ko'rgan yer egalari uchun ko'chirish maqomini va o'rnini bosuvchi yerlarni sotib olish bo'yicha olib borilayotgan har qanday harakatlarni aniqlash.</p> <p>FES va kichik stansiya maydonlarida doimiy yer olishdan iqtisodiy ko'chirilishi mumkin bo'lgan qishloq xo'jaligi korxonalari uchun ko'chirish rejalarini aniqlash.</p>

⁵ Qishloq xo'jaligi mavsumining qizg'inligi sababli ba'zi LTKXlar yig'ilish uchun o'zaro mos vaqt topa olmadilar, takroriy maslahatlashuvlar va charchoq sababLTKXlar va mahalliy mahalla rahbarlari telefon orqali muloqot qilishni taklif qilishdi.

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			<p>Yer yo'qolishi mumkin bo'lgan kichik va o'rta qishloq xo'jaligi korxonalaridan tomonidan yollangan loyihadan ta'sirlangan ishchilar uchun, potentsial ish joyini yo'qotishni tasdiqlash va bir xil kasb/sektorda muqobil ish/mehnat mavjudligini tushunish.</p> <p>Ta'sir ko'rgan qishloq xo'jaligi fermerlari uchun, loyiha hududlarida (shu jumladan, 220 kV va 500 KV kuchlanishli elektr uzatish liniyalari) yetishtiriladigan ekinlar qatori uchun hosilni yig'ish mavsumini tasdiqlash.</p> <p>Ta'sir ko'rgan chorvadorlar va chorvadorlar uchun chorvachilik va chorvachilik dasturining eng yuqori davrlarini aniqlash.</p> <p>LTKXning barcha toifalari/guruhlar uchun huquqlar loyihasini taqdim etish (o'tish davridagi qo'llab-quvvatlash va tirikchilikni tiklash tashabbuslari nuqtai nazaridan) va ko'chirish va daromadlarni tiklash bo'yicha yordam ko'rsatish bo'yicha fikr-mulohazalarni yig'ish.</p> <p>LTKXning barcha toifalari/guruhlar uchun huquqlar loyihasini taqdim etish (o'tish davridagi qo'llab-quvvatlash va tirikchilikni tiklash tashabbuslari nuqtai nazaridan) va ko'chirish va daromadlarni tiklash bo'yicha yordam ko'rsatish bo'yicha fikr-mulohazalarni yig'ish.</p> <p>LTKXning barcha toifalari/guruhlar uchun huquqlar loyihasini taqdim etish (o'tish davridagi qo'llab-quvvatlash va tirikchilikni tiklash tashabbuslari nuqtai nazaridan) va ko'chirish va daromadlarni tiklash bo'yicha yordam ko'rsatish bo'yicha fikr-mulohazalarni yig'ish.</p> <p>Ta'sirlangan uy xo'jaliklari uchun LTKX a'zolari (erkak va ayol) o'rtasida mavjud ko'nikmalar va kasbiy tajribani aniqlash.</p> <p>Loyihani amalga oshirish muddati, tanlangan ob'ektlarda amalga oshiriladigan dastlabki ishlar va tirikchilik vositalarini tiklash huquqlari bo'yicha kelishuvlar bo'yicha bo'lajak majburiyatlar haqida LTKShAlar yangilandi.</p> <p>Fikr-mulohaza:</p> <p>Huquqni muhofaza qiluvchi shaxslar uchun YISH to'xtatildi, biroq loyiha ob'ektlarining birortasida ko'chirish ishlari boshlanmadi, Nurobod va Pasdarg'om tumanlari hokimliklari tomonidan shu kungacha ko'chirish to'g'risida bildirishnoma berilmagan.</p>

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			<p>FES uchastkadagi qishloq xo'jaligi va chorvachilik fermalari egalari ko'chirishni boshlamagan va zarar ko'rgan ishchilar hamon o'z ishlarida ishlashmoqda.</p> <p>Ta'sir ko'rgan (nomi yo'aq) chorvadorlar qishgacha yaylov bilan shug'ullanadilar. Nurobod tumanidagi jabrlangan chorvachilik fermer xo'jaliklarining ayrimlari tuman hokimligi bilan oldindan maslahatlashib, o'rniga yer qidirishni boshlagan, biroq haligacha yer olinmagan.</p> <p>Turli ekinlar uchun hosilni yig'ish mavsumlari tasdiqlandi va chorvadorlar va chorvadorlar barcha fasllar naslchilik, oziqlantirish va sotish uchun har xil ahamiyatga ega ekanligini ta'kidladilar.</p> <p>Doimiy ko'chirilgan yerdan foydalanuvchilarning bir qismi tomonidan ko'rib chiqilayotgan muqobil turmush tarziga parrandachilik va qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash sexlari kiradi. Boshqa LTKShar o'zlarining ilmiy malakalari, ish tajribasi va kasblarga bo'lgan istaklari, shu jumladan xavfsizlik, haydash, elektrotexnika / texnik xizmat ko'rsatish va mexanik texnik ishlariga asoslangan loyiha ishlarini ta'minlashni kutishadi.</p> <p>Ko'pgina LTKSharlar yaqin kelajakda yerni almashtirish imkoniyati bo'lmagan taqdirda va agar loyiha LR bo'yicha treninglar ular tanlagan bir yoki bir nechta muqobil turmush tarzi uchun sezilarli darajada yaroqliligini ko'rsatsa, mikromoliya vositalaridan foydalanishda yordam juda foydali bo'lishini ta'kidladi.</p>
<p>Loyihadan ta'sir ko'rgan barcha jamoalar (5.5.1 bo'limda k'orsatilgan)</p>	<p>Loyiha risolalari</p>	<p>2023-yil May; 2023-yil Noyabr</p>	<p><u>Mavzu:</u> Loyihadan ta'sirlangan jamoalar aholisi va rahbarlariga loyiha haqida ma'lumot varaqalari tarqatildi: Loyiha nomi, loyiha ishlab chiquvchilari va loyihani ishlab chiqish maqsadi. Rejalashtirilgan loyiha ob'ektlarining joylashuvi va yerni sotib olish. Loyiha doirasida shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmining (ShKChM) ishlash jarayoni va ShKChM aloqalari.</p>
			<p><u>Kun tartibi:</u> Loyihadan ta'sir ko'rgan tirikchilik manbalari, erdan norasmiy foydalanish, mahalliy jamoalarning ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlari (masalan, demografik vaziyat, ijtimoiy</p>

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
	<p>Fokus-gruhlar, shu jumladan:</p> <p>Erkak</p> <p>Ayol</p> <p>Norasmiy chorvadorlar</p>		<p>xizmatlardan foydalanish, zaif guruhlar va boshqalar) va loyiha bilan bog'liq muammolar va fikr-mulohazalar to'g'risida ma'lumot so'rash.</p> <p>Umumiy sharhlar:</p> <p>Ta'sir ko'rgan jamoalar va LTKSh loyihadan ta'sir ko'rgan yerdan foydalanish (ya'ni rasmiy va norasmiy egalik), tirikchilik, umumiy resurslar haqida umumiy ma'lumot berdi (batafsil ma'lumot 7.1 bo'limda keltirilgan).</p> <p>Mahalliy aholi va LTKShlar ijtimoiy xizmatlardan foydalanish bo'yicha umumiy ma'lumotlarni taqdim etdilar (batafsil ma'lumot 0bo'limda keltirilgan).</p> <p>Barcha ta'sir ko'rgan jamoalar vakillari loyiha doirasida erkaklar va ayollar uchun ishga joylashishni so'rashdi. Ayollar yarim malakali loyiha ishlariga rozi bo'lishlari mumkin (masalan, pishirish, tozalash, obodonlashtirish).</p> <p>Ta'sir ko'rgan jamoalar va LTKSh guruhlari tomonidan aniq fikr-mulohazalar:</p> <p>Qorako'l tumanida yashovchi xotin-qizlar sabzavot va mevalarni quritish sexlari tashkil etish uchun tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlashni so'radi.</p> <p>Nurobod tumanida yashovchi erkaklar va ayollar mahalliy infratuzilmani, masalan, yo'llar, mavjud HEULLarni qayta tiklash bo'yicha loyiha yordamini so'rashdi.</p> <p>Olga va Chorvador (Nurobod tumani) mahallalarida yashovchi ayollarning ta'kidlashicha, ba'zi ayollar loyiha hududida mavsumiy chorvachilik bilan shug'ullanadilar, chunki erkaklarning katta qismi yaxshi daromad topish imkoniyatini izlab ko'chib ketgan.</p> <p>Olga va Chorvador (Nurobod tumani) mahallalarida yashovchi chorvadorlar loyiha tufayli hozirgi yaylov maydonlarining katta qismi butunlay yo'qolishini ta'kidladilar.</p> <p>Bu chorvadorlar yaylov yerlariga rasmiy egalik qilish huquqiga ega emaslar, lekin ular chorvachilik fermalaridan biri bilan rasmiy ijarachi bilan tuzilgan norasmiy yillik sub-ijara shartnomalari uchun mablag' ajratadilar.</p> <p>Ushbu jamoalarda ekin maydonlarining etishmasligi va aksariyat uy xo'jaliklarining daromadlari pastligi sababli, bu LTKX yaylovlarning daromad manbalari taqdiridan xavotir bildirdi va yer yo'qotilishidan qutulish uchun ularga muqobil yaylovlar yoki pul kompensatsiyasi kerakligini ta'kidladi.</p>

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
	<p>Telegram translyatsiyalari orqali rasmiy e'lonlar</p>	<p>2023-yil 15 Avgust - davom etmoqda</p>	<p><u>Kun tartibi:</u> YSOTVTR tadqiqot bildirishnomalari LTKSh va loyiha ta'sir ko'rsatgan kengroq jamoalarga ularni xabardor qilish uchun yuborildi: Kelgusi YSOTVTR tadqiqotlari, jumladan, ilg'or aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy va aktivlarni inventarizatsiya qilish va baholash tadqiqotlari. YSOTVTR aholini ro'yxatga olish va aktivlarni inventarizatsiya qilish so'rovlari uchun to'xtash sanasi, bu vaqt chegarasi ta'sirlangan erlarga har qanday investitsiyalar (yoki ishlanmalar) uchun kompensatsiya to'lashni istisno qiladi.</p>
<p>Samarqand, Jizzax, Sirdaryo va Toshkent viloyatlari hokimliklarining kadastr boshqarmasi</p>	<p>Xat yozishmalari</p>	<p>2023-yil, Iyun</p>	<p><u>Mavzu:</u> Loyiha bilan bog'liq yerlarni olib qo'yish boshlanishidan oldin, rivojlanish zonalari, yerdan foydalanish va loyiha uchastkalari va yo'laklari doirasidagi yerga egalik huquqi to'g'risida ma'lumot so'rash.</p> <p><u>Fikr-mulohaza:</u> Yer musodara qilinishidan oldin ta'sir ko'rgan yer uchastkalarining katta qismi dehqon xo'jaligi va chorvachilik uchun shaxsiy mulkdir, davlat tomonidan ajratilgan bir nechta yerlar bundan mustasno. Ma'muriy chegaralar va kadastr ma'lumotlari to'g'risidagi so'rov tegishli tuman hokimliklariga yuborildi.</p>
<p>Nurobod, Pastdarg'om, Qorako'l tumanlari hokimliklarining kadastr bo'limlari</p>	<p>Xat yozishmalari</p>	<p>2023-yil Iyun</p> <p>2024-yil Dekabr</p>	<p><u>Mavzu:</u> Loyiha uchastkalari va yo'laklarida rivojlanish zonalari, yerdan foydalanish va yerga egalik qilish to'g'risida ma'lumot so'rash.</p> <p><u>Nurobod tumanidan fikr-mulohazalar:</u> Ta'sir qilingan yer uchastkalari qishloq xo'jaligi zonasida joylashgan.</p>

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			<p>Loyiha uchastkalari va yo'laklari ichida turar-joy yarlari mavjud emas.</p> <p>Ta'sir ko'rgan yer uchastkalarining qonuniy egalik qilish huquqiga ega bo'lgan sub'ektlar ro'yxati va ularning zarar ko'rgan yer uchastkalari chegaralari to'g'risidagi kadastr ma'lumotlari keltirildi.</p> <p><u>Pastdarg'om tumanidan fikr-mulohazalar:</u></p> <p>Umuman olganda, ta'sirlangan yer uchastkalari qishloq xo'jaligi zonasida joylashgan.</p> <p>Ushbu hududda jismoniy ko'chirishni oldini olish uchun muqobil yo'lni ko'rib chiqish kerak.</p> <p>Ta'sir ko'rgan yer uchastkalarining qonuniy egalik qilish huquqiga ega bo'lgan sub'ektlar ro'yxati va ularning zarar ko'rgan yer uchastkalari chegaralari to'g'risidagi kadastr ma'lumotlari keltirildi.</p> <p><u>Qorako'l tumanidan fikr-mulohazalar:</u></p> <p>ESAT maydoni zaxiralangan (hukumatga qarashli) yerlarda joylashgan.</p> <p>ESAT uchun o'zaro bog'liqlik kabeli qisman zaxiralangan yerlarda va qisman sanoat zonasida joylashgan.</p> <p>ESAT maydoni, o'zaro aloqa kabeli va kirish yo'li yaqinida joylashgan yer egalari va yer egalari ning kadastr xaritalari taqdim etildi.</p>
<p>Nurobod tumani hokimligi</p> <p>Muvofiqlashtirish bo'limlari, shu jumladan:</p> <p>Kadastr bo'limi</p> <p>Qishloq xo'jaligi bo'limi</p>	<p>Asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbatlar</p>	<p>2023-yil Avgust</p>	<p><u>Kun tartibi:</u></p> <p>Mahalliy yerdan foydalanish, demografiya, iqtisodiyot va turmush sharoiti, ishsizlik darajasi, ijtimoiy xizmatlar, kasallanish va madaniy meros/resurslar, shuningdek, yerni olib qo'yish holati to'g'risida ma'lumot so'rash.</p> <p><u>Fikr-mulohaza:</u></p> <p>Ta'sir ko'rgan yer uchastkalari asosan yaylov va chorvachilik uchun, kamroq darajada dehqonchilik uchun ishlatiladi (ayniqsa, rejalashtirilgan HEUL yo'laklari bo'ylab).</p>

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
<p>Mahalla/Ijtimoiy-iqtisodiyot boshqarmasi Xotin-qizlar va ichki ishlar bo'limi</p>			<p>Tumandagi ekin maydonlari 66922 ga ni tashkil etadi, ammo sug'orish tizimlarining yo'qligi, tuproqning qurg'oqchilligi va sho'rlanganligi sababli hosildorlik juda past. Asosiy ekinlar paxta, bug'doy, dukkaklilar, kartoshka, pomidor, makkajo'xori va beda hisoblanadi.</p> <p>Tumanda keng lalmi yaylov yerlari (357 ming ga) mavjud bo'lib, ba'zi yaylov yerlarining hosildorligi nisbatan past bo'lganligi sababli ular asosan qo'y va echki boqish uchun foydalaniladi.</p> <p>Loyihani amalga oshirish uchun unumdorligi past yerlar ajratilgan, shuning uchun qo'shimcha loyiha maydonchalari ko'rib chiqilmaydi.</p> <p>Muqobil yaylov maydonlari haqida ma'lumot berildi.</p> <p>LTKShlar, ayniqsa, doimiy va keng ko'lamlil yer yo'qotganlar kompensatsiya orqali yordam berishlari kerak.</p> <p>Ijtimoiy-iqtisodiy himoyaga muhtoj uy xo'jaliklari monitoring qilinadi va uchta (Temir, Ayollar va Yoshlar) moddiy va moddiy yordamni o'z ichiga olgan ijtimoiy yordam ko'rsatish reestriga kiritilgan.</p> <p>Nurobod tumanida rasmiy bandlik sezilarli darajada past va Loyiha mahalliy hamjamiyat nomzodlarini birinchi navbatda yarim malakali mehnatga jalb qilgan holda mahalliy ishga yollashni amalga oshirishi kutilmoqda.</p> <p>Loyiha hududida hech qanday dafn joylari topilmagan.</p>
<p>Pastdarg'om tumani hokimligi</p> <p>Muvofiqlashtirish bo'limlari, shu jumladan: Kadastr bo'limi Qishloq xo'jaligi bo'limi</p>	<p>Asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbatlar</p>	<p>2023-yil Avgust</p>	<p>Kun tartibi: Mahalliy yerdan foydalanish, demografiya, iqtisodiyot va turmush sharoiti, ishsizlik darajasi, ijtimoiy xizmatlar, kasallanish va madaniy meros/resurslar, shuningdek, yerni olib qo'yish holati to'g'risida ma'lumot so'rash.</p> <p>Fikr-mulohaza: Ta'sir ko'rgan yer uchastkalari asosan qishloq xo'jaligi uchun ishlatiladi, ammo yerning cheklangan qismi chorvachilik va konchilik uchun ishlatiladi. Tuman hududida ekin maydonlari 45 ming ga ni tashkil etadi, uning 90 foizi sug'oriladigan yerlardir.</p>

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
<p>Mahalla/Ijtimoiy-iqtisodiyot boshqarmasi Xotin-qizlar va ichki ishlar bo'limi</p>			<p>Qishloq xo'jaligi mahsulotlariga asosan paxta va g'alla, boshqa mahsulotlar, jumladan, sabzavot, makkajo'xori, beda va uzum kiradi.</p> <p>Tumandagi yaylov yerlarining umumiy maydoni 3600 gektarni tashkil etadi va tuman va loyihadan ta'sirlangan jamoalarning umumiy yaylovlari juda cheklangan. Chorvachilik qo'y va echkilarni, kamroq darajada qoramol va parrandalarni ko'paytirishni o'z ichiga oladi.</p> <p>Iqtisodiy ko'chishga kelsak, loyihani amalga oshirish uchun eng kam mahsuldor yerlar ajratilgan, shuning uchun loyihani amalga oshirish uchun qo'shimcha muqobil uchastkalar ko'rib chiqilmaydi.</p> <p>LTKShlarga kompensatsiya orqali yordam berilishi kerak.</p> <p>Ijtimoiy-iqtisodiy himoyaga muhtoj uy xo'jaliklari monitoring qilinadi va uchta (Temir, Ayollar va Yoshlar) moddiy va moddiy yordamni o'z ichiga olgan ijtimoiy yordam ko'rsatish reestriga kiritilgan.</p> <p>Loyiha bandlik imkoniyatlarini ta'minlash, ishsizlik darajasini yumshatish uchun mo'ljallangan.</p> <p>Loyiha hududida hech qanday dafn joylari topilmagan.</p>
<p>Qorako'l tumani hokimligi Muvofiqlashtirish bo'limlari, shu jumladan: Kadastr bo'limi Qishloq xo'jaligi bo'limi Mahalla/Ijtimoiy-iqtisodiyot boshqarmasi Xotin-qizlar va ichki ishlar bo'limi</p>	<p>Asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbatlar</p>	<p>2023-yil Dekabr</p>	<p><u>Kun tartibi:</u> Mahalliy yerdan foydalanish, demografiya, iqtisodiyot va turmush sharoiti, ishsizlik darajasi, ijtimoiy xizmatlar, kasallanish va madaniy meros/resurslar, shuningdek, yerni olib qo'yish holati to'g'risida ma'lumot so'rash.</p> <p><u>Fikr-mulohaza:</u> Qorako'l ESAT maydonida va o'zaro bog'lanish kabellari bo'ylab xususiy yerdan foydalanish mavjud emas.</p> <p>Loyiha maydonining katta qismi sanoat zonasida joylashgan bo'lib, unga ESAT hududining sharqida va janubida rivojlanayotgan erkin iqtisodiy zona (EIZ) kiradi. ESAT uchastkasi yaqinda tumandagi saksovu butazorini himoya qilish maqsadida, shirin tuproqlarning eroziyasini nazorat qilish bo'yicha kengroq strategiya doirasida tumanning o'rmon qo'riqxonasi fondiga kiritildi.</p>

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
			<p>Eng yaqin uchta mahalliy hamjamiyat sanoat, chakana savdo va davlat xizmatlari bilan bog'liq rasmiy mehnat doirasida ishlaydi.</p> <p>Jamoalarda qishloq xo'jaligi juda cheklangan, asosan sabzavot va mevali daraxtlarni etishtirish, shuningdek, tomorqa yerlarida chorvachilik.</p> <p>Dehqonchilik mavjud sug'orish kanallari atrofida, ESAT uchastkasidan 1 kilometr g'arbda joylashgan, ammo qurg'oqchil, sho'rlangan tuproqlar tufayli mahalliy mahsulot miqdori va sifati cheklangan.</p> <p>Saytlarda chorvachilik faoliyati mavjud emas va ESAT uchastkasidagi o'simliklar har qanday buzilishdan himoyalangan.</p> <p>Ijtimoiy-iqtisodiy himoyaga muhtoj uy xo'jaliklari monitoring qilinadi va uchta (Temir, Ayollar va Yoshlar) moddiy va moddiy yordamni o'z ichiga olgan ijtimoiy yordam ko'rsatish reestriga kiritilgan.</p> <p>Loyiha erkaklar va ayollar uchun birdek foyda keltirishi mumkin bo'lgan bandlik imkoniyatlarini taqdim etishi kutilmoqda, chunki mavjud bandlik imkoniyatlarining ba'zilar vaqtinchalik (mavsumiy), boshqalari esa juda uzoq joylarda joylashgan. Loyiha hududida hech qanday dafn joylari topilmagan.</p>
<p>Boshqa tuman hokimliklari (batafsil bo'limda)5.5.1</p> <p>Muvofiqlashtirish bo'limlari, shu jumladan: Kadastr bo'limi Qishloq xo'jaligi bo'limi Mahalla/Ijtimoiy-iqtisodiyot boshqarmasi</p>	<p>Asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbatlar</p>	<p>2023-yil Dekabr – 2024-yil Aprel</p>	<p><u>Kun tartibi:</u> Mahalliy yerdan foydalanish, demografiya, iqtisodiyot va turmush sharoiti, ishsizlik darajasi, ijtimoiy xizmatlar, kasallanish va madaniy meros/resurslar, shuningdek, yerni olib qo'yish holati to'g'risida ma'lumot so'rash. Sirdaryodagi ikkita yirik qishloq xo'jaligi korxonalarini tasarrufidagi intensiv dehqonchilik zonalaridan qochish uchun eng maqbul yo'nalishni o'zgartirishni aniqlash uchun kadastr ma'lumotlarini so'rash.</p> <p><u>Fikr-mulohaza:</u> HEUL yo'laklari bo'ylab zararlangan yer uchastkalari asosan qishloq xo'jaligi uchun ishlatiladi. Mahalliy ishlab chiqarish asosan paxta, bug'doy, arpa, sholi va ko'plab mevali daraxtlar yetishtirishga asoslangan.</p>

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
Xotin-qizlar va ichki ishlar bo'limi			<p>Sirdaryo viloyatidagi 350 km uzunlikdagi HEUL yo'lagining bir qismida oz sonli baliqchilik xo'jaliklari joylashgan.</p> <p>Zarafshon va Sirdaryo kabi oltita daryodan kelib chiqadigan sug'orish kanallari va kanallarining keng tizimi bilan qishloq xo'jaligi keng rivojlangan.</p> <p>LTKShlarga kompensatsiya orqali yordam berilishi kerak.</p> <p>Ijtimoiy-iqtisodiy himoyaga muhtoj uy xo'jaliklari monitoring qilinadi va uchta (Temir, Ayollar va Yoshlar) moddiy va moddiy yordamni o'z ichiga olgan ijtimoiy yordam ko'rsatish reestriga kiritilgan.</p> <p>Loyihadan ta'sir ko'rgan tumanlarda erkaklar, ayollar va yoshlarning bandligi haqida umumiy ma'lumot berildi.</p> <p>Loyiha maydonlarida hech qanday dafn joylari topilmagan.</p>
IJSR qo'mitasi, Nurobod tumani	Asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbatlar	2023-yil Dekabr; 2024-yil Aprel	<p><u>Kun tartibi:</u></p> <p>Nurobod tumanidagi IJSR tomonidan nazorat qilinadigan loyihadan ta'sirlangan yer uchastkalarida yerdan foydalanish va yerga egalik qilish to'g'risida ma'lumot olish uchun so'rov.</p> <p><u>Fikr-mulohaza:</u></p> <p>IJSR qo'mitasining yer uchastkalari miqdori to'g'risidagi asosiy ma'lumotlar AMBS davomida taqdim etildi.</p> <p>Qo'mita O'zbekistonda chorvachilik sohasini xususiyashtirish va tartibga solish vakolatiga ega. Shuning uchun Qo'mita davlatga qarashli yaylov yerlarining saqlovchisi hisoblanadi.</p> <p>Nizom chorvachilik bilan shug'ullanuvchi korporativ (yuridik) xo'jaliklarga ularning naslchilik qobiliyatidan (chorva mollari sonidan) kelib chiqqan holda yaylov yer uchastkalarini ajratishni nazarda tutadi. Rasmiy chorvachilik korxonalarini yuqori sifatli go'sht, sut va jun mahsulotlarini ishlab chiqaruvchi milliy ahamiyatga ega.</p> <p>Yaylov ijarachilari har bir bosh chorva mollari uchun 15 000 so'm miqdorida yillik to'lovni Yer ijarasi shartnomalariga muvofiq to'laydilar. Bu tijorat (foydaga yo'naltirilgan) kelishuv emas, chunki bu to'liq soliq va ijaraga olingan yaylovlarda</p>

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
<p>IJSR qo'mitasi, Nurobod tumani</p>	<p>Asosiy ma'lumot beruvchi intervyusi (so'rov jadvaldagi to'qnashuvlar tufayli masofadan turib to'ldirilgan)</p>	<p>2024-yil oktyabr</p>	<p>(masalan, quduqlar, qo'ralar, yaylovlar va boshqalar) tashkil etilgan har qanday davlat chorva mollarini saqlashga sarflanadi.</p> <p>Qo'mita yakka tartibdagi, jamoaviy chorvadorlar bilan YIsh tuzmaydi, chunki ular to'g'ridan-to'g'ri yaylovlar uchun mo'ljallangan YIsh uchun malaka mezonlariga javob bermaydi. Shunga qaramay, xayrixohlik asosida norasmiy chorvadorlarga korporativ korxonalar tomonidan ijaraga olingan yaylov yerlaridan chorva mollari miqdorini minimal (yashash uchun zarur bo'lgan darajada) saqlash sharti bilan opportunistik tarzda foydalanish taqiqlanmaydi.</p> <p>Loyihadan ta'sirlangan chorvachilik kompaniyasi loyihadan tashqarida qolgan yaylov yerlariga ko'chirildi.</p> <p>Ta'sirlangan barcha yaylov sub'yektlarini ko'chirish cheklovlar bilan qiyinlashadi, masalan, cheklangan miqdordagi chorva suvlari quduqlari (har 3-5 km da bitta quduqning zaruriy minimumi), cheklangan yaylov hosildorligi (yuk ko'tarish qobiliyati) va fermer yoki chorvadorlarning joylashgan hududlaridan uzoqlik. Kompensatsiya va tirikchilikni tiklash barqaror echimlarni o'z ichiga olishi kerak.</p> <p><u>Kun tartibi:</u></p> <p>IJSR qo'mitasi eksperti bilan Olga jamoasidagi nomsiz chorvadorlar uchun rejalashtirilgan yerni almashtirish va egalik huquqini himoya qilish choralarining maqsadga muvofiqligini tasdiqlash uchun keyingi muhokamalar.</p> <p><u>Fikr-mulohaza:</u></p> <p>500 MVt quvvatga ega uchastkaning janubida chorvadorlar uchun o'rmini bosadigan yaylovlar mavjudligini tasdiqlash uchun Nurobod tumani hokimligi bilan keyingi maslahatlashuvlar o'tkazilishi kerak.</p> <p>Chorvador va IJSR qo'mitasi/vositachi korxonalar o'rtasida sub-ijara shartnomalarini tuzish qonuniydir va imkoni boricha amalga oshirilishi mumkin.</p> <p>Chorvachilik uchun suv punktlari va yem-xashak omborlarini tashkil etish haqiqatan ham foydali bo'lardi</p>

10.2 Manfaatdor tomonlarni oldinga jalb qilish

Quyidagi jadvalda YSOTVTRni ishlab chiqish va amalga oshirish kontekstida manfaatdor tomonlarning keyingi ishtiroklarining umumiy ko'rinishi keltirilgan.

10-2-jadval YSOTVTR bo'yicha manfaatdor tomonlar bilan kuzatish

MAQSADLI MANFAATDOR TOMON	MANFAATDOR TOMONLARNI JALB QILISH TARTIBI	VAQT MUDDATI	KUN TARTIBI VA FIKR-MULOHAZALAR
IJSR qo'mitasi	Asosiy ma'lumot beruvchilar bilan suhbatlar	2024-yil Dekabr	Kun tartibi: Ushbu 8.4rejaning 8.2 - 8.2-bo'limlarida taklif qilingan hayotni tiklash choralarini bo'yicha fikr-mulohazalarni so'rash. Qisman yerdan mahrum bo'lgan tijorat yer egalari uchun o'rnini bosadigan yaylov yerlarining mavjudligi to'g'risidagi yangilanishlar.
HEUL koridorlari bo'ylab barcha LTKShlar	HEUL ustunlarini o'rnatish uchun yer olish uchun kompensatsiya huquqlarini aniqlash uchun inventarizatsiya va baholash so'rovi.	2024-yil Dekabr	Kun tartibi: HEUL minorasi ta'siriga uchragan LTKShlar uchun ustunning qamrov zonasidagi hududdagi aktivlarni inventarizatsiya qilish (tekshirish).
10% dan ortiq yerni doimiy egallashga majbur bo'lgan barcha LTKShlar	Fokus-guruhlar uchun erta hamjamiyatni oshkor qilish va maslahat uchun FGMLar, shu jumladan: Ta'sir ko'rgan dehqonlar Ta'sir ko'rgan chorvadorlar Ta'sir ko'rgan norasmiy chorvadorlar LTKX ichidagi ayollar	Dekabr - yanvar, 2025 yil	Kun tartibi: Ushbu rejaning 8.2 - 8.2-bo'limlarida 8.4 taklif qilingan kompensatsiya va hayotni tiklash tashabbuslari bo'yicha fikr-mulohazalarni so'rash. Ushbu munozaralar ko'chish va daromadlarni tiklash uchun kompensatsiya va tirikchilik vositalarini tiklash chora-tadbirlari etarli va samarali bo'lishini ta'minlashga qaratilgan batafsil, moslashtirilgan tirikchilik vositalarini tiklash dasturini ishlab chiqishda muhim rol o'ynaydi.
Barcha LTKShlar	Yakuniy jamoatchilikni oshkor qilish va maslahatlashish uchun jamoaviy yig'ilishlar	2024-yil Dekabr	Kun tartibi: Har bir LTKSh uchun TVTR huquqlarining yakuniy oshkor efilishi. Oshkora yig'ilishlari alohida LAMlarda o'tkaziladi.

10.2.1 Tashqi shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi

10.2.1.1 ShKChM maqsadlari

Loyihaning tashqi shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi (ShKChM) AMITB tadqiqotining boshida quyidagi asosiy maqsadlarni ko'zlagan holda tashkil etilgan:

- Loyihaning potentsial yoki davom etayotgan AMIMta'sirini boshqarish bo'yicha faoliyatiga oid xavotirlar va shikoyatlarni Loyihaning uchinchi tomon manfaatdor tomonlariga (masalan, ta'sir ko'rsatgan jamoalar, LTKSh va hokimiyat organlari) olish imkonini berish.
- Loyihaning asosiy ma'lumotlarini taqdim etish orqali tuzatish choralarini ko'rish va/yoki tuzatish choralarini tushuntirish orqali AMIM muammolari bo'yicha uchinchi tomon shikoyatlarining o'z vaqtida va tezkor hal etilishini ta'minlash.

10.2.1.2 Asosiy tamoyillar

ShKChM jarayoni muammoni hal qilish uchun to'plash, tekshirish va keyin zararlangan tomonlar bilan muloqot qilishni o'z ichiga oladi. Tizim quyidagi asosiy tamoyillar asosida ishlab chiqilgan:

- **Hamjamiyatga yo'naltirilgan** – Tizim loyihadan ta'sirlangan jamoalarning ehtiyojlari va manfaatlarini qondirishga xizmat qiladi va mahalliy hamjamiyatlarni ShKChM bo'yicha o'rgatish manfaatdor tomonlarni jalb qilishning muhim jihati hisoblanadi.
- **Mutanosib xavf**-tizimning potentsiali loyihaning potentsial ta'sirining ko'lami va og'irligiga mos keladi.
- **Samaradorlik**-tizim muammolar va shikoyatlarni iloji boricha tezroq hal qilish uchun mo'ljallangan.
- **Tushunish oson va shaffof** - Shikoyatlar tegishli tomonlarni jalb qiladigan aniq, standartlashtirilgan va hujjatlashtirilgan tartib-qoidalar bilan ko'rib chiqilishi va to'g'ri va tegishli ma'lumotlarning oshkor etilishini ta'minlash uchun tuzatish choralarini ko'rilishini ta'minlashi kerak.
- **Maslahat** - Shikoyatlarni ko'rib chiqish platformalari muammoni samarali hal qilish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni to'plash uchun mo'ljallangan bo'lib, ular keyingi uchrashuvlar va fikr-mulohazalarni so'rovlar orqali ko'rsatilishi kerak.
- **Madaniy muvofiqlik** - tizim bir nechta shikoyat platformalarini o'z ichiga oladi va ShKChMda kamida bitta ayol ishtirok etadi-JABM. Shikoyatlar o'zbek va rus tillarida berilishi mumkin.
- **Kirish qulayligi**-tizim loyihadan ta'sirlangan aholining barcha qatlamlari uchun qulay bo'lgan axborot kanallarini o'z ichiga oladi. Shikoyatlar og'zaki yoki yozma ravishda berilishi mumkin.

- **Bepul foydalanish**-tizimdan foydalanish hech qanday xizmat to'lovlari yoki xarajatlarni talab qilmaydi.
- **Qasos yo'qligi** - Tizim shikoyat qilgan uchinchi shaxslarga nisbatan har qanday qasos olishni taqiqlaydi va jabrlangan tomonlarga anonim tarzda shikoyat qilish imkoniyati beriladi.
- **Muqobil vositalar uchun to'siqlarning yo'qligi**-agar ShKChM loyihasi sxemasida ko'zda tutilgan barcha darajadagi tuzatish choralari ta'sirlangan tomonni qoniqtiradigan qarorga olib kelmasa, tashqi arbitraj va/yoki sud tizimiga murojaat qilish hech qanday yo'l bilan to'sqinlik qilmaydi.

10.2.1.3 Shikoyatlarni ko'rib chiqish platformalari

ShKChM shikoyatlarni qabul qilish uchun bir qator kanallarni taqdim etadi, ular aholining barcha qatlamlari va manfaatdor tomonlar uchun ShKChMga qulay kirishni ta'minlash uchun mo'ljallangan. Ushbu platformalar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Telefon qo'ng'iroqlari.
- Email orqali yozishmalar.
- Umumiy maslahat forumlari (masalan, AMBS, FGM, keng jamoatchilik yig'ilishlari).
- Qurilish va foydalanish jarayonida - loyiha hududiga kirish joylarida shikoyatlar uchun maxsus qutilar.
- Qurilish va foydalanish jarayonida loyihaning JABM yoki xavfsizlik xodimlari bilan shaxsiy uchrashuvlar orqali shikoyat qilish.⁶

10.2.1.4 Shikoyatlarni ko'rib chiqish jarayoni

Shikoyatlarni ko'rib chiqish jarayoni uchta boshqaruv darajasini o'z ichiga oladi. Agar shikoyat birinchi marta hal qilinishga urinishda hal qilinmasa, u loyiha kompaniyasining AMIM menejeri (shuningdek, agar kerak bo'lsa, yuqori rahbariyatning boshqa vakillari) ishtirokida yuqori darajada ko'rib chiqish uchun yuboriladi. Agar ushbu darajada yechim topilmasa, shikoyat YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasiga qo'shma ko'rib chiqish va muhokama qilish uchun yuboriladi. Yuzaga kelgan muammolarni bartaraf etish bo'yicha yakuniy kelishilgan harakatlar rejasi yoki tekshirish natijalari to'g'risidagi hisobot ariza beruvchiga topshiriladi.

Yechimning yakuniy urinishi shikoyatchi uchun maqbul echimga olib kelmasa, shikoyatchiga ma'muriy yoki sud organiga (ya'ni, loyiha tashkilotidan tashqarida) murojaat qilish huquqi beriladi. Shu bilan birga, ShKChM loyihasidan tashqari, shikoyatlarni boshqarish jarayonining istalgan nuqtasida sud platformalariga kirish to'sqinlik qilmaydi.

⁶ Xavfsizlik xodimlari shikoyatlarni ko'rib chiqish bo'yicha zarur treningdan o'tadi va shikoyat shakllarini to'ldirishda yordam beradi (shikoyatchilarning iltimosiga binoan).

10-3-jadval ShKChM jarayonining umumiy ko'rinishi

HARAKAT	VAQT JADVALI
Shikoyat qabul qilindi/topshirildi.	-
Shikoyat ro'yxatdan o'tkazildi. Ariza beruvchiga murojaatnoma qabul qilinganligini tasdiqlash uchun murojaat qilinadi va javob berish muddati tasdiqlanadi.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 7 ish kuni ichida
Shikoyat Maslahatchi va Loyiha kompaniyasining JABM vakillari tomonidan tekshiriladi. Tuzatish choralari to'g'risida qaror qabul qilinadi.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 14 ish kuni ichida*
Taklif etilayotgan tuzatish choralari yoki tegishli tushuntirishlar shikoyatchiga yetkaziladi. Shikoyatchidan tuzatish choralari yoki tushuntirishlar bo'yicha fikr bildirish so'raladi. Eslatma: Shikoyatchi birinchi javobdan qoniqmagan taqdirda quyidagi choralar ko'riladi.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 14 ish kuni ichida
Birinchi tuzatish javobi haqida salbiy fikr bildirilgan taqdirda quyidagi tartib-qoidalar qo'llaniladi	
Ariza beruvchining fikr-mulohazalari shikoyatlar reestrda qayd etiladi (ya'ni, norozilik sababi). Agar shikoyatchining muqobil yechim so'rovi bo'lsa, bu so'rov fikr-mulohazaning bir qismi sifatida qayd etiladi.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 14 ish kuni ichida
Shikoyat maslahatchi va loyiha kompaniyasining AMIM menejeri tomonidan qayta ko'rib chiqiladi. Taklif etilayotgan yangi chora-tadbirlar yoki qo'shimcha tushuntirish/asoslash bilan yakuniy qaror ichki tartibda tayyorlanadi.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 28 ish kuni ichida

HARAKAT	VAQT JADVALI
<p>Yangi taklif qilingan yechim yoki yakuniy qaror, qo'shimcha tushuntirish/asoslash bilan shikoyatchiga yetkaziladi.</p> <p>Eslatma: Agar shikoyatchi ikkinchi javobdan qoniqmasa, quyida ko'rsatilgan choralar ko'riladi.</p>	Shikoyat berilgan kundan boshlab 28 ish kuni ichida
<p>Ikkinchi tuzatish javobi haqida salbiy fikr bildirilgan taqdirda quyidagi tartib-qoidalar qo'llaniladi</p>	
Shikoyatlar va tegishli tergov hisobotlari YSOTVTR boshqaruv qo'mitasiga ko'rib chiqish uchun yuboriladi.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 30 ish kuni ichida
Taklif qilingan yechim bo'yicha kelishuv.	Shikoyat berilgan kundan boshlab 40 ish kuni ichida
<p>Yakuniy qaror shikoyatchiga kelishilgan tuzatish choralar bo'yicha yuboriladi.</p> <p>Eslatma: Agar shikoyatchi uchinchi javobdan qoniqmasa, quyida ko'rsatilgan choralar ko'riladi.</p>	Shikoyat berilgan kundan boshlab 40 ish kuni ichida
<p>Uchinchi tuzatish javobi haqida salbiy fikr bildirilgan taqdirda quyidagi tartib-qoidalar qo'llaniladi</p>	
Ariza beruvchiga loyiha tashkilotidan tashqarida hal qilinmagan shikoyat yoki da'voni hal qilish uchun muqobil murojaat qilish erkinligi haqida ma'lumot beriladi.	-
<p>*Agar muayyan muammolar uzoq davom etadigan tergov va chora-tadbirlarga olib keladigan bo'lsa, shikoyatchiga bu kechikish haqida xabar beriladi va yangilangan vaqt jadvalida javob berish tavsiya etiladi.</p>	

10.2.1.5 ShKChM aloqa nuqtalari

AMITB va YSOTVTRni ishlab chiqish bosqichida Maslahatchi tomonidan tayinlangan Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimlar (JABM) Loyiha kompaniyasiga ShKChMni ommalashtirish va joriy etishda yordam beradi.

Loyiha kompaniyasi har bir shikoyat haqida xabardor qilinadi va tegishli tuzatish javobini aniqlash uchun keyingi tergovga jalb qilinadi. Loyihaning manfaatdor tomonlari (jumladan, ATQ) tomonidan berilgan barcha shikoyatlar va tegishli ko'rib chiqish tartib-qoidalar va

natijalari Loyiha kompaniyasi tomonidan nazorat qilinadigan Loyihaning tashqi (jamoal) shikoyatlar reestrda hujjatlashtiriladi.

AMITB va YSOTVTR tadqiqotlari tugagandan so'ng, Loyiha kompaniyasi tashqi ShKChM uchun to'liq javobgarlikni o'z zimmasiga oladi. Ushbu topshirish loyihadan ta'sirlangan jamoalar ichida e'lon qilinadi (mahalliy rahbariyat va FGM tomonidan rasmiy e'lonlar orqali) va jamoalar Loyiha kompaniyasining keyingi JABM'lari bilan tanishadilar. Yangi ShKChM aloqa ma'lumotlari loyiha varaqalari va tegishli ijtimoiy media translyatsiyalari orqali tarqatiladi. Loyiha kompaniyasining JABMlari ham YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasidagi roliga kiritiladi (iltimos, 11.2bo'limga qarang).

10-4-jadval ShKChM aloqa nuqtalari uchun aloqa ma'lumotlari

KORXONASI	ALOQA MA'LUMOTLARI
Loyiha tashkiloti	Ismi: [tasdiqlash jarayonida] Tel: [tasdiqlash jarayonida] Elektron pochta: [tasdiqlash jarayonida]
Bosh pudratchi	Ismi: [tasdiqlash jarayonida]
FTXK korxonasi	Tel: [tasdiqlash jarayonida]

11 INSTITUTIONAL TUZILMALAR

11.1 Institutional asos

Ushbu bo'lim YSOTVTRni amalga oshirish uchun institutsional tuzilmani tavsiflaydi.

Loyihani ishlab chiquvchisi loyiha bilan bog'liq hayotga ta'sirlarni baholash, boshqarish va monitoring qilish uchun umumiy mas'ul bo'lsa-da, bir qator boshqa tashkilotlar YSOTVTRni amalga oshirishning bir qismi sifatida bajarilishi kerak bo'lgan vazifalarni belgilab qo'ygan.

11-1 quyida YSOTVTRni amalga oshiruvchi tomonlar, ularning tegishli rollari va majburiyatlari to'g'risida to'liq bo'lmagan sharhlar bilan belgilanadi.

11-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish uchun institutsional tuzilma va asosiy funksiyalar va majburiyatlar

SHAXS	YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI
<p>Loyiha ishlab chiqaruvchisi (jumladan, loyiha kompaniyasi/maxsus maqsadli avtomobil)</p>	<p>Loyihani ishlab chiquvchi YSOTVTRni ishlab chiqish va amalga oshirishda bosh rolga ega.</p> <p>Loyiha kompaniyasi darajasida mas'uliyatlar asosan yuqori boshqaruv va YSOTVTRga bag'ishlangan texnik xodimlar o'rtasida taqsimlanadi.</p> <p>Kompaniyasining bosh ijrochi direktori</p> <p>QKQT/SPV bosh direktori korporativ va loyiha darajasidagi AMIM siyosatiga muvofiq YSOTVTRni amalga oshirishda ijrochi rolni bajaradi. Tegishli majburiyatlarga quyidagilar kiradi:</p> <p>Loyiha kompaniyasining Energetika vazirligi va viloyatlar hokimliklari bilan yer ijarasi shartnomalarini (YISh) bajarish. Korporativ ijtimoiy mas'uliyat bo'yicha majburiyatlarni, shu jumladan YSOTVTRni amalga oshirish orqali hayot uchun xavf va ta'sirlarni boshqarishni nazorat qilish.</p> <p>YSOTVTRni amalga oshirish uchun etarli resurslarni ajratish.</p> <p>Kompensatsiya va boshqa pul yordamini olish huquqiga ega bo'lgan LTKShlar uchun kompensatsiya shartnomalarini imzolash.</p> <p>AMIM menejeri</p> <p>AMIM menejeriga YSOTVTRni amalga oshirish uchun mas'ul bo'lgan ichki ijtimoiy mutaxassislarni o'z ichiga olgan Loyiha kompaniyasining AMIM bo'limi boshqaruvi yuklanadi.</p> <p>Bu vazifa, boshqa mas'uliyatlar qatorida, loyihaning butun faoliyati davomida AMIM siyosati, AMITB, YSOTVTR va AMIHRga muvofiq ijtimoiy himoya choralarini amalga oshirish uchun texnik nazorat va qo'llab-quvvatlashni, shuningdek, AMIM resurslarini muvofiqlashtirishni o'z ichiga oladi.</p>

YSOTVTR hisobotlarini loyihadan ta'sirlangan jamodalardagi strategik ommaviy axborot markazlarida va Loyihani ishlab chiquvchining rasmiy veb-saytida oshkor qilish.

Loyiha kompaniyasi doirasida YSOTVTRni amalga oshirishda bevosita ishtirok etadigan JABMlarni o'z ichiga olgan AMIM guruhini yaratish bo'yicha Loyiha kompaniyasining yuqori rahbariyati bilan muvofiqlashtirish.

Loyiha kompaniyasining yuqori rahbariyati bilan LTKShlar uchun yashash vositalarini tiklash tashabbuslarini taqdim etish uchun zarur bo'lgan tashqi ekspertlarni jalb qilish bo'yicha muvofiqlashtirish.

Loyiha kompaniyasining yuqori rahbariyati bilan kreditorlarning AMIM maslahatchisini jalb qilish, YSOTVTRning muntazam, mustaqil monitoringini va yakuniy YSOTVTR yakuni auditini amalga oshirish uchun muvofiqlashtirish.

Loyiha darajasidagi AMIM siyosati instituti, u qonun talablari va muvofiqlik majburiyatlariga muvofiq yashashga ta'sirlarni boshqarish majburiyatini o'z ichiga oladi.

Ijtimoiy menejer

Qo'shimcha ta'sirlar yoki etarli darajada yumshatilmagan ta'sirlar uchun qo'shimcha baholash va yumshatish zarur bo'lgan taqdirda, loyihani amalga oshirish jarayonida YSOTVTRni ishlab chiqish (ya'ni, yangilash yoki qo'shimchalar orqali).

YSOTVTRda ko'rsatilgan pul majburiyatlari (ya'ni, kompensatsiya, o'tish davrini qo'llab-quvvatlash va tirikchilikni tiklash tashabbuslari uchun ichki moliyalashtirish) bo'yicha soliqni hisobga olgan holda to'lovlarni to'lash bo'yicha Loyiha kompaniyasining moliya bo'limi bilan muvofiqlashtirish.

Loyiha kompaniyasining Inson resurslari (HR) departamenti va MXQ Pudratchisining AMIM menejeri bilan loyihani ishga joylashtirish orqali LTKShga o'tish davridagi yordam ko'rsatishni ta'minlash uchun muvofiqlashtirish.

Loyiha kompaniyasining yuridik bo'limi bilan kelishilgan holda kompensatsiya shartnomalarini ko'rib chiqish.

Loyiha kompaniyasining MXQ pudratchisi bilan loyihadan ta'sirlangan jamoalarga qurilish yangilanishlarini taqdim etishni ta'minlash va LTKShlarga o'z vaqtida qurilish xabarnomalarini berish.

YSOTVTR bilan bog'liq ichki va tashqi AMIM monitoringiga integratsiyalashgan saytlarga tashriflar va manfaatdor tomonlar ishtirokida ishtirok etish.

Atrof-muhitni muhofaza qilish va xavfsizlik bo'yicha muntazam ichki monitoring hisobotlarini ko'rib chiqish, unda hayotga ta'sir qilish va tegishli yumshatish jarayoniga oid ma'lumotlar kiradi.

YSOTVTR hujjatlari, ichki AMIM monitoring hisobotlari va shikoyatlar registrlari inventarini yuritish.

Tegishli hollarda, Loyihaning MXQ Pudratchisi va O'MET bilan kelishilgan holda, erga kirish va yashash vositalariga ta'sir qilish bilan bog'liq tashqi (jamoat) shikoyatlarni ko'rib chiqish va bartaraf etish choralarini nazorat qilish.

SHAXS
YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI

Loyihani amalga oshirish jarayonida YSOTVTR bilan bog'liq har qanday nomuvofiqliklar uchun Tuzatish Harakat Rejalarini (THR) boshqarish.

Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

Belgilangan JABMLar AMIM menejeri nazorati ostida YSOTVTRni bajarishda bo'ysunuvchi rol o'ynaydi.

YSOTVTR ma'lumotlar bazasini ishlab chiqish va YSOTVTR aholini ro'yxatga olishda ro'yxatdan o'tgan barcha LTKShlar uchun aloqa va bank ma'lumotlarini to'plash/to'ldirish.

LTKShlar uchun to'lanmagan kompensatsiya shartnomalarini tayyorlash.

Jismoniy ko'chirilishi va qurilgan aktivlarning buzilishi bilan bog'liq iqtisodiy ko'chirilishiga duchor bo'lgan LTKShlarga olti oylik ko'chirish to'g'risida xabarnoma yuborilishini ta'minlash.

LTKShlar va Loyiha kompaniyasi o'rtasida ikki tomonlama kompensatsiya shartnomalarini imzolash uchun LTKSh bilan hamkorlik qilish.

Kompensatsiya va o'tish davridagi qo'llab-quvvatlash to'lovlarini monitoring qilish va ko'chirish va/yoki ob'ektni MXQ pudratchisiga topshirishdan oldin kompensatsiya olishni ta'minlash uchun LTKShlar bilan kuzatish.

Tegishli hollarda Bosh Pudratchisi va ekspert maslahatchilar bilan hamkorlikda o'tish davrini qo'llab-quvvatlash bo'yicha majburiyatlarni va tirikchilikni tiklash tashabbuslarini amalga oshirish.

YSOTVTR bilan bog'liq shikoyatlarni ro'yxatga olish va boshqarish, shuningdek, shikoyat shakllari va shikoyatlar reestri orqali tegishli yozuvlarni yuritish.

YSOTVTRni amalga oshirishga oid ma'lumotlarni o'z ichiga olgan ichki AMIM monitoringi hisobotlarini tayyorlash.

THR majburiyatlarini amalga oshirish.

**Energetika vazirligi
O'MET**

Loyihani ishlab chiqishda asosiy ishtirok etuvchi uchinchi tomon sifatida Energetika vazirligi va O'MET YSOTVTRni amalga oshirish bo'yicha quyidagi mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi.

Loyihaning rejalashtirilgan HEULLarining batafsil dizaynini ko'rib chiqish va tasdiqlash.

Loyiha ob'ektlarini barpo etish uchun yerlarni doimiy ravishda olib qo'yish zarur bo'lsa, yerni ekspropriatsiya qilish tartib-taomillarini boshlash.

Loyihaning qurilishi va ekspluatatsiya bosqichlari davomida loyiha ishlab chiqaruvchisi bilan yer ijarasi shartnomalarini (YISh) imzolash

Tarmoq xavfsizligi zonasida yerdan foydalanish bo'yicha har qanday tartibga soluvchi cheklovlarni amalga oshirish.

Loyihaning tegishli ob'ektlari bilan bog'liq YSOTVTR bilan bog'liq shikoyatlarni boshqarish.

Bosh pudratchi

Bosh pudratchisi Loyihaning qurilish va foydalanish bosqichlari uchun yer sotib olishda bevosita ishtirok etmasada, Bosh pudratchisining AMIM bo'limi YSOTVTRga nisbatan quyidagi majburiyatlarni bajaradi.

Ta'sirlangan fermerlarga qurilish oldidan hosilni yig'ib olish uchun loyiha maydonchalarida erni tozalashdan oldin ikki haftalik xabar berish.

Iqtisodiy ko'chirilishiga duchor bo'lgan LTKShga ikki haftalik muddat ichida qurilgan aktivlarni buzish bilan bog'liq holda, ko'char aktivlarni tiklash va buzishdan keyin qayta foydalanish mumkin bo'lgan materiallarni tiklash imkonini berish uchun keyingi ikki haftalik xabar berish.

Tuproq va eroziyani boshqarish rejasini va suv resurslarini boshqarish rejasini ishlab chiqish, loyiha ob'ektlari yaqinidagi yer uchastkalarida, tuproq ishlari va drenaj ishlarida shaxsiy mulklarga tasodifiy zarar etkazmaslik uchun.

Loyiha ob'ekti yaqinidagi yer uchastkalaridagi shaxsiy mulklarga tasodifiy zarar etkazmaslik, chorvachilik harakatining buzilishi va mahalliy chorva mollarini yo'lda o'ldirishni oldini olish uchun Yo'l harakati boshqaruvi rejasini ishlab chiqish.

Loyiha bilan bog'liq tebranishlar bilan bog'liq har qanday zararni ta'mirlash uchun yer tebranishining ta'siri zonasidagi binolarni tekshirish.

YSOTVTR bilan bog'liq har qanday hodisalar (masalan, yer bilan bog'liq jamoatchilik noroziliklari va ishni to'xtatish) haqida Loyiha kompaniyasiga xabar berish.

Muntazam ravishda AMIM monitoringi hisobotlarini tayyorlash, ular tasodifiy mulkka zarar yetkazish va tegishli ta'sirlarni yumshatish bilan bog'liq har qanday ta'sirlarni o'z ichiga olishi kerak.

Loyihaning vaqtinchalik (qurilish) izi doirasida qishloq xo'jaligi yerlarida uzluksiz qishloq xo'jaligi ekinlari yetishtirish, yaylovlar boqish yoki baliq yetishtirishni davom ettirish uchun qurilish ishlari tugagandan so'ng saytni tiklash.

Samarqand viloyati hokimligi

Viloyat hokimliklari o'z vakolatlari doirasida yerdan foydalanishni rejalashtirish va rivojlantirishni nazorat qilish uchun javobgardirlar.

Samarqand, Jizzax, Sirdaryo va Toshkent viloyat hokimligi YSOTVTRni amalga oshirishni quyidagi imkoniyatlarda qo'llab-quvvatlaydi:

Loyihadan ta'sirlangan tumanlar va jamoalarning demografik va ijtimoiy-iqtisodiy konteksti bo'yicha yuqori darajadagi dastlabki ma'lumotlarni taqdim etish.

Loyihadan ta'sirlangan viloyatlar va tumanlar doirasida yerlarni o'zlashtirish jarayonini muvofiqlashtirish.

Loyiha bilan bog'liq yerlarni ekspropriatsiya qilishdan oldin, yuqori qiymatli/ustivor tirikchilik aktivlari va rivojlanish

SHAXS
YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI

zonalariga minimal ta'sirni ta'minlash uchun loyihani loyihalashning bir qismi sifatida sayt tanlash jarayonini ko'rib chiqish va tasdiqlash.

Loyihaga yer uchastkalarini qaytadan ajratish to'g'risidagi yer uchastkalari to'g'risidagi buyruqlarni ko'rib chiqish va tasdiqlash.

Loyihani ishlab chiquvchi tomonidan loyihaning belgilangan maydonlaridan (masalan, FE stantsiyasi, ESAT va HEUL uchastkalari) foydalanish vaqtida uch tomonlama yer ijarasi shartnomalarini (YISH) imzolash.

Birgalikda yashash vositalarini tiklash tashabbuslarini amalga oshirish bo'yicha strategik majburiyatlarni ta'minlash.

YSOTVTR bilan bog'liq shikoyatlarni hal qilishda yuqori darajada ishtirok etish va LTKShardan yer olish bo'yicha e'tirozlar.

Davlat aktivlarini boshqarish agentligi (DABA)

Davlat aktivlarini boshqarish agentligi (DABA) davlat aktivlarini boshqarish, xususan, davlat erlarini xususiylashtirish uchun javobgardir.

Agentlik YSOTVTRni amalga oshirish bo'yicha to'g'ridan-to'g'ri majburiyatlarga ega emas, biroq u o'rganilgan va baholangan yerlarni davlat zaxiralariidan O'zbekistonning elektron yer auktsion tizimiga o'tkazish, yangi qishloq xo'jaligi yerlarida tashkil etish imkonini berish bilan shug'ullanadi. Ijara mulklari.

Shunday qilib, DABA quyidagi asosiy institutlar bilan hamkorlikda onlayn yer bozori orqali o'rnini bosadigan qishloq xo'jaligi (haydaladigan) erlarni ta'minlashda ma'muriy rol o'ynaydi:

“O'zdaverloyiha” davlat ilmiy-tadqiqot loyiha instituti

Tuman hokimliklari

Kadastr agentligining Davlat kadastr palatasi

Davlat unitar korxonasi – Elektron onlayn auktsionlarni tashkil etish markazi

Tuman hokimliklari

Tuman hokimliklari zimmasiga o'z vakolatlari doirasida yerdan foydalanishni rejalashtirish va obodonlashtirish loyihalari ustidan nazoratni amalga oshirish yuklangan.

Loyihadan ta'sirlangan har bir tumandagi tuman ma'muriyati quyida batafsil bayon qilinganidek, YSOTVTR amalga oshirilishini ma'muriy va maslahat sifatida qo'llab-quvvatlaydi:

Loyihadan ta'sirlangan viloyatlar va tumanlar doirasida yer ajratish va mulkdan chiqarish jarayonini muvofiqlashtirish.

Loyiha bilan bog'liq erlarni ekspropriatsiya qilishdan oldin, yuqori qiymatli/ustivor hayotiy aktivlar va rivojlanish zonalariga minimal ta'sirni ta'minlash uchun loyiha loyihasini tashkil etuvchi saytni tanlash jarayonida yordam berish.

SHAXS

YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI

YSOTVTR aholini ro'yxatga olish uchun kadastr ma'lumotlarini taqdim etish, loyihadan ta'sirlangan yer uchastkalarini va LTKShlarni dastlabki aniqlash uchun.

Loyihadan ta'sirlangan jamoalarda demografiya, turmush sharoiti, daromad darajasi, ijtimoiy xizmatlar va ijtimoiy-iqtisodiy zaif oilalarga oid dastlabki ma'lumotlar va statistik ma'lumotlarni taqdim etish.

Uy xo'jaliklari va jamoalar darajasida kontekstga mos keladigan tirikchilikni tiklash tashabbuslari bo'yicha fikr-mulohazalarni taqdim etish.

YSOTVTR tadqiqotlari uchun osonlikcha erishib bo'lmaydigan qonuniy yer egalari uchun aloqa ma'lumotlarini taqdim etish (shu jumladan, yo'q yer egalari).

Fokus-guruh muhokamalarini (FGM) va YSOTVTRni ishlab chiqish va monitoring qilish bilan bog'liq boshqa maxsus yig'ilishlarni chaqirishga ko'maklashish.

(i) yerlarni olib qo'yish to'g'risida bildirishnomalar berish va (ii) qishloq xo'jaligi yerlarini davlat zaxiralariga qaytarish to'g'risidagi ixtiyoriy arizalarni tasdiqlash yo'li bilan zarar ko'rgan qishloq xo'jaligi erlari uchastkalariga bo'lgan huquqlarga ega bo'lgan qonuniy yer egalari bilan YISH shartnomalarini bekor qilish.

Loyihani ishlab chiquvchining foydalanish vaqtida loyihaning belgilangan maydonlaridan (masalan, FE stantsiyasi, ESAT va HEUL saytlari) foydalanishi uchun uch tomonlama yer ijarasi shartnomalarini (YISH) imzolash.

Loyihaga yer uchastkalarini qayta ajratib berish uchun yer uchastkalarini ajratish to'g'risidagi buyruqlarni tayyorlash va berish.

Loyiha bo'yicha ishga joylashishda imtiyozli yollash uchun ijtimoiy-iqtisodiy zaif uy xo'jaliklarini aniqlashga ko'maklashish. Ijtimoiy-iqtisodiy himoyaga muhtoj xonadonlar, ayollar va loyihadan ta'sirlangan jamoalar (ya'ni, "Temir", "Ayollar" va "Yoshlar" ro'yxatiga kiritilgan) yoshlarga ijtimoiy yordam ko'rsatish.

Birgalikda yashash vositalarini tiklash tashabbuslarini amalga oshirishda strategik yordam ko'rsatish.

Sanitariya epidemiologiya va sog'liqni saqlash xizmati (SES) bilan hamkorlikda loyiha ob'ektlarining sog'lig'ini muhofaza qilish zonasi (SMZ) qoidalarini ta'minlash.

ShKChM loyihasi orqali jamiyatning ustuvor shikoyatlarini ro'yxatga olish va berish.

YSOTVTR bilan bog'liq shikoyatlarni hal qilishda maxsus ishtirok etish.

Davlat yer zaxiralarini qishloq xo'jaligi yerlaridan foydalanish va ijaraga berish O'zbekistonning elektron auksion tizimi orqali.

Mahalla (jamo) rahbariyati

Jumladan, mahalla raislari, oqsoqollar va Mahalla ayollari vakillari

Mahalliy hamjamiyat rahbariyati quyidagi YSOTVTR majburiyatlarida yordamchi rolni saqlab qoladi:

SHAXS
YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI

Yerni egallab olishdan potentsial ta'sir ko'rsatadigan erdan foydalanuvchilarni, xususan, norasmiy ko'chmanchilarni va erdan foydalanuvchilarni (masalan, norasmiy erkin chorvadorlar) aniqlash.

Ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan zaif uy xo'jaliklarini aniqlashda yordam ko'rsatish, YSOTVTRning dastlabki ro'yxatga olish qismi sifatida.

So'rovlar boshlanishidan oldin YSOTVTR aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy va aktivlarni inventarizatsiya qilish so'rovlari uchun to'xtatilgan sandalarni jamoatchilik miqyosida e'lon qilish.

Uy xo'jaliklari va jamoalar darajasida kontekstga mos keladigan tirikchilikni tiklash tashabbuslari bo'yicha fikr-mulohazalarni taqdim etish.

YSOTVTR tadqiqotlari uchun osonlikcha erishib bo'lmaydigan qonuniy yer egalari uchun aloqa ma'lumotlarini taqdim etish (shu jumladan, yo'q yer egalari).

Fokus-guruh muhokamalarini (FGM) va YSOTVTRni ishlab chiqish va monitoring qilish bilan bog'liq boshqa maxsus yig'ilishlarni chaqirishga ko'maklashish.

ShKChM loyihasi orqali jamoatchilik shikoyatlarini ro'yxatga olish va berish.

Loyihadan ta'sirlangan jamoalarda qurilish vaqtida loyiha bilan bog'liq ishga joylashishni e'lon qilishda yordam berish.

Temir, Ayollar va Yoshlar reestriga tegishli yangilanishlar kiritish uchun ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar, ayollar va loyiha ta'sirida bo'lgan hamjamiyatlari bo'lgan yoshlarni aniqlash va bunday uy xo'jaliklarini ijtimoiy yordamga ro'yxatga olish.

YSOTVTR yetkazib berish bilan bog'liq AMIM monitoringi bilan shug'ullanish.

YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasi

Quyidagi 11.2bo'limga qarang.

Ipakchilik va jun sanoatini rivojlantirish davlat qo'mitasi (IJSR)

IJSR qo'mitasi O'zbekistonda ipakchilik va jun sanoatini rivojlantirish uchun mas'ul davlat organi hisoblanadi. Qo'mita chorvachilik sohasini xususiyashtirish va tartibga solish vakolatiga ega va shuning uchun davlatga qarashli yaylov yerlarining saqlovchisi hisoblanadi.

Ushbu nizom chorvachilik bilan shug'ullanuvchi korporativ (yuridik) xo'jaliklarga ularning naslchilik qobiliyatidan (chorva mollari sonidan) kelib chiqqan holda yaylov yer uchashtalarini ajratishni nazarda tutadi.

Qo'mitaga mamlakatning yaylov yerlarini boshqarish yuklanganligi sababli, u chorvachilik bilan bog'liq turmush sharoitlarini tiklashga yordam beradi:

Yaylov yerlarining loyiha bilan bog'liq ekspropriatsiyasi natijasida potentsial ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan qonuniy ijarachilarni aniqlashda yordam ko'rsatish.

SHAXS
YSOTVTRNING FUNKTSIYSI VA MAJBURIYATI

Ko'chirilgan chorvadorlar va chorvadorlar uchun o'rnini bosadigan yaylov yerlarining mavjudligi bo'yicha fikr-mulohazalarni taqdim etish.

Yakka tartibdagi chorvadorlarning yaylov yerlaridan foydalanishini rasmiylashtirishda, muqobil yaylov yer uchastkalarida faoliyat yurituvchi (yoki ko'chirilgan) oraliq chorvachilik xo'jaliklari bilan yer ijarasi shartnomalarini tuzish va yangilash orqali strategik yordam ko'rsatish.

Mustaqil AMIM maslahatchisi
Loyihani ishlab chiquvchining AMITB va YSOTVTR bo'yicha maslahatchisi

Loyihani ishlab chiquvchisi loyiha kreditorlari tomonidan ko'zda tutilgan AMIM ishlash standartlariga bog'liq bo'lgan majburiy talablar va muvofiqlik majburiyatlariga muvofiq, AMITB va YSOTVTR loyihasini amalga oshirish uchun AMIM bo'yicha maslahatchini tayinladi.

Maslahatchi loyiha bilan bog'liq erlarni ekspropriatsiya qilish bilan bog'liq hayot ta'sirining oldini olish, yumshatish va bartaraf etish choralarini amalga oshirishni ta'minlash uchun YSOTVTRga yo'naltirilgan ma'lumotlarni yig'ish, ekspert baholash so'rovlarini o'tkazish va javob beradigan YSOTVTRni shakllantirish uchun javobgardir.

YSOTVTRni yakunlashning bir qismi sifatida Maslahatchi YSOTVTRkompensatsiyasi va yordam paketlarini keyingi kompensatsiya shartnomalari oldidan LTKShning ma'lumotnomasi va fikr-mulohazalari uchun LTKShga oshkor qilishni o'z zimmasiga oladi.

YSOTVTR tugallangandan va uni AMIMT bosqichida YSOTVTRloyiha ishlab chiquvchisi va loyiha kreditorlari tomonidan qabul qilingandan so'ng, maslahatchiga loyiha ob'ektlari bilan bog'liq bo'lmagan qo'shimcha ta'sirlar uchun YSOTVTR loyihasiga yangilanishlar yoki qo'shimchalar taqdim etish vazifasi yuklanadi. ushbu YSOTVTRda.

Maslahatchi, shuningdek, YSOTVTRni yakunlash va qabul qilish vaqtigacha, Loyiha MTJQRga muvofiq, yer olish va yashash vositalarini tiklash bilan bog'liq manfaatdor tomonlarning ishtiroki va shikoyatlarni boshqarishni amalga oshirish uchun birinchi navbatda javobgar bo'ladi. Loyiha kompaniyasi va MXQ Pudratchining AMIM xodimlari YSOTVTR yakunlangandan so'ng ushbu vazifani o'z zimmalariga oladilar.

Ixtisoslashtirilgan tirikchilikni tiklash bo'yicha treninglar bo'yicha mahalliy maslahatchi

YSOTVTRni amalga oshirish bosqichida Loyiha kompaniyasi rejalashtirilgan tirikchilikni tiklash bo'yicha tashabbuslarning bir qismi sifatida LTKSh uchun maxsus treninglar o'tkazish uchun malakali mahalliy maslahatchilarni jalb qiladi. Ushbu treninglar potentsial quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Moliyaviy savodxonlik va KO'K startaplari bo'yicha treninglar.

Agronomiya bo'yicha maxsus treninglar.
Maxsus chorvachilik bo'yicha treninglar

Kreditorlarning ekologik va ijtimoiy maslahatchisi (KAMIM)

KAMIM sifatida quyidagi texnik yordam ko'rsatish uchun tashqi AMIM maslahatchilari (ya'ni, vakolatli xalqaro va mahalliy kompaniyalar) jalb qilinadi:

AMIMT bosqichida AMITB va YSOTVTRni ko'rib chiqish, jamoatchilikka oshkor qilish va keyinchalik amalga oshirish uchun yakunlash.

Loyiha kompaniyasi va MXQ Pudratchisi tomonidan tayyorlangan AMIM monitoring hisobotlarini ko'rib chiqishni va tekshirish ob'ektiga tashrif buyurishni o'z ichiga olgan AMIMTdan keyin YSOTVTRni amalga oshirish natijalari, natijalari va ta'sirini mustaqil monitoring qilish.

Loyiha kreditorlari bilan kelishilgan holda YSOTVTR bilan bog'liq nomuvofiqliklar uchun Tuzatish Harakat Rejalarini (THR) shakllantirish.

YSOTVTR va tegishli AMIMT tugagandan so'ng, mustaqil AMIM monitoringi loyihaning AMITB va YSOTVTRda belgilangan yumshatish bo'yicha majburiyatlarning muvaffaqiyatini ta'minlashga xizmat qiladi.

Loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklarining turmush tarziga har qanday muhim qoldiq ta'sirlar, loyihadan oldingi turmush darajasining pasayishi (masalan, tirikchilik vositalarini tiklashning jiddiy muvaffaqiyatsizligi, qashshoqlik, uysizlik va h.k.) AMIM monitoringi muddati.

Loyiha kreditorlari

Loyiha kreditorlari YSOTVTR va uni amalga oshirish majburiy va kreditorlarning AMIMsamaradorligi siyosati va standartlariga muvofiq, loyiha bilan bog'liq bo'lgan muhim hayot ta'sirini samarali hal etishini ta'minlashga intiladi. Ushbu nazorat quyidagilarni o'z ichiga oladi:

AMIMT bosqichida AMITB va YSOTVTR loyahasini ko'rib chiqish va tasdiqlash.

YSOTVTRni amalga oshirishdan oldin uni yangilashni talab qilishi mumkin bo'lgan har qanday qo'shimcha manfaatdor tomonlarning fikr-mulohazalari uchun YSOTVTR hujjatlarining onlayn va jamoatchilik asosida oshkor etilishini ta'minlash.

KAMIM bilan kelishilgan holda YSOTVTR bilan bog'liq har qanday nomuvofiqliklar uchun Tuzatish Harakat Rejalarini (THR) ko'rib chiqish.

11.2 YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasi

YSOTVTR loyahasini amalga oshirishni qo'llab-quvvatlash uchun YSOTVTR boshqaruv qo'mitasi tuziladi. Qo'mita FE stantsiyasi, substansiya va ESAT saytlarida yerlarni ekspropriatsiya qilish bilan bog'liq LTKShlar uchun tashkil etiladi, chunki hayotning eng muhim ta'sirini ko'rsatadigan keng doimiy yer uchastkalari ushbu saytlar bilan cheklanadi.

YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasi quyidagi maqsadlar asosida tuziladi:

- YSOTVTR aholini ro'yxatga olish, ijtimoiy-iqtisodiy va aktivlarni inventarizatsiya qilish so'rovlariga kiritilmagan tashkilotlardan YSOTVTR kompensatsiyasi va qo'shimcha yordamga bo'lgan kelajakdagi har qanday da'volarni tekshirish va tekshirishni qo'llab-quvvatlash.
- YSOTVTR dasturiga muvofiq barcha kompensatsiyalar va qo'shimcha yordamlar amalga oshirilishini ta'minlash uchun YSOTVTRni amalga oshirish monitoringining qo'shimcha liniyasini ta'minlash, LTKSh manfaatlari uchun.
- Loyihadan ta'sirlangan uy xo'jaliklariga (ayniqsa, zaif deb topilgan LTKXlar) yashash uchun har qanday jiddiy, qoldiq ta'sirlarni YSOTVTRni amalga oshirish monitoringi davomida ta'kidlash, tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha shoshilinch yordam ko'rsatish.
- YSOTVTR natijalari maqsadlariga erishishda jiddiy muvaffaqiyatsizlikka uchragan taqdirda, YSOTVTRda o'rnatilgan tirikchilik choralarini yaxshilash uchun maslahat yordamini taqdim etish.
- Loyihaning tashqi ShKChM qismi sifatida YSOTVTR bilan bog'liq shikoyatlarni hal qilishni qo'llab-quvvatlash.
- Qurilish jarayonida vositachilik yoki YSOTVTR bilan bog'liq ijtimoiy hodisalarni qo'llab-quvvatlash.

Shuning uchun YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasi YSOTVTR himoya choralarini samarali amalga oshirishni ta'minlash uchun vositachi va maslahatchi sifatida ishlaydi.

Komissiya quyidagi asosiy saylov okruglaridan iborat bo'ladi:

- Yaylov yerlari ta'sirlangan LTKXlarning kamida bitta saylangan vakili.
- Ta'sir qilingan ekin maydonlari bo'lgan LTKXlarning kamida bitta saylangan vakili.
- Qishloq xo'jaligi aktivlari (ya'ni, ekinchilik va/yoki chorvachilik fermalari) zarar ko'rgan tijorat tashkilotlarining (ya'ni, o'rta va yirik korxonalar) kamida bitta vakili.
- Tuman hokimliklari, qishloq xo'jaligi, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, xotin-qizlar va ichki ishlar masalalari bo'yicha mutasaddi boshqarmalardan tayinlangan vakillar.
- Mahalliy hamjamiyat (mahalla) rahbariyatidan tayinlangan vakillar.
- Loyiha kompaniyasining ijtimoiy menejeri.
- Loyiha kompaniyasidan bitta JABM.

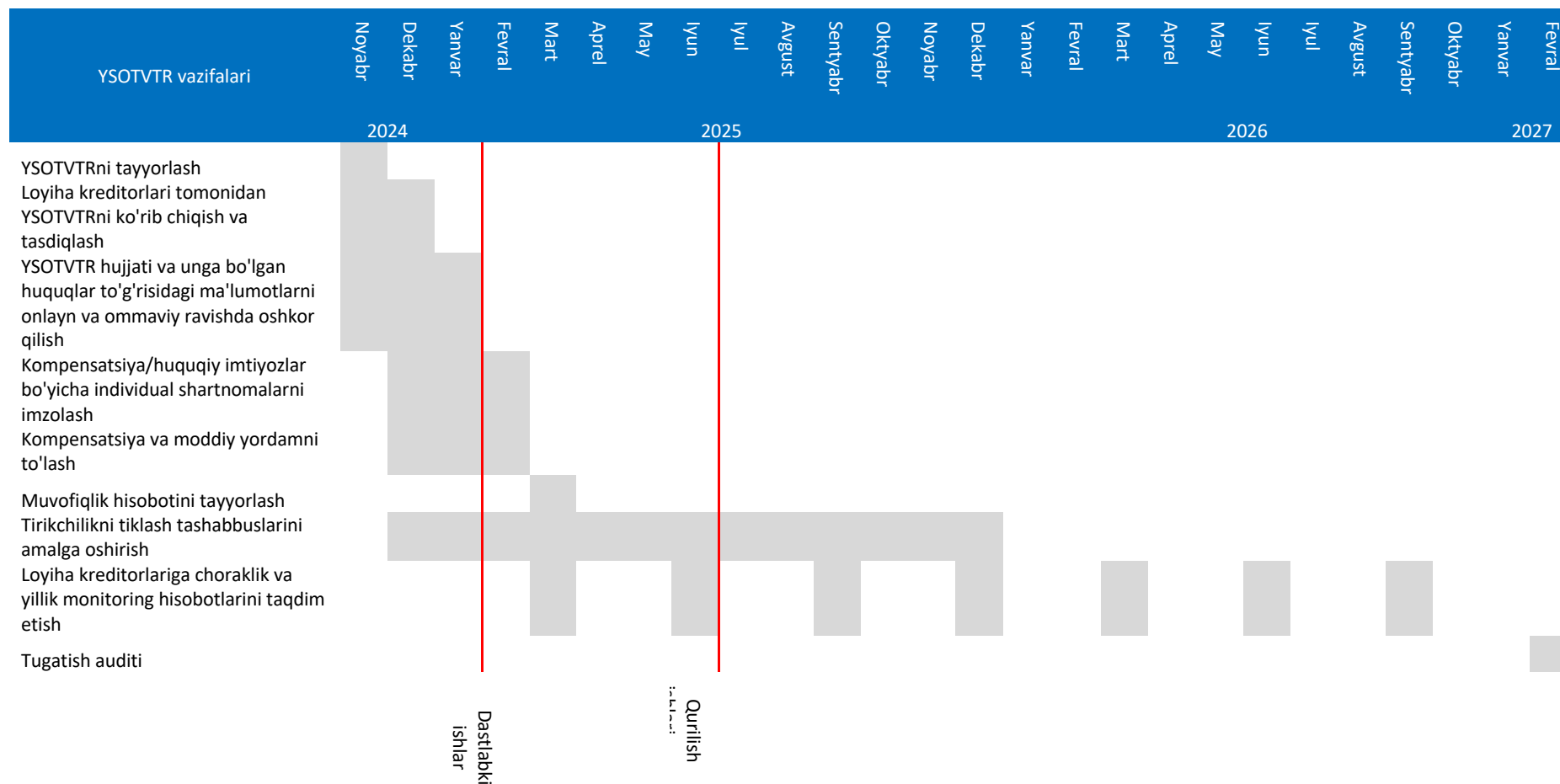
YSOTVTR Boshqaruv Qo'mitasi YSOTVTR tugagandan so'ng tuziladi va uning roli YSOTVTR amalga oshirish dasturining butun muddati davomida ustunlik qiladi.

12 AMALGA OSHIRISH TAQVIMI

YSOTVTR loyiha bilan bog'liq yerlarni ekspropriatsiya qilish natijasida kelib chiqadigan hayot ta'sirini kamaytirishni ta'minlash uchun amalga oshiriladi, buning maqsadi loyihadan oldingi boshlang'ich ko'rsatkichlar bilan solishtirganda LTKXlarning mahsuldorligini, daromad olish qobiliyatini va umumiy turmush darajasini tiklash yoki yaxshilash.

YSOTVTRni amalga oshirish kompensatsiya va qo'shimcha yordamni, tegishli monitoring va baholashni, shuningdek, ko'chish va yashash vositalarini tiklash bilan bog'liq shikoyatlarni boshqarishni o'z ichiga oladi. Ushbu tadbirlarni amalga oshirishning oldingi jadvali Gantt diagrammasida keltirilgan.

12-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish jadvali

13 MONITORING, BAHOLASH VA HISOBOT BERISH

Monitoring va baholash (MB) va tegishli hisobot YSOTVTRni amalga oshirishning ajralmas jihati hisoblanadi. YSOTVTR uchun tuzilgan MB tizimi loyiha natijasida ko'chirilishining yashashga salbiy ta'sirini bartaraf etish uchun ishlab chiqilgan yumshatish bo'yicha majburiyatlarning borishi va samaradorligini baholashga xizmat qiladi.

YSOTVTR chora-tadbirlarining umumiy maqsadi (ya'ni, kompensatsiya va qo'shimcha yordam) LTKShning iqtisodiy holati va turmush sharoiti tiklanishini yoki ideal sharoitda boshlang'ich sharoitlarga nisbatan yaxshilanishini ta'minlashdan iborat. YSOTVTR tadqiqotlari davomida to'plangan uy xo'jaliklari darajasidagi boshlang'ich ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlar keyingi MB uchun mezon bo'lib xizmat qiladi.

YSOTVTR loyihasi ma'qullangandan va jamoatchilikka oshkor qilingandan so'ng, Loyiha kompaniyasi YSOTVTR uchun MB tizimini yaratish uchun umumiy javobgarlikni o'z zimmasiga oladi. Ramka aniq maqsadlardan, tegishli asosiy samaradorlik ko'rsatkichlaridan (ASK), vaqt bo'yicha belgilangan maqsadlardan, tekshirish vositalaridan (TV), hisobot jadvalidan va MB tadbirlarida ishtirok etuvchi tashkilotlardan iborat bo'ladi. Loyiha uchun dastlabki MB tizimi 13-1quyidagi rasmda keltirilgan.

Ichki va tashqi (mustaqil) monitoring YSOTVTRni amalga oshirish jarayonida tegishli ravishda Loyiha kompaniyasi va Kreditorlarning ekologik va ijtimoiy masalalar bo'yicha maslahatchisi (KAMIM) tomonidan amalga oshiriladi. Kompensatsiya va tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha chora-tadbirlarning borishi, natijalar va ta'sirlar oqibatlarini qurilish jarayonida AMIM monitoringi bo'yicha choraklik hisobotlarda va AMIM monitoringi bo'yicha yarim yillik hisobotlarda (agar TVTR dasturi Loyihaning qurilish bosqichidan tashqarida bo'lsa) hujjatlashtiriladi. Ushbu hisobotlar loyiha kreditorlariga ko'rib chiqish uchun taqdim etiladi va agar nomuvofiqliklar aniqlansa, loyiha kreditorlari va KAMIM Tuzatuvchi Harakatlar Rejalarini (THR) ishlab chiqadi.

YSOTVTRning davriy monitoringi va auditi bosqichlari, birinchi navbatda, YSOTVTRning oldindan belgilangan maqsadlariga erishishga qaratilgan. YSOTVTR tugagandan so'ng, yakuniy, yakuniy audit mustaqil AMIM maslahatchisi tomonidan YSOTVTR natijalari, natijalari va ta'siriga to'liq e'tibor qaratgan holda amalga oshiriladi.

13-1-jadval YSOTVTRni amalga oshirish uchun Vaqtinchalik monitoring va baholash (MB) asoslari

ASK RAQAMI	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORING VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	MAS'ULIYAT
1.	To'liq vaqtli YSOTVTRni amalga oshirish xodimlari soni	≥2	Doimiy ravishda YSOTVTR tugaguniga qadar	Loyiha kompaniyasi xodimlarining yozuvlari; Oylik AMIM monitoringi hisoboti	Oylik	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi Loyiha kreditorlari
2.	To'liq kompensatsiya olgan LTKXlarning foizi	100%	Uchastkani Bosh pudratchisiga topshirishdan oldin	Loyiha kompaniyasining moliyaviy hisobotlari; Oylik AMIM monitoringi hisoboti	Oylik	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi Loyiha kreditorlari
3.	Moliyaviy savodxonlik bo'yicha treninglardan o'tgan LTKXlar foizi	100%	Uchastkani Bosh pudratchisiga topshirishdan oldin	Kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish bo'yicha ekspertning ish jadvallari; Oylik AMIM monitoringi hisoboti	Oylik	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi Loyiha kreditorlari
4.	Agronomiya bo'yicha ta'lim olgan, ekin maydonlarining >10% doimiy yo'qotilgan qishloq xo'jaligi ekinlari (fermerlar) bilan shug'ullanuvchi LTKShlar foizi	100%	Qurilish boshlangan kundan boshlab 6 oy	Agronom mutaxassisligi bo'yicha kasbiy diplomga ega bo'lgan mutaxassis uchun ish vaqtlari jadvallari; Tirikchilikni tiklash jarayoni to'g'risida hisobot; Har choraklik AMIM monitoringi hisoboti	Choraklik	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi Loyiha kreditorlari
5.	Ekinlar yetishtirish bilan shug'ullanuvchi (fermerlar) va TXZ doirasida daraxt ko'chatlarini yo'qotgan LTKSh foizi	100%	Qurilish boshlangan kundan boshlab 6 oy	Agronom mutaxassisligi bo'yicha kasbiy diplomga ega bo'lgan mutaxassis uchun ish vaqtlari jadvallari; Tirikchilikni tiklash jarayoni to'g'risida hisobot; Har	Choraklik	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi Loyiha kreditorlari

ASK RAQAMI	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORING VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	MAS'ULIYAT
				choraklik AMIM monitoringi hisoboti		
6.	Olga va Chorvador jamoalarida muqobil yaylov yerlarini ijaraga olgan norasmiy chorvadorlar ulushi	100%	Qurilish boshlangan kundan boshlab 6 oy	IJSR qo'mitasi va Nurobod tuman hokimligi bilan o'tkazilgan yig'ilish bayonnomasi; Tirikchilikni tiklash jarayoni to'g'risida hisobot; Har choraklik AMIM monitoringi hisoboti	Choraklik	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi Loyiha kreditorlari
7.	Olg'a va Chorvador jamoalarida chorvachilik va chorvachilik bo'yicha treningdan o'tgan norasmiy chorvadorlar ulushi.	100%	Qurilish boshlangan kundan boshlab 6 oy	Chorvachilik / kichik va o'rta korxonalar bo'yicha ekspert; Tirikchilikni tiklash jarayoni to'g'risida hisobot; Har choraklik AMIM monitoringi hisoboti	Choraklik	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi Loyiha kreditorlari
8.	Tirikchilikni tiklash tashabbuslarida ayollar ishtirokchilari ulushi	≥50%	Doimiy ravishda tirikchilikni tiklash tashabbuslari tugaguniga qadar	Tirikchilikni tiklash tashabbuslari oraliq/o'rta muddatli hisobot; Har choraklik AMIM monitoringi hisoboti	Choraklik	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi Loyiha kreditorlari
9.	Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmida (ShKChM) belgilangan muddatlarda yopilgan (hal qilingan) shikoyatlar foizi	>90%	Doimiy ravishda YSOTVTR dasturi tugaguniga qadar	Shikoyat jurnallari; Oylik AMIM monitoringi hisoboti	Oylik	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi Loyiha kreditorlari
10.	Qurilishdan olti oy o'tgach jamoaning Temir kitoblarida qayd etilgan zaif LTKXlar foizi	<5%	Doimiy ravishda tirikchilikni tiklash tashabbuslari tugaguniga qadar	Tirikchilikni tiklash jarayoni to'g'risida hisobot; AMIM monitoringi bo'yicha choraklik hisobot	Choraklik	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi Loyiha kreditorlari
11.	Elektron kim oshdi savdosi tizimi takliflari uchun	Yer auksionlarida	Doimiy ravishda YSOTVTR dasturi	Elektron auksion hisobotlari; AMIM monitoringi	Oylik	Loyiha tashkiloti

ASK RAQAMI	ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI (ASK)	MAQSADLAR	MAQSADLI VAQT ORALIG'I	TEKSHIRISH VOSITALARI (TV)	MONITORING VA BAHOLASH DAVRIYLIGI	MAS'ULIYAT
	ro'yxatdan o'tgan LTKShlar soni	ishtirok etishning ortishi	tugaguniga qadar	davomida LTKSh lar bilan uzluksiz FGmlar		Mustaqil AMIM maslahatchisi
12.	E-Aukcion tizimida yer uchastkalarini muvaffaqiyatli sotib olgan LTKShlar soni	Yer auktsionlarida ishtirok etishning ortishi	Doimiy ravishda YSOTVTR dasturi tugaguniga qadar	Elektron auktsion hisobotlari; AMIM monitoringi davomida LTKSh lar bilan uzluksiz FGmlar	Oylik	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi
13.	Agronomiya va kichik va o'rta biznesni tadqiq qilish va o'qitish orqali o'rnatilgan muqobil yashash strategiyalarini amalga oshirish,	Muayyan dasturlarda ro'yxatdan o'tgan LTKShlardan ijobiy fikrlar va yangi daromad oqimlarini rivojlantirish	Doimiy ravishda YSOTVTR dasturi tugaguniga qadar	AMIM monitoringi davomida LTKShar bilan uzluksiz FGmlar	Choraklik	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi
14.	LTKXlarning o'tish davrini qo'llab-quvvatlash va tirikchilikni tiklash tashabbuslaridan qoniqishi	Yuqori	YSOTVTRni amalga oshirish tugagandan so'ng	Tugallangan audit hisoboti	Bir martalik; YSOTVTRni amalga oshirish tugagandan so'ng	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi Loyiha kreditorlari
15.	Loyihadan oldingi sharoitlarga nisbatan uy xo'jaliklarining turmush sharoiti, daromadlari va yashash sharoitlari yaxshilandi yoki tiklandi.	Ta'sir qilingan uy xo'jaliklarining 100% rozi	YSOTVTRni amalga oshirish tugagandan so'ng	Tugallangan audit hisoboti	Bir martalik; YSOTVTRni amalga oshirish tugagandan so'ng	Loyiha tashkiloti Mustaqil AMIM maslahatchisi Loyiha kreditorlari

A ILOVA – LOYIHA BO'YICHA PREZIDENT QARORI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING QARORI

2023 уйи « 4 » июль

№ПК-208

“Самарқанд вилоятининг Нуробод туманида қуввати 500 МВт бўлган қуёш фотоэлектр станциясини, қуввати 334 МВт бўлган электр энергиясини сақлаш тизимини ҳамда унинг фаолиятини таъминлашга хизмат қилувчи подстанцияни қуриш (Sazagan Solar 2)” инвестиция лойиҳасини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида

Аҳолини ва иқтисодиёт тармоқларини энергия ресурслари билан барқарор таъминлаш, электр энергияси ишлаб чиқаришда табиий газдан фойдаланишни камайтириш ҳамда қайта тикланувчи энергия манбаларидан фойдаланиш кўламини кенгайтиришга тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни кенг жалб қилиш мақсадида:

1. Қуйидагилар:

а) **“ACWA Power Company (Saudi Listed Joint Stock Company)”** (Саудия Арабистони) компанияси томонидан (кейинги ўринларда — Инвестор) “Самарқанд вилоятининг Нуробод туманида қуввати 500 МВт бўлган қуёш фотоэлектр станциясини, қуввати 334 МВт бўлган электр энергиясини сақлаш тизимини ҳамда унинг фаолиятини таъминлашга хизмат қилувчи подстанцияни қуриш (Sazagan Solar 2)” инвестиция лойиҳаси (кейинги ўринларда — Инвестиция лойиҳаси) доирасида Ўзбекистон Республикасида масъулияти чекланган жамият шаклидаги “ACWA Power Sazagan Solar 2” хорижий корхонаси (кейинги ўринларда — Лойиҳа компанияси) таъсис этилганлиги;

б) Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати номидан Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги, Инвестор ва Лойиҳа компанияси ўртасида **2023 йил 19 апрелда инвестиция битими** (кейинги ўринларда — Инвестиция битими) имзоланганлиги ҳамда унга мувофиқ Инвестор ва Лойиҳа компанияси:

Инвестиция лойиҳасини амалга оширишнинг бутун даври мобайнида Самарқанд вилоятининг Нуробод туманида қуввати 500 МВт бўлган қуёш фотоэлектр станциясини, қуввати 334 МВт бўлган электр энергиясини сақлаш тизимини лойиҳалаштириши, молиялаштириши, қуриши ҳамда эксплуатация қилиши;

юзага келиши мумкин бўлган хавф-хатарларни ўз зиммаларига олган ҳолда, дастлабки баҳолаш бўйича жами **1 049 млн АҚШ доллари** миқдорида **тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни** жалб этиши;

в) “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖ ва Лойиҳа компанияси ўртасида **2023 йил 19 апрелда Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисида битим** (кейинги ўринларда – Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битим) имзоланганлиги ҳамда унга мувофиқ;

Лойиҳа компанияси ишлаб чиқарилган электр энергиясини “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖга **кафолатланган тарзда сотиш** мажбуриятини олиши;

Лойиҳа компанияси қурилиш давридаги ўз мажбуриятлари лозим даражада бажарилишининг таъминоти сифатида **30 млн АҚШ доллари** миқдорида биринчи даражали хорижий **банк кафолатини** тақдим этиши;

Инвестиция лойиҳаси доирасида фотоэлектр станциясини ягона электр энергияси тармоғига улаш учун подстанция ва ҳаво электр узатиш тармоқлари **Лойиҳа компанияси томонидан қурилиши** ҳамда ишга туширилгандан сўнг Лойиҳа компанияси уларни “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖга топшириш мажбуриятини олиши;

фотоэлектр станциясини ягона электр энергияси тармоғига улаш учун подстанция ва ҳаво электр узатиш тармоқлари Лойиҳа компанияси томонидан қурилиши ҳамда ушбу ишлар учун **сарфланган харажатлар “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖ томонидан 10 йил давомида ойлик тўловлар асосида қопланиши;**

Инвестиция лойиҳаси доирасида қуввати 334 МВт бўлган электр энергиясини сақлаш тизими Лойиҳа компанияси томонидан қурилиши ҳамда ишга туширилгандан сўнг Лойиҳа компанияси унинг иш режимини Энергетика вазирлиги ҳузуридаги **“Миллий диспетчерлик маркази” ДУКнинг диспетчерлик бошқаруви билан мувофиқлаштириш мажбуриятини ўз зиммасига олиши;**

“Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖ 25 йил давомида электр энергиясини кафолатланган тарзда харид қилиш мажбуриятини олиши ва электр энергияси учун тўловни миллий валютада амалга ошириши маълумот учун қабул қилинсин.

2. Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида:

Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати номидан Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги, Инвестор ва Лойиҳа компанияси ўртасида имзоланган **Инвестиция битими тасдиқлансин;**

“Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖ ва Лойиҳа компанияси ўртасида тузилган Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битим маъқуллансин.

3. Инвестиция битими ва Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битимга мувофиқ уларнинг амал қилиш муддати давомида электр энергиясининг сотиб олиниши, электр энергиясини сақлаш тизимининг фойдаланишга тайёр ҳолати учун ва ҳаво электр узатиш тармоқларини қуришга сарфланган харажатлар бўйича тўловлар чет эл валютасида деноминацияланган қатъий тариф бўйича амалга оширилиши белгилаб қўйилсин.

4. Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги, Энергетика вазирлиги ҳамда “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖга Лойиҳа компанияси томонидан Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида имзоланган битимлар бўйича мажбуриятлар бажарилмаган тақдирда, Лойиҳа компанияси ва Инвестор ҳуқуқини Инвестиция лойиҳасини молиялаштиришда иштирок этадиган бошқа кредиторларга тўғридан-тўғри ўтказиш юзасидан битимлар тузиш ҳуқуқи берилсин.

5. “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖга:

Лойиҳа компанияси билан биргаликда Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битимда белгиланган тартиб-таомилларга мувофиқ Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш учун **халқаро мустақил инжиниринг компаниясини ва бошқа маслаҳатчиларни мажбурий экспертиза ўтказмаган ҳолда танлаб олишга ҳамда улар билан шартномалар тузишга;**

Лойиҳа компанияси томонидан ишлаб чиқариладиган электр энергиясини уч ой мобайнида сотиб олиш **мажбурияти бажарилишининг таъминоти сифатида** Лойиҳа компанияси фойдасига чет эл банкининг чет эл валютасида тасдиқланган ва тикланадиган **аккредитивини очишга рухсат берилсин.**

6. Иқтисодиёт ва молия вазирлиги Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати номидан “Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖнинг аккредитив очадиган хорижий банк олдидаги тўлов мажбуриятлари Осиё тараққиёт банки, Жаҳон банки ёки Европа тикланиш ва тараққиёт банки кафолати орқали бажарилган тақдирда, ушбу банк билан Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматига мақбул шаклдаги ушбу банк харажатларини қоплаш тўғрисидаги битимни имзолаш ваколати берилсин.

7. Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида **Лойиҳа компаниясига**, барча солиқлар ва йиғимлар тўланган ҳолда, Инвестиция лойиҳасини молиялаштириш доирасида **қўйидаги ҳуқуқлар берилсин:**

кредит олиш, чет эл валютасида пул маблағлари олиш ва улардан фойдаланиш (шу жумладан чет эл валютасида кредит тушумлари) учун **чет эллардаги хорижий банкларда банк ҳисобварақлари очиш;**

Ўзбекистон Республикасидан ташқарида бўлган хорижий пудрат ташкилотлари, етказиб берувчилар ёки хорижий кредиторларга тўловларни **Ўзбекистон Республикасидаги банк ҳисобварақлари орқали ўтказмасдан, тўғридан-тўғри амалга ошириш.**

8. Инвестиция лойиҳаси доирасида фотоэлектр панелларини ўрнатиш билан боғлиқ қурилиш ва ер ишларини бажариш, бино ва иншоотлар пойдеворларини лойиҳалаштириш нормалари ва қоидалари Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битим қоидаларига мувофиқ халқаро стандартлар билан тартибга солиниши белгилаб қўйилсин.

9. Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Сув хўжалиги вазирлиги, Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги, Самарқанд ва Бухоро вилоятлари ҳокимликларининг Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш учун ажратиладиган Самарқанд ва Бухоро вилоятларидаги иловага мувофиқ **1 062 гектар** ер участкасини қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар тоифасидан саноат ва бошқа мақсадларга мўлжалланган ерлар тоифасига ўтказиш тўғрисидаги таклифига розилик берилсин.

10. Самарқанд, Жиззах, Сирдарё, Тошкент ва Бухоро вилоятлари ҳокимликлари **бир ой мuddатда** Инвестиция битими ва Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битимда кўрсатилган шартларга мос келадиган қуёш фотоэлектр станцияси, электр энергиясини сақлаш тизими ва уларнинг фаолиятини таъминлашга хизмат қилувчи подстанция ҳамда қуриладиган ҳаво электр узатиш тармоқлари учун **зарур бўлган ер участкаларини Энергетика вазирлигига доимий фойдаланиш ҳуқуқи билан ажратилишини таъминласин.**

Бунда:

а) Энергетика вазирлиги мазкур бандга асосан ўзига берилган **тегишли ер участкаси:**

қуёш фотоэлектр станцияси ва электр энергиясини сақлаш тизимини қуриш учун Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш муддатига тенг даврга **Лойиҳа компаниясига;**

подстанция ва ҳаво электр узатиш тармоқларини қуриш учун **“Ўзбекистон миллий электр тармоқлари” АЖга ижарага берилишини таъминласин;**

б) Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида:

Энергетика вазирлиги қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлардан фойдаланганлик учун **қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши нобудгарчилиги ўрнини қоплашдан** (компенсация тўловларидан) **озод қилинсин;**

Лойиҳа компанияси томонидан ер участкалари учун тўланадиган **ижара тўлови миқдори ер солиғи миқдорига тенглаштирилсин.**

11. Лойиҳа компаниясининг буюртманомасига биноан:

Ташқи ишлар вазирлиги – Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида жалб қилинадиган хорижий мутахассислар учун кириш визалари, зарур ҳолларда, Ислом Каримов номидаги “Тошкент” халқаро аэропортида белгиланган тартибда расмийлаштирилишини (муддати узайтирилишини);

Ички ишлар вазирлиги – Лойиҳа компанияси ва Инвестиция лойиҳаси доирасида жалб қилинган пудрат ташкилотларининг хорижий мутахассислари ҳамда уларнинг оила аъзоларига кўп марталик виза муддатлари узайтирилишини, шунингдек, вақтинча турган жойи бўйича рўйхатга олиниши ва унинг муддати узайтирилишини;

Камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазирлиги – хорижий фуқароларга Ўзбекистон Республикаси ҳудудида меҳнат фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи тасдиқномалар белгиланган тартибда берилишини (муддати узайтирилишини) таъминласин.

12. Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги Инвестиция лойиҳаси амалга оширилиши, шунингдек, томонларнинг Инвестиция битими ва Электр энергиясини сотиб олиш тўғрисидаги битим доирасидаги **мажбуриятларини бажариши устидан доимий назорат ўрнатсин.**

13. Адлия вазирлиги Инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида Инвестиция битими ҳамда унинг қоидаларига мувофиқ имзоланган битимлар юзасидан юридик хулосалар берсин.

14. Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги лойиҳа ҳужжатлари белгиланган тартибда экологик экспертизадан ўтказилишини ва Инвестиция лойиҳасини амалга оширишда табиатни муҳофаза қилишга оид қонунчилик ҳужжатларига риоя этилишини таъминласин.

15. Мазкур қарорнинг ижросини самарали ташкил этишга **масъул ва шахсий жавобгар** этиб энергетика вазири **Ж.Т.Мирзамаҳмудов** белгилансин.

Қарор ижросини ҳар чорақда муҳокама қилиб бориш, ижро учун масъул идоралар фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н.Арипов зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикаси
Президенти**

Ш. Мирзиёев

Тошкент шаҳри

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
2023 йил 4 июлдаги ПҚ-208-сон қарорига
илова

“Самарқанд вилоятининг Нуробод туманида қуввати 500 МВт бўлган қуёш фотоэлектр станциясини, қуввати 334 МВт бўлган электр энергиясини сақлаш тизимини ҳамда унинг фаолиятини таъминлашга хизмат қилувчи подстанцияни қуриш (Sazagan Solar 2)” инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар тоифасидан саноат ва бошқа мақсадларга мўлжалланган ерлар тоифасига ўтказилаётган ер участкалари РЎЙХАТИ

Худуд номи	Контур рақами	Жами ер участкаси майдони (гектар)	Шундан, лалми ерлар, яйловлар ва пичанзорлар (гектар)
Фотоэлектр станцияни қуриш учун			
Самарқанд вилояти Нуробод тумани (Олға массиви)	506қ-507қ-509қ-531қ-932қ-933қ-934қ-935қ-936-937қ-938қ-1000қ-1001қ-1002қ	994	994
Янги қуриладиган подстанция учун			
Самарқанд вилояти Пастдарғом тумани (Дўстлик-3 массиви)	56 қ, 57 қ	35	35
Янги қуриладиган электр энергиясини сақлаш тизими учун			
Бўхоро вилояти Қоракўл тумани	2474 қ	33	33
Жами		1062	1062

B ILOVA – YER AJRATISH TO'G'RISIDAGI QARORLAR

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SAMARQAND VILOYATI HOKIMINING QARORI

Samarqand sh., Ko‘ksaroy maydoni, 1-uy.

2023 - yil «10» - noyabr

315-7-0-Q/23

Samarqand viloyati hokimligi

Nurobod tumanida quvvati 500 Mvt bo‘lgan quyosh fotoelektr stansiyasini, quvvati 334 Mvt bo‘lgan elektr energiyasini saqlash tizimini hamda uning faoliyatini ta‘minlashga xizmat qiluvchi podstansiya qurilishi uchun yer maydoni ajratish to‘g‘risida

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 8-iyundagi “Yer munosabatlarida tenglik va shaffoflikni ta‘minlash, yerga bo‘lgan huquqlarni ishonchli himoya qilish va ularni bozor aktiviga aylantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PF-6243-son Farmoni hamda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 27-avgustdagi “Yer uchastkalarini davlat va jamoat ehtiyojlari uchun doimiy foydalanishga ajratishning ma‘muriy reglamentini tasdiqlash to‘g‘risida” 543-son qarori talablariga muvofiq O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 4-iyuldagi “Samarqand viloyatining Nurobod tumanida quvvati 500 Mvt bo‘lgan quyosh fotoelektr stansiyasini, quvvati 334 Mvt bo‘lgan elektr energiyasini saqlash tizimini hamda uning faoliyatini ta‘minlashga xizmat qiluvchi podstansiyaning qurilishi (SAZAGAN SOLAR 1)” investitsiya loyihasini amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ-207-sonli va “Samarqand viloyatining Nurobod tumanida quvvati 500 Mvt bo‘lgan quyosh fotoelektr stansiyasini, quvvati 334 Mvt bo‘lgan elektr energiyasini saqlash tizimini hamda uning faoliyatini ta‘minlashga xizmat qiluvchi podstansiyaning qurilishi (SAZAGAN SOLAR 2)” investitsiya loyihasini amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ-208-son qarori ijrosini ta‘minlash maqsadida,

Q A R O R Q I L A M A N :

1. O‘zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi buyurtmachiligida Nurobod va Pastdarg‘om tumanlari hududidan quyosh fotoelektr stansiyasi, elektr energiyasini saqlash tizimini hamda uning faoliyatini ta‘minlashga xizmat qiluvchi podstansiya qurilish maqsadida Energetika vazirligiga Nurobod tumani hokimligi zaxirasidagi (2019 gektar) va Pastdarg‘om tumani hokimligi zaxirasidagi (72 gektar) qishloq xo‘jaligida foydalanilmaydigan 2091 gektar yer maydonlari ilovaga asosan doimiy foydalanish uchun ajratilsin.

2. Davlat kadastrlari palatasi viloyat boshqarmasi (M.Kuvandikov), viloyat Qurilish va uy-joy kommunal xo‘jaligi boshqarmasi (L.Xamidov), “O‘zGASHKLITI” MChJ Samarqand filiali (T.Norchayev) bilan birgalikda ajratilgan yer maydoni chegara nuqtalarini joyida (naturada) belgilab, o‘lchab bersin.

3. Davlat kadastrlari agentligi viloyat boshqarmasi (F.Xudoyqulov), Davlat kadastrlari palatasi viloyat boshqarmasi (M.Kuvandikov), Nurobod tumani hokimligi (S.Berdiqulov) Pastdarg‘om tumani hokimligi (V.Murodqobilov) mazkur qaror qabul qilinishi munosabati bilan ajratilgan yer maydonini belgilangan tartibda davlat ro‘yxatidan o‘tkazsin hamda tuman yer hisoboti (balansi)ga tegishli o‘zgartirishlar kiritsin.

4. Mazkur qaror ijrosini nazorat qilish viloyat hokimining o‘rinbosari A.Shukurov zimmasiga yuklatilsin.

Viloyat hokimi

E.Turdimov

Samarqand viloyat hokimining
2023-yil 10-noyabrdagi
315-7-0-Q/23-son qaroriga
1-ilova

Energetika vazirligiga ajratiladigan Nurobod tumani hokimligi zaxirasidagi va Pastdarg‘om tumani hokimligi zaxirasidagi qishloq xo‘jaligida foydalanilmaydigan yer maydonlari.

Hudud nomi	“YERELEKTRON” AAT unikal raqam	MFY nomi	Kontur raqami	Jami yer uchastkasi maydoni (gektar)	Investitsion loyiha nomi
Fotoelektr stansiyani qurish uchun					
Nurobod tumani	A1718235005/1	“Sazog‘on” MFY	120q-124q	51	SAZAGAN SOLAR 1
			124q	10,4	SAZAGAN SOLAR 1
			117q	29,94	SAZAGAN SOLAR 1
			119q	8,4	SAZAGAN SOLAR 1
			117q-119q-224q	116,26	SAZAGAN SOLAR 1
	A1718235035/2	“Olg‘a” MFY	937q-936q-940q-941q-942q-943q-944q-945q-946q-947q-948q-957q-957aq-958q-959q-960-961q-972q-973q	809	SAZAGAN SOLAR 1
A1718235035/1		506q-507q-509q-531q-932q-933q-934q-935q-936-937q-938q-1000q-1001q-1002q	994	SAZAGAN SOLAR 2	
Yangi quriladigan podstansiya uchun					
Pastdarg‘om tumani	A1718227077/1	“Elbek” MFY	48q, 56q, 57q	20	SAZAGAN SOLAR 1
			56q, 57q	35	SAZAGAN SOLAR 2
Yangi quriladigan elektr energiyasini saqlash tizimi uchun					
Pastdarg‘om tumani	A1718227077/2	“Elbek” MFY	48q	17	SAZAGAN SOLAR 1
Jami				2091	-

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI BUXORO VILOYATI HOKIMINING QARORI

200118. Buxoro viloyati, Buxoro shahri, I.Mo‘minov ko‘chasi 1-uy. Tel.:(365) 224-34-85, Faks: 223-05-95 e-mail:
info@buxoro.uz, buxoro@exat.uz

2023 - yil 20 - oktabr

409-2-0-Q/23

Buxoro viloyati hokimligi

Qorako‘l tumani "Xo‘jalar" mahalla fuqarolar yig‘ini hudidan quvvati 500 MVt bo‘lgan quyosh fotoelektr stansiyasi, quvvati 334 MVt bo‘lgan elektr energiyasini saqlash tizimi hamda uning faoliyatini ta‘minlashga xizmat qiluvchi podstansiyani qurish loyihasini amalga oshirish uchun yer maydoni ajratish to‘g‘risida

O‘zbekiston Respublikasi Yer kodeksining 5-moddasi, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 4-iyuldagi PQ-208-sonli qarori, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 27-avgustdagi 543-sonli “Yer uchastkalarini davlat va jamoat ehtiyojlari uchun doimiy foydalanishga ajratishning ma‘muriy reglamentini tasdiqlash to‘g‘risida”gi qaroriga muvofiq, O‘zbekiston Respublikasi Energetika vazirligining 2023-yil 14-iyuldagi 03-28-4178-sonli xati hamda yer uchastkasi ajratish materiallari vakolatli organlar bilan kelishilganligini inobatga olib,

QAROR QILAMAN

1. "ACWA POWER Company (Saudi Listed Joint Stock Company)" kompaniyasi buyurtmachiligida Qorako‘l tumani "Xo‘jalar" mahalla fuqarolar yig‘ini hududidan quvvati 500 MVt bo‘lgan quyosh fotoelektr stansiyasi, quvvati 334 MVt bo‘lgan elektr energiyasini saqlash tizimi hamda uning faoliyatini ta‘minlashga xizmat qiluvchi podstansiyani qurish loyihasini amalga oshirish uchun O‘zbekiston Respublikasi Energetika vazirligiga tuman hokimligi zaxirasida bo‘lgan qishloq xo‘jaligida foydalanilmaydigan jami 33 gektar (Yer uchastkasining “YERELEKTRON” AATdagi unikal raqami A1706230048/1) yer maydoni doimiy foydalanish huquqi bilan ajratilsin.

2. "ACWA POWER Company (Saudi Listed Joint Stock Company)" kompaniyasi quvvati 500 MVt bo‘lgan quyosh fotoelektr stansiyasi, quvvati 334

MVt bo‘lgan elektr energiyasini saqlash tizimi hamda uning faoliyatini ta’minlashga xizmat qiluvchi podstansiyaning qurish loyihasini amalga oshirish bo‘yicha belgilangan tartibda loyiha-smeta hujjatlarini ishlab chiqib, ekspertizadan o‘tkazilishi hamda loyihaning o‘z muddatida amalga oshirilishini ta’minlash topshirilsin.

3. Viloyat qurilish va uy-joy kommunal xo‘jaligi boshqarmasi (S.Djumayev) “O‘zGASHKLITI” DUK Buxoro filiali bilan birgalikda ajratilgan yer maydoni chegaralarini joyida (naturada) belgilasin.

4. Davlat kadastrlar palatasi viloyat boshqarmasi (A.Toyirov) buyurtmachining murojaatiga asosan yer uchastkasiga bo‘lgan huquqni davlat ro‘yxatidan o‘tkazilishi hamda yer hisobotiga tegishli o‘zgartirish kiritilishini ta’minlasin.

5. Mazkur qaror ijrosining nazorati viloyat hokimining qurilish, kommunikatsiyalar, kommunal xo‘jalik, ekologiya va ko‘kalamzorlashtirish masalalari bo‘yicha o‘rinbosari J.Arashov zimmasiga yuklatilsin.

Buxoro viloyati hokimi

B.K.Zaripov

C ILOVA - YERLARNI TORTIB OLISH UCHUN KOMPENSATSIYAGA NISBATAN QO'LLANILADIGAN QONUNLAR TO'G'RISIDAGI MEMORANDUM

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ADLIYA VAZIRLIGI
MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

100000, Toshkent shahri, Sayitgoh ko'chasi, 5-uy, tel.: (998 71) 207 04 43,
www.minjust.uz, el. pochta: info@adliya.uz, minjust@pexat.uz

№ 14/13-3/5-4947 от 21 августа 2023 года

**АССОЦИАЦИИ ОЦЕНОЧНЫХ
ОРГАНИЗАЦИЙ**

Министерство юстиции, рассмотрев Ваше обращение касательно дачи официального заключения по применению нормативно-правовых актов, сообщает следующее.

Согласно статье 55 Закона Республики Узбекистан «О нормативно-правовых актах», официальное толкование норм Конституции и законов Республики Узбекистан дает Конституционный суд Республики Узбекистан.

Официальное толкование норм подзаконных актов дают органы, их принявшие.

При этом, в порядке информации сообщаем:

На основании статьи 23 Закона Республики Узбекистан «О процедурах изъятия земельных участков для общественных нужд с компенсацией», компенсации подлежат упущенная выгода, которая могла быть получена от использования земельного участка и расположенных на нем объектов недвижимого имущества (при этом учитывается прибыль, которая могла быть получена с момента освобождения земельного участка и расположенных на нем объектов недвижимого имущества до восстановления предыдущей деятельности, **но не свыше одного года**, или прибыль, которая могла быть получена от сезонного урожая).

Вместе с тем, согласно пункту 12 Положения о порядке возмещения убытков владельцев, пользователей, арендаторов и собственников земельных участков, а также потерь сельскохозяйственного и лесохозяйственного производства, утвержденного постановлением Кабинета Министров от 25 мая 2011 года за №146, размеры упущенной выгоды при исключении земель из сельскохозяйственного производства определяются как сумма среднего за последние три года годового чистого дохода, получаемого с исключаемого из сельскохозяйственного производства земельного участка, умноженного на

четыре года, за которые будут производиться проектирование, выполнены работы по орошению и освоению новых земель их окультуривание и другие работы по повышению плодородия почв.

В соответствии со статьей 18 Закона «О нормативно-правовых актах», в случае расхождений между нормативно-правовыми актами **применяется нормативно-правовой акт, обладающий более высокой юридической силой.**

Если вы считаете, что данное письмо нарушает Ваши законные права и интересы, Вы вправе обратиться в суд.

**Начальник управления изучения
правоприменительной практики**

У. Жаксымуратов